

Мао Цзе-дун

ИЗБРАНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ

ИЗДАТЕЛСТВО НА ВЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

毛澤東選集

第一卷

12178 1155

Мао Цзе-дун

ИЗБРАНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ

ТОМ

1

ПРЕВОД ОТ РУСКИ

毛泽东

ПРЕДГОВОР КЪМ ИЗДАНИЕТО

В настоящото събрание на избрани произведения на другаря Мао Цзе-дун са включени най-важните негови трудове, отнасящи се към различните периоди на китайската революция. Излезлите преди няколко години в редица места различни издания на „Избрани произведения на Мао Цзе-дун“ не бяха прегледани от самия автор. В подреждането на материала не беше спазена необходимата последователност, в текста се срещаха грешки от редакционен характер. Някои важни работи не бяха включени в тези издания.

Работите, влезли в това събрание, са разположени в хронологически ред, в съответствие с петте периода от историята на Китайската комунистическа партия. Тук са включени, доколкото това се оказва възможно, и онези важни трудове, които не са влезли в предишните издания.

Всички трудове, включени в настоящото събрание на съчиненията, бяха прегледани от автора, който внесе в тях известни поправки от стилъв характер, а в отделни трудове — допълнения и поправки в съдържанието. По-долу се дават някои сведения за настоящото издание.

1. Даденото събрание не е съвсем пълно. Реакционната гоминдановска клика унищожаваше документите на китайската революция; много документи от революцията през дългите години на война са загубени и досега още не всички произведения на другаря Мао Цзе-дун са издирени; това се отнася особено до множеството написани от него писма и телеграми (те съставляват значителна част от трудовете на другаря Мао Цзе-дун).

2. Някои от разпространените в миналото трудове, напр. „Обследване на селото“, в съгласие с желанието на автора, не са включени в даденото събрание, а от труда „Икономически и финансови въпроси“, също в съгласие с желанието на автора в събраниято се включва само първа глава („За основните изводи от извършената работа“).

3. Трудовете, влезли в събраниято, са снабдени със забележки. Едни от тях представляват справки, отнасящи се към темата на труда, и се дават като бележки към заглавията на трудовете, други, от политически и редакционен характер, са поместени в края на всеки от трудовете*.

4. Даденото събрание излиза в две издания — еднотомно и четиритомно. В еднотомното издание са събрани трудове, отнасящи се към всичките пет периода. В четиритомното издание тези трудове се разпределят така: в първия том са събрани произведения, отнасящи се към периода на първата и втората граждански революционни войни; във втория и третия томове са поместени трудове, написани в периода на антияпонската война, а в четвъртия том — трудове, отнасящи се към периода на третата гражданска революционна война, и произведения, написани след образуването на Китайската Народна Република.

*Комисия на Централния Комитет на
Китайската Комунистическа Партия по
издаване избраните произведения на Мао
Цзе-дун.*

25 август 1951 г.

* Посоченият ред на разположение на бележките е запазен и в руското издание. Освен това настоящият том е снабден с бележки на редакцията на руското издание, поясняващи някои неизвестни на съветския читател думи и изрази; тези забележки се дават под линия към текста. Настоящото издание е снабдено също така с таблица на китайските парични единици и мерки, която е поместена в края на първия том. (Бел. на ред. на руското издание.)

ПЕРИОД
НА
ПЪРВАТА ГРАЖДАНСКА
РЕВОЛЮЦИОННА
ВОЙНА

ЗА КЛАСИТЕ НА КИТАЙСКОТО ОБЩЕСТВО*

(Март 1926 година)

** Настоящата статия на другаря Мао Цзе-дун е била насочена против двата уклона, съществуващи тогава в партията. Привържениците на първия уклон, представител на който беше Чен Дусю, се стремяха само към сътрудничество с го-*

миндана и забравяха за селячеството. Това беше десен опортюнизъм. Привържениците на втория уклон, представител на който беше Чжан Го-тао, отделяха внимание само на работническото движение и също забравяха за селячеството. Това беше „ляв опортюнизъм“. Привържениците и на двете тези опортюнистически течения чувствуваха недостига на силите, борещи се на страната на революцията, но не знаеха къде да търсят необходимите сили, къде да намерят масов съюзник. Другарят Мао Цзе-дун посочи, че най-масовият и най-верният съюзник на китайския пролетариат е селячеството, и разреши по такъв начин най-важния въпрос на китайската революция — въпроса за съюзника. Заедно с това другарят Мао Цзе-дун предвиди, че в редовете на националната буржоазия, която представляваше в този период колебаеща се класа, в момента на подема на революцията ще се извърши разцепление и че нейното дясно крило ще се присъедини към лагера на империализма. Събитията от 1927 година потвърдиха това.

Кои са нашите врагове и кои са нашите приятели? Ето въпрос, който има в революцията първостепенно значение. Основната причина за това, че в миналото всички революционни боеве в Китай донасяха само твърде незначителни резултати, се заключаваше в неумението на революционерите да сплотят около себе си истинските приятели за нанасяне на удар по истинските врагове. Революционната партия — това е ръководител на масите, и в историята не е имало случай революция, поведена от революционната партия по неправилен път, да не е претърпявала поражение. За да сме уверени, че ние не ще поведем революцията по неправилен път и че непременно ще постигнем успех, ние трябва да се грижим за сплотяване около себе си на нашите истински приятели, за нанасяне на удар по нашите истински врагове. За да се отличат истинските приятели от истинските врагове, следва да се проанализира в общи черти икономическото положение на класите, съставляващи китайското общество, и тяхното отношение към революцията.

А с какво се характеризират различните класи на китайското общество?

Класата на помещиците и компрадорската буржоазия. В икономически изостаналия, полуколониален Китай помещиците и компрадорската буржоазия са в пълния смисъл на тази дума васали на международната буржоазия. Съществуването и развитието на тези класи е подчинено на интересите на империализма. Тези класи олицетворяват най-изостаналите и най-реакционните производствени отношения и пречат на развитието на производителните сили на Китай. Техните интереси са съ-

вършено несъвместими с целите на китайската революция. Това се отнася особено до крупните помещици и крупните компрадори, които винаги стоят на страната на империализма и са крайно контрареволуционна сила. Техни политически представители са националистите¹ и десните гоминдановци.

Средната буржоазия. Тя олицетворява капиталистическите производствени отношения в Китай. Нейното отношение към китайската революция е противоречиво: чувствувайки болезнено върху себе си тежките удари на чуждестранния капитал и гнета на милитаристите, тя е заинтересована от революцията и се отнася одобрително към революционното движение, насочено против империализма и милитаристите; но щом като отечественият пролетариат започне смело и решително да участва в революцията, щом като международният пролетариат започне да оказва на революцията активна помощ отвън, щом като средната буржоазия започне да чувства, че осъществяването на нейната заветна мечта — да се издигне до положението на крупната буржоазия — се оказва под заплаха, започват да я обхващат съмнения по отношение на революцията. Средната буржоазия — това е така наречената национална буржоазия. Нейната политическа платформа е създаване на държава, в която трябва да господства една класа — националната буржоазия.

Някакъв автор, който нарича себе си „правоверен последовател“ на Дай Цзи-тао², излезе в пекинския вестник „Ченбао“³ с такова изявление: „Вдигни лявата ръка за съкрушаване на империализма, а дясната — за съкрушаване на комунистическата партия“. Тези думи ярко изразяват противоречивата позиция на националната буржоазия и страха, който тя изпитва. Тази класа се опялчва против тълкуването на гоминдановския принцип за народно благоденствие от гледището на учението за класовата борба, против осъществяването от гоминдана на политика на съюз с Русия и против допускане в гоминдана на комунисти⁴ и леви елементи. Но стремежът на тази класа към създаване на държава, в която да господства националната буржоазия, е съвършено неосъществимо, доколкото съвременната международна обстановка се характеризира с това, че

в света се извършва решителна схватка на две гигантски сили — революцията и контрареволуцията. Тези две гигантски сили са издигнали две знамена: едното — революционно, червено знаме, което е издигнато високо от III Интернационал, приканващ всички угнетени класи в света да се обединят под неговото знаме; другото — контрареволуционно бяло знаме, което е издигнато от Обществото на народите, призоваващо всички контрареволуционни сили в света да се обединят под неговото знаме. Всред междинните класи неизбежно твърде скоро ще се извърши разцепление: едни ще тръгнат наляво — към революцията, други ще тръгнат надясно — към контрареволуцията. Възможността да заемат „самостоятелно“ положение за тях е изключена. Поради това концепцията на китайската средна буржоазия, мечтаеща за „самостоятелна“ революция, в която тази класа би била главно действащо лице, представлява чиста илюзия.

Дребната буржоазия. Към нея принадлежат такива категории, като селяните-собственици⁵, притежателите на занаятчийски предприятия, низшите слоеве на интелигенцията — студентство, преподаватели в средните и начални училища, дребни чиновници, дребни канторски служачи, дребни адвокати, дребни търговци. Дребната буржоазия както от гледна точка на нейната численост, така и от гледна точка на нейната класова природа заслужава сериозно внимание. И селяните-собственици, и притежателите на занаятчийски предприятия водят стопанство, което се отличава с неголеми размери на производството. Макар и различните прослойки на дребната буржоазия да се намират в еднакво икономическо положение, характерно за дребната буржоазия, при все това те се делят на три групи.

Първата група се състои от хора, които са до известна степен заможни; с други думи, след задоволяване на собствените нужди у тях ежегодно остава известен излишък от доходи, който техният физически или умствен труд им донася. У тези хора стремежът към забогатяване е крайно силен и те най-усърдно се покланят на „негово високопревъзходителство“ Чжао Гун-мин⁶. Без да мечтаят за голямо богатство, те все пак се стремят да се издигнат до положението

на средната буржоазия. Гледайки богатите собственици, ползуващи се с почит, те нерядко точат слюнки от завист. Това са хора страхливи: те се боят от властта, но се побояват и от революцията. По своето икономическо положение твърде близки до средната буржоазия, те са склонни да вярват на пропагандата на средната буржоазия, а се отнасят с недоверие към революцията. Тази група съставлява незначителна част от дребната буржоазия и е нейното дясно крило.

Втората група съставляват хора, икономическото положение на които им дава възможност да задоволяват своите основни нужди. Тези хора значително се отличават от онези, които влизат в първата група. Те също мечтаят да забогатеят, но Чжао Гун-мин никак не им позволява това, а значително засилилият се в последно време гнет и експлоатация от страна на империализма, милитаристите, феодалните помешчици и компрадорската крупна буржоазия ги заставиха да почувствуват, че предишните времена вече са минали. Те си дават сметка, че сега, употребявайки пак толкова труд, колкото и по-рано, те може би вече не ще могат да поддържат своето съществуване. Сега те трябва да удължават за това своя работен ден, да се трудят от тъмно до тъмно, да удвояват своите усилия. И ето те започват да ругаят: чужденците те наричат „задморски дяволи“, милитаристите — „главни обирачи“, а тухао и лешен* — „кождери“. Що се отнася до антиимпериалистическото и антимилитаристическото движение, те се съмняват в неговия краен успех (твърде голяма е, разсъждават те, мощта на

* Тухао и лешен, в числото на които влизаха помешчиците-деспоти и селските чорбаджии, бяха най-жестоките експлоататори и угнетители на китайското селячество, които действаха с методите на най-грубо насилие и изнудване.

Експлоатирайки селяните — арендатори и полуарендатори — на своите лични и родови земи, бидейки тясно свързани с реакционната власт по места, тухао и лешен фактически господстваха и безконтролно колежа и бесеха в старото китайско село.

„Милитаристите, бюрокрагите, тухао и лешен. — пише Мао Цзедун в произведението си „Как да определяме класовата принадлежност в село“, — бидейки политически представители на класата на помешчиците, са най-злостните от помешчиците.“

чужденците и милитаристите) и като не рискуват да участвуват в него, предпочитат да заемат неутрална позиция; обаче те съвсем не се обявяват против революцията. Тази група е твърде многочислена: тя представлява приблизително половината от цялата дребна буржоазия.

Към третата група се отнасят хората, условията на живот на които от ден на ден се влошават. Тези хора в значителната си част някога бяха общо взето материално обезпечени, но все по-трудно им ставаше да свързват двата края, и сега те постепенно вървят към дъното. Всеки път при равносметка на своята стопанска дейност в края на годината те в ужас възкликват: „Ох, отново загуба!“ И доколкото те в миналото са живели сносно, но след това с всяка година са падали все по-ниско, уплитали са се в дългове и на края са започнали да влачат жалко съществуване, то тях, както се казва, „само мисълта за бъдещето ги хвърля в студена пот“. Тези хора изпитват особено силни морални страдания във връзка с това, че у тях са живи спомените за по-добрите дни, така неприличащи на сегашните. Те играят немаловажна роля в революционното движение, тъй като са доста много. Това е лявото крило на дребната буржоазия.

В мирно време посочените три групи на дребната буржоазия се отнасят към революцията различно, но когато настъпи военно време, т. е. период на подем на революцията, и вече се вижда зората на победата, в революцията вземат участие не само левите елементи на дребната буржоазия, но и тези нейни слоеве, които заемат средна позиция; и даже десните елементи, подхванати от вълната на революционните действия на пролетариата и на левите елементи на дребната буржоазия, също така се оказват принудени да се присъединят към революцията. Опитът от движението на 30 май 1925 година⁷ и опитът от селското движение на различните места доказва правилността на това твърдение.

Полупролетариатът. Към полупролетариата ни отнасяме тук: 1) подавяващото мнозинство от селяните-полуарендатори⁸; 2) селяните-бедняци; 3) дребните занаятчии; 4) търговските служачи⁹; 5) амбулантните търговци. Подавяващото мнозинство от селяните-полуарендатори заедно със селяните-бедняци представлява огромна по численост маса. И онова, което се нарича селски

въпрос, е главно въпросът за тези слоеве. Стопанството на селяните-полуарендатори, бедняците и дребните занаятчии се характеризира с още по-малки размери на производството. Макар че подавяващото мнозинство от селяните-полуарендатори, както и селяните-бедняци представляват полупролетариат, все пак по своето икономическо положение тези две категории, взети заедно, се делят на свой ред на висша, средна и низша групи. Селяните-полуарендатори живеят по-тежко, отколкото селяните-собственици, тъй като тяхната храна обикновено им достига приблизително само за половин година и за получаване на допълнителни средства те са принудени да арендуют чужда земя или частично да продават своята работна сила, или, най-после, да се занимават с дребна търговия. В края на пролетта и началото на лятото, когато старата реколта е вече на привършване, а новата е още на полето, те са принудени да вземат пари под лихва и да купуват продоволствие на високи цени. Но тази част от селячеството естествено живее по-трудно, отколкото селяните-собственици, които от никого не зависят, но все таки полуарендаторите са обезпечени по-добре, отколкото бедняците. Тъй като бедняците нямат своя земя, те обработват чужда земя, получавайки за своя труд само половината, а понякога и по-малко от половината от реколтата на тази земя. Макар че селяните-полуарендатори също получават само половината или по-малко от половината от реколтата на онази част от земята, която те арендуют, затова пък от собствената си земя те получават цялата реколта. Поради това селяните-полуарендатори са настроени по-революционно, отколкото селяните-собственици, но по-малко революционно, отколкото бедняците.

Бедняците са арендатори и са подхвърлени на експлоатация от страна на помещиците. По икономическото им положение бедняците може да се разделят на две групи. Първата група притежава сравнително достатъчен селскостопански инвентар и известни парични средства. Тези селяни получават част от реколтата, която понякога достига до половината от общото количество на плодовете на техния труд. Недостига те попълват чрез засяване на различни второстепенни култури, ловене на риба, развъждане на птици и свини или частична продажба на своята работна

сила и по такъв начин поддържат някак своето съществуване. Живеейки в тежки материални условия, те само мислят за това, как да изкарат до новата реколта. Те живеят по-тежко, отколкото селяните-полуарендатори, но все пак по-леко, отколкото втората група бедняци. Те са настроени по-революционно, отколкото селяните-полуарендатори, но по-малко революционно, отколкото бедняците, влизащи във втората група. Що се отнася до бедняците, които се отнасят към втората група, те нямат нито достатъчен селскостопански инвентар, нито парични средства, изпитват недостиг от торове, събират оскъдни реколти и след внасяне на наема за земята у тях почти нищо не остава. Поради това на тях още по-често се налага да прибегват до продаване на своята работна сила. В гладни години и в трудните месеци те измолват от своите родственици и приятели взаимнообразно по няколко крини зърно, за да прекарат поне три до пет дни; техните дългове непрекъснато растат и се превръщат в непоносимо бремé. Тази група бедняци представлява най-онеоправданата част от селячеството; тя е силно възприемчива към революционната пропаганда.

Към полупролетариата ние отнасяме и дребните занаятчи, защото макар и да владеят примитивни средства за производство и да се считат представители на „свободните“ професии, те все пак също така често биват принудени да продават своята работна сила; тяхното икономическо положение съответствува приблизително на положението на селяните-бедняци. Тежкото бремé на разходите за издържане на семейството, несъответствието между работната заплата и жизнения минимум, вечните лишения и страхът да не загубят работата си — всичко това също така ги сродява с бедняците.

Търговските служачи са наемни работници на търговските предприятия и издържат своите семейства от скромна заплата; но доколкото цените на стоките растат от година на година, а добавка към заплатата се дава най-често само един път в няколко години, от тези хора може безкрай да се слушат оплаквания от тяхната съдба. Тяхното положение с нищо не се отличава от положението на бедняците и дребните занаятчи и те са твърде възприемчиви към революционната пропаганда

Амбулантните търговци независимо от това, дали търгуват, като разнасят, или на сергия, имат нищожен капитал и припечелват грошове, които не достигат за живеене. Те се намират приблизително в същото положение както селяните-бедняци и в същата степен са заинтересовани от революцията, която би изменила съществуващия ред на нещата.

Пролетариатът. Съвременният промишлен пролетариат в Китай наброява около два милиона души. Малобройността на съвременния промишлен пролетариат се обяснява с икономическата изостаналост на страната. Тези работници са заети главно в пет отрасли — на железопътния транспорт, в минната промишленост, в морския транспорт, в текстилната и корабостроителната промишленост — при това значителната част от тях се намира под робството на чуждестранните работодатели. И макар числеността на промишления пролетариат да не е голяма, именно той олицетворява новите производителни сили и е най-прогресивната класа на съвременния Китай, която стана ръководеща сила в революционното движение. Изучаването на стачките, които станаха в течение на последните четири години, например стачките на моряците¹⁰, железничарите¹¹, работниците от Кайлуанските каменовъглени мини и мините в Цзяоцзо¹², стачките в Шамян¹³, а също така крупните стачки в Шанхай и Хонконг¹⁴ след събитията на 30 май 1925 година, убедително показват колко голяма е ролята на промишления пролетариат в китайската революция. Промисления пролетариат може да играе такава роля, първо, благодарение на своята концентрация; никоя друга група хора не може да се сравни с него по степента на концентрацията. Второ, той може да играе такава роля, защото промишлените работници се намират в най-тежко икономическо положение. Те са лишени от средства за производство и у тях са останали само работните ръце; те нямат никаква надежда да забогатеят; те са подложени на крайно жестоко отношение от страна на империалистите, милитаристите и буржоазията и поради това са особено способни за борба. Силите на градските кули също заслужават сериозно внимание. В тази група болшинството съставляват пристанищните работници и рикшите; в нея влизат и чистачите и метачите на улиците. Хората, принадлежащи към тази група, нямат нищо освен своите работни ръце. По икономическо положение те

са близки до промишлените работници и отстъпват на последните само по степента на концентрацията и по своята роля в производството.

Съвременното капиталистическо селско стопанство в Китай е още слабо развито. Под селски пролетариат се разбират ратаите, работещи постоянно, на заплата или на надница. Тези ратаи нямат не само земя и селскостопански инвентар, но и никакви парични средства и могат да съществуват само от продажбата на своята работна сила. По продължителността на работния ден, мизерността на заплатата, лошите условия на труда, необезпечеността с постоянна работа те се намират даже в по-лоши условия, отколкото другите работници. Тази група селско население изпитва най-тежки лишения и заема в селското движение също такова важно положение, както и бедняците.

Освен това съществува още доста значителна група декласирани елементи. Това са селяни, които са загубили земята си, и занаятчийски работници, лишени от възможност да намерят работа. Те принадлежат към числото на елементите с най-неуредено положение в обществото.

Те навсякъде имат тайни организации. Такива дружества като „Триада“ („Санхехуей“) в провинциите Фуцзян и Гуандун, „Дружество на братята“ („Гелаохуей“) в провинциите Хунан, Хубей, Гуйчжоу и Сичуан, „Дружество на големите мечове“ („Дадаохуей“) в провинциите Анхуей, Хенан и Шандун, „Дружество на нравствеността“ („Цзайлихуей“), в провинциите Чжили и трите източни провинции, „Синият клан“ („Цинбан“) в Шанхай и други места¹⁵ представляваха организации за взаимопомощ в политическата и икономическа борба. Организирането на тази група хора е една от трудните проблеми, които стоят пред Китай. Тези хора са способни на най-мъжествена борба, но те страдат от склонност към разрушителни действия; а ако правилно се ръководят, те могат да станат революционна сила.

От всичко казано по-горе се вижда, че всички милитаристи, бюрократи, компрадори и крупни помещици, които са се сговорили с империалистите, а също така зависещата от тях реакционна част от интелигенцията са наши врагове. Промисленият пролетариат е ръководеща сила на нашата революция. Целият полупролетариат и дребната буржоазия

са наши най-близки приятели. Дясното крило на колебаещата се средна буржоазия може да бъде наш враг, а нейното ляво крило — наш приятел; обаче ние трябва да бъдем винаги нащрек и да не даваме на средната буржоазия възможност да дезорганизира нашия фронт.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Става дума за шепа подли фашистувачи политикани, които организираха Съюза на националистическата младеж в Китай, преименуван впоследствие в Младокитайска партия. Получавайки субсидии от различни реакционни групировки, които се намираха на власт, а също така от империалистите, националистите се специализираха в контрареволуционни акции против Китайската комунистическа партия и против Съветския Съюз.
- 2 Дай Цзи-тао — един от старите членове на гоминдана, заедно с Чан Кай-ши се занимаваше със спекулация на борсата. След смъртта на Сун Ят-сен през 1925 година водеше кампания против Китайската комунистическа партия и по такъв начин морално подготвяше контрареволуционния преврат на Чан Кай-ши през 1927 година. В продължение на дълъг период беше върно куче на Чан Кай-ши, негов помощник в контрареволуционната дейност. През февруари 1949 година, виждайки неизбежността на краха на господството на Чан Кай-ши и пълната безизходност на своето положение, завърши живота си със самоубийство.
- 3 „Ченбао“ — издаван в Пекин орган на така наречената „Изследователска група“, една от политическите групировки, които поддържаха господството на бейянските (северните) милитаристи.
- 4 През 1923 година Сун Ят-сен, със съдействието на Китайската комунистическа партия, взе решение за реорганизиране на гоминдана, за сътрудничество на гоминдана с комунистическата партия и за допусане на комунистите в гоминдана, а през януари 1924 година на свикания в Кантон първи конгрес на гоминдана той формулира трите основни политически принципа — съюз с Русия, съюз с комунистическата партия, поддръжка на селяните и работниците. В работата на този конгрес взеха участие другарят Мао Цзе-дун и другарите Ли Да-чжао, Лин Бо-цуй и Цюй Цю-бо. Тяхното участие в работата на конгреса изигра важна роля в смисъл че помогна на гоминдана да тръгне през този период по революционен път. Пак тогава те бяха избрани за членове или кандидат-членове на ЦИК на гоминдана.
- 5 Другарят Мао Цзе-дун има тук предвид селяните, които се занимават със селскостопанско производство върху собствена земя.

- 6 Чжао Гун-мин — бог на богатствата в китайската народна митология.
- 7 Има се предвид обхваналото цялата страна антиимпериалистическо движение, което избухва в знак на протест против зверската разправа над китайското население, устроена от английската полиция в Шанхай на 30 май 1925 година. Разгорялата се през май 1925 година в редица японски текстилни фабрики в Циндао и Шанхай стачна борба, която взе огромни размери, беше потушена от японските империалисти и техните помагачи — бейанските милитаристи. На 15 май в резултат на разправата, устроена от работодателите над работниците от японските текстилни фабрики в Шанхай, беше убит работникът Гу Чжен-хун и бяха ранени повече от 10 работници. На 28 май по заповед на реакционните власти бяха убити 8 работници в Циндао. На 30 май повече от 2,000 шанхайски студенти разгънаха на територията на чуждестранните концесии агитация за поддръжка на стачкуващите работници и за възвръщане концесиите на Китай. След това пред зданието на управлението на английската полиция на сетълмента се събраха около 10,000 жители на Шанхай. Демонстрантите гръмко издигаха лозунги: „Долу империализма!“, „Обединявай се, китайски народе!“ и тем подобни. Английската полиция откри стрелба, в резултат на което бяха убити и ранени много студенти. Тези събития получиха известност като „Кървавите събития от 30 май“. Тази зверска разправа предизвика гнева на целия китайски народ, по страната се понесе вълна от демонстрации и стачки на работници, студенти и търговци, която се изля в най-широко антиимпериалистическо движение.
- 8 Другарят Мао Цзе-дун тук има предвид селяните, които поради недостиг на собствена земя са принудени да арендуват чужда земя.
- 9 Търговските служачи в Китай се делят на категории, които се намират в различно положение. Другарят Мао Цзе-дун тук има предвид болшинството от търговските служачи: що се отнася до останалите търговски служачи от низшата категория — то те се намират в същото материално положение, в каквото се намират и пролетариите.
- 10 Има се предвид стачката на моряците в Хонконг и стачката на работниците по водния транспорт на река Янцзи в началото на 1922 година. Стачката на Хонконгските моряци продължи 8 седмици; в резултат на тяхната ожесточена, кръвопролитна борба английските империалистически власти в Хонконг бяха принудени да задоволят исканията на стачкуващите за увеличаване на работната заплата, възстановяване на профсъюзите, освобождаване на арестуваните работници и даване помощи на пострадалите работници и на семействата на загиналите. След тях матросите и пристанищните работници на река Янцзи започнаха стачка, която продължи две седмици и също завърши с победа на стачкуващите.

- 11 Китайската комунистическа партия след своето основаване през 1921 година разгърна организационна работа всред железопътните работници; през 1922—1923 години по главните железни пътища на страната започна стачна борба, която беше ръководена от комунистическата партия; Най-голяма известност получи всеобщата стачка на работниците от Пекин-Ханкоуската ж. п. линия, която започна на 4 февруари 1923 година под знака на борба за свобода на организиране на обединения профсъюз. На 7 февруари слугите на английския империализъм — бейянските милитаристи У Пей-фу и Сяо Яо-нан, устроиха жестока разправа със стачкуващите работници, известна в историята на Китай като „Кървавите събития от 7 февруари“.
- 12 Кайлуански каменовъглени мини — общо наименование на каменовъглените мини в Кайпин и Луанчжоу в провинцията Хебей, образуващи големия каменовъглен басейн, в който са заети повече от 50,000 работници. След заграбването на Кайпинските каменовъглени мини от английските империалисти по време на боксерското движение през 1900 година, китайските капиталисти създадоха Луанчжоуската каменовъглена компания. Впоследствие беше създадено общо управление на мините в Кайпин и Луанчжоу и по такъв начин и едните, и другите мини напълно преминаха в собственост на английските империалисти. Стачката на миньорите от тези мини стана през октомври 1922 година.
- Каменовъглените мини Цзяоцзо — известен каменовъглен басейн, който влизаше по-рано в провинцията Хенан, а понастоящем влизащ в западната част на провинцията Пинюан. Стачката в Цзяоцзо стана от 1 юли до 9 август 1925 година.
- 13 Шамян (Шамин) — бивша концесия на английските империалисти в Кантон. През юли 1924 година английските империалисти, които хазайничеха в Шамян, въведоха нови полицейски правила, съгласно които китайските граждани, които живееха в Шамян, бяха длъжни при влизане и излизане от концесията да представят удостоверение за самоличност с фотография. Върху чужденците това искане не се разпростираше. На 15 юли шамянските работници обявиха стачка, протестирайки против тази дискриминация. В резултат на това английските империалисти бяха принудени да отменят своите нови полицейски правила.
- 14 След шанхайските събития на 30 май 1925 година, на 1 юни в Шанхай избухна всеобща стачка, а на 19 юни започна всеобща стачка в Хонконг. В шанхайската стачка взеха участие повече от 200,000 души, а в Хонконгската — 250,000. Всеобщата стачка в Хонконг, която се ползуваше от поддръжката на целия китайски народ и продължи година и четири месеца, беше най-продължителната стачка в историята на световното работническо движение.
- 15 Дружество „Триада“ („Санхехуей“), „Дружество на братята“; („Геласхуей“), „Дружество на големите мечове“ („Дадасхуей“),

„Дружество на нравствеността“ („Цзайлихуей“), „Синият клан“ („Цинбан“) — примитивни тайни организации, които бяха разпространени сред масите на населението. Тези организации се състояха главно от разорени селяни, безработни занаятчии, лумпен-пролетарии. Във феодалната епоха обединяващо начало за всички тези елементи често бяха религиозните предразсъдъци. В създаването под различни наименования дружества съществуваше строга йерархия; някои от тези дружества разполагаха с оръжие. Членовете на такива дружества се стремяха да си обезпечат чрез тях взаимопомощ в различните случаи на живота, а в определени моменти използваха тези дружества за организиране на борба против угнетителите — бюрократите и помещиците. Ясно е обаче, че участието в тези изостанали по своя характер организации не можеше да бъде за селяните и занаятчиите изход от положението. Често помещиците и други реакционни елементи лесно установяваха свой контрол над тези изостанали организации и ги използваха за своите користни цели. А освен това в тези дружества се наблюдаваше склонност към сляпо разрушение, вследствие на което някои от тях се превърнаха в реакционна сила. През 1927 година, извършвайки своя контрареволуционен преврат, Чан Кайши използва тези изостанали организации като оръдие за разрушение на единството на трудовия народ и подкопаване на революцията. От времето, когато започна могъщият растеж на силите на съвременния промишлен пролетариат, селячеството под ръководството на работническата класа постепенно създаде свои съвършено нови организации и съществуването на подобни примитивни и изостанали организации загуби смисъл.

ДОКЛАД ЗА ОБСЛЕДВАНЕТО НА СЕЛСКОТО ДВИЖЕНИЕ В ПРОВИНЦИЯТА ХУНАН*

(Март 1927 година)

** Настоящата статия на другаря Мао Цзе-дун представлява отговор на онези упреци и нападки срещу революционната борба на селячеството, които се чуваха вътре в самата партия и вън от нея. За да даде отпор на тези упреци и нападки, другарят Мао Цзе-дун посети провинцията Хунан, проведе там в течение на тридесет и два дни об-*

следване и написа дадения доклад. В този период десните опортюнисти в редовете на партията, възглавявани от Чен Ду-сю, не пожелаха да приемат гледището на другаря Мао Цзе-дун и упорствуваша в своите погрешни възгледи. Тяхната грешка се заключаваше главно в това, че изплашени от вълната на гоминдановска реакция, те не се осмеляха да поддържат както започналите вече, така и започващите действия на селячеството в неговата велика революционна борба. В угода на гоминдана те предпочетоха да отблъснат от себе си главния съюзник—селячеството, и по такъв начин поставиха работническата класа и комунистическата партия в изолирано положение. Ако през лятото на 1927 година гоминданът се реши да извърши предателство, да поведе кампанията за „чистка на партията“ и да започне антинародна война, то това се обяснява преди всичко с факта, че той успя да използва именно това слабо място на комунистическата партия.

СЕРИОЗНОСТТА НА СЕЛСКИЯ ВЪПРОС

По време на неотдавнашното пътуване в провинцията Хунан¹ аз обследвах на място положението в пет околии — Сянтан, Сянсян, Хенсян, Лилин и Чанша. В течение на 32 дни — от 4 януари до 5 февруари включително — в селата и околийските центрове аз събирах на беседи селяни с голям жизнен опит и работници от селското движение и внимателно се вслушвах в техните съобщения; това ми позволи да събера не малко материал. Много неща в селското движение тук се оказаха пълна противоположност на онова, което ми се е случвало да слушам от шенши* в Ханкоу и Чанша. Аз видях и чух много удивителни неща — такива, каквито по-рано не ми се е случвало нито да видя, нито да чуя. Мисля, че подобни явления се наблюдават в твърде много места.

За нас е необходимо колкото се може по-скоро да пресечем всякакви разсъждения, насочени против селското движение, колкото се може по-скоро да поправим всички по-

* Шенши — своеобразно съсловие, образувало се във феодален Китай. Шенши (дословно „мъже, носещи чиновнически пояс“), „именити хора“ — са онази част от селските богаташи, която, владеейки земи, рядко притежава „учени“ звания, получени на специални държавни изпити, и заемайки чиновнически длъжности, съставляваше управляващата върхушка на старото китайско село.

Съсловието шенши не беше еднородно; то се състоеше от най-жестоките експлоататори на селячеството — лешен (дословно „зли шенши“; виж забележката на стр. 14), средни помещици и богаташи, които се групираха около лешен и околийските власти, дребни или обеднели помещици и стари китайски интелегенти. Наименованието „шенши“ по-рано беше прието да се превежда с английската дума „джентри“ (gentry).

грешни мероприятия на революционните власти по отношение на това движение. Само така е възможно да съдействуваме за по-нататъшното развитие на революцията. Защото в настоящия момент подемот на селското движение придобива извънредно голямо значение. Ще мине твърде малко време — и във всички провинции на Централен, Южен и Северен Китай ще се вдигнат стотици милиони селяни; те ще бъдат стремителни и непреодолими като ураган, и никаква сила не ще ги задържи. Те ще разкъсат всички обвързващи ги вериги и ще се устремят към освобождението. Те ще изкопаят гроб на всички и всякакви империалисти, милитаристи, чиновници — крадци на хазната и рушветчий, тухао и лешен. Те ще проверят всички революционни партии и групи, всички революционери или за да ги приемат, или за да ги отхвърлят.

Да застанем ли пред тях, за да ги ръководим? Да застанем ли зад тях, за да ги критикуваме, размахвайки ръце? Или пък да застанем на техния път, за да се борим против тях?

Всеки китаец е свободен да избере един от тези три пътя, но ходът на събитията ще застави всекиго да побърза с избора.

ОРГАНИЗИРАТ СЕ

Развитието на селското движение в Хунан, ако се говори за централните и южни околии на провинцията, където то вече се е развило, може да се раздели в основни линии на два етапа. Първият — от януари до септември миналата година — беше организационен етап. Този етап се дели на нелегален период — от януари до юни — и период на открита дейност — от юли до септември, — когато революционната армия изгони генерал Чжао Хен-ти². По това време селските съюзи наброяваха всичко 300—400 хиляди членове, а масата, която се намираще под тяхното непосредствено ръководство, съставляваше общо малко повече от един милион човека; борбата в село още не започваше и поради това селските съюзи още не бяха подложени на критика от страна на различните слоеве на обществото. Доколкото членовете на селските съюзи помагаша на

армията, която участвуваше в Северния поход, действувайки като водачи, разузнавачи и носачи, понякога офицерите от армията се отзоваваха за тях даже одобрително.

Периодът от октомври миналата година до януари настоящата представлява вторият етап от развитието на селското движение — етапът на революционните действия. Броят на членовете на селските съюзи стремително порасна до 2 милиона, а числеността на непосредствено ръководената от тях маса — до 10 милиона души. Тъй като при влизане в селските съюзи в болшинството от случаите се записваше само един човек от семейството, то при наличието на 2 милиона членове на съюзите общата маса, обхваната от съюзите, съставляваше около 10 милиона души. В съюзите бяха организирани почти половината от всички селяни в провинцията Хунан, а в такива околии като Сянган, Сянсян, Люян, Чанша, Лилин, Нинсян, Пинцзян, Сянин, Хенсян, Хенян, Лейян, Ченсян и Анхуа почти всички селяни влязоха в селските съюзи и се намират под тяхно ръководство. Обхванати от широката мрежа от организации, селяните веднага преминаха към действия, и ето за четири месеца в Хунан се разгъна небивала по своя размах революция в селото.

СВАЛЯНЕ НА ТУХАО И ЛЕШЕН, ПРЕМИНАВАНЕ НА ЦЯЛАТА ВЛАСТ У СЕЛСКИТЕ СЪЮЗИ

Ударът на селяните е насочен преди всичко против тухао и лешен, против безчинствуващите помешчици, а пътят под него попадат и всякакъв вид патриархална идеология и патриархални порядки, крадливите и подкупни чиновници в града и лошите обичаи в село. Този удар по своята сила е подобен на ураган, пред който всичко трябва или да се превие, или да загине. В резултат хилядолетните привилегии на феодалните помешчици се разбиват на пух и прах. Техният минал престиж и могъщество се повалят в праха. Със събарянето на властта на помешчиците селските съюзи станаха единствени органи на властта; те осъществяват на дело лозунга: „Цялата власт — на селските съюзи!“ Сега в селските съюзи отиват даже за такива дреболии като кавга между мъж и жена. Нито един въпрос

не се разрешава без представители на селския съюз. Селските съюзи в село властвуват буквално над всичко, при тях наистина е, както се казва, „речено-сторено“. И на страничните наблюдатели остава само да кажат, че съюзите са добри, нищо лошо те не могат да кажат за съюзите. А тухао, лешен и безчинстващите помешчици са напълно лишени от право на глас, никой от тях не смее да гъкне. В страха си пред селските съюзи най-едрите тухао и лешен избягаха в Шанхай. Не така едрите — в Ханкоу, по-дребните — в Чанша, още по-дребните — в околийските центрове, а най-дребосъка от тази порода, който остана в село, се предаде на милостта на селските съюзи. Дребният лешен моли: „Аз съм готов да заплатя десет юана, само разрешете ми да вляза в съюза!“

„На кого са нужни твоите келяви пари!“ — отговарят му на това селяните.

Много средни и дребни помешчици, кулаци и средняци, които се обявяваха по-рано против селските съюзи, сега биха били щастливи да попаднат в съюза. На различни места на мене често ми се случваше да се срещам с такива хора и те се обръщаха към мене с молбата: „Молим ви като пълномощник на центъра на провинцията да гарантирате за нас“.

При цинската династия* по време на преброяването на населението по места се съставяли по два списъка — основен и специален. Благонадеждните хора се вписвали в основния списък, а бандитите и всички съмнителни елементи — в специалния. И ето сега по примера на онези времена селяните в някои местности заплашват онези, които са се обявявали по-рано против селските съюзи: „Да ги запишат в специалния списък!“

Тези, които се боят да не се окажат в „специалния списък“, по всякакъв начин се опитват да попаднат в селския съюз и се успокояват само тогава, когато ги запишат в списъците на членовете на съюза. Обаче нерядко селските съюзи сурово им отказват това и те живеят под постоянен страх; останали извън селските съюзи, те се чувствуват бездомни и отритнати; в селата са ги нарекли за това „непо-

* Цинската (манчжурската) династия управляваше Китай от 1644 до 1911 година.

каяни“. С една дума, тези същите селски съюзи, които само преди четири месеца мнозина пренебрегнаха, сега се ползват с най-голяма почит. Всички онези, които по-рано ниско се прекланяха пред властта на шенши, сега се прекланят пред властта на селяните. Няма нито един човек, който да не би признал, че октомври миналата година стана граница на два свята.

„МНОГО ЛОШО“ И „МНОГО ХУБАВО“

Селските бунтове в селото нарушиха сладкия сън на шенши. Щом известията от селото достигнаха до града, градските шенши се уплашиха. Като пристигнах в Чанша, аз се срещнах там с различни хора и слушах мнозинство различни разговори. Представителите на средните и висши слоеве на обществото и десните гоминдановци всички в един глас характеризираха положението с думите: „Много лошо!“ Под влиянието на атмосферата, която създадоха в града със своите разговори, онези, които казват „много лошо“, даже твърде революционно настроени хора, като затвореха очи и си представяха положението в село, падаха духом и не считаха за възможно да отричат, че положението е „лошо“. И даже твърде прогресивни хора не отричаха по-далече от твърдението: „По време на революцията това е неизбежно, макар и лошо“. Въобще никой не считаше за възможно напълно да отрича това „лошо“.

А в действителност работата се заключава в това, че, както вече казахме по-горе, широките селски маси се вдигнаха, за да изпълнят своята историческа мисия; вдигнаха се демократическите сили на селото, за да съборят неговите феодални сили. Феодално-патриархалните тухао и лешен, безчинстващите помешчици — това е основата на абсолютизма, който съществуваше в продължение на хилядолетия, опората на империалистите, милитаристите и крадливите и подкупни чиновници. Свалянето на тези феодални сили е истинската цел на националната революция. Сун Ят-сен в течение на четиридесет години отдаваше всичките си сили на националната революция; но това, към което той се стремеше и което не успя да извърши, селяните осъществиха за няколко месеца. Това е безпримерен подвиг, какъвто по-рано

не се отдаваше да се извърши нито за четиридесет години, нито даже за хилядолетие. Това е много хубаво. И в това няма нищо „лошо“, няма нищо „много лошо“.

Съвсем очевидно е, че „много лошо“ — това е мнение на хора, борещи се за интересите на помещиците против вдигналите глава селяни; съвсем очевидно е, че това е мнение на помещическата класа, опитваща се да запази старите, феодални порядки и да попречи за установяване на новите, демократически порядки; съвсем очевидно е, че това е контра-революционно мнение. Нито един революционен другар не трябва да повтаря тази глупост. Ако вие притежавате установени революционни възгледи и освен това ви се е случвало поне веднаж да бъдете на село и да видите какво става там. вие, разбира се, трябва да изпитвате необикновена радост: многомиллионната маса от поробени селяни се справя там със своите най-зли врагове-кръвопийци. Селяните действуват съвсем правилно, те постъпват много хубаво! „Много хубаво“ — това е мнението на селяните и другите привърженици на революцията. Всички революционни другари трябва да разберат, че националната революция изисква велик преврат в село. Този преврат не беше извършен по време на синхайската революция³ и поради това тя претърпя поражение. Сега такъв преврат се извършва и това е важен фактор, необходим за успешното завършване на революцията. Всички революционни другари трябва да поддържат този преврат, в противен случай те ще се окажат в лагера на контрареволюцията.

ПРОБЛЕМАТА ЗА ТАКА НАРЕЧЕНИТЕ „КРАЙНОСТИ“

Някои заявяват: „Селски съюзи трябва да се създават; но сега те като че ли тръгват през просото“. Така разсъждават привържениците на „средната“ линия. А какво става в действителност? Селяните в селата наистина действуват доста „безцеремонно“. След като станаха висша власт, селските съюзи не дават на помещиците и да гъкнат; те разбиха на пух и прах миналия престиж на помещиците — все едно, като че ли са повалили помещика на земята и отгоре на това са го притиснали с крак. Заплашвайки тухао и лешен с вписване в „специалния списък“, селяните ги гло-

бават, облагат ги с данъци, не им позволяват да се ползват от паланкини. В къщите на тухао и лешен, които се обявяват против селските съюзи, се вмъкват тълни хора: колят свинете, изземват зърнените храни. Понякога селяните отиват у тухао или лешен и се изтягат по грижливо подредените легла на техните дъщери и годеници. Много често те хващат тухао и лешен, надяват им високи калпаци и ги водят по селата; селяните вършат всичко, което искат, говорейки: „Ето сега ти ще ни познаеш нас, лешен!“ Сега всичко се е обърнало надолу с главата. Така в село се създава атмосфера на терор. Ето това е, което някои наричат „крайности“, „забежки“, „безобразия“.

Външно техните разсъждения изглеждат резонни, но в действителност те са също погрешни

Първо, до подобни постъпки селяните бяха доведени от самите тухао, лешен и безчинстващите помешчици. Селяните започнаха да оказват решителен отпор само защото тухао, лешен и безчинстващите помешчици открай време, опирайки се на силата, господстваха в село и измъчваха селяните. Селските акции придобиват най-решителен характер и вълненията приемат най-голям размах именно там, където тухао, лешен и безчинстващите помешчици са проявявали най-голяма жестокост. Селското око не грешни. Селяните извънредно ясно си дават сметка за това, кой е вреден и кой не е вреден, кой е бил особено жесток, а кой — малко по-мек, кого трябва да накажат сурово, а кого — по-леко; рядко се случва наказанието да не съответствува на вината.

Второ, революцията — това не е банкет, не е литературно творчество, не е рисуване или бродиране; тя не може да се извършва така изящно, така спокойно и деликатно, така чинно и учтиво. Революцията — това е насилствен акт, това са безпощадни действия на една класа, която събаря от власт друга класа. Революцията в село — това е събаряне на феодално-помешчическата власт от селячеството. Без да употребява най-големи усилия, селячеството не ще може да събори помешчическата власт, здраво укоренила се в продължение на хилядолетия. Само могъщият революционен порив в село е в състояние да раздвижи милионите маси селяни и да предизвика тези най-големи усилия. „Крайностите“, за които се говореше по-горе, са породени именно

от тези усилия на селяните, предизвикани от могъщия революционен порив в селото. Във втория период на селското движение (периода на революционните действия) те са съвършено необходими. В този период е необходимо да се установи неограничена власт на селяните, да не се допускат злостни нападки срещу селските съюзи, напълно да се съборят от власт шенши, а самите шенши да се повалят на земята и даже да се притиснат с крак. Във втория период всички „крайности“ имат революционно значение. По-просто казано, във всяко село е необходим кратковременен период на терор. В противен случай ще бъде съвсем невъзможно да се смаже дейността на контрареволуционните елементи в село, да се съборят от власт шенши. За да изправиш трябва да превиеш повече; не превиеш ли — не ще изправиш.⁴

Макар разсъжденията на тези, които критикуват „крайностите“, наглед и да се отличават от разсъжденията на първата група, по същество те изхождат от едно и също гледище: това е същата помещническа теория, която стои на стража на интересите на привилегированите класи. С тази теория, която спъва подема на селското движение и в крайна сметка подкопава революцията, ние трябва да поведем решителна борба.

ТАКА НАРЕЧЕНОТО „ДВИЖЕНИЕ НА БОСЯЦИТЕ“

Десните гоминдановци твърдят: „Селското движение е босяшко движение, движение на лентяи“. Подобни приказки имат доста широко разпространение в Чанша. В селата на мене ми се случваше да слушам от шенши: „Селски съюзи може да се създават, но хората, които работят сега в тях, са негодни; хората трябва да се сменят!“ Тези разсъждения с нищо не се отличават от нападите от страна на десните гоминдановци; всички те се свеждат до това, че селското движение според тях може да се организира (доколкото то вече започна, и никой не се решава да говори, че то не трябва да се организира), но че хората, които възглавяват сега селското движение, са негодни. С особена ненавист се отнасят шенши към дейците на низовите селски съюзи, наричайки ги всичките „босяци“. И така, всички онези, които мнени по-рано презираха, които тъпчеха в калта, на които

не се намираше място в обществото, които нямаха право да кажат дума, сега изведнаж вдигнаха глава — и не само вдигнаха глава, но взеха властта в свои ръце. В общинските селски съюзи (низшето звено) те са господари на положението. В техни ръце съюзите се превърнаха в страшна сила. Те вдигнаха своите загрубели от работа ръце над главите на шенши. Те връзват лешен с въжета, надяват им високи калпаци и ги водят из района на общината (в Сянтан и Сянсян това се нарича „водене по селата“, а в Лилин — „водене по междите“). Гръмките безпощадни обвинения, предявявани от селяните, ежедневно стигат до ушите на шенши. Селяните се разпореждат и командуват всички. По-рано те бяха по-ниско от всички, а сега стоят по-високо от всички. Отгук и приказките, че всичко се е обърнало надолу с главата.

РЕВОЛЮЦИОНЕН АВАНГАРД

От противоположните възгледи за някое явление или за човека съответно произтичат и противоположни за него оценки. За пример на това могат да служат такива оценки като „много лошо“ и „много хубаво“, „босяци“ и „революционен авангард“.

По-горе вече се казва, че селяните извършиха революционно дело, което дълги години не можеше да се осъществи, че селяните извършиха важна работа по осъществяване на националната революция. Обаче цялото ли селячество вземаше участие в това велико революционно дело, в тази важна революционна работа? Не. Селяните се делят на кулаци, средняци и бедняци. Отличавайки се една от друга по своето положение, тези три групи се отнасят различно и към революцията. В първия период кулаците, след като чува, че армията на Северния поход уж е претърпяла в Цзянси пълен разгром, че Чан Кай-ши уж е ранен в крака⁵ и е отлетял обратно в провинцията Гуандун⁶, че У Пей-фу⁷ уж отново е завладял град Юечжоу, дойдоха до извода, че селските съюзи несъмнено дълго не ще се задържат и че от-трите народни принципа⁸ също нищо няма да излезе, защото нищо подобно никога не е имало. И когато дейците от селските съюзи (в болшинството си така нарече-

ните „босяци“) отиваха със списък на членовете на съюза из двора на кулака, и му казаха: „Приканваме ви да влезете в селския съюз“ — какво им отговаряше на това кулакът? „Селски съюз ли? Аз съм преживял тука вече не една десетка години, десетки години обработвам земята, никакви селски съюзи не съм виждал и ето на, изхранвам се. Аз бих посъветвал и вас да не се занимавате с тази работа.“ Така отговаряха кулаците, настроени малко по-търпимо. А кулаците, настроени враждебно, заявяваха: „Какъв ти там селски съюз? Съюз на тези, на които ще режат главите! Не погубвайте хората!“

Но странно нещо — селските съюзи все пак просъществуваха вече много месеци и даже се осмеляват да действуват против шенши. За отказ да предават лулите за опиум селските съюзи арестуват местните шенши и ги водят за посмешище по селата; в околийските центрове крупните шенши даже ги екзекутираха, както например шенши Ян Жун-цю в Сянтан и Ян Чжи-цзе в Нинсян. Във всяка община до десетина хиляди селяни със знамена, кобилицы и мотики организирано вървяха в непрекъснат и шумен поток на масови демонстрации на годишнината от Октомврийската революция, участваха в антианглийските митинги и в тържествата по случай успехите на Северния поход. Едва тогава кулаците се разтревожиха. На тържествата по случай успехите на Северния поход те слушаха, че и Цзюцзян е превзет и Чан Кай-ши не е ранен и У Пей-фу в края на краищата е разбит. Нещо повече, те виждаха ясно написани на червена и зелена хартия лозунги: „Трите народни принципа вансуй!“, „Селските съюзи вансуй!“, „Селяните вансуй!“ и т. н. Тука кулаците ги овладя страшно безпокойство: „Селяните вансуй? И тези ли също станаха сега вансуй?“*

И ето селските съюзи се почувстваха господари на положението. Дейците от селските съюзи започнаха да заявяват на кулаците: „Ние ще ви впишем вас в специалния списък“ или „Ще мине още месец и за влизане в съюза ще

* „Вансуй“ дословно значи „десет хиляди години“. Употребява се като възглас „Да живее!“, „Ура!“. Същата дума по-рано се употребявала като обръщение към господаря, подобно на руското „ваше величество“; оттука и играта на думи: „Селяните вансуй“, т. е. „И селяните ли вече станаха господари?“.

плащате и по 10 юана!“ Едва тогава кулаците започнаха малко по малко да влизат в селските съюзи⁹, някои от тях внасяха встъпителен внос по половин юан и даже по един юан (когато се изискваха само сто вени), а други се стремяха да получат разрешение за влизане в съюза чрез свои познати. Има и много твърдоглави кулаци, които досега не са влезли в съюза. Болшинството от кулаците, влизащи в селските съюзи, се боят от мобилизация в армията и поради това изпращат от своите семейства да се записват в съюза 60—70 годишни старци. След като влязат в съюза, кулаците не проявяват желание да участвуват в неговата работа и винаги се държат пасивно.

А средняците? Те проявяват нерешителност, считайки, че революцията не ще им донесе особена полза. В техните котли винаги има ориз, никой не чука нощно време по вратите им за дългове. Те също разсъждават за това, имало ли е по-рано, нещо подобно, и когато са сами, овивайки вежди, гадаят: „А ще се задържи ли действително този селски съюз? Ще има ли полза от трите народни принципа?“ „Едва ли!“ — решават те. Считайки, че всичко зависи от волята на небето, те мислят: „Създават се селски съюзи... но кой знае, угодно ли е това на небето?“ В първия период, когато дейците от селските съюзи ходеха при средняците със списъци и казваха: „Приканваме ви да влезете в селския съюз“, те отговаряха: „Не бързайте!“ Да навлизат в селските съюзи те започнаха едва във втория период, когато съюзите вече се превърнаха в голяма сила. В съюзите те се държат по-добре от кулаците, но засега не са още твърде активни и все още се оглеждат. Съвършено необходимо е селските съюзи да се борят за въвличането на средняците и да засилят разяснителната работа в тяхната среда.

Главната сила в тази жестока и упорита борба, каквато се води в село, неизменно са бедняците. И в продължение на нелегалния период, и в периода на откритата дейност те водиха активна борба. Те по-охотно от всички вървят след партията. Те са смъртни врагове на тухао и лешен и без най-малки колебания шурмуват техния лагер. Те заявяват на кулаците: „Ние вече отдавна влязохме в селския съюз, а защо вие още се бавите?“ А тези насмешливо отговарят: „Остава и вие да не влизате в селския съюз! Та над вашата

глава няма нито парче керемида, а под краката ви няма нито парченце земя, за да се забодете даже игла!“ И действително, бедняците няма какво да губят. Много от тях наистина нямат над главата си нито парче керемида, а под краката си нито парченце земя даже за да се забодете игла. Защо да не влизат те в селските съюзи?

Според данните на обследването в околията Чанша бедняците съставляват 70% от селското население, средняците — 20%, помещиците и кулаците — 10%. Бедняците, съставляващи 70%, се делят на две групи: — крайните бедняци¹⁰ и бедняци¹¹. Крайните бедняци, които съставляват 20% от селското население, са хора, нямащи никакво занятие, т. е. нямащи нито земя, нито пари, нито каквито и да било средства за съществуване и са принудени да постъпват войници или да стават наемни работници, или да просят. Към бедняците, съставляващи 50% от селското население, се отнасят занаятчийските работници, селяните-арендатори (с изключение на богатите арендатори) и селяните-полуарендатори: те са обезпечени с работа само частично; с други думи, те имат малко земя или малко средства, но плодовете на техния труд не им достигат за препитание: те прекарват цялата година в тягостни грижи. Огромната маса от бедняците, съставляващи 70% от селското население, е основният скелет на селските съюзи, авангардът в борбата за сваляне на феодалните сили и славен пионер на великото революционно дело, което дълги години оставаше незавършено. Без бедняците („босящите“, както ги наричат шенши) революцията в село никога не би могла да получи сегашния размах; без тях е невъзможно да се свалят тухао и лешен и да се завърши демократическата революция. Като най-революционен елемент, беднотата зае ръководно положение в селските съюзи. В първия и втория период почти всички постове на председатели и членове на управите на низовите селски съюзи бяха заети от бедняци (в околията Хеңшан сред дейците на общинските селски съюзи 50% съставлява крайната беднота, 40% — беднотата и 10% — нуждаещата се интелигенция). Такава ръководна роля на беднотата в селските съюзи е свършено необходима. Без селската беднота не би имало и революция. Да не се признават бедняците — значи да не се признава рево-

люцията, да се бие по бедняците — значи да се бие по революцията.

Общият революционен курс, който провеждат бедняците, беше неизменно правилен. Те подкопаха престижа на тухао и лешен, повалиха на земята големите и малки тухао и лешен и ги притиснаха с крак. Цялата редица така наречени техни „крайности“ в периода на революционните действия бяха по същество пряка революционна необходимост. Околийските власти, партийните комитети¹² и селските съюзи в някои околии на провинцията Хунан вече допуснаха редица грешки; някои от тях стигнаха до това, че по молба на помещиците изпращаха войници да арестуват дейците на низовите селски съюзи. В околии Хеншан и Сянсян са хвърлени в затвора много председатели и членове на управите на общинските селски съюзи. Това е извънредно сериозна грешка; тя е в полза на реакционерите. За да се убедим, че това е грешка, достатъчно е само да се погледне в какъв възторг изпадат местните безчинствуващи помещици и как се сгъстява атмосферата на реакцията, когато арестуват председателя или члена на управата на селския съюз. Ние трябва да се борим против контрареволуционните разсъждения за „босяшко движение“, за „движение на лентяите“ и особено да внимаваме да не се извършват такива погрешни действия, които биха помагали на тухао и лешен в тяхната борба против селската беднота.

Наистина, сред селяните-бедняци, заемащи ръководно положение в селските съюзи, действително е имало хора с недостатъци, но сега болшинството от тях се оправиха. Те сами енергично се борят с хазартните игри и ликвидират бандитизма. Засилване мощта на селските съюзи доведе на места до ликвидация на хазартните игри и изкореняване на бандитизма. Има места, където вече, както се казва, „не ще вземат от пътя загубено, не заключват вратите нощно време“. Според данните от обследването на околията Хеншан там 85% от селяните-бедняци, заемащи ръководно положение в селските съюзи, са станали съвсем положителни хора, способни и енергични ръководители, и само 15% от тях още не са се избавили съвсем от някои лоши привички. Последните трябва да се отнесат към категорията на немногобройните нездрави елементи, но свършено недопустимо е по примера на тухао и лешен изцяло всички да

се наричат „босяци“. За разрешаване на въпроса за тези „немногобройни нездрави елементи“ съществува само един път: под лозунга за укрепване дисциплината в селските съюзи да се води масова работа, да се възпитават такива хора, да се подобри дисциплината в селските съюзи, но в никакъв случай да не се изпращат по собствено усмотрение войници за арестуване на тези хора, да не се подкопава авторитетът на селската беднота, да не се налива с това вода в мелницата на тухао и лешен. На това трябва да се обърне особено внимание.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТ КРУПНИ ЗАВОЕВАНИЯ

Хората, които осъждат селските съюзи, говорят, че тези съюзи са извършили много лоши неща. По-горе аз вече посочих, че когато селяните бият по тухао и лешен, те вършат истинско революционно дело и нищо заслужаващо осъждане в това няма. Селяните извършиха твърде много и за да се отговори на тези, които ги осъждат, на нас ни е необходимо както трябва да се ориентираме във всички техни действия и да видим до какво довеждат тези действия. Ще направя равностетка на дейността на селяните в различните области през последните няколко месеца; под ръководството на селските съюзи селяните постигнаха следните четиринадесет крупни завоевания.

1. Организиране на селяните в селски съюзи

Това е първото крупно завоевание на селяните. На първо място в това отношение стоят такива околии като Сянтан, Сянсян, Хеншан, където почти всички селяни са организирани и където, може би, няма такива „глухи ъгли“, в които селяните още да не са се вдигнали. Второ място заемат такива околии като Иян и Хуажун, където са организирани болшинството от селяните, но има още и неголям брой неорганизирани. На трето място стоят такива околии като Ченбу и Линлин, където е организирано малцинството от селяните, а болшинството засега още не е организирано.

Четвърто място заема намиращият се под властта на Юан Цзу-мин¹³ район в западната част на провинцията Хунан, където агитацията на селските съюзи още не е проникнала и където селячеството в много околии още съвсем не е организирано. Въобще пред всички по организираност стоят околиите от централната част на провинцията Хунан с център Чанша, след това идат околиите от южната част на Хунан; а в западната част организацията едва започва.

Според данните на провинциалния селски съюз, отнасящи се за ноември миналата година, от 75 околии на провинцията Хунан в 37 околии са организирани селски съюзи, общият брой на членовете на които съставлява 1,367,727 души. От тях около 1 милион души влязоха в съюзите през октомври и ноември миналата година, в периода на бурния растеж на мощта на селските съюзи, а до септември организирани селяни се наброяваха всичко 300—400,000 души. През декември и януари се наблюдаваше силен подем на селското движение и към края на януари броят на членовете на селските съюзи се увеличи най-малко до 2,000,000. Тъй като в болшинството от случаите при влизането в съюза от всяко селско семейство се записва само един човек, то при средния състав на семейство от 5 души, обхванатата от съюзите маса съставлява около 10,000,000 души. Именно този поразителен все по-бърз растеж на селските съюзи беше причина за това, че тухао и лешен, подкупните и крадливи чиновници се оказаха изолирани и изумненото общество видя, че на смяна на стария свят се появява нов свят, че в селото започна велика революция. Това е първото крупно завоевание на селяните под ръководството на селските съюзи.

2. Политически удар върху помещиците

След като създадоха свои организации, селяните насочват първите свои действия към подкопаване политическия престиж на класата на помещиците, особено на тухао и лешен, т. е. към събаряне властта на помещиците, основана върху тяхното обществено положение в селото, и за установяване на селска власт. Това е най-сериозната, най-

важната форма на борба. Тя заема основно място във втория период, т. е. периода на революционните действия. Без победа в тази борба е невъзможна и победа в икономическата борба — борбата за намаляване на арендата и лихвата, борбата за земя и за другите средства за производство и т. н. Не подлежи на никакво съмнение, че в много части на провинцията Хунан, напр. в околияте Сянсян, Хеншан и Сянган е установена неограничена власт на селяните, а властта на помещиците е напълно съборена. Но в околията Лилин и някои други околии има още места (напр. в западните и южните райони на околията Лилин), където властта на помещиците, макар и наглед да отстъпва на селската, в действителност скрито се противопоставя на властта на селяните вследствие на това, че политическата борба там още не е достигнала достатъчна острота. Не може да се каже, че селяните в тези места вече са одържали политическа победа; тука политическата борба трябва да се води с удвоена енергия дотогава, докато селяните не съборят помещицеската власт окончателно.

Методите, с помощта на които селяните нанасят на помещиците политически удари, в общи линии се свеждат до следното:

Ревизии. Разполагайки с местните обществени средства, тухао и лешен най-често тихомълком ги разхищаваха и забъркваха отчетността. И ето селяните използват ревиизиите, за да се справят с много тухао и лешен. В редица места са създадени ревизионни комисии специално за привличане към отговорност тухао и лешен. Достатъчно е само тухао и лешен да видят такава комисия, за да ги побият веднага тръпки. Кампанията на ревиизиите придоби широк размах във всички околии, където се разгъна селското движение; нейният смисъл се заключава не толкова в издирването на липсващите суми, колкото в даване на гласност на престъпленията на тухао и лешен, за да ги лишат по такъв начин от политическо и обществено влияние.

Глоби. В резултат на ревиизиите бяха разкрити факти на злоупотребления, на зверско отношение към селяните в миналото, на подривна дейност против селските съюзи понастоящем, на нарушения на забраната за хазартни игри и разпореждането за предаване на лулите за опиум. На изобличените в такива престъпления селяните съобщават своята

присъда: еди кой си тухао се глобява с толкова, еди кой си лешен — с толкова. Глобяват ги със суми от няколко десетки до няколко хиляди юана. Разбира се, глобените эт селяните тухао и лешен са окончателно дискредитирани в селото.

Парично облагане. По отношение на алчните и жестоките помещици се прилага паричното облагане; събраните по такъв начин пари отиват за оказване помощ на бедните, за организиране на кооперативи, за селски помощни каси и за други нужди. Паричното облагане е също своего рода мярка за наказание, само малко по-мека, отколкото глобата. Намират се не малко и такива помещици, които за избягване на неприятности доброволно внасят пари в селските съюзи.

„Разпити“. Що се отнася до лица, не така сериозно провинили се в подкопаване на селските съюзи с думи или дела, то селските групи нахълтват в техните домове и устроят разпити в не съвсем строга форма. В резултат болшинството от тези лица пишат „признание“, в което дават обещание да прекратят всякакви действия против селските съюзи и дейност, насочена към подриване на техния авторитет.

„Демонстрации на силата“. Доста често в къщите на тухао и лешен, проявяващи враждебно отношение към селските съюзи, се устройват масови демонстрации на силата. Селяните организирано се явяват при такива хора и изискват угощение. При тези случаи работата не се разминава без клане на свине и претърсване на запасите. Неотдавна в село Мацзяхе, околия Сянтан, тълпа на брой около 15,000 души си разчисти сметките по такъв начин с 6 лешен. За четири дни у тях бяха заклани повече от 130 свине. Подобни демонстрации в болшинството от слуцаите завършват още и с налагане на глоба.

„Развеждане с високи калпаци“. Тази мярка се прилага навсякъде твърде често. На тухао или лешен надяват висок книжен калпак с надпис: тухао еди кой си или лешен еди кой си — и го водят вързан с въже, придружен от голяма тълпа народ. За да се привлече вниманието към такава процесия, бият при това гонгове и носят знамена. Подобно наказание плаши тухао и лешен повече от всичко.

Този, на когото макар и веднаж са надянали висок калпак, окончателно губи всякакво уважение, него престават да го считат за човек. Поради това богатите обикновено предпочитат да платят глоба, отколкото да надянат калпака. Но когато селяните им отказват такава замяна, на тях волю-неволю им се налага да надянат калпака. Твърде остроумно постъпи един общински селски съюз. Той задържал някой си лешен и му заявил, че на него днес ще му надянат калпака. Лешен почернял от страх. Но след това селският съюз решил да не му надява калпака през този ден, предполагайки, че ако му надянат калпака същия ден, то той веднага ще се ожесточи и ще престане да се бои от наказание, и че поради това по-добре да го пуснат в къщи, като отложат наказанието. Не знаейки кога именно ще му надянат калпак, този лешен не могъл да се успокои нито за един ден и не си намирал място.

Затваряне в околийските затвори. Тази мярка за наказание е още по-тежка, отколкото надяването на калпак. Арестуваните тухао и лешен ги отправят в затворите при околийските управления и задължават началниците на околииите да ги вземат под стража и накажат. Сега със затварянето в затвора рабътата не стои така, както по-рано: по-рано шенши отправяха в затвора селяните, а сега селяните изпращат шеншите.

Изгонване. Тухао и лешен, които са извършили въпиющи престъпления, селяните не са склонни да изгонват, а се стремят да арестуват или екзекутират. Опасявайки се от арест или екзекуция, такива тухао и лешен се спасяват с бягство. От околииите, където се разгъна селското движение, почти всички крупни тухао и лешен избягаха, което е равносилно на изгонване. Най-крупните тухао и лешен избягаха в Шанхай, не така крупните — в Ханкоу, по-дребните в Чанша и още по-дребните в околийските центрове. От всички тези тухао и лешен в най-голяма безопасност се оказаха избягалите в Шанхай. В Ханкоу напр. бяха арестувани и върнати в родината трима лешен, които избягали от околията Хуажун. На избягалите в Чанша е още по-трудно: те непрекъснато живеят под заплахата да бъдат заловени от студенти от своите околии, които се учат в Чанша. Като бях в Чанша, аз с очите си видях как заловиха двама

лешен. В околийските центрове се укриха най-дребните тухао и лешен. Да се открият те е съвсем леко, тъй като там селски уши и очи има твърде много. За това, че селяните не понасят пребиваването на тухао и лешен в село, свидетелствуват също така оплакванията на финансовите органи от провинцията Хунан за затрудненията, които те изпитват при издирването на средства вследствие на това, че селяните са изгонили богатите от селата.

Разстрел. Тази мярка се прилага от селяните съвместно с останалото население само по отношение на твърде крупни тухао и лешен. Така напр. под натиска на селяните и други кръгове от населението бяха разстреляни от властите Ян Чжи-цзе (околия Нинсян); Чжоу Цзя-ган (околия Юеян), Фу Дау-нан и Сун Бо-чжу (околия Хуажун). В околията Сянтан началникът на околията под натиска на селяните и други слоеве от населението предаде намиращия се в затвора Ян Жун-цю и селяните го разстреляха сами. В околията Нинсян селяните сами убиха Лю Чжау, Пин Чжи-фан (околия Лилин); Чжоу Тянь-цзюе, Цао Юн (околия Иян), сега очакват присъдата „на специалния съд по делата на тухао и лешен“. Разстрелът на един такъв крупен лешен или тухао възбужда цялата околия и способствува за изкореняване на феодалната гад. Във всяка околия се наброяват няколко такива тухао и лешен, а на места по няколко десетки. Необходимо е във всяка околия да се разстрелят, макар и няколко тухао и лешен из числото на най-жестоките и престъпните. Само това е истинско средство за подавяне на реакцията. Когато силата беше на страната на тухао и лешен, те убиваха селяните, без да им мигне окото. В общината Синканчжен (околия Чанша) началникът на минтуана* Хе Май-цюан командуваше отредите на минтуан десет години. От неговата ръка загинаха около хиляда селяни бедняци, при което той ги избиваше под благоприятния предлог за „изтребване на бандитите“. Началниците на минтуана в общината Интянчжен от моята родна околия Сянтан — Тан Цзюн-ян и Ло Шу-лин — за 14 години, от

* Минтуан — въоръжени отреди, които се издържаха от средствата на помещиците и се използваха от последните за охрана на техните интереси и подавяне на селското движение.

1913 година убиха повече от 50 души и още четирма закопаха живи. Първи бяха убити двама в нищо невиновни просяци. Тан Цзюн-ян казал: „С тези двама дрипливци ще открием сметката!“ Така двама души се разделиха с живота. И ако тухао и лешен в миналото проявяваха такава жестокост, ако те осъществяваха в село бял терор, то как може да се порицават селяните за това, че те сега разстреляха няколко тухао и лешен и осъществяват в не твърде големи мащаби терор с цел за подавяне на контрареволуцията?

3. Икономически удар върху помещиците

Забрана на износа на ориза и покачване цените на ориза, забрана за прекупуване и укриване на ориза с цел за спекулация. Това е крупно завоевание на селяните от Хунан в хода на икономическата борба през последните месеци. От октомври миналата година беднотата не позволява на помещиците и кулаците да изнасят ориза, забранява да се повишават цените му и да укриват ориза с цел за спекулация. В резултат беднотата напълно постигна своята цел: износът на ориза от село напълно се прекрати, цените значително се снижиха, на укриването на ориза беше сложен край.

Забрана за повишаване на арендата и залога за земята и агитация за тяхното снижаване. През юли и август м. г., когато селските съюзи бяха още слаби, помещиците, действайки със старите методи на жестока експлоатация, един след друг предупреждаваха арендаторите, че те задължително ще повишат арендата и залога за земята. Обаче от октомври, когато влиянието на селските съюзи значително порасна и когато селяните започнаха единодушно да се обявяват против повишаване на арендата и залога, помещиците не смеят повече да споменават за това. След ноември, когато селяните станаха по-силни от помещиците, те отидоха по-нататък и започнаха агитация за снижаване арендата и залога за земята. Селяните заявяват: „Колко жалко, че миналата есен, когато се внасяше арендата, селските съюзи не бяха още така силни, та още тогава арендата да беше намалена“. Сега те водят

широка агитация за намаление на арендата, която трябва да се внася през есента на настоящата година; помещиците на свой ред се опитват да разузнаят как ще се проведе намалението на арендата. Що се отнася до снижението на залога на земята, в околията Хеншан и някои други околии то понастоящем вече се провежда.

Забрана да се отнема арендуваната земя от арендаторите. През юли и август м. г. помещиците нерядко още отнемаха земята от едни арендатори и я предаваха на други. След октомври никой от тях вече не смее да постъпва така. Сега за отнемане на земя и предаването ѝ на други арендатори не може да става и дума; затруднения изникват само в онези случаи, когато помещикът отказва на арендатора, за да обработва земята със свои сили. В някои места селяните забраняват на помещика да отнема земята от арендатора, даже ако помещикът има намерение да я обработва сам. На други места селяните разрешават това, ако помещикът действително сам обработва своята земя, но тогава възниква заплаха от безработица сред арендаторите. Този въпрос засега още не е получил единно разрешение.

Снижаване на лихвата. В околията Анхуа лихвата вече навсякъде е снижена, снижение се провежда и в други околии. Обаче там, където селските съюзи са много силни, помещиците, опасявайки се от „обобществяване на имуществото“, съвсем отказват заеми на селяните и в селата почти няма случаи за даване на заеми. Понастоящем снижаването на лихвите се разпростира само върху старите дългове. По тях не само е снижена лихвата, но на кредиторите даже се забранява да принуждават длъжниците да връщат дълговете. Беднякът казва: „Нищо, нищо, много години си чакал, ще почакаш и до следващата година“.

4. Събаряне на феодалното господство на тухао и лешен — ликвидация на старите районни и общински органи на властта

Старите органи на властта в района („ду“) и общината („туан“)¹⁴, особено в район — административна единица, следващ по големина след околията — почти напълно се на-

мираха в ръцете на тухао и лешен. Под управлението на районните органи на властта се намираха от 10 хиляди до 50—60 хиляди жители. Районите имаха свои въоръжени сили — минтуан, ползуваха се от правото самостоятелно да облагат населението с данъци, например 'поземления данък'¹⁵ и т. п., имаха свое собствено правосъдие — те можеха напр. по свое усмотрение да арестуват селяните, да ги затварят в затвора, да ги разпитват, да ги наказват. Лешен, който бяха в тези органи на властта, бяха буквално царчета в село. Селяните по-малко държаха сметка за президента на републиката, дуцзюните¹⁶ и началниците на околиците, отколкото за тези местни владетели; само те бяха истинско „началство“; достатъчно беше такова „началство“ да покашли и селяните вече знаеха, че трябва да бъдат нащрек. А сега в резултат на въстанието на могъществото на помещиците в селото навсякъде е сложен край; разбира се, паднаха и всички административни органи в село, които се намираха в ръцете на тухао и лешен. Началниците на районите и общините се изпокриха и не се осмеляват да подадат нос навън; хората, които се отнасят до тях по какъвто и да било местен въпрос, такива началници ги изпращат към селския съюз, заявявайки: „Това не се отнася до мен“.

Когато за тези началници стане дума в беседите, селяните с гняв казват: „Тези нехранимайковци ли? Тяхната песен вече е изпята!“

Този израз — „тяхната песен вече е изпята“ — по-точно от всичко характеризира положението на старите административни органи в онези селски местности, през които премина вълната на революцията.

5. Ликвидация на помещическите въоръжени сили и създаване на селски въоръжени сили.

Помещическите въоръжени сили в централната част на провинцията Хунан са сравнително малочислени, а в западната и южна част те са повече; смятайки средно по 600 пушки на околия, в 75 околии ще се наберат 45 хиляди; обаче в действителност те може би са повече. В централната и южна част на провинцията Хунан, т. е. в районите с развито селско движение, както например в околиците Нинсян,

Пинцзян, Люян, Чанша, Лилин, Сянтан, Сянсян, Анхуа, Хеншан, Хенян, селячеството се вдигна с такава огромна сила, че помещиците не се оказаха в състояние да се справят с тях, а помещическите въоръжени отреди в болшинството си преминаха на страната на селските съюзи и започнаха да защитават техните интереси. Неголяма част от помещическите отреди запазват неутралитет, но клонят към капитулация пред селяните, например в околията Баоцин и др. Друга, неголяма част от тези отреди заема по отношение на селските съюзи враждебна позиция (околията Ичжан, Лину, Цзяхе), но понастоящем търпи чувствителни удари от страна на селяните и по всяка вероятност в най-близко време ще бъде унищожена. Въоръжените сили, изтръгнати от ръцете на реакционните помещици, ще бъдат реорганизирани в постоянни дружини местно опълчение¹⁷, които ще се намират под разпореждането на новите органи на самоуправление в село — селските органи на управление, осъществяващи властта на селячеството. Привличането на старите въоръжени сили на страната на селяните представлява едната страна на работата по създаването на селски въоръжени сили.

Друга, нова страна на тази работа е организацията на „собяодуй“ — въоръжени с пики отреди при селските съюзи. Пиката на „собяо“ представлява дълъг прът, в края на който е прикрепен нож с две остриета. Само в околията Сянсян има 100 хиляди такива пики. В други околии (Сянтан, Хеншан, Лилин, Чанша) тяхното количество се колебае от 30—40 хиляди до 70—80 хиляди в околия. Във всички околии, обхванати от селското движение, числото на отредите „собяодуй“ бързо расте. Селските отреди, въоръжени с пики, ще се превърнат в непостоянни дружини на местното опълчение. Тези огромни отреди, въоръжени с пики, са по-силни от споменатите по-горе стари въоръжени отреди; и тази новозараждаща се сила вече довежда в трепет всички тухао и лешен. Революционните власти в провинцията Хунан трябва действително да разпространят тази форма на организация на въоръжените сили върху повече от 20 милионното население от всички 75 околии; необходимо е всеки юноша и всеки възрастен селянин да има пика. Не трябва да се ограничава числеността на отредите от опасението, че това може да

изплаши някого. Трябва да си твърде голям страхливец, за да припадаш от ужас при вида на такива отреди. От тях се боят само тухао и лешен; революционерите няма за какво да се плашат от тях.

6. Събаряне на властта на господин началника на околията и неговите слуги

Да се очисти околийската администрация е възможно само при условие че се вдигнат самите селяни. Това вече е доказано от примера на околията Хайфин в провинцията Гуандун и още по-нагледно се доказва от сегашния пример на Хунан. В околията, където властта беше заграбена от тухао и лешен, всеки, който ставаше началник на околията, почти винаги се оказваше подкупен и крадлив; в околията, където селяните вече се вдигнаха, който и да бъде началник работи честно. В няколкото околии, където аз бях, началниците на околията винаги се отнасят за съвет по всеки въпрос преди всичко към селските съюзи. В тези околии, където селското движение е особено силно, думата на селския съюз обладава направо вълшебна сила. Ако съюзът сутринта поиска да се арестува тухао или лешен — началникът на околията не ще се реши да отложи това до пладне; ако съюзът поиска да се арестува по пладне — началникът не ще посмее да отложи ареста до вечерта.

През началния стадий на установяване селската власт в село началниците на околията бяха в съюз с тухао и лешен и заедно действаха против селяните. Когато селската власт се сравняваше по сила с помещицкеската, началниците на околията заеха двойствена позиция: някои от решенията на селските съюзи те приемаха, а някои отхвърляха. Онова, което аз казвах по-горе за вълшебната сила на думата на селския съюз, се отнася вече към периода, когато помещицкеската власт беше напълно съборена от властта на селяните. Сега положението с органите на властта в околията Сянсян, Сянтан, Лилин и Хеншан е следното:

1. Всички въпроси се решават на съвещания на началника на околията с представители на революционните масови организации. Тези съвещания, свиквани от началника на околията, се провеждат в околийското управление. В някои

околии те се наричат „обединени съвещания на обществените и административни органи“, в други — „съвещания по работите на околията“. На такива съвещания освен началника на околията присъствуват представители на различните обществени организации — околийският селски съюз, околийският съвет на профсъюзите, околийският съюз на търговците, околийският съюз на жените, околийският съюз на учителите и служащите в учебните заведения, околийският съюз на учащите се и околийският комитет на гоминдана³. В хода на тези съвещания представителите на масовите обществени организации, изказвайки своите мнения, оказват натиск върху началника на околията, и той неизменно се подчинява на тяхната воля. По такъв начин няма съмнение, че в провинцията Хунан в околийските органи на властта може да бъде осъществена демократична система на управление от колегиален тип. И по форма, и по същество сегашните околийски органи на властта са вече значително демократизирани. Такова положение се установи през последните 2—3 месеца, т. е. след като вдигналото се навсякъде в селата селячество събори властта на тухао и лешен. Само след като видяха, че старата опора е избита изпод краката им и че те не ще се задържат на постовете си, ако не намерят нова опора, началниците на околии започнаха да се подмазват пред масовите организации, в резултат на което се и създаде характеризираната по-горе обстановка.

2. Съдиите се оказаха без работа. Съдебната система в провинцията Хунан е организирана така, че правосъдието все още се води по съвместителство от началника на околията, на когото съдията помага да води съдебните дела. Началниците на околии и техните помощници се обогатяваха чрез злоупотреби при събиране на налозите и данъците, чрез различни машинации при привличане на населението към повинности за нуждите на армията, а също така чрез измами и изнудвания при разглеждане на гражданските и наказателни дела. Последното перо беше за тях най-постоялният и сигурен източник за печалби. През последните месеци, с падането на тухао и лешен, изчезнаха и професионалните ходатаи по съдебните дела. А тъй като всички дела на селяните — и големите, и малките — се решават от селските съюзи, то съдиите от околийското управление се оказаха буквално без работа. Съдията на околията Сянсян ми каза:

„Когато селските съюзи не съществуват, в канцеларията на началника на околията постъпваха средно до 60 граждански и наказателни дела на ден, а с появяването на съюзите — всичко 4-5 дела“. На началниците на околията и техните помощници се наложи да се примиряват с това, че кесите им се изпразват.

3. Всички тайни агенти, полицаи, служители от околийските управления се притаиха и не се решават повече да пътуват по селата и да се занимават с изнудване. По-рано жителите на селата се бояха от гражданите, а сега градските жители се боят от селските; а особено от тях се бои отвратителната сбирщина полицаи, тайни агенти и служители, подхранвани от околийските власти. Те се боят да пътуват по селата, а ако ходят там, то не се осмеляват вече да се занимават с изнудване: те треперят от страх при вида на селските пики.

7. Премахване на редовната власт — властта на храма на прадедите и старейшините на рода; премахване властта на религията — властта на духа — пазител на града — и на местните духове; премахване властта на мъжа

Мъжете в Китай обикновено се намират под властта на три сили, представляващи цели иерархически системи, а именно: 1) държавната система — общодържавните, провинциалните, околийските и общинските органи на властта (политическата власт); 2) родовата система — общородовия храм на прадедите, храма на прадедите от разклонението на рода, главата на семейството (родовата власт); 3) религиозната система, представлявана: — а) от подземните сили — върховния владетел на ада, духовете — пазители на градовете и местните духове и б) небесните сили — боговете и светиите, от върховния владетел на небето до всевъзможните духове. Всички те заедно съставляват системата на задгробните сили (властта на религията). А жените наред с всичко това се намират още и под властта на мъжете (власт на мъжа). Тези четири вида власти — политическа, родова, власт на религията и власт на мъжа — отразяват феодално-патриархалната идеология и порядки и са най-страшните окови, обвързващи китайския народ, особено селячеството.

По-нагоре вече се описваше как селяните събарят властта на помещиците. Помешчическата власт е този стълб, на който се крепят всички изброени сили. Със събарянето на властта на помещиците се разклаща и властта на рода, и властта на религията, и властта на мъжа. Там, където е силно влиянието на селските съюзи старейшините на рода и разпоредителите със средствата на храма на прадедите не смеят повече да угнетяват по-младите членове на рода и да разхищават средствата на храма на прадедите. Най-злостните от тях вече са свалени заедно с тухао и лешен. Те вече не се осмеляват да прилагат съществуващите по-рано жестоки телесни наказания и екзекуции — да разпарят хората, да ги давят, да ги погребват живи. Унищожен е и старият обичай, според който жените и бедняците не са имали право да участвуват на трапезите в родовия храм. В местността Байго в околията Хеншан жените на тълпа се явили в храма, безцеремонно насядали там и взели участие в трапезата, а на почтения старейшина на рода не оставало нищо друго, освен да им предостави пълна свобода. На друго място под форма на протест против същата забрана група бедняци нахлули в храма и устроили там такова пиршество, че тухао и лешен — всички господа с чинове в дълги халати — от страх се разбягали.

С развитието на селското движение властта на религията навсякъде се разклаща. В цяла редица места селските съюзи завладяват храмовете и ги използват в качеството на помещения за съюзите. Навсякъде местните селски съюзи настояват за изземване имуществата на храмовете за организиране на селски училища и за покриване разходите на селските съюзи, назовавайки тези средства „доходи от суевория“. В околията Лилин доста широко се разпространи движението за забрана на суеворните обреди и за унищожаване изображенията на божествата; в северните райони на тази околия селяните забраняват да се носят по къщите изображенията на божествата и да се събират при това подаяния. В района Лукоу в храма на градчето Фуболин поради недостиг на място за помещенията на районния комитет на гоминдана всички изображения на божествата били събрани на купчина в ъгъла на храма и това не предизвикало никакви възражения от страна на селяните. След това броят на хората, които устройвали богослужения във връзка

със смъртта на родствениците си (поклонение на духовете, молитви, изпращане на душите), забележимо се намалили. Инициатор на тази работа бил председателят на селския съюз Сун Сяо-шан, когото сега страшно е намразило местното духовенство. В 3-я Северен район селяните и учителят от първоначалното училище на градчето Лунфинан изсекли дървените фигури на божествата за горене. В Южния район в храма на Дунфус учащите се заедно със селяните изгорили повече от 30 дървени статуи. Оцелели само две малки фигурки на „Почтения Бао-гун“* — тях ги грабнал старик-селянин. „Не кощунствайте!“ — казал той. В местата, където селяните са взели връх, верующи остават само старците и жените; младежите и мъжете от средна възраст престанаха да вярват. А тъй като селските съюзи се намират именно в ръцете на младежи и възрастни мъже, то те навсякъде работят по ликвидиране властта на религията и суеверията.

Що се отнася до властта на мъжа, то в бедняшките семейства тя винаги е била пб-слаба, доколкото жените в таква семейства поради икономическото положение на беднотата са принудени да вземат по-голямо участие в труда, отколкото жените от заможните класи, и поради това те често получават право на глас — и даже решаващ — в семейството си. През последните години във връзка с нарастващото разорение на селското стопанство се оказа подкопана самата основа на подчинението на жените по отношение на мъжете. Напоследък, с възникването на сегашното селско движение жените на много места създадоха съюзи на селянките; настъпи и за тях време да дигнат глава и властта на мъжа отслабва с всеки ден. С една дума, с нарастването властта на селяните се оказаха разклатени всички феодално-патриархални идеи и порядки. Но сега основните усилия на селяните са насочени към разгрома на политическата власт на помещиците. Там, където тая задача е вече решена, селяните са започнали настъпление и срещу родозата система,

* Бао Гун — съдия, който е живял в XI век и се е прославил със своята неподкупна честност; почитан е бил като божество на справедливостта.

и срещу религията, и срещу съществуващите отношения между мъжа и жената в семейството; обаче тяхното настъпление се намира засега още в начален стадий, тъй като да се ликвидира с тези три вида злини ще бъде възможно само след пълната победа на селяните в икономическата борба. Поради това сега на нас ни е необходимо да насочим селяните към решителна политическа борба за окончателно събаряне властта на помещиците. Наред с това необходимо е незабавно да се започне икономическа борба, за да се реши основно въпросът за земята и другите икономически проблеми на беднотата

Що се отнася до родовата система, религиозните суеверия и неправилните отношения между мъжа и жената в семейството, то те ще изчезнат от само себе си с победата в политическата и икономическата борба. А ако ние започнем да разрушаваме всичко това по-настойчиво, отколкото е необходимо, грубо, без да се съобразяваме с нищо, то тухао и лешен не ще пропуснат да се възползват от нашите действия за подкопаване на селското движение и провеждайки контрареволуционна агитация, ще започнат да крещат, че „селските съюзи не почитат прадедите“, че „селските съюзи се подиграват с боговете и унищожават религията“, че „селските съюзи искат да направят общи жените“. Като ярък пример за това могат да служат неотдавнашните факти на използване на селяните от помещиците в борбата против унищожаване фигурите на божествата в околията Сянсян на провинцията Хунан и в околията Янсин в провинцията Хубей. Тези статуи са издигнати от самите селяни и ще настъпи такова време, когато те със свои ръце ще ги съборят — преждевременно вмешателство тук не е необходимо. В своята агитация по този въпрос комунистите трябва да държат такава линия: „Да се обтяга лъкът, но стрелата да не се пуска“¹⁹. Необходимо е селяните сами да изхвърлят фигурите на божествата и да разрушават храмовете на верните вдовици, които са последвали в гроба мъжа, и арките, издигнати в чест на целомъдрените и почителни жени, а да се подменят селяните в тази работа е неправилно.

На мене също ми се е случвало да агитирам в село против суеверията. Аз казвах:

„Вярвайки в хороскопите, хората се надяват на по-добра съдба; вярвайки в геомантията*, хората се надяват на щастие, което ще им донесат гробовете на прадедите. През настоящата година селяните за няколко месеца свалиха властта на тухао, лешен и крадливите и подкупили чиновници. Нима през последните няколко месеца на всички тухао, лешен и продажни чиновници изведнаж съдбата им измени и гробовете на прадедите внезапно са престанали да им носят щастие, ако дотогава съдбата ги е покровителствувала, а гробовете са им носили щастие? За вашите селски съюзи тухао и лешен се изразяват така: „Чудна работа! Сега светът стана свят на комитетчици. Помисли си само, където и да плюеш — ще попаднеш на комитетчик.“ И действително в града, в селото, в профсъюзите, в селските съюзи, в гоминдана, в комунистическата партия — навсякъде си имат свои членове на изпълнителните комитети. Наистина светът стана свят на комитетчици. Но нима всичко това е също от съдбата и от гробовете на прадедите? Чудна работа! Съдбата изведнаж започна да покровителствува селските дрипльовци и гробовете на прадедите също изведнаж започнаха да им донасят щастие. Боговете — нищо, можете да ги почитате, но нима беше възможно да се съборят тухао и лешен без селските съюзи, само с бога на военната доблест и богинята на милосърдието? Жалки са тези богове и жалки са тези богини. Вие сте ги почитали стотици години, а те не са съборили заради вас нито един тухао, нито един лешен? Сега вие искате да се проведе снижаване на арендата; но разрешете ми да узная как възнамерявате да постигнете това — с вяра в боговете или с вяра в селските съюзи?“

Тези думи караха селянина да се смее.

8. Разгръщане на политическата агитация

Нима би било възможно, даже след като се създадат 10 хиляди политически школи, за такъв кратък срок политически да се просветят всички мъже и жени, от малкия до го-

* Геомантия — система от суеверни представи за влиянието на местностите и страните на света върху живота и съдбата на човека. Към услугите на геомантите в Китай са прибегвали при избор на място за гроб, за постройка на къща и т. н.

лемия, в най-затътените села, в най-глухите ъгли, както това направиха сега селските съюзи? Мисля, че не. Политическите лозунги „Долу империализма!“, „Долу милитаристите!“, „Долу крадливите и подкупни чиновници!“, „Долу тухао и лешен!“ наистина летят без криле; те обикалят безбройните маси на селската младеж, възрастните, старците, децата и жените, връзват се в тяхното съзнание, а след това се появяват на техните уста. Ако вие видите група играещи деца и едно от тях, ококорило очи, тропайки с крака и размахвайки ръце, сърдито настъпва срещу другото, вие непременно ще чуете пронизителния вик: „Долу империализма!“.

Веднаж в района Сянтан деца, които пасели кравите, започнали да играят на война. Едното от тях изобразявало Тан Шен-чжи, а другото — Е Кай-син²⁰. И ето едното прегърпало поражение, а другото започнало да го преследва. Преследваният бил Тан Шен-чжи, а преследваният — Е Кай-син. Пасента „Долу империалистическите държави!“ я носят, както е известно, почти всички градски деца и даже твърде много деца от село.

В село има селяни, които знаят наизуст завещанието на Сун Ят-сен. Те при случай и без случай прилагат в ежедневието живот такива изрази от завещанието, като „свобода“, „равноправие“, „три народни принципа“, „неравноправни договори“. Веднаж един човек, на вид като шенши, се срещнал на някаква пътека със селянин и давайки си важност, не искал да му направи път. Селянинът сърдито казал: „Ти, тухао, лешен! Не си ли слушал за трите народни принципа?“ Превозвайки зеленчук за продажба в града Чанша, околните градинари винаги търпели обиди от полицаите. А сега те намерили средство за защита: това средство са трите народни принципа. Когато полицаите започват да бият и ругаят градинарите, те веднага пускат в ход за своя защита трите народни принципа и полицаят няма какво да възрази. В околията Сянтан един районен селски съюз не се разбирал за нещо с общинския селски съюз и тогава председателят на последния заявил: „Ние сме против неравноправните договори, които ни натрапва районният селски съюз!“.

Разпространението на политическата агитация в селата е изключителна заслуга на комунистическата партия и селските съюзи. Широко разпространените и лесно разбираеми

прости плакати, рисунки, а също така и устните изказвания оказват на селяните такова възпитателно въздействие, като че ли те се обучават в политическа школа. Според съобщението на другарите, работещи в село, широка политическа агитация се е водила в хода на трите масови кампании — антианглийските демонстрации, празнуването на годишнината от Октомврийската революция и тържествата по случай успехите на Северния поход. В тези кампании политическата агитация, която се провеждаше навсякъде, където съществуват селски съюзи, раздвижи цели села и даде големи резултати. По-нататък е необходимо да се обръща внимание за изпълването на всеки повод, за да се изпълнят простите лозунги, за които аз говорех по-горе, с все по-конкретно и по-конкретно съдържание, да се направят те по-ясни и лесно разбираеми.

9. Забрани, налагани от селяните

Щом като селските съюзи, ръководени от комунистическата партия, установиха в село своята власт, селяните започнаха да налагат забрани и ограничения за всичко, което те не одобряват. Най-строго са забранени картите и другите хазартни игри, а също така и пушенето на опиум.

К а р т и. В тези места, където селските съюзи придобиха голяма сила, играта на карти, а също така на мацзян и зарове, е съвършено забранена. В 14-я район на околията Сянсян един районен селски съюз изгорил две кошници със зарове за мацзян.

В селата вече не играят карти, а нарушителите на тази забрана се наказват незабавно без всяко снизхождение.

Д р у г и х а з а р т н и и г р и. Бившите страстни играчи сега сами забраняват хазартните игри; там, където е силна властта на селските съюзи, всякакви хазартни игри, както и картите, са изкоренени напълно.

П у ш е н е н а о п и у м. Забранено е по най-строг начин. Когато селските съюзи издадоха заповед за предаване лулите за опиум, никой не посмя да не се покори. В околията Лилин за предаване на лулата е бил арестуван един лешен и за наказание са го водили по селата.

Провежданата от селяните кампания по „разоръжаване“ на пушачите на опиум по своята решителност не отстъпва на

кампанията по разоръжаване на войските на У Пей-фу и Сун Чуан-фан²¹ от армията на Северния поход. „Вансуй“ (така лешен наричат с насмешка селяните) „разоръжили“ в семейства на офицери от революционната армия много почтени старци, непоправими пушачи на опиум, които цял живот не са се разделяли с лулата. „Вансуй“ забраняват не само да се сее мак и да се пуши опиум, но и да се извозва. В околията Баоцин, Сянсян, Юсян, Лилин, провинция Хунан, е конфискуван и изгорен не малко опиум, който е бил превозван от провинцията Гуйчжоу в провинцията Цзянси. Това се намира в разрез с интересите на финансовите органи на правителството. Завършило се е с това, че провинциалният селски съюз, отчитайки необходимостта от обезпечаването на армията на Северния поход с продоволствие, даде на низовите селски съюзи разпореждане „временно да отсрочат провеждането на забраната за превозване на опиум“. Обаче селяните останаха твърде недоволни от това.

Наред с посочените съществуват още много други забрани и ограничения. Ще приведем само някои от тях.

„Хуагу“ — неприлични театрални представления. Те са забранени на много места.

Паланкини*. В много околии се отбелязват случаи на нападения срещу паланкини; това особено се отнася за околията Сянсян. Селяните грубо ненавиждат хора, които се ползват от паланкини, и винаги са готови да ги пребият, но селските съюзи забраняват това. Дейците от селските съюзи разясняват на селяните: „Нападайки паланкините, вие само помагате на богатите да икономисват пари, а лишавате от работа носачите. На кого вредите вие, ако не сами на себе си?“ Селяните разбраха твърде добре това и измислиха друг начин за наказание на богатите — значително повишиха заплащането на труда на носачите на паланкини.

Приготовление на ракия и патока. Селяните навсякъде забраниха да се вари ракия от ориз и да се вари патока; това предизвика безкрайни оплаквания от собствениците на казани за ракия и предприятия за изготвяне на патока. А в градчето Фугянпу (околия Хеншан)

* Носилки за хора — употребявани за превозно средство в Китай. *Бълг. ред.*

не било забранено да се вари ракия, но на нея определили такава ниска цена, че производителите на ракия, не получавайки печалби, били принудени да прекратят работа.

Свиневъдство. Броят на свинете на домакинство е ограничен, тъй като за тяхното изхранване е необходимо да се изразходват зърнени храни.

Птицевъдство. В околията Сянсян е забранено да се развъждат кокошки и патки, но това предизвиквало възмущение от страна на жените. В Янтан (околия Хеншай) се разрешава притежаването само по три кокошки на домакинство, а във Футяню — пет. На много места е съвсем забранено да се развъждат патки, тъй като от тях има още по-голяма загуба, отколкото от кокошките: те не само ядат зърнени храни, но и унищожават стърковете на поникналия ориз.

Пиршества. Богатите пиршества са забранени навсякъде. В градчето Шаошан (околия Сянтан) заповядали да се дават на гостите ястия, приготвени само от кокошки, риби и свинско месо. Забранено е да се приготвяват ястия от бамбукови фиданки, морско зеле и „южно“ фиде. В околията Хеншан обедът трябва да се състои от не повече от 8 ястия. В третия Източен район на околията Лилин е разрешено да се поднасят само пет ястия; във втория Северен район — три ястия с месо и три растителни; в третия Западен район е забранено да се устройват угощения в дните по празнуването на Нова година. В околията Сянсян е забранено да се поднася на гостите юфка с яйца, макар че това съвсем не е разкошно угощение. Когато във втория район на околията Сянсян на една сватба устроили такова угощение, гълпа селяни нахлула в дома на нарушителя на забраната и превърнали храната за цялото угощение в каша. В Цзямучжен (околия Сянсян) се въздържат от изтънчени ястия и за жертвоприношения на прадедите използват само плодове.

Работният добитък. Биволът или кравата са съкровището на селянина. Изречението „който е убил крава сам в бъдеще ще стане крава“ стана буквално религиозна заповед, поради което работният добитък не може да се убива. Докато селяните не бяха дошли на власт, те можеха да действуват само с религиозни доводи и не бяха в състояние да забранят клането на работния добитък. Когато сел-

Ските съюзи израснаха, те взеха под своя контрол също и работния добитък, като забраниха неговото клане и в града. В град Сянтан, където по-рано имало 6 магазина, търгуващи с говеждо месо, сега 5 са закрити, а в останалия един магазин се продава само месо от заклани отслабнали или негодни за работа биволи и крави. В цялата околия Хеншан клането на работния добитък е категорично забранено. Когато кравата на един селянин си счупила крака, този селянин не се осмелявал да я заколи, докато не получи разрешение от селския съюз. Когато в град Чжучжоу търговската палата, без да се замисли за последствията, заклала крава, селяните отишли в града и поискали наказание за виновните; на търговската палата се наложи да плати глоба, да поднесе извиненията си и да устрой тържество с ракети*.

Скитничество. В околията Лилин е забранено да се ходи по къщите, да се възпява пролетта, да се възпяват местните духове, да се пеят песни под акомпанимента на кастанети, изпросвайки милостиня. В различните околии тези видове на просия са или забранени, или са изчезнали сами, тъй като никой повече не се занимава с тях. По-рано съществуваша още така наречените „просяци-изнудвачи“, или „бродяги“, които обикновено извършваха всякакви безчинства, но сега и на тях се наложи да се подчиняват на селските съюзи. В Шаошан (околия Сянтан) има храм на бога на дъжда, в който отдавна се събираха скитници, които не признаваха никаква власт, но с възникването на селските съюзи те всички се окриха някъде. В същия район селският съюз от общината Хути задържал трима скитници и ги заставил да месят глина и да пекат тухли.

Заповядано е също така да се забранят излишествата по време на новогодишните визити.

Наред с това на различни места са въведени твърде много забрани за дребни неща: например в околията Лилин е забранено да се устройват шествия и да се палят огньове в чест на духовете, да се поднасят на познати окъпи продукти и сладкиши, да се изгарят книжните дрехи в деня на помените за прадедите и да се налепват на вратите срещу

* В Китай от далечни времена съществува обичаят да се горят направени от барут ракети по време на много народни празненства, религиозни церемонии и по случай някои събития от обществено значение.

Нова година изображенията на светиите, пазещи къщата от зли духове. В местността Гушуй, околия Сянсян, е забранено пушенето с наргеле; във втория район на тази околия е забранено да се правят ракети и да се стреля с трицевна ракетна пушка; за първото се глобява в размер на един юан и два цзяо, а за второто — два юана и четири цзяо. В седмия и двадесетия райони са забранени традиционните скъпи помени, в осемнадесетия район е забранено да се поднасят подаръци при погребение. Всичко това се нарича селски забрани и те са толкова много, че да се изброят е невъзможно.

С тези забрани се преследват две важни цели: 1) борба с вредните социални привички — такива като игра на карти и други хазартни игри, пушене на опиум, — възникнали в условията на гнусното политическо господство на помещиците и изчезващи с падането на помещическата власт; 2) защита от експлоатацията от страна на градските търговци.

Такава защита се осъществява например чрез забраните да се устройват пиршества, да се купуват скъпи продукти и сладкиши и т. н. При условията на скъпотия на промишлените стоки и ниски цени на селскостопанските произведения селяните търпят крайни лишения и тях жестоко ги експлоатират търговците; за самозащита селяните са принудени да се ограничават във всичко. А що се отнася до споменатата по-горе забрана да се изнася ориз, то тя е предизвикана от факта, че у бедняците оризът е недостатъчен, те са принудени да го купуват на пазара и поради това не допускат повишаване на цените на продоволствените стоки. Всичко това е предизвикано от обедняването на селяните и противоречията между града и селото, а съвсем не означава бойкот на промишлените стоки от страна на селяните или отказ да търгуват с града от привързаност към теорията на „изключителността на културата на Изтока“²².

За защита на своите икономически интереси на селяните е необходимо да създават потребителни кооперативи за организиране съвместни закупки на стоки. Необходима е също и помощта на правителството в работата по създаване на кредитна (заемна) кооперация от селските съюзи. Тогава, разбира се, на селяните не ще се налага да прибегват до забрани за износа на ориз за ограничаване на цените на продоволствените стоки, не ще се налага да се борят за

защита на своите икономически интереси против проникването в село на някои промишлени стоки.

10. Ликвидация на бандитизма

Аз мисля, че като се започне от Юй и Тан, Вен-ван и У-ван* и се завърши с императорите от манчжурската династия и президентите на китайската република в Китай, не е имало нито един управник, който да е притежавал такава могъща сила, каквато проявяват сега селските съюзи в работата по ликвидация на бандитизма. Там, където са силни селските съюзи, от бандитите няма и помен. Забележително е, че на много места не останаха даже и дребни крадци, които се занимават с кражби на зеленчук от градините. Тук-там дребни крадци още съществуват, но бандитизмът е ликвидиран във всички околии, в които на мен ми се случи да ходя — даже там, където по-рано е имало твърде много бандити. Това се обяснява със следните причини:

1. Бандитите нямаше вече къде да се крият, тъй като навсякъде има членове на селските съюзи: „дългите пики“ и „късите тояги“ се събират със стотици при първо повикване.

2. С развитието на селското движение цените на ориза се рязко понижиха: през пролетта на миналата година 1 дан ориз (неочистен) струваше 6 юана, а през зимата — вече само 2 юана; положението с изхранването на населението стана значително по-леко.

3. Членовете на тайните дружества²³ влязоха в селските съюзи и там открито и по законни пътища проявяват своята смелост и изразяват натрупалото се у тях недоволство; по такъв начин изчезна необходимостта от съществуването на тайни организации на името на „планини, храмове, тамян и вода“²⁴. Селяните вече достатъчно изляха своя гняв върху

* Юй и Тан — легендарни управници на Китай в III и II хилядолетие преди нашата ера. Вен-ван в китайската историческа литература се счита управник на княжеството Чжоу, а неговият син У-ван — завоевател на държавата Ин и пръв владетел от чжоуската династия (1122—255 година преди нашата ера).

угнетяващите ги тухао и лешен, като ги обложиха с тежки данъци и глоби и като изклаха техните свине и овце.

4. По време на вербовката на хора за армията много „буйни глави“ отидоха войници.

В резултат на всичко това с възникването на селското движение бандитизмът съвършено изчезна. Тази страна на дейността на селските съюзи одобряват даже шеншите и богатите. Те казват: „Селските съюзи ли? Говорейки справедливо, и от тях има някаква полза.“

Със забраната на хазартните игри и пушенето на опиум, а също и с ликвидацията на бандитизма, селските съюзи завоюваха всеобща симпатия.

11. Отменяване на тежките налози и данъци

Докато страната още не е обединена, докато не са съборени силите на империализма и милитаристите, невъзможно е да се избавят селяните от тежкото бреме на държавните налози, или, с други думи, от бремето на военните разходи за революционната армия. Обаче с подема на селското движение и с падането на властта на тухао и лешен тежките данъци — както например поземленият данък, — с които се облагаха селяните, когато селската администрация се намирал в ръцете на тухао и лешен, са ликвидирани или най-малко намалени. Това също трябва да се счита като една от заслугите на селските съюзи.

12. Движение за култура

В Китай културата от незапомнени векове е била достояние на помещиците; за селяните тя е била недостъпна. Но цялата тази помещическа култура дължи своето съществуване на селяните, тъй като всичко онова, от което тя се състои, е създадено от кръвта и потта на селяните. 90% от населението на Китай още не се е приобщило към културата, не е получило никакво образование. Подавяващото болшинство от тези хора са селяни.

С падането на властта на помещиците в селото се започна движение на селяните за култура. Погледнете с

какъв ентузиазъм селяните, които винаги ненавиждаха училищата, откриват сега вечерни училища. По-рано селяните никак не можеха да свикнат със „задморските училища“. Още когато учех и си ходех в родните места, случвало ми се е да наблюдавам селяните да се обявяват против „задморските училища“, но тогава аз свирех на една свирка с всички „задморски“ учаци се и „задморски“ преподаватели и също защитавах тези училища; струваше ми се, че селяните съвсем не са прави. Едва през 1925 г., след като преживях половин година в село, бидейки вече комунист, прилежавайки марксистически мироглед, аз разбрах, че съм грешил и че селяните са били прави. Учебниците, които се използват в селските първоначални училища, бяха построени напълно върху градска тематика и не отговаряха на нуждите на село. Учителите от първоначалните училища се отнасяха към селяните твърде лошо: те не само не помагаша на селяните, а, напротив, със своето поведение настройваха селяните против себе си. Поради това селяните предпочитаха пред казионните училища (които те наричаха „задморски“) частните училища от стар тип (тези училища те наричаха „китайски“), а пред преподавателите от казионните първоначални училища предпочитаха частните учители.

Сега селяните навсякъде създават свои вечерни училища, наричайки ги селски училища. В едни места такива училища вече са открити, а в други се води подготовка за тяхното откриване. Средно на всяка община се пада по едно училище. Селяните ги създават с огромен ентузиазъм и само такива училища те считат истински за свои. Средства за издържане на вечерните училища се набират от „доходите от суеверия“, от средствата от храмовете на пралдите и от свободните доходи от други обществени земи и имущества. Околийските отдели за просвета разчитаха да употребят тези средства за казионните, т. е. за „задморските“ училища, които не отговаряха на нуждите на селяните; а селяните искаха да ги използват за селските училища. В резултат на споровете средствата се разделяха между двете страни, а в някои места изцяло се предаваха на селяните. С развитието на селското движение бързо се издигна и културното равнище на селяните. Не е далеч времето, когато навсякъде в провинциите ще възникнат десетки хиляди селски училища. Това вече не е дрънкане на

интелигенти и така наречените „деятели на просветата“ за „всеобщо обучение“, което, колкото те и да шумяха, оставаше празен звук.

13. Кооперативното движение

Селяните изпитват истинска нужда от организиране на кооперативи, особено потребителни, търговски и кредитни. Когато селянинът купува стоки, него го експлоатира търговецът, когато той продава продукцията на своето стопанство, него го притиска пак същият търговец, а когато той взема на заем ориз или пари, него жестоко го експлоатира лихварят. Поради това селянинът е кръвно заинтересован от разрешаването на проблемата за купуването, продажбата и кредита. През зимата на миналата година, когато поради военните действия на река Янцзи търговските връзки бяха прекъснати и в провинцията Хунаи поскъпна солта, селяните организираха много кооперативи за задоволяване на своите нужди от сол.

Във връзка с това, че помещиците отказват на селяните заеми, на много места се правят опити да се организират помощни каси. Главното затруднение сега се заключава в липсата на подробен нормален устав за такива организации. Организацияте, създадени на места по инициатива на самите селяни, най-често не отговарят на принципите на кооперацията, поради това работниците от селското движение непрекъснато настойчиво искат устав. При съответното ръководство кооперативното движение може да се развива навсякъде успоредно с растежа на селските съюзи.

14. Ремонт на пътищата и насипите

Тази работа също представлява заслуга на селските съюзи. До възникването на селските съюзи пътищата в селските местности бяха извънредно изоставени. Без средства беше невъзможно да се ремонтират пътищата, а богатите не даваха пари и пътищата се обричаха на разрушение. Ако някъде се провеждаше известен ремонт, то това се вършеше във вид на благотворителност: от хората, които

желаеха „да извършат благодеяние, което ще се зачете на оня свят“, се измолваха грошове и с тези грошове се прокарваха тесни и лоши пътища. С появяването на селските съюзи беше издадена заповед, задължаваща всеки помещик, владенията на когото граничат с път, да отремонтира своя участък от пътя, при което в зависимост от местните нужди при всеки случай се определяше ширината на пътя — три чи, пет чи, седем чи или един чжан. Когато заповедта е издадена, кой ще посмее да не ѝ се подчини? Скоро се появиха много удобни пътища. Това вече не е благотворителност, а принуждение, но от това негово принуждение се получи, наистина, нещо съвсем нелошо.

Точно така стоеше и работата с насипите; безчовечният помещик мислеше само за това, как да смъкне от арендатора повече и не искаше да похарчи няколко гроша за ремонт на насипа, обричайки по такъв начин водохранилищата на пресушаване, а арендаторите — на гладна смърт. За него беше важно само да събере арендата. Но ето появиха се селските съюзи и започнаха, без да се церемонят, да издават заповеди, принуждаващи помещиците да извършат ремонт на насипите. Ако помещикът отказва, селският съюз невъзмутимо му заявява: „Добре! Щом като вие не искате сами да ремонтирате, то ще внесете ориз по един доу за всеки работен ден на един човек!“ Но тъй като за помещика това е неизгодно, той бърза да отремонтира сам насипа. Така много изоставени по-рано насипи са приведени в изправност.

Такива са четиринадесетте завоевания, които постигнаха селяните под ръководството на селските съюзи. Помислете сам, читателю, има ли макар в едно от тях нещо добро по дух, по революционно значение? Аз мисля, че към тях ще се отнесат отрицателно само тухао и лешен! Съвсем странно изглежда съобщението от Нанчан²⁵, гласящо, че Чан Кай-ши и Чжан Цзин-цзян²⁶ се отнасят към действията на селяните от провинцията Хунан твърде недоволно, а лидерът на десните в провинцията Хунан Лю Юе-чжи²⁷ и неговата компания, солидаризирайки се с тях, заявяват: „Та това е истинска болшевизация!“, а аз считам

така: нима би било възможно да се говори за национална революция, ако не би била тази минимална болшевизация? Не напомнят ли ежедневните словесни призови към „пробуждане на народните маси“ и смъртната уплаха, когато тези маси действително се вдигнат, известната история за любовта на Е-гун към дракона?²⁸

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Провинцията Хунан през този период беше главно огнище на селското движение в страната.
- 2 Чжао Хен-ти беше агент на бейянската клика милитаристи и управници на провинцията Хунан. През 1926 г. неговата власт беше съборена в резултат на действията на армията от Северния поход.
- 3 Синхайската революция, т. е. революцията от 1911 г., доведе до събарянето на деспотичната цинска (манчжурска) династия. На 10 октомври 1911 г. част от Новата армия, която се намираше под въздействието на буржоазни и дребнобуржоазни революционни организации, вдигна въстание в гр. Учан. Въстанието се разпространяваше от една провинция в друга и скоро манчжурската династия Цин падна. На 1 януари 1912 г. в гр. Нанкин беше създадено временно правителство на Китайската република; за временен президент на републиката беше избран Сун Ят-сен. Революцията от 1911 г. одържа победа благодарение на съюза на буржоазията със селячеството, работниците и градската дребна буржоазия. Обаче в резултат на това, че съглашателският по своя характер блок, който възглавяваше революцията, не даде на селяните нищо реално и отстъпи под натиска на империализма и феодалните сили, властта се оказа в ръцете на бейянския милитарист Юан Ши-кай и революцията при последна сметка претърпя поражение.
- 4 Поговорката „Изправяйки, да превиеш...“ означава, че хората при изправяне на грешките отиват твърде далече; в миналото тази поговорка често се използваше, за да се свързват ръцете и краката на хората, позволявайки им само да изправят старите обществени норми, а съвсем не да ги разрушават. Действията в границите за изправяне на старите норми се наричаха правилни, „прави“, а действията, разрушаващи напълно старите норми, се наричаха „забежки“. Това е теория на реформистите, опортюнистите в революционните редове. Другарят Мао Цзе-дун осъжда тук реформистките теории от подобен род. „За да се изправи, трябва да се превие; не превиеш ли — не ще изправиш“ има в дадения текст следното значение: за да се ликвидира със старите, феодални порядки, необходимо е да се прилагат методи на революционно действие на масите, а не реформистки методи на поправки.

5 В периода от зимата 1926 г. и есента 1927 г., когато армията от Северния поход достигна басейна на река Янцзи, контрареволуционното лице на Чан Кай-ши не беше още достатъчно разобличено и селските маси все още го считаха за революционер; а помешчиците и кулаците бяха недоволни от него и разпространяваха слухове, че уж армията от Северния поход търпи поражение, а Чан Кай-ши е ранен в крака.

Чан Кай-ши беше напълно разобличен като контрареволуционер едва след като извърши на 12 април 1927 г. контрареволуционен преврат в Шанхай и други места, той устрои погром над работниците, започна да потушава селското движение и да преследва комунистическата партия. От този момент помешчиците и кулаците започнаха да поддържат Чан Кай-ши.

6 Провинцията Гуандун беше първата база на революцията в периода на първата гражданска революционна война.

7 У Пей-фу — един от известните представители на бейянската клика милитаристи. Както и Цао Кун, който през 1923 г. чрез подкупи и рушвети се домогна до избирането му за президент, У Пей-фу принадлежеше към чжилийската клика бейянски милитаристи; той издигаше Цао Кун като лидер на тази клика. Съвременниците ги наричаха с общото име „Цао У“. Нанасяйки през 1920 г. поражение на Дуан Ци-жуй, който принадлежеше към анхуйската клика милитаристи, У Пей-фу зае ръководно положение в правителството на бейянските милитаристи, действайки като агент на англо-американския империализъм. На 7 февруари 1923 г. той устрои жесток погром над стачкуващите работници от Пекин—Ханкоуската ж.-п. линия. През 1924 г. той претърпя поражение в чжили-мугденската междуособна война с Чжан Цзо-лин и беше лишен от властта в Пекин. Обаче през 1926 г. под натиска на японските и английски империалисти той влезе в съюз с Чжан Цзо-лин, което му позволи отново да се появи на сцената. У Пей-фу беше първият враг, когото разгроми армията от Северния поход след акцията из провинцията Гуандун през 1926 г.

8 Три народни принципа — основните принципи на програмата, издигната от Сун Ят-сен, за китайската буржоазно-демократическа революция: национализъм, народовластие и народно благоденствие. През 1924 г. в „Манифеста на първия общокитайски конгрес на го-миндана“ Сун Ят-сен даде на тези три принципа ново тълкувание, като разясни, че национализмът — това е борба против империализма. Пак там той заяви за необходимостта активно да се поддържа движението на работниците и селяните. По такъв начин старите три народни принципа се превърнаха в нови три народни принципа, изразяващи трите основни политически установки — съюз с Русия, съюз с комунистическата партия и поддръжка на селяните и работниците. Тези нови три народни принципа, изразяващи трите основ-

ни политически установки, станаха политическа основа на сътрудничеството на Китайската комунистическа партия с гоминдана в периода на първата гражданска революционна война. Подробно за това виж произведението „За новата демокрация“, раздел 10.

- 9 Да се допускат кулаци в селските съюзи не е трябвало. В периода от 1927 г. селските маси не знаеха още това.
- 10 В категорията „крайни бедняци“, за която говори другарят Мао Цзе-дун, влизат ратаите (селските пролетарии) и декласирани елементи от селото.
- 11 Тук се има предвид селските полупролетарии.
- 12 Става дума за околийските комитети на гоминдана по това време.
- 13 Юан Цзу-мин — гуйчжоуски милитарист, който хазяйничеше по това време в Западната част на провинцията Хунан.
- 14 „Ду“ и „туан“ в провинцията Хунан означават съответно „район“ и „община“. Старите административни органи в „ду“ и „туан“ бяха оръдие на помещиците, които ги използвана за закрепване на своето господство над селяните.
- Управителите на „ду“ и „туан“ се наричаха „глава на ду“ („дуцзун“) и „глава на туан“ („туанцзун“).
- 15 Става дума за това, че органите на властта, които се намираха в ръцете на тухао и лешен, експлоатирайки жестоко селяните, не се ограничаваха с вземането на установените данъци за земята и допълнително облагаха всеки му земя с поземлен данък.
- 16 „Дуцзюни“ се наричаха военачалниците, поставени от господстващата клика бейянски милитаристи във всяка провинция. Дуцзюн притежаваше изцяло военната и политическа власт в провинцията и фактически беше диктатор на провинцията. Действайки в съгласие с империалистите, дуцзюните поддържаха в своите наследствени имоти военно-феодални порядки.
- 17 Постоянни дружини на местно опълчение — една от разновидностите на селските въоръжени организации от онова време. Думата „местно“ означава, че почти всяко семейство е било задължено да вземе участие в опълчението. След поражението на революцията през 1927 г. местното опълчение на много места се оказа в ръцете на помещиците и се превърна в контрареволуционни въоръжени организации.
- 18 На много места околийските комитети на гоминдана действаха по това време под ръководството на Уханския ЦИК на гоминдана. Много от тях представляваха организации, които провеждаха в жи-

вота трите основни политически установки на Сун Ят-сен — съюз с Русия, съюз с комунистическата партия и поддръжка на селяните и работниците — и бяха органи на революционния блок на комунистите, левите гоминдановци и другите революционни елементи.

- 19 Това изречение принадлежи на Мин-цзи (китайски философ от IV век преди нашата ера). Общият негов смисъл се заключава в следното: опитният стрелец с лък, обучавайки другите, само обтяга тетивата, но не пуска стрелата, макар че си дава вид, че уж ето на, ще я пусне. Този цитат се използва от автора, за да посочи на комунистите, че трябва отначало да пробудят политическото съзнание на селяните и след това да изчакат, докато селяните сами, доброволно и по собствена инициатива отхвърлят религиозните суеверия и другите вредни обичаи и предразсъдъци, а не да се стремят към това с методите на заповеди и директиви. Комунистите не трябва в това отношение да подменят селяните.
- 20 Тан Шен-чжи — генерал, който в периода на Северния поход се сражаваше на страната на революционерите; Е Кай-син — генерал от кликата на бейянските милитаристи, който се бореше против революцията.
- 21 Сун Чуан-фан — милитарист, който управляваше по онова време пет провинции в Югоизточен Китай, палач, който потуши въстанието на шанхайските работници. Основните негови сили бяха разгромени през зимата на 1926 г. от армията от Северния поход в района Нанчан — Цзюцзян (провинция Цзянси).
- 22 Теория на „изключителността на културата на Изтока“ — реакционна теория, привържениците на която настояват за запазване на изостаналата система на селскостопанско производство и феодална култура в Изтока и се противопоставят на използването на постиженията на съвременната наука.
- 23 Виж бележка 15 към произведението „За класите на китайското общество“.
- 24 „Шан“ (планина), „тан“ (храм), „сян“ (тамян) и „шуй“ (вода) — думи, които фигурираха в наименованията на някои секти, влизащи в ранните тайни дружества.
- 25 Градът Нанчан беше зает от армията от Северния поход през ноември 1926 г. В Нанчан Чан Кай-ши, като използва благоприятния момент, учреди своя главен щаб. След като събра десните гоминдановци и някои политикани от бейянската клика милитаристи, той заедно с тях влезе в съюз с империалистите и подготвяше в Нанчан контрареволуционен заговор за действие против революционния тогава Ухан. В края на краищата на 12 април 1927 г. Чан Кай-ши извърши в Шанхай контрареволуционен преврат, кой-

то се съпровождаше с вълна от репресии и по такъв начин предаде революцията.

26 Чжан Цзин-цзян — един от главатарите на десните гоминдановци и главен съветник на Чан Кай-ши.

27 Лю Юе-чжи — лидер на дружеството „Цзоше“, главна антикомунистическа организация по онова време в провинцията Хунан.

28 В книгата на Лю Сян „Син Сюй“, написана в епохата на ханската династия, има разказ за Е-гун, който обичал драконите:

„Е-гун обичал драконите: неговото оръжие, инструментите, резбата му в дома — всичко било направено във вид на дракони. За това узнал истинският дракон, спуснал се от небесата и погледнал през прозореца към Е-гун, а опашката си проточил към вратата. Като видял дракона, Е-гун захвърлил всичко и се спуснал да бяга, загубил ума си от страх, притъмняло му пред очите. Оказало се, че Е-гун съвсем не обичал драконите, а е обичал само всичко онова, което приличало на дракон.“

Другарят Мао Цзе-дун тук оприличава на Е-гун чанкайшистите, които дрънкаха за революция, а в действителност се плашеха от революцията, бяха против революцията.

ПЕРИОД
НА
ВТОРАТА ГРАЖДАНСКА
РЕВОЛЮЦИОННА
ВОЙНА

ЗАЩО В КИТАЙ МОЖЕ ДА СЪЩЕСТВУВА ЧЕРВЕНА ВЛАСТ?*

(5 октомври 1928 година)

** Из написаната от другаря Мао Цзе-дун резолюция на втората партийна конференция на Хунан-Цзянсийския пограничен район. Тази резолюция беше озаглавена: „Политическите въпроси и задачите на партийните организации от Пограничния район“.*

1. ПОЛИТИЧЕСКОТО ПОЛОЖЕНИЕ В СТРАНАТА

Сегашното господство на новите, гоминдановски милитаристи представлява, както и по-рано, господство на компрадорската буржоазия в града и на тухао и лешен в село; във външната политика това означава капитулация пред империализма, във вътрешната — замяна на старите милитаристи с нови и по-нагатъшно засилване на икономическата експлоатация и политическото робство на работниците и селяните. Компрадорите, тухао и лешен завзеха напред път ръководството на буржоазнодемократическата революция, която беше започнала в провинцията Гуандун, и веднага я поведоха по пътя на контрареволуцията; а работниците и селяните, целият прост народ на Китай и даже буржоазията¹ както по-рано изпитват гнета на контрареволуционния режим, след като не постигнаха нито в най-малка степен политическо и икономическо разкрепостяване.

Преди заемаването на Пекин и Тянцизи между четирите клики от нови, гоминдановски милитаристи — Чан Кай-ши, гуансийците, Фин Юй-сян и Ян Си-шан² — съществуваше временен съюз против Чжан Цзо-лин³. След заемаването на Пекин и Тянцизи техният съюз веднага се разпадна и между тези четири клики започна ожесточена борба, при която даже назрява война между кликите на Чан Кай-ши и гуансийците. Противоречията и борбата между различните клики милитаристи в Китай е отражение на противоречията и борбите на различните империалистически държави. Поради това дотогава, докато в резултат на борбата между империалистите от различните страни Китай е разцепен, възможността за спогодба между милитаристическите клики е съвършено изключена, а всякакви компромиси между тях

ще носят само временен характер. Достигнатият сега временен компромис е бременен с нова и още по-голяма война.

На Китай е насъщно необходима буржоазнодемократическата революция и да се осъществи тя е възможно само под ръководството на пролетариата. Вследствие на това, че пролетариатът не проявяваше решителност при осъществяването на своята хегемония, ръководството на революцията, която се разпространи през 1926—1927 година из провинцията Гуандун в басейна на река Янцзи, беше завзето от компрадорите, тухао и лешен и на смяна на революцията дойде контрареволуцията. Буржоазнодемократическата революция претърпя временно поражение. Това поражение нанесе сериозен удар на китайския пролетариат и селячеството; удар беше нанесен и на китайската буржоазия (но не на компрадорите, тухао и лешен). Обаче през последните месеци в Южен и Северен Китай под ръководството на комунистическата партия се разгънаха организирани стачки на работниците в градовете и въстания на селяните в селата. Сред войниците от милитаристическите армии на почвата на глада назряват сериозни вълнения. Същевременно буржоазията, инспирирана под групировката на Ван Цзин-вей и Чен Гун-бо, широко разгъва в крайморските райони и в басейна на река Янцзи движение за реформи⁴. Развитието на това движение представлява ново явление.

В съгласие с указанията на Коминтерна и Централния комитет на Китайската комунистическа партия, съдържание на демократическата революция в Китай е събарянето на господството на империализма и неговите оръдия — милитаристите, завършване на националната революция и провеждане на аграрна революция, която да ликвидира феодалната експлоатация на селячеството от страна на тухао и лешен. На практика революционно движение от такъв характер започна да се разширява с всеки изминат ден след кървавите събития от м. май 1928 г. в Цзинан⁵.

2. ПРИЧИНИТЕ ЗА ВЪЗНИКВАНЕТО И СЪЩЕСТВУВАНЕТО НА ЧЕРВЕНА ВЛАСТ⁶ В КИТАЙ

Продължителното съществуване в страната на един или няколко неголеми райони с червена власт, обкръжени от всички страни с територия, където господствува бялата

власт, представлява явление, неவிждано в световната история. За да може да възникне такова необикновено явление, са нужни особени причини, а да съществува и да се развива по-нататък то може само при наличието на съответни условия.

1. То не може да възникне нито в една империалистическа държава и нито в една колониална страна⁷, която се намира под прякото господство на една или друга империалистическа държава. То може да възникне само в такава страна като икономически изостаналия, полуколониален Китай, който се намира под косвеното господство на империализма, тъй като подобно необикновено явление може да възникне само като спътник на друго необичайно явление — война между различните групировки на представителите на бялата власт. Една от особеностите на полуколониален Китай е продължаващата се без прекъсване още от първата година на съществуването на републиката* война между различните клики на новите и стари милитаристи, поддържани от империалистите, а също така и от компрадорите, тухао и лешен. Ние не ще срещнем подобно явление не само нито в една империалистическа държава в света, но даже нито в една от колониите, намиращи се под непосредственото господство на империализма; то се наблюдава само в такава страна като Китай, който се намира под косвеното господство на империализма. Това явление възникна в резултат на две причини: първо, раздробеността на страната на затворени райони със селскостопанска икономика (единни за цялата страна капиталистическа икономика у нас не съществува) и, второ, империалистическата политика на разцепление и експлоатация на Китай чрез разделянето му на сфери на влияние. Продължителното разногласие и войни в лагерта на бялата власт създадоха условия, при които един или няколко неголеми червени райони, ръководени от комунистическата партия, могат да възникнат и да се държат, понеже са обкръжени от всички страни с териториите на бялата власт. Откъснатият район** на границата на провинциите Хунан и Цзянси представлява един от многото подоб-

* 1912 г.

** Виж бележка 10 към произведението „От искрата може да се разгори пожар“.

ни неголеми райони. У някои другари при трудни и опасни моменти нерядко възникват съмнения във възможността за съществуването на такава червена власт и те изпадат в униние. Това става, защото те не са успели да намерят правилно обяснение на причините за възникването и съществуването на тази червена власт. Достатъчно е да си изясним, че разногласието и войните в лагера на бялата власт в Китай носят хронически характер и тогава възможността за възникването, съществуването и непрестанното развитие на червената власт не ще предизвиква никакви съмнения.

2. Червената власт в Китай възниква на първо място и може дълго да съществува не в онези райони, които не са изпитали върху себе си влиянието на демократическата революция, например в провинциите Сичуан, Гуйчжоу, Юнан или в провинциите от Севера, а там, където през 1926—1927 година в хода на буржоазнодемократическата революция съществуваше могъщ подем на широките маси работници, селяни и войници, както например в провинциите Хунан, Гуандун, Хубей, Цзянси и други. В много райони на тези провинции на времето съществуваше широка мрежа от профсъюзни организации и селски съюзи, беше широко развита политическата и икономическа борба на работниците и селяните против помешчиците, тухао, лешен и буржоазията⁸. Поради това в Кантон възникна и просъществува три дни народна власт, а в околиите Хайфин и Луфин, провинция Гуандун, в източните и южните райони на провинцията Хунан, на границата на провинцията Хунан и Цзянси, в околията Хуанан, провинция Хубей, съществуваха, създадени от селяните, революционни бази. Що се отнася до Червената армия, то тя се отдели от национално-революционната армия, след като получи политическа подготовка в демократически дух и се намираще под влиянието на работническите и селски маси. Такива войски като армиите на Ян Си-шан и Чжан Цзо-лин, които съвсем не бяха получили подобно политическо възпитание в демократически дух и не бяха изпитали върху себе си влиянието на работническо-селските маси, понастоящем съвсем не могат да дадат човешки материал за формирането на части на Червената армия.

3. Въпросът за това, ще може ли властта на народните маси в неголеми райони да съществува продължително

време, се решава в зависимост от това, развива ли се революционната ситуация в цялата страна. При развитие на революционната ситуация в цялата страна възможността за продължително съществуване на неголеми червени райони не предизвиква съмнение; нещо повече, те неминуемо ще станат една от многото сили, обезпечаващи завоюването на властта в цялата страна. А ако революционната ситуация в цялата страна не се развива, а, напротив, настъпва сравнително дълъг период на застой, то продължителното съществуване на неголеми червени райони става невъзможно. По настоящем във връзка с продължаващите разногласия и войни в лагера на компрадорите, тухао и лешен, а също така в лагера на международната буржоазия, революционната ситуация в Китай продължава да се развива. Поради това възможността за продължително съществуване на неголеми червени райони не предизвиква съмнение; нещо повече, те ще се разширяват, приближавайки постепенно денят на завоюването от нас на властта в цялата страна.

4. Задължително условие за съществуването на червената власт е наличието на достатъчно силна редовна Червена армия. Само с местните отреди на Червената гвардия⁹, без редовна Червена армия, можем да се справим само с помещическите местни дружини, но не с редовните бели войски. Поради това даже при наличие на активни работническо-селски маси, но без достатъчно силни редовни въоръжени сили, решително е невъзможно да се създадат революционни бази и толкова по-невъзможно е да се обезпечи тяхното продължително съществуване и непрекъснатото развитие. Поради това идеята за създаване и закрепване на отделни революционни бази от въоръжените сили на работниците и селяните е твърде важна и от тази идея трябва да се проникнат всички комунисти, а също така работническите и селски маси на територията на революционните бази.

5. Възможността за продължително съществуване и развитие на червената власт зависи освен от посочените погоре условия още от едно важно условие: необходимо е организацията на комунистическата партия да бъде силна, а нейната политика — правилна.

3. СЪЗДАВАНЕ НА РЕВОЛЮЦИОННА БАЗА НА ГРАНИЦАТА НА ПРОВИНЦИИТЕ ХУНАН И ЦЗЯНСИ И АВГУСТОВСКОТО ПОРАЖЕНИЕ

Разногласията и войните между милитаристите доведоха до отслабване на бялата власт. Вследствие на това се появи възможност от възникване на червена власт в неголеми райони при благоприятни за това моменти. Обаче във войните между милитаристите се случват и прекъсвания. Всеки път, когато в една или няколко провинции настъпва временна стабилизация на бялата власт, господстващите класи от тази провинция или тези провинции неизменно се обединяват и хвърлят всички свои сили за унищожаване на червената власт. И там, където още не съществуват всички необходими условия за създаване и закрепване на червената власт, възниква опасност за нейното сваляне от враговете. Именно поради тази причина червената власт, която възникна в благоприятни за това моменти, до април настоящата година в такива места като Кантон, Хайфин и Луфин, на границата на провинциите Хунан и Цзянси, в южната част на Хунан, околията Лилин и Хуанъан, беше унищожена от силите на бялата власт. Създаването след април на революционна база на границата на провинциите Хунан и Цзянси стана в периода на временна стабилизация на властта на господстващите класи на юг; експедициите, които се изгращаха от провинциите Хунан и Цзянси за „наказателни операции“, като правило наброяваха не по-малко от 8—9 полка, а понякога и до 18 полка. Обаче нашите въоръжени сили, които не наброяваха и 4 полка, се бориха с противника в продължение на 4 месеца, разширявайки от ден на ден територията на революционната база, задълбочавайки аграрната революция, разширявайки организацията на властта на народните маси, увеличавайки числеността на Червената армия и Червената гвардия; всичко това беше резултат на правилната политика на партийните организации (местни и армейски) в Хунан-Цзянсийския пограничен район. Политиката на специалния комитет на партията и армейския комитет на партията се заключаваше тогава: в решителна борба с враговете; в създаване органи на властта в централната част на планинския хребет Лосяшан¹⁰; в

борба с паникьорството; в задълбочаване на аграрната революция на територията на революционната база; в оказване от армейските партийни организации помощ на местните партийни организации в техния растеж; в оказване от редовните войски помощ за развитието на местните въоръжени сили; в съсредоточване частите на Червената армия за нападение в удобния момент на удари срещу настъпващия противник; в борба с разпръскването на войските, за да не бъдат разбити от противника на части; в прилагане на тактиката на придвижване на вълни за разширяване на опорната база; в борба против тактиката на безогледното фронтално настъпление и т. н. Само правилността на тези тактически установки в съчетание с удобен за борба релеф на местността и отсъствие на пълно единство във войските на противника, които настъпваха от провинцията Хунан и Цзянси, ни обезпечи през четирите месеца — от април до юли — редица военни победи. Макар силите на противника да превъзхождаха нашите сили няколко пъти, той не само не успя да унищожи революционната база, но и не успя да попречи на нейното по-нататъшно разширение и влиянието на тази база върху провинциите Хунан и Цзянси растеше всеки ден. Единствената причина за августовското поражение беше това, че част от другарите, като не разбираха, че през този период е настъпила временна стабилизация в лагера на господстващите класи прилагаша стратегия, която трябва да се прилага в периоди на политически разкол сред господстващите класи, и предприеха фронтално настъпление с разпръснати сили; това доведе до поражение както в Пограничния район, така и в южната част на провинцията Хунан. Представителят на Хунанския провинциален комитет на партията другарят Ду Сю-цзин, без да вниква в съществуващата тогава обстановка и пренебрегвайки решението на обединеното заседание на специалния комитет, на армейския комитет и на Юнсинския околийски комитет на партията, не желаше да слуша за нищо освен за буквалното изпълнение на директивите на Хунанския провинциален комитет и се поддаде на настроенята на 29 полк от Червената армия, който се стремеше да се отклони от борбата и да се върне в родните краища; това беше най-груба грешка. Опасното положение, което се създаде в резултат на по-

ражението, беше изправено само благодарение на мерките, взети след септември от специалния комитет и армейския комитет на партията за изправяне на допуснатата грешка.

4. ЗНАЧЕНИЕТО НА ХУНАН-ЦЗЯНСИЙСКАТА РЕВОЛЮЦИОННА БАЗА ЗА ПРОВИНЦИИТЕ ХУНАН, ХУБЕЙ И ЦЗЯНСИ

Създаването и закрепването от въоръжените сили на работниците и селяните на Хунан-Цзянсийския пограничен район с център в Нинган е важно съвсем не само за няколко погранични околии. Този факт има огромно значение и за разгръщането на въстанието на работниците и селяните в провинциите Хунан, Хубей и Цзянси за завземането на властта в тези три провинции. Необходимо е да се разпространи влиянието на аграрната революция и народната власт от Пограничния район в северните райони на провинциите Хунан и Цзянси и даже в провинцията Хубей, непрекъснато да се увеличава числеността на Червената армия и качествено да се подобрява тя в хода на боевете, за да може да изпълни възложената ѝ задача в предстоящото общо въстание в посочените три провинции; да се увеличава числеността и качествено да се подобряват местните въоръжени сили в околията — Червената гвардия и въстаническите отреди на работниците и селяните, за да могат те понастоящем да се борят с помещическите местни дружини и неголеми войскове части, а в бъдеще — да пазят властта в Пограничния район; постепенно да се отслабва зависимостта на местните кадри от помощта на работниците от Червената армия, за да могат тези кадри да действуват съвършено самостоятелно, за да водят те сами работата в Пограничния район, а по-нататък да могат да попълнят кадрите на Червената армия и да отделят работници за новите територии на революционната база. Такива са най-важните задачи на партийната организация в Пограничния район в работата по разгръщане на въстанието в провинциите Хунан, Хубей и Цзянси.

5. ИКОНОМИЧЕСКИЯТ ВЪПРОС

В условията на пълно обкръжение от белите сили недостигът на предмети от първа необходимост и налични пари в армията и населението стана извънредно сериозна проб-

лема. Постоянният остър недостиг и значителното поскъпване в Пограничния район с червена власт на такива предмети от първа необходимост като сол, тъкани и лекарства в резултат на засилването на вражеската блокада през последната година доведоха до това, че необезпечеността на живота на работническите и селски маси и дребната буржоазия¹¹, а също така и на бойците от Червената армия достигаше понякога до крайни предели. На Червената армия се налагаше да води боеве и едновременно да се снабдява с продоволствие. Средствата не достигат даже за ежедневното изплащане на бойците по 5 фина за порцион, в допълнение към ориза; храната е недостатъчна, в армията има много болни; особено страдат ранените бойци в болниците. Докато ние не завоеваме властта в цялата страна, тези трудности, разбира се, са неизбежни, обаче крайно необходимо е да се стремим според възможностите да ги преодоляваме и за подобряване условията на живот, а особено да подобряваме, доколкото е възможно, снабдяването на Червената армия. Ако партийната организация на Пограничния район не намери съответното разрешение на икономическата проблема и ако периодът на стабилизацията на вражеските сили се проточи сравнително дълго, то в работата по закрепване на този район ще се срещнат много големи трудности. За правилното разрешение на този икономически въпрос трябва сериозно да съсредоточи своето внимание всеки комунист.

6. ВЪПРОСЪТ ЗА ВОЕННИТЕ БАЗИ

Пред партийната организация на Пограничния район стои още една задача — укрепване на военните бази в районите Уцзин¹² и Цюлун. Планинският район Уцзин на границата на околиците Юнсин, Линсян, Нинган и Суйчуан, а също така и планинският район Цюлун на границата на околиците Юнсин, Нинган, Чалин и Лянхуа притежават превъзходен релеф, особено Уцзин, където местността е много трудно проходима и освен това армията е вече обезпечена с поддръжката на народните маси. Те не само са важни военни бази понастоящем, когато става дума за Пограничния район, но ще си останат важни военни бази и за в бъдеще, когато ще се разгърне въстание в трите про-

винции — Хунан, Хубей и Цзянси. За укрепване на тези бази е необходимо: 1) да се построят сигурни отбранителни съоръжения; 2) да се приготви достатъчно количество продоволствия; 3) да се създаде добре уредена болница за Червената армия.

Партийната организация от Пограничния район трябва да положи всички усилия, за да изпълни добре тези три задачи.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Другарят Мао Цзе-дун има тук предвид националната буржоазия. Различието между националната буржоазия и крупната, компрадорската буржоазия другарят Мао Цзе-дун подробно разясни в своите трудове „За тактиката на борбата против японския империализъм“ (декември 1935 г.) и „Китайската революция и Комунистическата партия на Китай“ (декември 1939 г.).
- 2 Кликите на Чан Кай-ши, гуансийската (която се възглавяваше от милитаристите Ли Цзун-жен и Бай Чун-си) на Фин Юй-сян и на шансийския милитарист Ян Си-шан водеха съвместна война против Чжан Цзо-лин и през юни 1928 г. заеха Пекин и Тянцин.
- 3 Чжан Цзо-лин — шеф на финтянската (мугденската) клика милитаристи, беше послушно оръдие в ръцете на японските империалисти. След поражението на У Пей-фу във втората война между финтянските и чилийските милитаристи (1924 г.) Чжан Цзо-лин стана най-силният милитарист на Северен Китай. През 1926 г. той в съюз с У Пей-фу завладя Пекин. През юни 1928 г. той беше принуден да изосгави Пекин и се отправи обратно на Североизток, но по пътя беше убит от японските империалисти, които организираха хвърлянето във въздуха на неговия влак.
- 4 След окупацията на града Цзинан на 3 май 1928 г. от японските завоеватели, когато Чан Кай-ши открито и безорамно застава на пътя на съглашателството с японците, част от националната буржоазия, която поддържаше на времето контрареволуционния преврат през 1927 г., започна постепенно да създава официална опозиция на властта на Чан Кай-ши, преследвайки при това само свои користни интереси. В тази компания се подвизаваха контрареволуционната група от политически спекуланти на Ван Цзин-вей, Чен Гун-бо и тем подобни, която създаде вътре в гоминдана кликата на „реорганизационистите“.
- 5 През 1928 г. Чан Кай-ши с поддръжката на англо-американските империалисти предприе действия в Северен Китай за удар срещу Чжан Цзо-лин. Опитвайки се да възпрепятствуват разпространението на англо-американското влияние в Северен Китай, японските

империалисти завзеха с въоръжена сила столицата на провинцията Шандун — град Цзинан — и прерязаха Тянцин-Пукоувската ж. п. линия. На 3 май японските окупатори устроиха в Цзинан жестоко клане, по време на което загинаха множество китайски граждани. Това клане получи название „кървавите събития в Цзинан“.

6 По своята организационна форма червената власт в Китай беше близка до съветската власт. Съветите, т. е. събранията на депутатите, като форма на политическата власт бяха създадени за пръв път от работническата класа в Русия по време на революцията от 1905 г. На основата на марксистката теория Ленин и Сталин дойдоха до извода, че съветската република е най-добрата форма на политическа организация на обществото в периода на прехода от капитализма към социализма. През 1917 г. в резултат на Октомврийската социалистическа революция в Русия под ръководството на Болшевишката партия на Ленин—Сталин беше създадена за пръв път в света диктатура на пролетариата — Съветската социалистическа република. От времето на поражението на Китайската революция през 1927 г., когато на различни места се извършваха революционни движения на народните маси под ръководството на Комунистическата партия на Китай начело с другаря Мао Цзедун, политическата власт на народните маси прие форма на събрания на депутатите. Обаче на дадения етап на революцията в Китай тази власт по своя характер е демократическа диктатура на народа, осъществяваща антиимпериалистическа и антифеодална новодемократична революция, ръководена от пролетариата; в това се състои нейното отличие от властта в СССР, която представлява по своя характер диктатура на пролетариата.

7 По време на втората световна война редица колониални страни в Далечния изток, които се намираха по-рано под господството на английския, американския, френския и холандския империализъм, бяха окупирани от японските империалисти. Работниците, селяните, градската дребна буржоазия и част от националната буржоазия на тези страни под ръководството на комунистическите партии, използвайки противоречията между английския, американския, френския и холандския империализъм, от една страна, и японския империализъм — от друга, организираха широк единен фронт за борба против фашистката агресия, създадоха антияпонски бази и поведоха упорита антияпонска партизанска война. Това постави началото на изменение на политическата обстановка, която съществуваше до втората световна война. Със завършването на втората световна война японските империалисти бяха изгонени от тези колонии, но американските, английските, френските и холандските империалисти се опитват да запазят там своето предишно колониално господство. Обаче народите от колониите вече създадоха в хода на антияпонската война достатъчно значителни въоръжени сили и не желаят повече да живеят по старому. Заедно с това в резултат на укрепването на мощта на Съветския Съюз и крушението или от-

слабването във войната на всички освен САЩ империалистически държави, а също така и в резултат на победата на китайската революция, която доведе до пробив на империалистическия фронт в Китай, цялата световна империалистическа система се оказа сериозно разклатена. По такъв начин народите от колониалните страни на Изтока, поне някои от тях, получиха възможност почти по същия начин, както това беше в Китай, да задържат в течение на дълго време революционни бази от различен мащаб и революционната власт, упорито да водят продължителна революционна война, да завземат градове, обкръжени от въстаналите села и постепенно да преминават към завземане на градове и към завоюване на пълна победа в своите страни. Във връзка с тази нова обстановка дадената от другаря Мао Цзе-дун през 1928 г. оценка за възможността за възникване на революционна власт в колониите, намиращи се под пряко господство на империалистите, беше изменена.

- 8 Имат се предвид контраударите, нанесени на различни места от народните маси под ръководството на комунистическата партия върху контрареволуционните сили в първия период след измяната през 1927 г. на Чан Кай-ши, а след него и на Ван Цзин-вей. На 11 декември 1927 г. работниците и революционните войници дигнаха въстание в Кантон, създадоха народна власт и поведоха ожесточени боеве с контрареволуционните войски, които се ползуваха от непосредствената поддръжка на империалистите. Обаче вследствие на твърде голямото неравенство на силите това народно въстание претърпя поражение. Още в периода 1923—1925 година селяните от околията Хайфин и Луфин в крайморската зона на източната част на провинцията Гуандун разгънаха под ръководството на комуниста другаря Пин Бай мощно движение, което оказа на кантонската национална революционна армия много съществена помощ по време на двата нейни похода против контрареволуционната клика на Чен Цзюн-мин. След контрареволуционния преврат на Чан Кай-ши на 12 април 1927 г. селяните от тези райони три пъти въставаха — през април, септември и октомври — и създадоха в околията Хайфин и Луфин революционна власт, която се задържа до април 1928 г. Селяните от източната част на провинцията Хунан, които въстанаха през септември 1927 г., завзеха района на околията Люян, Пинцзян, Лилин и Чжучжоу. Същевременно няколко десетки хиляди селяни дигнаха въоръжено въстание в околията Сяоган, Мачен и Хуанъан в североизточната част на провинцията Хубей и държаха в свои ръце околийския център Хуанъан повече от 30 дни. В южната част на провинцията Хунан въстаналите селяни от околията Ичжан, Ченчжоу, Лейян, Юнсин и Цзисин създадоха през януари 1928 г. революционна власт, която просъществува три месеца.
- 9 Червена гвардия — народни въоръжени сили на територията на революционните бази. Червогвардейците носеха службата, без да се откъсват от своята работа в стопанството.

- 10 Лосяошан — голям планински хребет на границата на провинциите Цзянси и Хунан; неговата централна част съставляват планините Цзинганшан.
- 11 Под дребна буржоазия, за която говори другарят Мао Цзе-дун, се разбират освен селячеството също и занаятчиите, дребните търговци, лица със свободни професии и представители на интелигенцията — произхождащи от дребната буржоазия. В Китай представителите на тези социални прослойки живеят главно в градовете, но и в селата те наброяват доста значително количество. Виж произведението „За класите на китайското общество“.
- 12 Под планински район Уцзин — Цзинганшан се разбира районът Дацзин — Сяоцзин — Шянцзин — Чжунцзин — Сяцзин, разположен между четирите околии: Юнсин, Нинган и Суйчуан в западната част на провинцията Цзянси и Линсян в източната част на провинцията Хунан.

БОРБАТА В ЦЗИНГАНШАН*

(25 ноември 1928 година)

* Доклад, представен от другаря Мао Цзе-дун в Централния комитет на Китайската комунистическа партия.

СЪЗДАВАНЕ НА РЕВОЛЮЦИОННА БАЗА НА ГРАНИЦИТЕ НА ПРОВИНЦИИТЕ ХУНАН, ЦЗЯНСИ И АВГУСТОВСКОТО ПОРАЖЕНИЕ

Продължителното съществуване в страната на един или няколко неголеми райони с червена власт, обкръжени от всички страни от райони с бяла власт, се наблюдава в съвременния свят само в Китай. Една от причините за това според нас се заключава в непрекъснатите разногласия и войни в лагера на компрадорите, тухао и лешен. Дотогава, докато разногласията и войните в този лагер ще продължават, могат да съществуват и да се развиват създадените от въоръжените сили на работниците и селяните революционни бази. Освен това за съществуването и развитието на тези бази се изисква още наличието: 1) на активни народни маси; 2) здрава партийна организация; 3) достатъчно мощна Червена армия; 4) местност, удобна за водене на военни действия; 5) достатъчни икономически ресурси.

Стратегическите установки на революционните бази по отношение на господстващите класи в обкръжаващите тези бази райони трябва да бъдат различни в периоди на временна стабилизация на властта на господстващите класи и в периоди на разцепление в тяхната среда.

В периоди на разцепление сред господстващите класи, както например по време на войната между Ли Цзун-жен и Тан Шен-чжи в провинциите Хубей и Хунан¹, войната между Чжан Фа-куй и Ли Цзи-шен в провинцията Гуандун², ние можем да провеждаме в своята стратегия курс към по-стремително придвижване; разширяване на територията на революционните бази чрез прилагане на въоръжена сила може да се провежда в сравнително голям мащаб. Обаче и в това време ние трябва да отделяме внимание за създаване в Централния район на здрава база,

за да срещнем напълно готови белия терор. А в периоди на относителна стабилизация на властта на господстващите класи, както това беше например в южните провинции след април настоящата година, ние сме задължени да провеждаме в своята стратегия курс на постепенно придвижване. Във военните действия през такива периоди трябва повече от всичко да се пазим от разпиляване на силите и от безогледни действия. А по отношение на работата по места (разделянето на земята, създаване на органи на властта, разширяване на партийните организации и формиране на местни въоръжени сили) най-голяма опасност представлява разпиляването на силите и необръщане внимание на задачата за създаване на здрава база в Централния червен район.

Пораженията, които понесоха отделни неголеми райони на червената власт, или бяха обусловени от отсъствието на благоприятни обективни условия, или бяха следствие на субективни тактически грешки. А тактиката беше погрешна, защото у нас нямаше ясно разбиране на различието между двата периода — периода на временната стабилизация на властта на господстващите класи и периода на разцепление в тяхната среда. Някои другари и в периода на временната стабилизация на властта на господстващите класи бяха за разпръскване на силите, за стремително придвижване и даже за организиране на отбраната на големи райони със силите само на Червената гвардия, с една дума, на тях съвсем не им беше известно, че у противника освен помещическите местни дружини бяха съсредоточени за удар и редовни военни части. А в работата по места другарите съвсем пренебрегнаха задачата за създаване на здрава база в Централния район и без да се съобразяват със субективните възможности, се стремяха само към безгранично разширение на територията. Те залепваха етикета „консерватори“ на всички, които предлагаха да се провежда във военните действия линията на постепенно разгъване на операциите, а в работата по места — да се концентрират силите за създаване на здрава база в Централния район, за да се предпазят от възможността за поражение. Тези погрешни възгледи станаха и основна причина за поражението, понесено през август тази година в Пограничния район Хунан—Цзянси и за

едновременното поражение на Четвъртия корпус на Червената армия в южната част на провинцията Хунан.

Работата в Пограничния район Хунан—Цзянси започна от октомври миналата година. Към това време в околните съвсем не бяха останали партийни организации, а измежду местните въоръжени сили само отредите на Юан Вен-цай и Ван Цзо, разположени близо до Цзинганшан, имаха по 60 пушки, и то стари; а в четирите околии — Юнсин, Лянхуа, Чалин и Линсян — тухао и лешен иззеха от селските отреди за самоотбрана всичкото им оръжие; революционните настроения на народните маси бяха потушени. Но вече към февруари настоящата година в околните Нинган, Юнсин, Чалин и Суйчуан бяха създадени околийски партийни комитети, в Линсян — комитет на специален район, а в Лянхуа пристъпиха към създаване на партийна организация и беше установена връзка с околийския партиен комитет във Ванан. Във всички околии освен Линсян се проявиха неголеми местни въоръжени отреди. В околните Нинган, Чалин, Суйчуан и Юнсин, особено в последните две, нерядко се предприемаха доста успешни партизански въоръжени действия, които си поставяха за цел да свалят тухао и лешен и да вдигнат масите. По това време аграрната революция още не беше придобила достатъчно дълбок характер. Органите на властта носеха наименование „правителства на работниците, селяните и войниците“. В армията бяха организирани войнишки комитети³. Когато военните части действуваха разпокъсано, за тяхното ръководство се създаваха походни комитети. Висш ръководен партиен орган в този период беше фронтовият комитет (секретар на комитета беше Мао Цзедун), назначен от Хунанския провинциален комитет на партията по време на „Въстанието на есенния урожай“. В началото на март този фронтови комитет по искане на специалния комитет на партията в южната част на Хунан беше реорганизиран в дивизионен комитет (секретар на комитета стана Хе Тин-ин) — партиен орган, който ръководеше само армейските партийни организации и нямаше право да се вмесва в работите на местните партийни организации. Същевременно по искане на Южнохунанския специален комитет на партията, войсковите части, които се намираха под командването на Мао Цзедун, бяха прехвърлени в юж-

ната част на Хунан, вследствие на което Пограничният район беше зает от противника и повече от месец се намираше в негови ръце. В края на март нашите войски в Южен Хунан претърпяха поражение, а през април частите на Чжу Де и Мао Цзе-дун, а също така и селските отреди от Южен Хунан се оттеглиха в околията Нинган и пристъпиха наново към създаване и закрепване на революционната опорна база на границите на провинциите Хунан и Цзянси.

Създаването след месец април на революционна база на границите на провинциите Хунан и Цзянси ставаше в период на временна стабилизация на властта на господстващите класи на юг; експедициите от реакционни войски, които се изпращаха от провинциите Хунан и Цзянси за „наказателни операции“, наброяваха не по-малко от 8—9 полка, а понякога и до 18 полка. Обаче нашите въоръжени сили, които не наброяваха и 4 полка, се бориха с противника в продължение на 4 месеца, разширявайки от ден на ден територията на революционната база, задълбочавайки аграрната революция, разширявайки организирането на властта на народните маси, увеличавайки числеността на Червената армия и Червената гвардия; всичко това беше резултат на правилната политика на партийните организации (местни и армейски) в Хунан-Цзянсийския пограничен район. Политиката на специалния комитет на партията в Пограничния район (със секретар Мао Цзе-дун) и на армейския комитет на партията (със секретар Чен И) се заключаваше тогава: в решителна борба с враговете; в създаване на органи на властта в централната част на планинския хребет Лосяошан; в борба с паникьорството; в задълбочаване на аграрната революция на територията на революционната база; в оказване от страна на армейските партийни организации помощ на местните партийни организации в техния растеж; в оказване от редовните войски помощ за развитието на местните въоръжени сили; в провеждане на отбранителна тактика по отношение на провинцията Хунан, където властта на господстващите класи е сравнително силна, и настъпателна тактика по отношение на провинцията Цзянси, където тяхната власт е по-слаба; в цялостно овладяване на района Юнсин, закрепване на опорната база в Юнсин със силите на масите; в подготовка на условията за продължителна борба; в съсредоточаване частите на Червената армия за нанасяне

и удобния момент на удари върху настъпващия противник; в борба с разпръскването на войските, за да не бъдат разбити от противника на части; в прилагане тактиката на придвижване на вълни за разширяване на опорната база; в борба против тактиката на безогледното фронтално настъпление. Само правилността на тези тактически установки, съчетани с удобния за борба релеф на местността на Пограничния район, и отсъствието напълно на единство във войските на противника, които настъпваха от провинциите Хунан и Цзянси, ни осигури за 4 месеца, от април до юли, редица военни победи и разширяване на революционната опорна база със силите на народните маси.

Макар че силите на противника превъзхождаха нашите сили няколко пъти, той не само не успя да унищожи тази революционна база, но и не успя да попречи за нейното политическо разширение, и влиянието на тази база върху провинциите Хунан и Цзянси растеше всеки ден. Единствената причина за августовското поражение беше това, че част от другарите, като не разбираха, че в този период е настъпила временна стабилизация в лагера на господстващите класи, прилагаша тактика, която трябва да се прилага в периоди на политическо разцепление сред господстващите класи, и предприеха фронтално настъпление с разпръснати сили в южната част на Хунан; това доведе до поражение както в Пограничния район, така и в южната част на провинцията Хунан. Представителят на Хунанския провинциален комитет на партията Ду Сю-цзин и секретарят на специалния комитет на партията в Пограничния район Ян Кай-мин, назначен на този пост от Хунанския провинциален комитет, се възползуваха от това, че Мао Цзе-дун, Юан Си-сян и други другари, които енергично отстояваха друго гледище, се намираха по това време далече, в Юнсин. Като не вникнаха в съществуващата тогава обстановка и игнорирайки решението на обединеното заседание на специалния комитет, армейския комитет и Юнсинския околийски комитет на партията (които не се съгласяваха с мнението на Хунанския провинциален комитет), Ду Сю-цзин и Ян Кай-мин не желаяха да слушат за нищо освен за буквалното изпълнение на директивите на Хунанския провинциален комитет за действия в южната част на Хунан. Те се поддадоха на настрое-

анията на 29-и полк на Червената армия (състоящ се от селяни от околията Ичжан), който се стремеше да се отклони от борбата и да се върне в родните краища; това доведе до поражение както в Пограничния район, така и в южната част на Хунан.

Още по-рано, към 10-то число на юли, 8-ят корпус на хунанските войски на противника под командуването на У Шан нахлу в околията Нинган, а след това се придвижи към околията Юнсин, но като не успя да завърже бой (в това време нашите войски се движеха по обходни пътища и се разминаха с противника) и опасявайки се от населението на нашия район, бързо отстъпи през Лянхуа в Чалин. По това време главните сили на Червената армия, които настъпваха от Нинган към околията Линсян и Чалин, измениха в Линсян своя план и се насочиха към южната част на Хунан, а 5 полка от третия корпус на цзянсийските войски на противника под командуването на генералите Ван Цюн и Цзин Хан-дин, а също така 6 полка от шестия корпус под командуването на генерал Ху Вен-доу започнаха съвместно отстъпление към Юнсин. По това време у нас, в Юнсин, имаше всичко един полк, който при поддръжката на широките маси, използвайки партизански методи за нанасяне на удари от всички страни, в течение на 25 дни сковаваше и задържаше в околностите на околийския град Юнсин в радиус 30 ли 11 полка на противника. Само в резултат на ожесточения натиск на противника паднаха отначало Юнсин, а след това Лянхуа и Нинган. В това време сред цзянсийските войски на противника внезапно избухнаха вътрешни раздори; 6-ят корпус на Ху Вен-доу бързо се оттегли и при Чжаншу завърза бой с третия корпус на Ван Цюн. Останалите 5 цзянсийски полкове също бързо отстъпиха в град Юнсин. Ако нашите главни сили не бяха по-рано отхвърлени от Цзянси в южната част на Хунан, ние бихме могли да разгромим този противник, да разширим територията на опорната база дотолкова, че в нея да влязат околията Цзиан, Анфу и Пинсян и да съединим тази територия с околията Пинцзян и Люян. Но нашите главни сили вече ги нямаше тук, единственият останал у нас полк беше изморен до крайна степен и затова беше решено да се оставят част от войските заедно с отредите на Юан Вен-цай и Ван Цзо за отбрана на Цзинганшан, а за със своите части да се насоча към околията Гуйдун, за да

срещна нашите главни сили и да ги върна обратно. По това време нашите главни сили вече отстъпваха от южната част на Хунан в Гуйдун и на 23 август ние се съединихме с тях в Гуйдун.

Още в средата на юли, когато главните сили на Червената армия току-що бяха пристигнали в Линсян, целият личен състав на 29-я полк, който се отличаваше с политическа изустойчивост, започна да настоява за връщане в къщи, в южната част на Хунан, и престана да се подчинява; 28-ят полк възразяваше против придвижването към южната част на Хунан, но стремейки се да се насочи на юг от Цзянси, той също не искаше да се връща в Юнсин. Ду Сю-цзин поддържаше вредните настроения на 29-я полк, а армейският партийен комитет не успя да попречи на това и главните сили на Червената армия на 17 юли потеглиха от Линсян по посока на Ченчжоу. На 24 юли при Ченчжоу те влязоха в бой с неприятелските войски на Фан Ши-шен. Този бой започна с нашите главни сили успешно, но завърши с поражение и те излязоха от боя. След това 29-ят полк самоволно се насочи към къщи в Ичжан, в резултат на което част от него беше унищожена при Лечан от бандата на Ху Фин-чжан, а друга част се разпръсна по околиците Ченчжоу и Ичжан и войната по-нататъшна съдба е неизвестна; в този ден в строя се върнаха не повече от 100 души. За щастие 28-ят полк, който съставляваше нашите главни сили, понесе неголеми загуби и на 18 август нашите войски овладяха Гуйдун. На 23 август се извърши съединяването на главните сили с частите, които пристигнаха от Цзинганшан и беше решено да се върнат отново в Цзинганшан през Чуни и Шаню. След пристигането в Чуни командирът на батальон Юан Чуншоан ни измени и отведе със себе си една рота и артилерийска батарея; и макар че ние догонихме и върнахме и двете подразделения, при това загина командирът на полка Ван Ерчжо. На 30 август частите на хунанските и цзянсийските войски на противника, като се възползуваха от това, че нашите войски не бяха успели още да се върнат, нападنا Цзинганшан. Нашият гарнизон, който представляваше по-малко от един батальон, използвайки трудно достъпната местност, им оказа съпротива и разби противника, като защити по такъв начин тази база.

Августовското поражение беше предизвикано от следните причини: 1) загубване на боеспособността на командирите и бойците от една наша част поради неустойчивост и стремеж да се завърнат в къщи; недостатъчната активност на командирите и бойците на друга част, които не желаеха да отидат в южната част на Хунан; 2) измореността на нашите бойци в резултат на далечния поход в най-голямата жега; 3) изолацията на нашите войски, предизвикана от това, че те предприеха стремително придвижване на стотици ли от Линсян и загубиха връзката с Пограничния район; 4) превръщане на настъплението в най-чиста военна авантюра, доколкото народните маси в южната част на Хунан не се вдигнаха; 5) неосведомеността за положението на противника; 6) неразбирането от командирите и бойците значението на операцията в резултат на това, че подготвителната работа беше проведена лошо.

СЕГАШНОТО ПОЛОЖЕНИЕ НА РЕВОЛЮЦИОННАТА ОПОРНА БАЗА

От април на текущата година червеният район постепенно се разширяваше. След като на 23 юни в боя при Лунюанкоу (на границата на околиците Юнсин и Нинган) ние за четвърти път разгромихме цзянсийските войски на противника, за нашия Пограничен район настъпи период на най-голям разцвет; по това време в него влизаха изцяло три околии — Нинган, Юнсин и Лянхуа, неголеми части от околиците Цзиан и Анфу, а също така и северната част на околията Суйчуан и югоизточната част на околията Линсян; по-голямата част от земята беше вече разделена и се провеждаше разделянето на останалата земя; навсякъде бяха създадени районни и общински органи на властта; в околиците Нинган, Юнсин, Лянхуа и Суйчуан съществуваха околийски органи на властта и беше образувано правителство на Пограничния район; навсякъде в селата бяха организирани въстанически отреди на работниците и селяните, а в районите и околиците — отреди на Червената гвардия. През юли започна настъплението на цзянсийските войски на противника, а през август хунанските и цзянсийските войски със съединени сили атакуваха Цзинганшан. Околийските градове в равнинните части на всички околии от Пограничния район бяха напълно за-

шести от врага. Отредите „за опазване на спокойствието“ и помещническите местни дружини, които бяха помагачи на врага свирепствуваха необуздано; в градовете и селата се възцари бял терор. Болшинството от партийните и правителствени организации бяха разгромени. Кулаците и примъкналите се към партията елементи един след друг преминаваха към страната на противника. Хунанските войски на противника започнаха да отстъпват към Линсян само след цзинганшанския бой на 30 август, но цзянсийските войски както по-рано задържаха околийските градове и голямата част от селата. Обаче на противника все пак не се отдаде да завземе планинските райони и в нашите ръце останаха западният и северният райони на околията Нинган, районът Тянлун на север, районът Сяосицзян на запад и районът Ваняншан в южната част на околията Юнсин, районът Шанси в околията Лянхуа, районът Цзинганшан в околията Суйчуан, районите Циншиган и Даюан в околията Линсиян. През юли и август един полк от Червената армия във взаимодействие с околийските отреди на Червената гвардия десетки пъти се сражава с противника и на края се оттегли в планинския район, като загуби само 30 пушки.

Когато нашите части се връщаха в Цзинганшан през околията Чуни и Шаню, които се намираха в южната част на Цзянси, седмата самостоятелна дивизия на Лю Ши-и ни преследваше до Суйчуан. На 13 септември нашите войски, след като разбиха Лю Ши-и и взеха няколко стотин пушки, овладяха Суйчуан и на 26 септември се върнаха в Цзинганшан. На 1 октомври, след като одържахме победа в боя при Нинган над бригадата на Чжоу Хун-юан от дивизията на Сюн Ши-хуей, ние си върнахме цялата околия Нинган. В този момент от поделението на Ян Чжун-син, което влизаше в състава на хунанските войски на противника и се намираше в околията Гуйдун, преминаха на наша страна 126 души и от тях беше формиран батальон със специално назначение, за командир на който беше назначен Би Чжан-юн. На 9 ноември нашите войски при Нинган и Лунюанкоу разбиха един полк от бригадата на Чжоу Хун-юан. На следващия ден ние взехме Юнсин, а след това отново отстъпихме в Нинган. Понастоящем нашият район представлява цялостна територия, която се простира като тясна ивица от юг на север, от юж-

ните склонове на Цзинганшан в околията Сюйчуан до границите на околията Лянхуа на север, включвайки цялата околия Нинган и части от околията Суйчуан, Линсян и Юнсин. Освен това в наши ръце са районът Шанси от околията Янхуа, районите Тялун и Ваняншан от околията Юнсин, макар последните да не са достатъчно здраво съединени с основната територия. Противникът се опитва да унищожи нашата база чрез въоръжено настъпление и икономическа блокада, а ние се готвим да съкрुшим неговото настъпление.

ВОЕННИ ВЪПРОСИ

Борбата в Пограничния район взе чисто военни форми и на партията, и на масите се наложи да се военизират. Въпросът за това, как да се отблъсне врагът, как да се воюва стана основен въпрос в нашия ежедневен живот. Създаването и задържането на революционната база изисква въоръжена сила. Където няма въоръжени сили или те са недостатъчно, или където в борбата с противника се прилага неправилна тактика, там противникът незабавно завладява територия. Тази борба се изостря всеки ден и пред нас застават извънредно сложни и сериозни въпроси.

Червената армия в пограничния район се образува: 1) от старите части на Е Тин и Хе Лун, който дойдоха от Чао чжоу и Сватоу⁴; 2) от бившия охранителен полк на Националното правителство в Учан⁵; 3) от селяни от околията Пинцзян и Люян⁶; 4) от селяни от южната част на Хунан⁷ и работници от Шуйкоушан⁸; 5) от пленени войници от частите на генералите Сюй Ке-сян, Тан Шең-чжи, Бай Чун-си, Чжу Пей-де, У Шан, Сюн Ши-хуей; 6) от селяни от различните околии на Пограничния район. Обаче след повече от година боеве от старите части на Е Тин и Хе Лун, охранителния полк и селските отреди от околията Пинцзян и Люян остана само $\frac{1}{3}$ от първоначалния състав. Загубите в убити и ранени сред селяните, които дойдоха в армията от южната част на Хунан, също са големи. Поради това, макар че първите четири категории засега съставляват скелета на четвъртия корпус на Червената армия, обаче по своята численост много отстъпват на двете последни категории. От тези две

категории болшинството представляват пленени войници на противника; ако не беше това попълване, то въпросът за човешкия състав би стоял пред нас твърде остро. Все пак между нарастването числеността на хората и увеличението количеството на пушките у нас съществува несъответствие: пушки се губят сравнително малко, а човешкият състав понася големи загуби — в ранени, убити, заболели и дезертирали. Ние се надяваме твърде много, че Хунанският провинциален комитет на партията ще изпълни своето обещание за изпращане при нас на работници от Анюан⁹.

Червената армия се състои отчасти от работници и селяни, отчасти от декласирани елементи. Наличието на твърде голямо количество декласирани елементи в състава на Червената армия, разбира се, е отрицателно явление. Обаче тези хора умеят да се бият и в условията на ежедневните боеве и значителни загуби в убити и ранени съвсем няма да бъде лошо, ако на нас се отдаде да намираме и такова попълване. Единственият изход при това положение на нещата е да се засили политическото възпитание.

Болшинството от войниците дойдоха при нас от наемни армии, но с идването в Червената армия те веднага се прераждат. Преди всичко отменяването в Червената армия на системата на наемането поражда във войниците съзнание, че те воюват не за други, а за себе си, за народа. В Червената армия досега не съществува редовно изплащане на заплати; дава се само оризова дажба, порционни пари и неговими суми за дребни разходи. Всички командири и бойци на Червената армия измежду местните жители на Пограничния район получават участъци земя; известни затруднения се срещат само при снабдяването със земя на родените в отдадени райони.

Благодарение на провежданата работа по политическо възпитание бойците на Червената армия притежават класово съзнание, разбират необходимостта от разделянето на земята, създаване на органи на властта, въоръжаването на работниците и селяните; те знаят, че се сражават за себе си, за работниците и селяните; поради това, въпреки тежките условия на борба, те не роптаят. В ротите, батальоните и полковете съществуват войнишки комитети, представляващи интересите на бойците, провеждащи политическа работа в своите части и работа сред местното население.

Институтът на партийните комисари¹⁰, както показва спитът, не трябва да се закрива, особено в ротите, тъй като партийната ядка се създава именно в ротата и партийният комисар играе тук особено важна роля. Той трябва да насочва политико-възпитателната работа на войнишкия комитет, да ръководи работата сред местното население и същевременно да носи задълженията на секретар на партийната ядка. Както показва опитът, където е по-добър ротният партиен комисар, там и ротата е по-здрава. На командира на ротата не беше леко да се справя с тези големи политически задачи. Тъй като загубите сред младшия команден състав са твърде големи, за командири на взводове и роти често се налага да се назначават бивши войници на противника, неотдавна взети в плен; някои от войниците, взети в плен през февруари и март тази година, вече станаха командири на батальони. На пръв поглед може да ни се струва, че щом като ние се наричаме Червена армия, би било възможно да минем и без комисари. Но това е най-груба грешка. В 28-ми полк, когато той се намираше в южната част на Хунан, беше закрит институтът на партийните комисари, но след това отново го възстановиха. А да се преименуват комисарите в инструктори — значи да се даде повод да се смесват те с гоминдановските инструктори, които пленените войници така ненавиждат. А освен това, от изменението на названието същността на системата не се изменя. Поради това ние решихме да не ги преименуваме. Вземайки предвид, че загубите в убити и ранени сред партийните комисари са твърде големи, ние създадохме курсове за подготовка на комисари. Но заедно с това ние чакаме от Централния комитет и от партийните комитети на двете провинции да изпратят при нас най-малко 30 другари, които да може да се назначат за партийни комисари.

Обикновеният войник може да воюва след като се е обучавал половин година или година, а нашият войник, влязъл в строя едва вчера, днес трябва да върви в боя — буквално без всякаква подготовка. Нашите войници владеят твърде слабо техниката на военното дело и в боя им помага само храбростта. Продължителен отдых, за да се организира обучението, е невъзможен; остава само да се търсят начини да се отклоняваме от някои боеве, за да се откъсне време за

обучение, но ще успеем ли да направим това, засега е трудно да се каже. За подготовка на младши командири сега е създаден учебен отред от 150 души; ние възнамеряваме да провеждаме обучението по такъв начин и по-нататък. Ние чакаме от Централния комитет и от партийните комитети на двете провинции да изпратят при нас по възможност по-голям брой команден състав — командири на взводове, роти и по-големи единици.

Хунанският провинциален партиен комитет иска да отделиме внимание за материалните условия на живота на войниците, стремейки се нивото на техния живот да бъде макар и малко по-високо от нивото на живота на обикновените работници и селяни. А сега се наблюдава обратната картина: освен оризовата дажба на всеки човек се падат всичко 5 фина на ден порцион, но даже и тази норма трудно се поддържа. Само за раздаване на порционни пари ни са необходими повече от 10 хиляди юана на месец и ние ги получаваме изключително чрез изземване на пари от тухао¹¹. Що се отнася до снабдяването на цялата петхилядна армия със зимно облекло, памук у нас има, но не ни достига платно. Въпреки настъпилите студове, много бойци все още ходят с лятно облекло, надявайки един комплект върху друг. Добре е, че ние сме привикнали с трудностите и че при това всички търпят еднакви лишения: всеки, от командира на корпус до кашавара, в допълнение към оризовата дажба получава за порцион по 5 фина; ако за дребни разходи се раздават по 20 фина, то всеки получава по 20, ако по 40 — то всеки получава по 40¹². Поради това бойците не роптаят срещу никого.

След всеки бой има ранени. Поради недояждането, студа и по други причини много командири и бойци заболяват. Болницата на Червената армия е разположена в планините, там лекуват по правилата на китайската и европейска медицина, но лекари и лекарства не достигат. Сега в болницата се намират на лечение повече от 800 души. Хунанският провинциален партиен комитет обеща да ни помогне с медикаменти, но досега не ги е изпратил. Ние отново молим Централния комитет и двата провинциални комитети на партията да ни изпратят няколко лекари, познаващи европейската медицина и известно количество йод на таблетки.

Въпреки оскъдната материална осигуреност и безконечните боеве, ние както по-рано се държим твърдо и това се обяснява не само с ролята на партийното ръководство, но и с осъществяването в армията на демократическите принципи. Командирите не бият бойците; бойците и командирите се снабдяват еднакво; войниците се ползват от свобода на събранията и словото; отменени са ненужните церемонии; домакинството се води пред очите на всички. Бойците сами ръководят храненето и съумяват от отпусканите ежедневно 5 фили за порцион да икономисват още малко пари за дребни разходи. Тази така наречена „продоволствена икономия“ представлява около 60—70 вени на човек дневно. Всичко това твърде много се харесва на бойците, особено на новациите измежду пленниците, които чувствуват, че гоминдановската армия и нашата войска — това са два различни свята. Макар те и да виждат, че материалните условия в Червената армия са по-лоши, отколкото в бялата, затова пък те тук са духовно разкрепостени. Влиянието на демократическите принципи довежда до това, че войникът, който още довчера, сражавайки се на страната на противника, не е проявявал храброст, днес доблестно се сражава в редовете на Червената армия. Червената армия прилича на горнило, в което пленените войници веднага се подлагат на претопяване. В Китай демокрацията е необходима не само на народа, тя е необходима и на армията. Демократичният режим в армията ще бъде най-важно оръжие в разгрома на феодалната наемна армия.¹³

Сега в партийната организация съществуват четири звена — ротни ядки, батальонни комитети, полкови комитети и корпусен комитет. В ротата се създава ядка, а в отделението — партийна група. Ако Червената армия, сражавайки се в най-трудни условия, остава несъкрушима, една от основните причини за това е принципът на организиране ядки в ротата. Преди две години нашите организации в гоминдановската армия съвсем не обхващаха под своето влияние войнишките маси; даже в частите на Е Тин¹⁴ ядка съществуваше само в полка; поради това ние не успяхме да издържим сериозното изпитание. Сега численото съотношение между членовете на партията и безпартийните в Червената армия представлява приблизително 1:3, т. е. средно от всеки че-

терма души един е член на партията. Неотдавна бе взето решение да се увеличи броят на партийните членове в действащите части с оглед в тях комунистите и безпартийните да са по равно¹⁵. Сега у нас не достигат добри секретари на ротни ядки и ние молим Централния комитет да ни изпрати за тази работа повече хора измежду активистите, за които е опасно да останат там, където те работят сега. Почти всички партийни работници, които са пристигнали при нас от южната част на Хунан, водят партийна работа в армията. Обаче през август в южен Хунан част от нашите хора се разпръснаха и сега ние не можем да отделим никого.

Нашите местни въоръжени сили се делят на отреди на Червената гвардия и работническо-селски въстанически отреди. Въстаническите отреди са въоръжени с пики и съчмени пушки. В организационно отношение единица е общината; във всяка община съществува един отред, числеността на който зависи от големината на общината. Задачата на тези отреди е потушаване на контрареволуцията, охраняване на общинските органи на властта, а при появяване на противника — помощ на частите на Червената армия и отредите на Червената гвардия в боя. Въстанически отреди бяха за пръв път създадени в Юнсин, отначало като нелегална, а след завземането на властта в цялата околия — като легална организация. Тази система е разпространена сега във всички околии на Пограничния район, при което предишните наименования на отредите са запазени без изменение. Отредите на Червената гвардия са въоръжени главно с пушки по 5 патрона, но се срещат и пушки с по 9 патрона и 1 патрон. Броят на пушките по околии е следният: околията Нинган 140, Юнсин — 220, Лянхуа — 43, Чалин — 50, Линсян — 90, Суйчуан — 130, Ванан — 10; всичко — 683. По-голямата част от пушките е получена от Червената армия, по-малка част е отнета от врага. Отредите на Червената гвардия във всички околии в своето болшинство постоянно водят боеве с отредите за „опазване на спокойствието“ и местните дружини, създадени от тухао и лешен, а боеспособността на Червената гвардия се повишава всеки ден.

До „преврата от 21 май“¹⁶ във всички околии съществуваха отреди на селската самоотбрана. Те имаха пушки: в Юсян — 300, Чалин — 300, Линсян — 60, Суйчуан — 50,

Юнсин — 80, Лянхуа — 60, Нинган — 60 (отредите на Юан Вен-цай), Цзинганшан — 60 (отредите на Ван Цзо); всичко — 970. След „преврата от 21 май“ само отредите на Юан Вен-цай и Ван Цзо запазиха своето оръжие и освен това останаха още 6 пушки в околията Суйчуан и една в околията Лянхуа, а всичкото останало оръжие беше изнето от тухао и лешен. Фактът, че отредите на селската самоотбрана не се оказаха в състояние да запазят своето оръжие е резултат на опортюнистическата линия. Сега отредите на Червената гвардия в околията все още изпитват остър недостиг на оръжие; пушките у тях са значително по-малко, отколкото у тухао и лешен; поради това Червената армия както по-рано трябва да помага на отредите на Червената гвардия с оръжие. Червената армия трябва цялостно да подпомага населението да се въоръжава, само ако това не би снижавало нейната собствена боеспособност.

Съгласно приетото от нас положение всеки батальон на Червената армия се състои от 4 роти със 75 пушки на рота; а включвайки ротата със специално назначение, картечната и минохвъргачна роти, щаба на полка и трите щаба на батальоните, на полка се падат 1075 пушки. Пушките, взети от противника в боя, по възможност се предават за въоръжаване на местните отреди. Командирите на Червената гвардия се назначават измежду хората, командироваани от околията в организираната от Червената армия учебен отред и преминали там подготовка. Трябва постепенно да се съкращава изпращането от Червената армия на родените в отдалечени райони в качеството на началници на местните отреди. Чжу Пей-де на свой ред провежда въоръжаване на своите отреди за „опазване на спокойствието“ и помешкическите местни дружини; по своята численост и боеспособност въоръжените отреди на тухао и лешен във всички околии на Пограничния район представляват достатъчно внушителна сила и увеличаването на нашите местни червени въоръжени сили толкова повече не търпи ни най-малко отлагане.

Принципът на Червената армия е съсредоточаване на силите, а принципът на Червената гвардия е разсредоточаване на силите. В сегашния период на временна стабилизация на реакционната власт, когато противникът е в състояние да събере и да хвърли против Червената армия

значителни въоръжени сили, разсредоточаването на силите на Червената армия е неизгодно. Нашият опит говори, че при разсредоточаване на силите ние почти винаги сме търпели поражение, докато при съсредоточаване на силите против врага, разполагащ с по-малки, равни или не много по-големи, отколкото у нас, сили, ние обикновено сме одържали победа. Районът, който по указание на Централния комитет ни предстои да обхванем с действията на партизанските отреди, се простира на няколко хиляди ли и за нас е твърде голям; ние мислим, че такава директива на Централния Комитет се обяснява с надценяване на нашите сили. А за отредите на Червената гвардия е по-изгодно да разпръснат силите си и сега във всички околии те прилагат метод за водене на операции с разпръснати сили.

Най-ефикасни форми на нашата пропаганда сред войските на противника се оказаха освобождаването на пленниците и лечението на ранените войници на противника. Сред попадналите у нас в плен войници и командири на батальони, роти и взводове на противника ние веднага провеждаме агитационна работа и ги разделяме на две групи: в едната включваме тези, които желаят да останат, в другата тези, които желаят да си вървят; последните ние пускаме, като ги снабдяваме с пари за път. Това веднага опровергава лъжливата пропаганда на врага, който твърди, че уж „комунистическите бандити убиват всички без разлика“. Ето защо органът на Ян Чи-шен — списанието „9-та дивизия“, говорейки за нашите методи, съкрушено забелязва: „Какво коварство!“ Бойците на Червената армия обкръжават пленниците с грижи и топло ги изпращат, а наминаващите пленени войници на „пощаване с новите братя“ в своите изказвания изразяват към нас своята гореща благодарност.

Лечението на ранените войници на противника е също така твърде ефикасна мярка. По-умните врагове, като Ли Вен-бин, напоследък започнаха да ни подражават: те вече не убиват пленниците и започнаха да лекуват ранените, попаднали в плен. При все това, в следващите боеве се случва, че нашите хора се връщат обратно, като вземат със себе си и оръжие; такива случаи са отбелязани вече на два пъти.

Освен това ние усилено прилагаме нагледни средства за пропаганда — плакати и т. п. Щом като пристигнем в някой населен пункт, неговите стени се покриват с наши лозунги. Но у нас недостигат хората, които умеят да рисуват, и ние молим Централния комитет и партийните комитети на двете провинции да ни изпратят няколко художници.

Военните бази. Първата база са планините на Цзинганшан, разположени на границите на четирите околии — Нинган, Линсян, Суйчуан и Юнсин. На северния склон на тези планини е разположено селото Маопин в околията Нинган, на южния склон — селото Хуаняо, в околията Суйчуан; разстоянието между тези пунктове е 90 ли. На източния склон се намира селото Нашан в околията Юнсин, на западния — селото Шуйкоу, в околията Линсян; разстоянието между последните два пункта е 80 ли. Окръжността на базата представлява 550 ли, начинаей от Нашан през Лунюанкоу (околията Юнсин), Синчен, Маопин, Далум (околията Нинган), Шиду, Шуйкоу, Сяцун (околията Линсян), Инпансюй, Дайтцзяпу, Дафен, Дуйцзицян, Хуаняо, Удоуцзян, Чяо (околията Суйчуан) и до Нашан. В планините — в местностите Дацзин, Сяоцзин, Шанцзин, Чжунцзин, Сяцзин, Ципин, Сячжуан, Синчжоу, Цаопин, Байниху и Лофу има оросявани поля и села; тука по-рано са се укривали разбойници и разбити войски; сега този район стана наша база. Но населението тука е по-малко от 2,000 души, а зърно се сбира по-малко от 10,000 дана; поради това снабдяването на армията с продоволствие зависи изцяло от доставките от околии Нинган, Юнсин и Суйчуан. Във важните във военно отношение пунктове в планините са издигнати укрепления. Тук се намират нашите армейски болници, шивашките работилници, складовете с оръжие и тиловете на полковете. Сега се извършва прехвърляне в планините на продоволствие от околията Нинган. Ако снабдяването бъде достатъчно добре устроено, врагът не ще се промъкне тук. Втора база е планината Цюлуншан на границите на околии Нинган, Юнсин, Лянхуа и Чалин. По своето значение тази база отстъпва на цзинганшанската, но тя е най-дълбоката тилова база на местните въоръжени сили на посочените четири околии и тук също така са построени укрепления. За червените опорни бази, обкръжени

от всички страни с територии с бяла власт, използването на труднодостъпните планински местности представлява на-същна необходимост.

АГРАРНИЯТ ВЪПРОС

Положението със земята в Пограничния район. Приблизително над 60% от цялата земя се намира в ръцете на помещиците и по-малко от 40% в ръцете на селяните. В провинцията Цзянси най-голяма концентрация на земевладенията съществува в околията Суйчуан, където на помещиците принадлежи около 80% от земята. След нея идва околията Юнсиш, където в ръцете на помещиците е съсредоточена около 70% от земята. В околията Занан, Нинган и Лянхуа селяните-собственици са малко повече, но и тук на помещиците все пак принадлежи по-голямата част от земята — около 60%, а на селяните около 40%. В околията Чалин и Линсян на провинцията Хунан в ръцете на помещиците се намира около 70% от земята.

З а м е ж д и н н и т е с л о е в е. При такова положение със земята значителното болшинство от населението може да поддържа конфискацията и преразпределението на цялата земя.¹⁷ Обаче населението на селото общо се дели на три класови категории, а именно: класа на едрите и средни помещици, междинен слой дребни помещици и кулаци и класа на средняците и бедняците. Интересите на кулаците често съвпадат с интересите на дребните помещици. Земята на кулаците представлява неголяма част от цялата земя, но заедно със земята на дребните помещици тя става твърде много. Подобно е вероятно положението и в цялата страна. В Пограничния район се провежда политика на пълна конфискация и коренно преразпределение на земята, поради това тук под удара попадат както тухао и лешен, така и междинните слоеве. Такава е нашата политика; обаче нейното практическо провеждане среща сериозни препятствия от страна на междинните слоеве. В началния период на революцията междинните слоеве наглед капитулирват пред беднотата, но фактически използват своето предишно обществено положение и родовите отношения, за да плашат беднотата и да протакат разпределянето на земята. А когато

стане невъзможно да се отлага по-нататък, дребните помешчици и кулаците или скриват истинските размери на своите владения, или оставят за себе си по-плодородната земя и дават най-лошата. През този период бедняците, намирайки се под влиянието на вековния гнет и нямайки увереност в победата на революцията, често се поддават на уговорките на междинните слоеве и не се решават на активни действия. Активните действия против междинните слоеве в село започват едва с подема на революцията, след завземането на властта в една или в няколко околии, след нееднократни поражения на войските на реакцията и нееднократна демонстрация на мощта на Червената армия. Например в южната част на околията Юнсин, където междинните слоеве са най-многобройни, отлагането на разпределянето на земята, а също така и скриването на размерите на земевладенията получиха най-голямо разпространение. Фактически разпределянето започна тук само след като на 23 юни Червената армия одържа голяма победа при Лунюанкоу, а районните органи на властта наказаха няколко души, които забавяха разпределянето на земята. Обаче във всички околии са широко разпространени феодално-родовите отношения; често населението на цяло село и даже няколко села носи една и съща фамилия, и процесът на окончателното разграничение на класовите сили и на преодоляването на родовите отношения не може да завърши в кратък срок.

Измяната на междинните слоеве в условията на белия терор. В периода на подема на революцията междинните слоеве попадат под удар и с настъпването на белия терор веднага преминават на страната на врага. В околията Юнсин и Нинган именно дребните помешчици и кулаци служеха за водачи на реакционните войски, които горяха къщите на революционно настроените селяни. По указание на реакционерите дребните помешчици и кулаците сами горяха къщите и ловяха хора, проявявайки при това необикновена храброст.

Когато Червената армия се връщаше в Нинган, Синчен, Гучен, Лунши, няколко хиляди селяни, поддали се на агитацията на реакционерите, които твърдели, че „комунистическата партия ще ги избие“, избягаха заедно с реакционерите в Юнсин. И само когато ние разгърнахме пропаганда, разяснявайки, че ние не убиваме преминалите към

врага селяни и приветствуваме тяхното завръщане за прибирането на реколтата, известна част от селяните постепенно се върна.

В период на спадане на революцията в цялата страна най-голяма трудност в революционните бази представлява невъзможността да се задържат в ръце междинните слоеве. Главна причина за тяхното преминаване на страната на врага е непосилната тежест на ударите, нанасяни на тези слоеве от революцията. Обаче в период на подем на революцията в цялата страна селската беднота, като почувствува достатъчна опора, започва да действа по-смело, а междинните слоеве не се решават от страх на враждебни акции. Когато войната между Ли Цзун-жен и Тан Шен-чжи се пренесе в Хунан, дребните помешчици от околията Чалин се обърнаха към селяните с предложение за мир, а някои преди Нова година подаряваха на селяните свинско месо (макар че по това време Червената армия вече беше се оттеглила от Чалин в Суйчуан). Но със завършването на войната между Ли Цзун-жен и Тан Шен-чжи всичко това се прекрати. Сега, когато в страната се надига вълна на контрареволуция, междинните слоеве, които изпитаха върху себе си ударите на революцията, почти напълно се присъединиха в белите райони към тухао и лешен и селската беднота се оказа изолирана. Това наистина е много сериозен въпрос.¹⁸

Измяната на междинните слоеве под влиянието на материалните лишения. Борещите се червени и бели райони представляват нещо като две враждувачи държави. В резултат на провежданата от противника извънредно жестока блокада и нашия неправилен подход към дребната буржоазия търговията между тези райони почти напълно се прекрати: предметите от първа необходимост — сол, тъкани, медикаменти, недостигат и поскъпнаха; износьт на дървен материал, чай, масло и други продукти на селското стопанство стана невъзможен, притокът на пари към селяните се прекрати — и всичко това се отразява на населението като цялост. Беднотата все още може да понася такива трудности, но средните слоеве не издържат и капитулират пред тухао и лешен. Ако в лагера на тухао, лешен и милитаристите се прекратят разногласията и войните, ако революционната ситуация не

се развива в цялата страна, негодлемите червени опорни бази на революцията ще бъдат подложени на крайно силен икономически натиск и възможността за тяхното продължително съществуване ще се окаже под въпрос. Защото такъв икономически натиск не са в състояние да понесат не само средните слоеве — не е изключена възможността да настъпи момент, когато не ще могат да го понесат и работниците, и беднотата, и даже Червената армия. В околията Юнсин и Нинган нямаше сол, съвсем изчезнаха тъканите и лекарствата, а за останалото няма защо и да се говори. Сега сол вече се продава, но тя е крайно скъпа; а тъкани и лекарства, както и по-рано, няма. Дървеният материал, чайт и маслото, които повече от всичко се произвеждат в западната част на околията Нинган и Юнсин и в северната част на околията Суйчуан (всички тези райони влизат сега в територията на революционната база), както по-рано, е невъзможно да се изнасят.¹⁹

Критерият, който се прилага при разпределянето на земята. При разпределянето на земята за единица се приема общината, а в планинските райони, където обработваемата земя е малко, както например в района Сяоцзян, околията Юнсин, за единица се вземат три-четири общини; наистина такива случаи са твърде малко. Земята се разпределя по равно между всички жители от всяко село — мъже и жени, стари и млади. Сега, в съгласие с инструкцията на Централния комитет, ние приехме критерия на трудоспособността: на трудоспособните се дава два пъти повече земя, отколкото на нетрудоспособните.²⁰

Въпросът за отстъпките пред селяните-собственици. Този въпрос подробно още не се е обсъждал. Кулаците измежду селяните-собственици издигат искането за критерий при разделянето на земята да служат производствените възможности, т. е. да се дава повече земя на тези, които имат повече работна сила и капитал (селскостопански инвентар и пр.). Кулаците чувствуват, че разделянето на земята по равно или по броя на трудоспособните за тях е еднакво неизгодно. Те считат, че проявявайки голямо усърдие в труда и притежавайки капитал, те могат да събират по-високи добиви. Поради това те са против уравнилното разпределяне на земята, при което тяхното

особено старание и излишъци от капитал не се вземат под внимание. По този въпрос, както и по-рано, се придържаме към установките, предложени от Централния комитет. Обаче въпросът все още изисква обсъждане, за резултатите от което ние ще съобщим допълнително, когато направим определени изводи.

Поземленият данък. Поземленият данък, събиран в околията Нинган, представлява 20% от реколтата, което надминава с 5% нормата, предвидена от инструкцията на Централния комитет. Да се внасят изменения сега, когато събирането на данъка вече се извършва, е нецелесъобразно; нормата ще бъде снижена през следващата година. Освен това, в тези части на околията Суйчуан, Линсин, Юнсин, които влизат в територията на революционната база, местността е изцяло планинска, селяните живеят в крайна нужда и да се събира данък от тях не бива. Средствата, необходими за покриване разходите на правителството и на Червената гвардия, ние изземваме от тухао в белите райони. А що се отнася до снабдяването на Червената армия, то ориз може засега да се взема от постъпленията по поземления данък в околията Нинган, а пари — напълно да се изземват от тухао. През октомври, по време на партизанския поход в околията Суйчуан, ние получихме по такъв начин повече от 10 хиляди юана. За известно време тези пари ще стигнат, а по-нататък ще видим.

ВЪПРОСЪТ ЗА ОРГАНИТЕ НА ВЛАСТТА

Околийски, районни и общински органи на народната власт са създадени повсеместно, обаче тяхното название не съответствува на същността им. На много места не съществуват събрания на работническите, селските и войнишки депутати. Общинските, районните и даже околийските изпълнителни комитети се избират на своего рода масови митинги. На подобни масови митинги, свиквани без подготовка, обсъждането на въпросите е невъзможно и те не могат да служат като средство за политическото възпитание на масите. А освен това на такива митинги лесно вземат връх представители на интелигенцията или прилепили се чужди елементи. В някои места събранията на депутатите се разглеж-

дат само като временни органи, основната функция на които се състои в избирането на изпълнителни комитети; след избора цялата власт се съсредоточава в комитетите и за събранията повече не си спомнят. Не може да се каже, че у нас съвсем няма такива събрания на работническите, селските и войнишки депутати, същността на които да съответствува на тяхното название; такива има, но те са твърде малко. Това се обяснява именно с недостатъчността на пропагандата на новата система на управление и на съответстващата възпитателна работа. Лошите традиции от феодалната епоха с нейните диктаторски методи са се дълбоко вкоренили в съзнанието на народните маси и даже на членовете на партията и не могат да бъдат изживени изведнаж; решавайки въпросите, хората се стремят по-малко да се затрудняват, на тях не им харесва демократическата система, в която има „много приказки“. Системата на демократическия централизъм ще се внедри в масовите организации повсеместно и истински само тогава, когато тя докаже своята ефикасност в практиката на революционната борба и когато масите разберат, че тя най-добре мобилизира силите на народа и повече от всичко подпомага неговата борба. Ние разработваме сега подробни организационни положения за събранията на депутатите от всички степени (в съгласие с общите установки на Централния комитет) и постепенно поправяме грешките от миналото. В Червената армия събранията на войнишките депутати от всички степени сега също се превръщат в редовно действащи органи; ние поправяме предишната грешка, която се състоеше в това, че у нас съществуваха само войнишки комитети, но нямаше събрания на войнишките депутати.

Под полученото сега широка известност сред народа название „правителство на работниците, селяните и войниците“ се разбира комитетът, защото хората не знаят още за властта на събранията на депутатите и считат, че истинската власт са само комитетите. Изпълнителните комитети, които не се опират на събранията на депутатите, често решават въпросите откъснати от масите, проявяват нерешителност и съглашателство по въпросите за конфискацията и разпределянето на земята. В такива изпълнителни комитети съществува разточителство и подкупност; от страх пред белите те се отклоняват от борбата с тях или проявяват в тази борба

нерешителност. Пък и пленумите на изпълнителните комитети се събират твърде рядко, а всички дела се решават от бюрото на комитета. В районните и общинските комитети рядко се събира даже бюрото — въпросите се решават еднолично от председателя, секретаря, началника на финансовия отдел и командира на отряда на Червената гвардия (или на въстаническия отред); тези четирма души са и постоянните работници в комитета. По такъв начин принципът на демократическия централизъм не е станал обичай даже в работата на правителствените органи.

В първоначалния период дребните помешчици и кулаците всячески се стараят да проникнат в изпълнителните комитети, особено в общинските. Надявайки червени връзки и преструвайки се на ентузиастисти, те чрез измама се промъкват в изпълнителните комитети и вземат всичко в ръцете си, превръщайки членовете на комитетите, представляващи бедността, в прости статисти. И да изхвърлим такива хора из комитетите успяваме, само след като смъкнем от тях в хода на борбата фалшивата маска и вдигнем против тях бедността. Макар че подобни явления не се срещат навсякъде, все пак те бяха открити на много места.

Партията се ползува всред масите с огромен авторитет, но авторитетът на правителствените органи е още далеч недостатъчен. Това произтича от факта, че партийните органи, стремейки се да опростят своята работа, решават много въпроси сами, през главата на органите на властта. Такива случаи има твърде често. Комунистически фракции в органите на властта не навсякъде още съществуват, а там, където ги има, се използват недостатъчно. Занапред партията трябва да осъществява задачата за ръководство на органите на властта; установките и мероприятията на партията, освен пропагандата, трябва да се провеждат в живота чрез правителствените органи. Необходимо е да се избягва порочната практика на гоминдана, който непосредствено диктува своите заповеди на правителствените органи.

ПОЛОЖЕНИЕТО В ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Ходът на борбата е опортюнизма. До и след „преврата от 21 май“ 1927 година партийните организации в околиците на Пограничния район бяха, може да се

каже, напълно в ръцете на опортюнистите. В момента на настъплението на контрареволуцията решителна борба с нея се водеше само в редки случаи. През октомври миналата година, когато Червената армия (първи полк от първа дивизия на първи корпус на работническо-селската революционна армия) пристигна в околиците на Пограничния район, там бяха останали само отделни членове на партията, които се бяха скрили от преследванията, а партийните организации бяха изцяло разгромени от врага. От ноември миналата година до април настоящата година се провеждаше възстановяването на партийните организации, а след май започна техният бурен растеж. През последната година прояви на опортюнизъм в партията се наблюдаваха повсеместно, както и по-рано: някои членове на партията не проявяваха решителност в борбата и при приближаването на противника се изтегляха далече в планините, което се наричаше „да се застане в засада“; а други в своя стремеж към активна дейност заставаха на пътя на путчизма. Всичко това е проявление на дребнобуржоазната идеология. В процеса на продължителна боева закалка и партийно възпитание подобни прояви стават все по-малко. Тези прояви на дребнобуржоазната идеология се срещат и в Червената армия. При настъпление на противника се предлагаше или да се решим на краен риск, или да се спасяваме с бягство. При това и едното и другото мнение често се изказваше от едно и също лице по време на обсъждането на въпросите за воденето на бойните операции. Само в хода на продължителна вътрешно-партийна борба и извличане уроци от обективните факти — когато например крайният риск водеше към големи загуби, а бягството довеждаше до поражение — положението постепенно се поправя.

Местнически настроения. Икономиката на Пограничния район има аграрен характер, а в някои места се намира още в патриархалния стадий на „чукалото и хавана“ (в планинските райони за счукване на ориза главно се употребява чукало и хаван и само в долините има ръчни воденички). В обществения живот навсякъде господства родовата организация, при която хората, носещи една фамилия, представляват отделна единица. Често се казва, че в селските партийни организации, създадени по територия-

лен признак, всички членове на ядката носят една фамилия, а събранието на ядката е просто събрание на рода. При тези условия да се създава „боева болшевишка партия“ е действително трудно! Хората не си представят съвсем ясно, че за комунистическата партия не съществуват държавни и провинциални граници; те не съвсем ясно си представят също, че за нея не съществуват и околийски, районни и общински граници. Отчуждеността между околияте, обусловена от местническите настроения, е твърде силна; тя съществува и между районите и даже между общините на една и съща околия. Разяснителната работа, насочена против тези настроения, в най-добрия случай дава нищожни резултати; в тази работа обективно ни помага главно натискът на белите сили, които не признават никакви граници. Например „обединените наказателни походи“ на контрареволуционните сили от две провинции сплотяват в едно нашите хора в борбата против тях, и само по такъв начин постепенно се ликвидира местническата отчужденост. Благодарение на цял ред подобни уроци местническите настроения почнаха да се изживяват.

Въпросът за местното и преселническото население. В околияте на Пограничния район съществува още един специален въпрос: това е въпросът за враждата между местното и преселническото население. Между коренното местно население и изселниците от други провинции, които са се преселили тука от север преди няколко стотици години, съществува дълбока неприязън, цари силна, имаща исторически корени вражда, която понякога преминава в ожесточена борба. Това преселническо население, което се е заселило от границите на провинциите Фуцзян и Гуандун покрай границата на провинциите Хуанан и Цзянси чак до южната част на провинцията Хубей, наброява няколко милиони. Пришълците, които са се заселили в планините, са били притеснявани от местното население, което е заемало равнините, и отдавна не са имали никакви политически права. Националната революция, която се извърши по-миналата и миналата година, беше радостно посрещната от преселническото население, което считаше, че настъпват по-добри времена. Но революцията претърпя поражение и преселниците, както и по-рано, изпитват тор-моз от страна на местното население.

В нашия район — в околияте Нинган, Суйчуан, Лиансян и Чалин — навсякъде се случва да се сблъскваме с въпроса за взаимоотношенията между местното и преселническото население, като особено остро стои този въпрос в околията Нинган. По-миналата и миналата година революционно настроената част на коренното население от околията Нинган се обедини с преселническото население и под ръководството на комунистическата партия (събори) властта на тухао и лешен, които принадлежаха към коренното население, и взе в своите ръце цялата околия. През юни миналата година цзянсийското провинциално правителство на Чжу Пей-де се обяви против революцията, а през септември тухао и лешен поведоха войските на Чжу Пей-де в „наказателен поход“ срещу Нинган и отново провокираха борба между коренното и преселническото население. Такава неприязън между коренното и преселническо население всъщност не би трябвало да съществува в редовете на експлоатиранияте класи на работниците и селяните и още по-малко би трябвало да се отразява върху взаимоотношенията вътре в комунистическата партия. Но на дело, поради стари предразсъдъци, тази неприязън продължава да съществува. Например през август, когато ние претърпяхме поражение в Пограничния район, а тухао и лешен от коренното население доведоха реакционните войски в Нинган и започнаха да разпространяват слуха, че уж преселническото население ще избие коренното население, селяните от коренното население в значителната си част преминаха на страната на врага, надянаха бели превръзки и поведоха белите войски да палят къщите и да устройват хайки в планините. А когато през октомври—ноември Червената армия разгроми белите, селяните — коренни жители — бягаха заедно с реакционерите, и тук вече селяните от преселническото население заграбиха имуществото на избягалите. Това положение на нещата намираше отражение в живота на партийните организации и това често довеждаше до безсмислена борба. Нашият метод на действие се свежда до следното: от една страна, ние водим пропаганда, разяснявайки, че не убиваме селяните, които са преминали към врага, и че ако преминалият към врага селянин се върне, той ще получи земя наравно с другите; по такъв начин ние помагаме на избягалите селяни да се избавят от влиянието на тухао и лешен и

спокойно да се върнат в къщи. От друга страна, околийските власти заставиха селяните от преселническото население да върнат на предишните собственици тяхното имущество, като обявиха, че селяните от коренното население се вземат под защита на властта. А в партийните организации ние засилваме възпитателната работа, стремейки се по всякакъв начин да сплотим членовете на партията, принадлежащи към двете групи.

Измяната на прилепилите се елементи, спекулиращи с политическия момент. В периода на подем на революцията (юни) много прилепили се елементи, които се възползуваха от широкото приемане в партията, проникнаха в нашите редове: броят на членовете на партията в Пограничния район бързо надхвърли 10 хиляди. Всред ръководния състав на партийните организации и районните комитети преобладаваха нови членове на партията и поради това ние не успявахме да организираме както трябва работата по партийното възпитание. С настъпването на белия терор приспособилите се елементи ни измениха и започнаха да предават нашите другари на реакционерите, което доведе до провал на по-голяма част от партийните организации в белите райони.

След септември ние енергично се заехме с чистка на партията и започнахме строго да регулираме нейния състав. В околията Юнсин и Нинган партийните организации бяха напълно разпуснати и беше проведена пререгистрация. Броят на членовете на партията се намали много, но затова боеспособността на партийните организации порасна. В миналото всички партийни организации бяха легални, но след септември ние започнахме да създаваме нелегална организация, която би могла да действа даже след идването на реакционните сили. Едновременно ние се стремим по всякакъв начин да проникваме в белите райони, за да водим работа в самия лагер на врага. Обаче ние нямаме още здрави позиции в близките градове, първо, защото в градовете врагът е сравнително силен, а, второ, защото на времето нашите войски при заемането на тези градове твърде много ограничаваха интересите на буржоазията, в резултат на което за партийния член там е трудно да се укрепи. Сега ние изправяме тези грешки и всячески се стремим да създаваме в градовете свои организации, обаче засега сме постигнали още твърде малко.

Ръководните партийни органи. Бюрата на партийните организации са преименовани в комитети. Над партийната организация стои районният комитет, а над районния комитет — околийският. При особени обстоятелства като междинно звено между районните и околийските комитети се създават комитети на специални райони; такива са например комитетите на специалните райони, обхващащи единият северната, другият югоизточната част на околията Юнсин. В Пограничния район съществуват всичко пет околийски комитети — в Нинган, Юнсин, Лянхуа, Суйчуан и Линсян. Околийски комитет съществуваше по-рано и в Чалин, но поради това, че той не успя да организира правилно работата, по-голямата част от организациите, създадени миналата зима и настоящата пролет, беше разгромена от белите и в последното полугодие работата на комитета се ограничава само в планинските райони, съседни на околията Нинган и Юнсин; ето защо околийският комитет в Чалин беше преобразуван в комитет на специален район. За да се доберем до околията Юсян и Анюан, необходимо е да минаваме през Чалин. Ние изпратихме там хора, но те се върнаха с празни ръце. Що се отнася до Вананския околийски комитет, с който ние през януари тази година проведохме обединено заседание в Суйчуан, то той в продължение на повече от половин година белите го бяха откъснали от нас, и ние можахме да се свържем с него само един път, през септември, по време на партизанските действия на частите на Червената армия при Ванан. Заедно с нашите части оттам преминаха в Цзинганшан 80 революционно настроени селяни и от тях сега е създаден Вананският отред на Червената гвардия. В околията Анфу партийни организации няма. Околията Цзиан е разположена в съседство с околията Юнсин, но въпреки това, партийният комитет на околията Цзиан се свързва с нас само два пъти и не оказва никаква помощ. Това е извънредно странно. В района Шатян на околията Гуйдун разпределяне на земята се извърши на два пъти — през март и през август — и са създадени партийни организации, които са подчинени на Южнохунанския специален комитет с център в Шиердун (района Лунси). Околийските комитети се подчиняват на специалния комитет на Пограничния район Хунан—Цзян-

си. На 20 май в селото Маопин (околия Нинган) беше проведена първата партийна конференция на Пограничния район, която избра първия специален комитет на брой от 23 души с Мао Цзе-дун за секретар. През юли от Хунанския провинциален комитет на партията беше изпратен Ян Кай-мин, на когото беше възложено да изпълнява длъжността секретар. През септември Ян Кай-мин заболя и изпълнението на длъжността секретар беше възложена на Тан Чжен-лин. През август, когато основните сили на Червената армия се насочиха към южната част на Хунан, а белите започнаха да оказват силен натиск срещу Пограничния район, ние проведохме в Юнсин извънредно съвещание. А когато Червената армия през октомври се върна в Нинган, в Маопин беше свикана втората партийна конференция на Пограничния район. На тази конференция, която се откри на 14 октомври и продължи три дни, беше приета резолюцията „Политическите въпроси и задачите на партийните организации от Пограничния район“ и други решения. На конференцията беше избран историкът по ред специален комитет в състав от 19 души. В него влязоха Тан Чжен-лин, Чжу Де, Чен И, Луи Чао-цин, Чжу Чан-цзе, Лю Тянь-сян, Юан Пан-чжу, Тан Си-цун, Тан Бин, Ли Цюе-фей, Сун И-юе, Юан Вен-цай, Ван Цзо-нун, Чен Чжен-жен, Мао Цзе-дун, Юан Си-сян, Ван Цзо, Ян Кай-мин и Хе Тин-ин. В бюрото бяха избрани пет души начело със секретар Тан Чжен-лин (работник) и заместник-секретар Чен Чжен-жен (интелигент). На 14 ноември се събра шестата общоармейска партийна конференция, която избра армейски комитет в състав от 23 души и бюро от 5 души начело със секретар Чжу Де. Специалният комитет и армейският комитет са подчинени на фронтовия комитет. Във фронтовия комитет, създаден на 6 ноември, влязоха, съгласно указанията на Централния комитет на партията, Мао Цзе-дун, Чжу Де, секретарят на местния комитет на партията (Тан Чжен-лин), един другар от работниците (Сун Цяо-шен) и един другар от селяните (Мао Ке-вен) — всичко пет души; за секретар беше избран Мао Цзе-дун. Във фронтовия комитет временно са създадени: секретариат, отдел за пропаганда, организационен отдел, комисия по профсъюзното движение и военна комисия. Фронтовият ко-

митет ръководи местните партийни организации. Необходимостта от съществуването на специален партиен комитет не отпадна, тъй като на фронтовия комитет понякога се налага да се придвижва заедно с войските.

Ние разбираме, че въпросът за ръководещата роля на пролетарската идеология е извънредно важен. Партийните организации в околиците на Пограничния район почти изцяло се състоят от селяни и без пролетарско идейно ръководство те могат да тръгнат по неправилен път. Необходимо е да се отделя максимално внимание на профсъюзното движение в околийските градове и в големите населени пунктове; освен това, необходимо е да се увеличи процентът на представителите на работниците в органите на властта. Необходимо е също така да се увеличи относителното тегло на работниците и селяните-бедняци във всички ръководни партийни органи.

ЗА ХАРАКТЕРА НА РЕВОЛЮЦИЯТА

Ние сме напълно съгласни с решенията на Комунистическия Интернационал по китайския въпрос. Понастоящем Китай действително още преживява етапа на буржоазно-демократическата революция. Програмата на последователната демократическа революция в Китай предвижда: във външно-политическата област — събаряне господството на империалистите и пълно национално освобождение; във вътрешно-политическата област — ликвидация на компрадорската буржоазия в града, завършване на аграрната революция, унищожаване на феодалните отношения в село и събаряне на правителството на милитаристите. Само чрез такава демократическа революция е възможно да се създаде истинска основа за преминаването към социализма. Въювайки в различни райони в течение на последната година, ние дълбоко почувствувахме спадането на революционната вълна в цялата страна. От една страна, в няколко малки райони съществува червена власт, а от друга — целият народ още не се ползува от обикновени демократични права; работниците, селяните и демократичните кръгове на буржоазията нямат свобода на словото и събранията, а членуването в комунистическата партия се счита за най-тежко престъпление. Където и да отиваше Червената армия, ма-

сите ѝ оказват хладен прием и само след провеждането на агитационна работа населението постепенно става по-приветливо. С каквито и части на противника да се срещаме, на нас ни се налагаше упорито да се бием с тях; случаи на преминаване на наша страна или на въстания вътре във вражеската армия засега не е имало. Така стои работата даже и с шестия корпус на противника, въпреки че по време на „преврата от 21 май“ той даде най-много „бунтовници“. Ние твърде дълбоко чувствуваме своята изолираност и с нетърпение очакваме кога ще ѝ дойде краят. А пътят, който води към бурния подем на революцията в цялата страна, обязательно преминава през етапа на разгъване на политическата и икономическа борба за демокрация с въвличане в тази борба на градската дребна буржоазия.

Що се отнася до политиката по отношение на дребната буржоазия, до февруари тази година тя се провеждаше от нас сравнително правилно. През март в Нинган пристигна представител на Южнохунанския специален партиен комитет, който ни подложи на критика за това, че ние уж твърде много сме се отклонили надясно, че ние твърде малко горим и убиваме, не осъществяваме така наречената политика на „превръщане на дребните буржоа в пролетарии, за да ги поставим с това да се присъединят към революцията“. Поради това ръководството на фронтовия комитет беше сменено и нашата политика беше рязко изменена. През април, когато цялата армия дойде в Пограничния район, ние както и по-рано горехме и убивахме немного, но с изключителна суровост провеждахме конфискацията на имуществата на средните търговци в градовете и паричното облагане на дребните помешчици и кулаците в селата. Лозунгът на Южнохунанския специален комитет на партията „всички предприятия — на работниците“ също получи широко разпространение. Тази левичарска политика на удар върху дребната буржоазия отблъсна по-голямата нейна част в лагера на тухао и лешен. Тази част на дребната буржоазия надяна бели превръзки и поведе борба против нас. А напоследък, във връзка с постепенното изменение на политиката, положението до известна степен се подобри. Особено добри резултати са постигнати в околията Суйчуан, където търговците в околийския град и общинските центрове не се боят от нас и не се крият, а някои изказват похвала на Червената

армия. В градчетата Цаолинска и Шанфинска (където веднаж в три дни става пазар) на пазара се събират до 20,000 души — небивала цифра. Този факт свидетелствува, че нашата политика е взела правилна насока. Данъците и налозите, които тухао и лешен събираха от населението, бяха твърде тежки: на участък от 70 ли по пътя между Хуаняо и Цаолинска суйчуанският „усмирителен отред“²¹ вземаше по пет пъти мито за цялата селскостопанска продукция. Ние разгромихме този „усмирителен отред“, ликвидирахме митото и с това завоювахме поддръжката на всички селяни, средни и дребни търговци.

Във връзка с това, че Централният комитет ни предлага да публикуваме политическа програма, която държи сметка за интересите на дребната буржоазия, ние, на свой ред, молим Централния комитет да изработи за ръководство по места обща политическа програма на демократическата революция, която да взема предвид интересите на работниците, аграрната революция и националното освобождение.

Отличителна черта на революцията, която се извършва в Китай — страна с преобладаващо селско стопанство в икономиката, е разгарянето на въстания с въоръжени сили. Ние внасяме предложение Централният комитет да се заеме енергично с военната работа.

ЗА РЕВОЛЮЦИОННАТА БАЗА

Планинският хребет Лосяошан преминава през северната част на провинцията Гуандун, покрай границите на провинциите Хунан и Цзянси, чак до южната част на провинцията Хубей. Ние изходихме целия този планински хребет и ако се сравнят различните части на хребета, то неговата средна част с център Нинган е най-удобна за създаване на наша военна база. В северната част на хребета условията на местността са по-неизгодни за настъпление и отбрана, отколкото в останалата част; освен това, северната част лежи твърде близко до големи политически центрове и ако ние не набележим бързото завземане на градовете Чанша или Ухан, твърде рисковано е да се разполагат по-голямата част от нашите военни сили в района на околиците Люан, Линин, Пинсян и Тунгу. В южната част на хребета местността е по-изгодна за нас, отколкото в северната, но масовата база

тук е по-слаба, отколкото в централната част; възможностите да се оказва политическо влияние върху провинциите Хунан и Цзянси тук са по-ограничени, отколкото в централната част, където всяко наше действие може да оказва влияние върху северните райони на двете провинции. Преимущество на централната част на хребета Лосяошан са: 1) наличие на опора в народните маси, с които ние работихме повече от година; 2) наличие на сравнително здрава партийна организация; 3) наличие на местни въоръжени сили, притежаващи богат боен опит — за тяхното създаване е употребено повече от година; това е наша извънредно ценна придобивка; съчетани с четвъртия корпус на Червената армия, те представляват такава сила, която никакъв противник не ще унищожи; 4) наличие на прекрасна военна база — Цзинганшан — и бази на местните въоръжени сили във всички околии; 5) възможност да се оказва влияние върху двете провинции, при това именно върху техните северни райони; в сравнение с южната част на Хунан или южната част на Цзянси, откъдето може да се оказва влияние само върху една провинция, и то само върху южната нейна част и върху затънтени райони, районът на централната част на хребета Лосяошан има несравнено по-голямо политическо значение. Недостатък на този район са изключителните икономически трудности, особено по отношение на парите; това се обяснява с продължителната борба за създаване и закрепване на революционната база тук и с това, че около нея са съсредоточени големи сили на противника.

В продължение на няколко седмици през юни и юли Хунанският провинциален комитет на партията на три пъти сменяваше своите позиции по отношение на плана за действие в нашия район. Първият път, когато при нас пристигна Юан Де-шен, той одобри плана за създаване на власт в централната част на хребета Лосяошан. Вторият път пристигнаха Ду Сю-цзин и Ян Кай-мин, които предложиха Червената армия без всякакви колебания да се придвижи в южната част на Хунан, като остави за защита на Пограничния район само двеста щика и отредите на Червената гвардия, при което те заявиха, че това е „абсолютно правилен курс“. Трети път, само след 10 дни, отново пристигна Юан Де-шен; този път с писмо, в което ни обсипваха с ругатни, ни се предлагаше да придвижим Червената армия в източната част на Хунан,

при което отново се посочваше, че това е „абсолютно правилен курс“, и ни се предлагаше да действуваме „без ни най-малки колебания“. Получавайки такива категорични указания, ние действително се оказахме в твърде трудно положение: да не се подчиним — значи да нарушим директивата, да се подчиним — значи да претърпим сигурно поражение. След получаването на второто писмо беше свикано съвместно заседание на армейския комитет, специалния комитет и Юнсинския околийски комитет на партията. Това заседание призна похода в южната част на Хунан за опасен и реши да не се изпълняват директивите на провинциалния комитет.

Само след няколко дни Ду Сю-цзин и Ян Кай-мин, провеждайки упорито гледището на провинциалния комитет и използвайки настроенята на бойците от 29-ти полк, които се стремяха към своите села, увлякоха Червената армия в настъпление срещу Ченчжоу; това доведе към загубване на територия в Пограничния район и към поражение на Червената армия. Червената армия загуби около половината от своя състав; в Пограничния район бяха изгорени неизброимо количество къщи и бяха убити множество хора; противникът завземаше една околия след друга и ние и досега не сме успели напълно да ги възвърнем.

А що се отнася до похода в източната част на Хунан, то докато в управляващите кръгове на тухао и лешен в провинциите Хунан, Хубей и Цзянси не настъпи разцепление, там също така по никакъв начин не трябва да насочваме главните сили на Червената армия. Ако не беше юлският поход в южната част на Хунан, ние бихме успели не само да избегнем августовското поражение в Пограничния район, но и да използваме битката между гоминдановския шести корпус и войските на Ван Цзюн при Чжанша в провинцията Цзянси, за да разгромим частите на противника в Юнсин и да завземем околиците Цзиан и Анфу; а това би дало възможност на нашите предни части да се приближат към Пинсян и да установят връзка с петия корпус на Червената армия, действащ на северния участък на хребета. Но даже и при този случай би следвало да се запази Нинган като основна база, а в източната част на Хунан да се изпратят само партизански части. Тъй като войната в лагера на тухао и лешен не е започнала и големи части на противника още се намират в околиците Пинсян, Чалин и Юсян на границата на про-

винциите Хунан и Цзянси, прехвърлянето на нашите главни сили на север неминуемо би било използвано от противника. Централният комитет ни предлага да помислим за придвижване в източната или южната част на Хунан, но провеждането на този план е извънредно опасно. Наистина източнотхунанският вариант ние не сме се опитвали да осъществяваме, но затова пък опитът от южнохунанският вариант се оказва съвсем убедителен. За този горчив опит ние трябва да помним винаги.

Понастоящем в лагера на тухао и лешен още не е настъпило разцепление, а войските на противника, които са обкръжили Пограничния район и предприемат против нас „наказателни“ операции, все още наброяват повече от 10 полка. Обаче ако успеем и по-нататък да намираме налични пари (продоволствието и облеклото вече не са за нас остра проблема), то опирайки се на базата в Пограничния район, ние ще успеем да се справим с тези и даже с по-големи сили на противника. За Пограничния район изтеглянето на Червената армия може веднага да доведе до повтаряне на августовския разгром. Макар че червеногвардейските отреди не ще бъдат напълно унищожени, партийните и масови организации ще бъдат подложени на жесток разгром и, освен някои планински участъци на революционната база, на нас навсякъде ще ни се наложи да преинемем в нелегалност, както това беше през август и септември. А ако Червената армия не се изтегли, то опирайки се на тази основа, която вече сме поставили, може постепенно да разширяваме територията на нашия район във всички направления и перспективите в това отношение са твърде обнадеждаващи.

А що се отнася до Червената армия, то нейният растеж е възможен, само ако тя води продължителна борба с противника в района, който обкръжава Цзинганшан, където има масова база, т. е. в околиците Нинган, Юнсин, Линсян и Суйчуан, използвайки в тази борба обстоятелството, че интересите на хунанската и цзянсийската групировки на противника са различни, че той е принуден да се осигурява от нападенията от всички страни и няма възможност да съсредоточи своите сили. Прилагайки правилна тактика, т. е. или да не влизаме в бой, или да действуваме при сигурен успех и обязательно вземайки пленници и трофеи, ние ще успеем посте-

пенно да увеличаваме силите на Червената армия. Вземайки под внимание онази подготовка, която народните маси от Пограничния район получиха през периода април — юли, може да не се съмняваме, че ако основните части на Червената армия не бяха се изтеглили в южната част на Хунан, към август нашите сили значително биха пораснали. Въпреки тази грешка, Червената армия можа отново да се върне в Пограничния район, който е изгоден за нас от гледна точка на географските условия и настроенията на масите; по такъв начин нашите перспективи не са така лоши. Само като се реши твърдо на борба и като се въоръжи с мъжество за продължителни боеве в такова място като Пограничния район, Червената армия ще може да засили своето въоръжение и да възпита добри бойци.

Вече година, откакто над Пограничния район се развява червеното знаме; то предизвиква ненавист у тухао и лешен в провинциите Хунан, Хубей и Цзянси и в цялата страна; заедно с това то постепенно става надежда на работниците, селяните и войниците в съседните провинции. Доколкото милитаристите придават голямо значение на „наказателните походи“ в Пограничния район и такива техни изявления като: „С години преследваме бандитите и хвърляме за това милиони“ (Лу Ди-пин) и „Те имат много бойци и са добре въоръжени“ (Ван Цюн) — постепенно привличат към нас вниманието на войниците и на невиджащите изход младши офицери от неприятелските войски, числото на доброволно предаващите ни се в плен ще расте всеки ден и това ще стане още един източник за попълване на Червената армия. Непобедимостта на червеното знаме на Пограничния район свидетелствува не само за силата на комунистическата партия, но и за банкрута на господстващите класи и това оказва огромно влияние на политическата обстановка в цялата страна. Поради това ние винаги сме считали и считаме, че линията за създаване на власт в централния участък на хребета Лосяошан и за по-нататъшното разпространение на тази власт е съвършено необходима и съвършено правилна линия.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Тази война се води през октомври 1927 година.
- 2 Тази война се води през ноември — декември 1927 година.
- 3 Системата на събрания на войнишките депутати и войнишките комитети в Червената армия беше впоследствие отменена. От 1947 година отново е въведена системата на конференции на военнослужащите и възглавяваните от командния състав войнишки комитети.
- 4 Тук се имат предвид войските на другарите Е Тин и Хе Лун, които въстанаха в Нанчан на 1 август 1927 година (виж бележка 14). След поражението на тези войски при настъплението срещу Чаочжоу и Сватоу част от тях под командването на другарите Чжу Де, Лин Бао и Чен И отстъпи от Гуандун през Цзянси в южната част на Хунан за водене на партизанска война. През април 1928 година тези части пристигнаха в Цзинганшан и се съединиха с частите на другаря Мао Цзе-дун.
- 5 Командният състав на охранителния полк на националното правителство в Учан в периода на революцията, през 1927 година, в своето болшинство се състоеше от комунисти. След като Ван Цзин-вей и други измениха на революцията, този охранителен полк на 3 август 1927 година напусна Учан с намерение да се съедини с въстаналите части в Нанчан. Като узна по средата на пътя, че въстаналите нанчански части са тръгнали на юг, този полк се насочи към околията Сюшуй, където се съедини със селските отреди от околията Пинцзян и Люян.
- 6 През пролетта на 1927 година в района на околните Пинцзян и Люян на провинцията Хунан се формираха твърде силни селски въоръжени отреди. На 21 май 1927 година Сюй Ке-сян вдигна контрареволуционен метеж в Чанша („преврата от 21 май“) и устрои погром над революционните маси. На 31 май селските отреди от района на околните Пинцзян и Люян потеглиха по посока на Чанша, готвейки се да дадат отпор на контрареволуционерите, обаче тяхното движение беше спряно от опортюниста Чен Ду-сю и те се върнаха обратно. От част от селските отреди скоро беше формиран отделен полк, който водеше партизанска война. След нанчанското въстание на 1 август 1927 година тези селски отреди се съединиха в района на околните Сюшуй, Тунгу, Пинцзян и Люян с бившия охранителен полк на националното правителство в Учан и съвместно с въоръжените сили на гинсянските миньори вдигнаха „Въстанието на есенния урожай“. През октомври тези въстанали отреди под командването на другаря Мао Цзе-дун пристигнаха в Цзинганшан.

- 7 В началото на 1928 година, по онова време, когато другарят Чжу Де ръководеше революционните партизански действия в Южен Хунан, в околните Ичжан, Ченчжоу, Лейян, Юнсин и Цзисин, където вече се разгърна селско движение, се формираха селски отреди. Впоследствие тези селски отреди под командването на другаря Чжу Де пристигнаха в Цзинганшан и се съединиха с частите на другаря Мао Цзе-дун.
- 8 Шуйкоушан — планински район в околията Чаннин на провинцията Хунан; в този район се намират важни местонахождения на оловни руди. Миньорите от Шуйкоушан още през 1922 година организират под ръководството на комунистическата партия профсъюз и в течение на редица години водеха борба с контрареволуцията. След „Въстанието на есенния урожай“ през 1927 година много миньори влязоха в Червената армия.
- 9 Анюанските каменовъглени мини, които се намират в околията Пинсян, провинцията Цзянси, влизат в Ханепинския металургичен комбинат. В този период в Анюан работеха 12,000 миньори. Хунанският провинциален комитет на Китайската комунистическа партия, който изпращаше от 1921 година свои представители в Анюан за работа сред миньорите, създаде там партийна и профсъюзна организация.
- 10 От 1929 година партийните комисари в Червената армия започнаха да се наричат политически комисари, а през 1931 година политическите комисари на ротите бяха преименувани в политически ръководители (политруки).
- 11 Методът на „изземване“ от тухао пари за издържане на войските чрез налагане на глоби можеше да даде само временно и частично разрешение на въпроса. Когато армията се увеличи и територията се разшири, стана необходимо и възможно прилагането на метода на събиране на данъци за получаване на средства за издържане на армията.
- 12 Такъв ред съществуваше в Червената армия твърде дълго и тогава беше необходим; по-късно бяха въведени някои различия, свързани със заеманото положение.
- 13 Другарят Мао Цзе-дун особено подчертава тук необходимостта от известно демократическо устройство на живота в революционните войски, доколкото в началния период на създаването на Червената армия без настойчиво внедряване на демократическите принципи не можеше да се повдигне революционната активност на новопостъпващите в редовете на армията селяни и взетите в плен войници от бялата армия; не можеше да се изкоренят милитаристическите замашки, пренесени сред нашия команден състав от реакционните войски. Разбира се, демократическото устройство на живота във

- войската беше приемливо само в рамките, допустими от военната дисциплина и трябваше да бъде насочено към укрепване, а не към отслабване на дисциплината; поради това, поощрявайки необходимия демократизъм във войската, необходимо беше същевременно да се води борба с онези нарушения на дисциплината, които се обясняваха със стремеж към ултрадемократизъм. Тези явления представляваха сериозна заплаха за Червената армия в началния период. Виж произведението „За изкореняване на погрешните възгледи в партията“, в което е показана борбата на другаря Мао Цзе-дун против ултрадемократизма в армията.
- 14 Частите на другаря Е. Тин, които представляваха в периода на Северния поход през 1926 година отделен полк, чийто скелет представляваха комунистите, се прославиха в боевете по време на Северния поход. След заемането на Учан от революционните войски полкът беше развит в 24-та дивизия, а след нанчанското въстание — в 11-ти корпус.
 - 15 Фактически оказа се достатъчно в Червената армия да има партийна прослойка, представляваща около една трета от общата численост на армията; впоследствие в Червената армия и в Народно-освободителната армия беше достигнато приблизително такова съотношение.
 - 16 На 21 май 1927 година хунанските гоминдановски контрареволуционни генерали Сюй Ке-сян, Хе Цзян и др., действайки по указание на Чан Кай-ши и Ван Цзин-вей, извършиха в град Чанша нападение върху Хунанския провинциален съвет на профсъюзите, провинциалния комитет на селския съюз и върху всички революционни организации, като устройха погром над комунистите и революционните маси на работниците и селяните. Тези събития, известни като „преврат от 21 май“, бяха сигнал за открито обединение на гоминдановските контрареволуционери в Ухан, възглавявани от Ван Цзин-вей, с контрареволуционерите в Нанкин начело с Чан Кай-ши.
 - 17 Има се предвид една от клаузите на закона за земята, въведена в Пограничния район Хунан—Цзянси през 1928 година. Другарят Мао Цзе-дун впоследствие сочеше, че линията на конфискация на цялата, а не само на помешчическата земя беше погрешна, при което тази грешка се обясняваше с отсъствието през този период на опит в борбата за земя. През април 1929 година в закона за земята, приет в околията Синго, формулировката „конфискация на цялата земя“ беше заменена с формулировката „конфискация на обществените и помешчически земи“.
 - 18 Отчитайки важността на завоюването на наша страна през този период на революцията на междинните слоеве в село, другарят Мао Цзе-дун скоро поправи погрешната политика, която нанасяше на

междинните слоеве твърде тежки удари. Позицията на другаря Мао Цзе-дун по отношение на междинните слоеве се вижда, освен от тази статия, от неговите тезиси за състоялата се през ноември 1928 година 6-та партийна конференция на Червената армия, в които съществуваша такива пунктове като „забрана на безразсъдните па-лежи и убийства“, „защита на интересите на средните и дребни търговци“ и т. н.; от обръщението на 4 корпус на Червената армия през януари 1929 година, в което, между другото, се казваше: „Нека градските търговци се занимават със своята работа и ако те ни се подчиняват, ние няма да ги докоснем“; от закона за земята, приет в околията Синго през април 1929 година (виж бележка 16), и т. н.

- 19 С развитието на революционната война и разширението на революционните опорни бази, а също така поради политиката на поощряване от революционното правителство на промишлеността и търговията описваното положение можеше да бъде изменено; и то беше изменено впоследствие. Главното тук е решителното поощряване на националната промишленост и търговия, борбата против левицарските установки.
- 20 Методът на разпределяне на земята по принципа на трудоспособността е неправилен. Фактически на територията на червените райони в течение на дълго време се осъществяваше принципът на уравнилното разпределяне на земята по броя на членовете на семейството.
- 21 „Усмирителни отреди“ — местни контрареволуционни сили.

ЗА ИЗКОРЕНЯВАНЕ ПОГРЕШНИТЕ ВЪЗГЛЕДИ В ПАРТИЯТА*

(Декември 1929 година)

** Този труд представлява подготовеното от другаря Мао Цзе-дун постановление на 9-та партийна конференция на 4-и корпус на китайската Червена армия. Китайската народна армия премина труден път в своето изграждане. Китайската Червена армия (в периода на антияпонската война — 8-а армия и новата 4-а армия, а сега — Народно-освободителната армия) се роди по време на нан-*

чанското въстание на 1 август 1927 година. От този момент до декември 1929 година минаха повече от две години. За този период партийните организации на Червената армия, водейки борба против различните погрешни възгледи, научиха много и натрупаха доста богат опит. Подготвеното от другаря Мао Цзе-дун постановление сумира този опит. Това постановление постави на марксистко-ленинска основа цялата работа по изграждането на Червената армия и очисти последната от всяко влияние на старите армии. То беше проведено не само в 4-я корпус, но постепенно и в другите съединения на Червената армия, което позволи да се превърне цялата китайска Червена армия в истински народна армия. През изтеклите повече от 20 години партийната и политическа работа в частите на Китайската народна армия получи по-нататъшно развитие и в нея е внесено много ново. Сега тя се води съвсем не така, както по-рано, обаче основната ѝ линия си остава линията, която беше определена от това постановление.

В партийната организация на 4-я корпус на Червената армия съществуват различни видове непролетарски възгледи. Това твърде много пречи за провеждането на правилната партийна линия. Без окончателното изкореняване на тези възгледи задачите, които поставя пред 4-я корпус на Червената армия великата революционна борба в Китай, без съмнение ще се окажат непосилни за него. Източник за възникването на погрешните възгледи в партийната организация на 4-я корпус стана, разбира се, това, че тази партийна организация се състои главно от селски и други дребнобуржоазни елементи; обаче обстоятелството, че ръководните партийни органи не водеха единодушна и непримирима борба против тези неправилни възгледи, недостатъчно възпитаваха партийните членове в духа на правилната Партийна линия, също така беше сериозна причина за съществуването и развитието на неправилни възгледи. Изхождайки от духа на септемврийското писмо на Централния комитет, партийната конференция, отбелязвайки проявите на различен вид непролетарски възгледи в партийната организация на 4-я корпус, сочи техните източници и начините за тяхното изкореняване и приканва другарите на борба за тяхната пълна ликвидация.

ЗА ПСИХОЛОГИЯТА НА ВОЕНЦИНАТА

Всред част от другарите в Червената армия е извънредно много разпространена психологията на военщината. Нейните прояви са следните:

1. Противопоставяне военното дело на политиката и нежелание да се признае, че военното дело е само едно от оръ-

дията за изпълнение на политическите задачи: Нещо повече, някои твърдят, че „когато военните работи вървят добре, то, разбира се, добре вървят и политическите работи; а когато военните работи са зле, политическите работи също не могат да бъдат добре“. С това още по-рязко се подчертава мисълта за ръководната роля на военното дело по отношение на политиката.

2. Твърдението, че уж задачите на Червената армия са сходни със задачите на бялата армия и се състоят само в това, да се воюва; неразбирането на това, че китайската Червена армия е въоръжена организация, изпълняваща политическите задачи на революцията. Особено понастоящем Червената армия съвсем не може само да воюва; освен бойната дейност за унищожаване на въоръжените сили на противника, на нея са възложени още важни задачи в областта на пропагандата сред масите, организацията на масите, въоръжението на масите, помощ на масите за създаване на революционна власт и даже създаване на организации на комунистическата партия. Войната, която води Червената армия — това не е война изключително заради войната, а война за пропаганда сред масите, за организиране на масите, за въоръжаване на масите и за помощ при създаването на революционната власт; отказът от тези цели — от пропагандата сред масите, от организирането и въоръжаването на масите и създаването на революционна власт — би лишило от смисъл и войната, и самото съществуване на Червената армия.

3. Отгук в организационната област — подчиняване органите, които водят политическата работа в Червената армия, на военните органи, издигане на лозунга за „разпространение на властта на командуването и върху извънпартийската дейност“. По-нататъшното развитие на подобни идеи е пълно с опасност за откъсване от масите, за установяване на контрол на армията над органите на властта, за използване от пролетарското ръководство и попадане по такъв начин на онзи милитаристичен път, по който върви гоминдановската армия.

4. В областта на агитационно-пропагандистката работа — игнориране на значението на агитбригадите. В работата по организиране на масите — пренебрежение към организирането на войнишките комитети в армията и местните

работнически и селски масови организации, в резултат на което агитационно-пропагандистката и организационната работа се свива.

5. Възгордяване при победа, потиснатост при неуспех.

6. Местнически настроения, т. е. грижа при всички обстоятелства само за 4-я корпус; неразбиране на факта, че една от най-важните задачи в Червената армия е въоръжаването на масите по места. Това е същинска груповщина, само че в по-голям мащаб.

7. Фактът, че някои другари, като се затвориха в тесните рамки на 4-я корпус, считат, че освен 4-я корпус други революционни сили въобще не съществуват. Оттук необикновено силният стремеж да се пазят силите и да се избягват бойни действия. Това са остатъци от опортюнизма.

8. Нежелание да се вземат предвид субективните и обективни условия, революционен сърбеж, нежелание да се води упорита, незабележима, търпелива работа сред масите, мечти само за велики подвизи, увлечение по илюзии. Това са остатъци от путчизъм¹.

Причини за възникване психологията на военщината:

1. Ниското политическо ниво. Оттук неразбиране ролята на политическото ръководство в армията, неразбиране на коренното различие между Червената армия и бялата армия.

2. Наемнически настроения. Вследствие на това, че в Червената армия се вляха голям брой пленници, взети в редица сражения, и донесли със себе си дълбоко закоренилите се наемнически настроения, в низовите звена се създаде база за появяване психологията на военщина.

3. От тези две причини произтича трета — излишна вяра във военните сили и неверие в силите на народните маси.

4. Отсъствието на постоянно внимание към военната работа и на активно обсъждане на тази работа в партията също стана причина за появяване в част от другарите на психологията на военщина.

Начини за изкореняване:

1. Чрез възпитателна работа да се издигне политическото ниво на партийните членове, да се унищожат идейните източници на психологията на военщината, да се разяснява коренното различие между Червената армия и бялата ар-

мия. Същевременно необходимо е също така да се ликвидират остатъците от опортюнизма и путчизма и да се тури край на местническите настроения в 4-и корпус.

2. Да се засили работата по политическото възпитание на командния и редовия състав, особено измежду бившите пленници, намиращи се в редовете на Червената армия. Заедно с това да се направи всичко възможно местните органи на властта да подбират представители на работниците и селяните, които имат опит в борбата, и да ги изпращат в редовете на Червената армия, отслабвайки с това организационно корените на психологията на военщината — до пълното им унищожение.

3. Да се разгърне критиката на партийните организации в Червената армия от страна на местните партийни организации и критиката на Червената армия от страна на органите на народната власт, за да се оказва по този начин влияние върху партийните организации на Червената армия и върху нейните командири и бойци.

4. Партията трябва зорко да следи военната работа и активно да я обсъжда. Всяко решение, прието от партийната организация след такова обсъждане, трябва да се провежда чрез масите.

5. Да се разработи положение за Червената армия, в което да се определят точно задачите на Червената армия, взаимоотношенията между военните и политическите органи, взаимоотношенията между Червената армия и населението, компетенцията на войнишките комитети, а също така техните взаимоотношения с военните и политически органи.

ЗА УЛТРАДЕМОКРАТИЗМА

След получаване на указанието от Централния комитет на партията проявите на ултрадемократизъм в 4-и корпус на Червената армия станаха значително по-малко. Така например стана по-лесно да се провеждат решенията на партията, не се издигат повече погрешни искания за осъществяване в Червената армия на така наречената „система на демократически централизъм отдолу догоре“, за това „решенията отначало да се обсъждат в низините, а след това да се приемат от върховете“ и т. н. Но фактически това отслаб-

ване на ултрадемократизма е само временно и външно, а съвсем не означава изкореняване на подобни настроения. Това значи, че корените на ултрадемократизма още дълбоко стоят в съзнанието на много другари. Доказателство за това може да се види например в това, с каква неохота се изпълняват решенията на партията.

Начини за изкореняване:

1. Необходимо е да се покаже теоретическата несъстоятелност на ултрадемократизма и да се ликвидират из корен подобни възгледи. Преди всичко необходимо е да се разяснява, че ултрадемократизмът носи в себе си опасност от подкопаване на партийните организации дори до пълното им разпадане, опасност от отслабване и даже пълно унищожаване на боеспособността на партията, което ще лиши партията от възможност да изпълнява бойните задачи и следователно ще доведе до поражение на революцията. Понататък, трябва да се разяснява, че ултрадемократизмът има своите корени в дребнобуржоазната разпуснатост. Прониквайки в партията, тази дребнобуржоазна разпуснатост подхранва ултрадемократическите възгледи в политиката и по организационните въпроси. Тези възгледи са свършено несъвместими с боевите задачи на пролетариата.

II. В организационно отношение — да се провеждат строго принципите на демократическото устройство на живота при централизирано ръководство. Пътищата за тяхното провеждане са следните:

1. Ръководните органи на партията трябва да осъществяват в своята работа правилна линия, трябва да умеят да намират вярното решение на всеки въпрос и по такъв начин да станат истински ръководни центрове.

2. Висшестоящите органи трябва да имат ясна представа за положението в нижестоящите органи и за живота на масите, което и ще създаде обективна основа за правилно ръководство.

3. Партийните органи от всички степени не трябва да вземат необмислени решения. Веднаж взето решението, то трябва неотклонно да се провежда.

4. Всички важни решения на висшестоящите партийни органи трябва бързо да се довеждат до знанието на нижестоящите органи и цялата маса на партийните членове чрез изпращане на представители за доклади на събранията на

актива или на общите събрания на партийните организации, или пък на събранията на комунистите в отредите при поход (в зависимост от обстановката).

5. Нижестоящите партийни органи и всички членове на партията трябва грижливо да обсъждат указанията на висшестоящите органи, стремейки се към пълното разбиране на смисъла на тези указания, и да определят методите за тяхното осъществяване.

ЗА ВЪЗГЛЕДИТЕ, НАМИРАЩИ СЕ В РАЗРЕЗ С ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ ПРИНЦИПИ НА ПАРТИЯТА

Съществуващите в партийната организация на 4-я корпус възгледи, намиращи се в разрез с организационните принципи на партията, се проявяват в следното:

А. Неподчинение малцинството на болшинството. Например когато предложението на малцинството се отхвърля, неговите привърженици не желаят честно да изпълняват решенията на партийната организация.

Начини за изкореняване:

1. На събранията да се стремим всички участници в събранието да имат пълна възможност да изказват своите мнения. Да се внася яснота във всички спорни въпроси и да не се допуска примиренчество и повърхностност. Ако въпросът не е решен, той трябва да се обсъди повторно (ако това няма да попречи на работата), за да се дойде до ясно решение.

2. Една от основите на партийната дисциплина е подчинението малцинството на болшинството. Малцинството, ако неговото гледище е отхвърлено, е длъжно да поддържа решението, прието от болшинството. При необходимост въпросът може да бъде поставен отново на следващото събрание, но никакви действия в разрез с приетото решение не са допустими.

Б. Дезорганизираща критика.

1. Вътрешно-партийната критика е оръжие, което служи на укрепването на партийната организация и повишаване боеспособността на партията. Обаче критиката в партийните организации на Червената армия в някои случаи приема друг

характер, т. е. превръща се в лични нападки. Това погубва не само отделни хора, но и партийни организации. Това е проява на дребнобуржоазен индивидуализъм. За изкореняване на това е необходимо да се стремим членовете на партията да разберат, че целта на критиката се заключава в укрепване на боеспособността на партията за завоюване на победа в класовата борба и да не допускаме използването на критиката като оръжие за лични нападки.

2. Много членове на партията се занимават с критика не вътре в партията, а вън от нея. Това се обяснява с факта, че не всички членове на партията са си изяснили значението на партийната организация (събранията и т. н.) и смятат, че критиката вътре в организацията не се различава от критиката вън от нея.

Начини за изкореняване: необходимо е да се възпитава в членовете на партията разбиране за важната роля на партийната организация и разбиране за това, че с критика на партийните комитети или отделни другари трябва да се излиза на партийните събрания.

ЗА УРАВНИЛОВСКИТЕ ТЕНДЕНЦИИ

Уравниловските тенденции по едно време получиха в Червената армия много широко разпространение. Така напр. при раздаване на пари на ранените бойци за лични разходи хората искат да не се прави разлика между леко и тежко ранените и на всички да се дава по равно. Ако командирът язди на кон, не се съобразяват с това, че язденето е необходимо за работата, а го разглеждат като проява на неравенство. При разпределянето на храните изискват пълно изравняване без да се съобразяват с факта, че на някои хора, които се намират в особени условия, трябва да се дава малко повече. При пренасянето на ориза изискват всички да носят по равно, без да се съобразяват с това, за кого става дума — за възрастен или за дете, за силен или за слаб. При разквартируването на частите изискват на всички да се определя еднаква площ, и ако даже щабът заеме помещение малко по-голямо, започва ругане. При носене на службата изискват равни задачи за всички, а тези, на които се пада по-голяма задача, не желаят да я изпълняват. Случва се

даже, че когато за двама ранени има само една носилка, ранените предпочитат да не отнесат никого, отколкото само един от тях. Всичко това свидетелствува, че уравниловските тенденции всред командирите и бойците на Червената армия са още много силни.

Корените на уравниловските тенденции, така както и корените на ултрадемократизма в политиката, се намират в занаятчийското и дребноселското стопанство и разликата между тези явления се състои само в това, че едното се наблюдава в областта на политическия живот, а другото — в областта на материалния живот.

Начини за изкореняване: необходимо е да се разяснява, че пълното изравняване е само селска дребнособственическа илюзия, при това не само в периода, когато капитализмът още не е унищожен; **даже и при социализма**, когато разпределението на материалните блага се осъществява по принципа „от всекито според способностите — на всекиго според труда“ и в съответствие с изискванията на работата, не може да има никакво така наречено пълно изравняване. Материалните блага трябва да се разпределят сред личния състав на Червената армия в основни линии по равно (например, равенство при снабдяването на командирите и бойците), защото това го изисква сегашната боева обстановка. Обаче необходимо е да се борим с абсурдните искания за изравняване, защото то не е предизвикано от нуждите на борбата, а, напротив, пречи на борбата.

ЗА СУБЕКТИВИЗМА

Някои членове на партията са силно заразени от субективизъм. Това твърде много им пречи правилно да преценяват политическата обстановка и да ръководят работата. Субективистките оценки на политическата обстановка и субективизмът в ръководството на работата неизбежно водят или към опортюнизъм, или към пугчизъм. Субективистичната критика в партията, бездоказателственото дрънкане и взаимното злепоставяне нерядко довеждат до безпринципни лични разправии и до разстройване на партийните организации.

Засягайки въпроса за вътрешно-партийната критика трябва да отбележим още едно обстоятелство: то се заклю-

чава в това, че някои другари в своята критика обръщат внимание не на главното, а само на дреболиите. Те не разбират, че главната задача на критиката е да посочва политическите и организационни грешки на хората. А що се отнася до личните недостатъци, то, ако те не са свързани с политически и организационни грешки, не трябва да ги критикуваме прекалено строго, за да не лишим другарите от увереност в работата им. При това достатъчно е само да се позволи свобода на такава критика, за да се съсредоточи вниманието на партийната организация изключително върху дребните недостатъци, хората ще се превърнат в педанти, които се ровят в дреболии, забравяйки за политическите задачи на партията; това е твърде опасно.

Начини за изкореняване: главното е да се възпитават членовете на партията така, че техните гледища и целият вътрешнопартиен живот да придобият политическа и научна насоченост. За това е необходимо: 1) да се възпитават членовете на партията така, че те да се научат да прилагат марксистко-ленинския метод на анализ на политическата обстановка и оценка на класовите сили и да се откажат от субективисткия анализ и оценки; 2) да се обръща вниманието на партийните членове върху необходимостта от изследване и изучаване на социално-икономическите условия, на базата на които трябва да се определят тактиката на борбата и методите на работа; да се заставят другарите да разберат, че отказването от изучаване на реалната действителност неизменно тласка в блатото на фантазьорството и авантюрите; 3) да се разгръща критиката в партията, като се предпазваме от безапелационни субективистични мнения и от опощаване на критиката; изказванията трябва да бъдат обосновани, а критиката — политически целеустремена.

ЗА ИНДИВИДУАЛИЗМА

Индивидуалистическите тенденции в партийните организации на Червената армия се проявяват в следното:

1) Отмъстителност. Членът на партията, който е бил подложен в партийната организация на критика от страна на другар-боец, търси във в партийната организация случай да му отмъсти; побой и ругатни — това е едно от средствата за отмъщение. Търсят възможност да отмъстят и в партий-

ната организация: „Ти ме критикува на това събрание — на следващото събрание аз също ще намеря повод да се заем с тебе и да ти отмъстя“. Подобна отмъстителност се поражда изключително от индивидуалистическите възгледи. Тя не признава нито класовите интереси, нито интересите на партията. Тя е насочена не против враждебните класи, а против другарите в собствените ни редове. Тя като отрова разяжда организацията и снижава нейната боеспособност.

2) Груповщина. Това е грижа само за интересите на своята малка група, пренебрежение към общите интереси. Макар че външно това се прави не за интересите на отделна личност, фактически това е също така краен индивидуализъм. Груповщината действа толкова разложително и също така внася раздори в организацията, както и индивидуализмът. Дълго време епидемията на груповщината беше твърде разпространена в Червената армия; в резултат на критиката сега положението е до известна степен подобро, обаче остатъци от груповщината още съществуват и за тяхното преодоляване са необходими по-нататъшни усилия.

3) Наемническа психология. Това е неразбиране от някои хора на факта, че партията и Червената армия са оръдия за осъществяване задачите на революцията и че всеки от тях сам е частица от тези колективи, неразбиране на факта, че те самите са призвани да правят революцията и носят отговорност пред революцията, а не само, както им се струва, пред своето началство. Подобен род пасивно, наемническо отношение към революцията представлява също така проява на индивидуализъм. Съществуването на тази психология се обяснява с факта, че у нас няма още достатъчно много такива активни деятели, които безусловно отдават всичките си сили на революцията. Ако не ликвидираме наемническата психология, у нас не ще растат редовете на активистите и трудните задачи на революцията ще легнат върху плещите на малцина, което ще се отрази крайно неблагоприятно върху нашата борба.

4) Стремеж към удоволствия. В Червената армия има не малко и такива хора, у които индивидуализмът се проявява в стремеж към удоволствия. На тях винаги им се иска войските да се насочват към големи градове. Те се стремят нататък не за работа, а за удоволствия. А най-вече те не

обичат да работят в червените райони, където условията на живота са тежки.

5) Пасивност и отбягване от работа. Някои, щом нещо малко не им допада, стават пасивни и отказват да работят. Причина за това е главно недостатъчната възпитателна работа, обаче понякога такива неща стават поради неправилния подход на ръководителите при разрешаване на различни въпроси, при разпределяне на работата и прилагане на дисциплинарни мерки.

6) Стремеж да се излезе от армията. Всеки ден растат случаите, когато дейци на Червената армия искат да бъдат освободени от армията и да се прехвърлят на гражданска работа. Това не винаги става по причини само от личен характер, а се обяснява също така и с факта, че: а) материалните условия на живот в Червената армия са твърде тежки; б) хората са уморени от продължителната борба; в) ръководителите подхождат неправилно към разрешаването на различни въпроси, към разпределението на работата или прилагането на дисциплинарни мерки.

Начини за изкореняване: преди всичко трябва да се засили възпитателната работа, за да се преодолее идейно индивидуализмът. След това необходимо е да се стремим към правилното разрешаване на всички въпроси, разпределение на работата, правилно прилагане на дисциплинарни мерки. Наред с това трябва да се вземат мерки за подобряване материалните условия на живот в Червената армия, да се използва всяка възможност за отпочиване на войските и привиждането им в порядък, за да се подобрят по такъв начин материалните условия на техния живот. Анализирайки социалните корени на индивидуализма, трябва да се отбележи, че той е отражение на дребнобуржоазната и буржоазната идеология в партията. Това е необходимо да се разяснява в нашата възпитателна работа.

ЗА НАСТРОЕНИЯТА НА РАЗБОЙНА ВОЛНИЦА

В резултат на наличието в редовете на Червената армия на голям брой декласирани елементи, а също така на съществуването на огромна маса такива елементи в страната, особено в южните провинции, в Червената армия възникнаха политически настроения на разбойна волница. Тези наст-

роения се проявяват: 1) В стремеж да се разширява нашето политическо влияние не чрез упорита работа за създаване на революционни бази и установяване властта на народните маси, а изключително с методите на летящи партизански действия; 2) В стремеж да се увеличава численият състав на Червената армия не чрез увеличаване числеността на местните отреди на Червената гвардия и на местните части на Червената армия, на базата на което могат да растат и главните сили на Червената армия, а чрез вербуване на каквото попадне, „от кол и въже“; 3) в нежеланието да се води търпеливо тежката борба заедно с масите и в стремежа по-скоро да се доберат до големия град, за да погуляят там на воля. Всички тези прояви на настроения на разбойна волница извънредно много пречат за изпълнението от Червената армия на нейните високи задачи и поради това изкореняването на такива настроения е една от главните задачи на идеологическата борба вътре в партийните организации. Необходимо е да се разбере, че съществуването на такава разбойна волница, както по времето на Хуан Чао² и Ли Чуан³, в сегашната обстановка е недопустимо.

Начини за изкореняване:

1) Да се ликвидират настроенията на разбойна волница чрез засилване на възпитателната работа и критика на погрешните възгледи.

2) Да се засили всред основния състав на частите на Червената армия и новозалавяните пленници възпитателната работа, насочена към преодоляване на окитническите настроения.

3) Да се въвличат в редовете на Червената армия активисти из числото на работниците и селяните, притежаващи опит в борбата, и по такъв начин да се изменя съставът на Червената армия.

4) Да се създават нови части на Червената армия от борещите се работници и селяни.

ЗА ОСТАТЪЦИТЕ ОТ ПУТЧИЗМА

В партийните организации на Червената армия борбата с путчизма вече е водена, но засега още недостатъчно. Поради това в Червената армия още съществуват остатъци от путчистки настроения. Те се проявяват: 1) В слепи действия,

без отчитане на субективните и обективни условия; 2) в непълно и нерешително провеждане на нашата политика в градовете; 3) в отслабване на военната дисциплина, особено при военни неуспехи; 4) в практикуващите се още от някои части палежи на къщи; 5) в практиката на разстрелване на дезертърите и телесни наказания, което също така е своего рода рецидиви на путчизма. Социалните корени на путчизма лежат в преплитането на идеологията на лумпен-пролетариата с дребнобуржоазната идеология.

Начини за изкореняване:

1) Да се ликвидирва путчизмът със средствата на идейната борба.

2) Да се изживеят путчистките действия чрез въвеждане на съответните правила и осъществяване на съответните политически установки.

Б Е Л Е Ж К И

1 След поражението на революцията през 1927 година в Комунистическата партия на Китай за известно време се проявяваха левичарски путчистки тенденции. Привържениците на путчизма считаха, че по своя характер китайската революция е „перманентна революция“, че революцията в Китай се намира в състояние на „непрекъснат подем“. Поради това те отхвърляха организираното отстъпление и се опитваха чрез порочните методи на голото администриране, опирайки се само на немногобройните членове на партията и на поддръжката на незначителна част от населението, да вдигнат в страната цял ред местни въстания, които нямаха ни най-малка надежда за успех. В края на 1927 година такъв род путчистки действия получиха широко разпространение, но в началото на 1928 година те постепенно се прекратиха. Обаче в отделни членове на партията подобни настроеня още се запазваха. Путчизмът е равнозначен на авантюризма.

2 Хуан Чао, роден в окръга Цаочжоу в провинцията Шандун — вожд на селското въстание, избухнало в края на управлението на танската династия. През 875 година, т. е. на втората година от управлението на императора Си-цзун, Хуан Чао, след като събрал около себе си народа, поддържал въстанието, вдигнато от неговия земляк Ван Сян-чжи. След гибелта на последния Хуан Чао присъединил остатъците от неговите отреди към своите сили и се провъзгласил за „велик пълководец, който шурмува небето.“ Хуан Чао със своите въстанически сили провел два бойни похода извън пределите на провинцията Шандун. В първия поход той преминал от провинцията Шандун в Хенан, оттам в провинциите Анхуей и Хубей, а след това се върнал в Шандун. Във втория поход той излязъл от провинцията Шандун през Хенан в Цзянси. Преминавайки след това през източната част на провинцията Чжецзян, той вля-

зъл в провинциите Фуцзян и Гуандун, оттам през Гуанси и Хунан преминал в провинцията Хубей и отново завил на изток, в провинциите Анхуей и Чженцзян. След това, като се прехвърлил през реката Хуайхе, той проникнал в провинцията Хенан, превзел града Лоян, завладял с бой прохода Тунгуан и накрая завладял града Чанан. След завземането на Чанан Хуан Чао обявил образуването на империята Ци и се провъзгласил за император. След това в резултат на вътрешни раздори (неговият пълководец Чжу Вен се предал на танския император) и настъплението на войските на Ли Ке-юн, вожд на племената шато, Хуан Чао загубил Чанан, оттеглил се в провинцията Хенан и оттам се върнал в Шандун. В края на краищата Хуан Чао претърпял поражение и завършил живота си със самоубийство. Войната, която водил Хуан Чао в продължение на 10 години, е влязла в историята на Китай като една от най-известните селски войни. В официалните летописи, авторите на които са принадлежали към господстващите класи, за Хуан Чао се говори, че по това време „всички хора, които са страдали от тежките данъци, са се стремели към него“. Обаче Хуан Чао се ограничавал само в летящи операции и не създавал повече или по-малко трайни опорни бази. Поради това неговите въстаници били наречени „разбойна волница“.

- 3 Ли Чуан, или Ли Ци-чен, роден в околията Мичжи, провинцията Шенси — вожд на селското въстание, което избухнало в края на управлението на минската династия. През 1628 година, т. е. в първата година от царуването на императора Си-цзун, по северната част на провинцията Шенси преминала вълна от селски въстания. Ли Ци-чен се присъединил към отряда въстаници под ръководството на Гао Ин-сян, който преминал от провинцията Шенси в Хенан, а след това в Анхуей и оттам отново се върнал в Шенси. През 1636 год. Гао Ин-сян умрял и Ли Ци-чен бил провъзгласен за княз под името Чуан-ван. Главният лозунг, с който Ли Ци-чен се обръщал към народните маси, бил: „Който е за Чуан-ван, той няма да плаща данъци“.

Ли Ци-чен поддържал в своята войска сурова дисциплина. Той обявил: „Ако някой убие мъж, аз ще се отнеса към него както към убиец на моя баща. Ако някой изнасили жена, аз ще се отнеса към него, като към изнасилил моята майка.“ Поради това Ли Ци-чен имал твърде много привърженици и неговите отреди станали главна сила на селското движение по онова време. Обаче той също не създавал повече или по-малко трайни бази и преминавал от място на място. След провъзгласяването му за княз Ли Ци-чен се насочил със своите войски към провинцията Сичуан, оттам в южната част на провинцията Шенси, а след това преминал провинцията Хубей и влязъл в Хенан. Скоро той завзел града Санян в провинцията Хубей, а след това, като преминал през Хенан, отново се върнал в Шенси, където завзел града Сиан. През 1644 година той преминал през провинцията Шанси и завладял Пекин, но скоро бил разбит от обединените сили на минския военачалник У Сангуй и повиканите от него манчжурци.

**ОТ ИСКРАТА
МОЖЕ ДА СЕ РАЗГОРИ ПОЖАР***

(5 януари 1930 година)

** Писмо, написано от другаря Мао Цзе-дун като критика на известни песимистични настроения, съществуващи тогава в партията.*

Част от нашите другари комунисти още не съвсем правилно оценяват съвременната обстановка и не съвсем правилно разбират произтичащата от нея линия на нашите действия. Те вярват в неминуемото настъпване на революционен подем, но не вярват, че той може да настъпи скоро. Поради това те не одобряват плана за овладяване провинцията Цзянси и се съгласяват само на летящи партизански действия в трите района на границите на провинциите Фуцзян, Гуандун и Цзянси. Заедно с това в тях липсва дълбокото убеждение за необходимостта да се създава в партизанските райони червена власт. Поради това у тях липсва и дълбокото убеждение за необходимостта да се ускори настъпването на революционния подем в цялата страна чрез укрепване на червената власт и разширяване на нейната територия. Те очевидно считат, че в периода, когато до революционния подем е още далеч, би било напразно да се води тази извънредно трудна работа по създаване на властта; те разчитат отначало да разширят нашето политическо влияние, ползувайки се за целта от полесно средство — летящи партизански действия; а когато, казват те, работата по завоюването на масите в мащаба на цялата страна бъде завършена напълно или до известна степен — да се устрои в целия Китай въоръжено въстание и тогава да се хвърлят на везните силите на Червената армия, в резултат на което и ще се получи велика революция, която да обхване цялата страна.

Тази тяхна теория за необходимостта предварително да се завоюват масите в цялата страна (т. е. във всички нейни ъгълчета) и едва след това да се установява нова

власт, не отговаря на действителните условия, в които се развива китайската революция. Източник на тази теория е преди всичко недоразбирането на това, че Китай е полуколониална страна, за която водят помежду си борба редица империалистически държави. А между това, достатъчно е само да се разбере, че Китай е полуколониална страна, за която водят помежду си борба много империалистически държави, и тогава всичко ще стане ясно: 1) ще стане ясно защо от всички страни на света само в Китай съществува такова необикновено явление, като продължителната междуособица в лагера на господстващите класи; защо тази междуособица се разширява и изостря от ден на ден; защо в Китай не можеше и не ще може да се установи единна власт; 2) ще стане ясна сериозността на селския въпрос и следователно ще може да се разбере защо въстанията в село вземат такъв размах както сега, когато те са обхванали цялата страна; 3) ще стане ясна правилността на лозунга за работническо-селска демократична власт; 4) ще стане разбираемо и друго необикновено явление, възникнало във връзка с продължителната междуособица в лагера на господстващите класи — това необичайно явление, съществуващо от всички страни в света само в Китай, — а именно съществуването и растежа на Червената армия и партизанските отреди, а така също съпътстващото го съществуване и развитие на неголеми червени райони, израснали в обкръжение на силите на бялата власт (подобно необикновено явление не се наблюдава никъде освен в Китай); 5) ще стане също така ясно, че създаването и растежът на Червената армия, на партизанските отреди и червените райони е в полуколониалния Китай висша форма на борбата на селячеството под ръководството на пролетариата, неизбежен резултат на развитието на селската борба в полуколониална страна и, без съмнение, най-важен фактор, който ускорява настъпването на революционния подем в цялата страна; 6) на края, ще стане ясно, че политиката само на летящи партизански действия не може да разреши задачата за ускоряване на революционния подем в цялата страна и че несъмнено е правилна политиката на Чжу Де — Мао Цзедун, политиката на Фан Чжи-мин¹, предвиждаща образуване на бази, планомерно създаване на органи на властта,

задълбочаване на аграрната революция, разгъване на въоръжените сили на народа чрез създаване на общински, районни и околийски отреди на Червената гвардия и местни войски на Червената армия към създаване на редовна Червена армия, неотклонно вълнообразно разширение на районите с червена власт и т. н. Само по такъв начин е възможно да се внуши на революционно настроените маси в цялата страна такава вяра, каквато внушава Съветският Съюз на целия свят. Само по такъв начин е възможно да се поставят господстващите класи пред лицето на огромни трудности, да се разклати почвата под техните крака и да се ускори тяхното вътрешно разпадане. И само по такъв начин е възможно на дело да се създаде Червена армия, която да се превърне в най-мощното оръжие на идващата велика революция. С една дума, само по такъв начин е възможно да се ускори настъпването на революционния подем.

Другарите, страдащи от ултрареволуционност, вършат грешка: те надценяват субективните сили на революцията² и подценяват силите на контрареволуцията. Подобна оценка в основата си е последствие на субективистичния подход и, без съмнение, може да доведе на пътя на путчизма. От друга страна, би било също така неправилно да се подценяват субективните сили на революцията и да се превеличават силите на контрареволуцията, тъй като подобна неправилна оценка също неизбежно би довела до отрицателни резултати, макар и от друг род. Поради това при оценка на политическата обстановка в Китай е необходимо да се отчитат следните основни моменти:

1. Ако понастоящем субективните сили на китайската революция са слаби, то, от друга страна, слаба е и цялата организация на реакционните господстващи класи (властта, въоръжените сили, партиите и т. н.), основана на изостаналата и нездрава социално-икономическа система на Китай. Именно с това се обяснява и следното положение: макар че понастоящем субективните сили на революцията в страните от Западна Европа може да са по-мощни, отколкото субективните сили на китайската революция, при все това вследствие на факта, че в тези страни силите на реакционните господстващи класи превъзхождат много

пъти силите на реакционните господстващи класи на Китай, в Западна Европа революцията не може да избухне незабавно. И макар че субективните сили на китайската революция понастоящем са слаби, все пак, доколкото и силите на контрареволуцията са също относително слаби, подеът на революцията в Китай, без съмнение, ще настъпи по-скоро, отколкото в Западна Европа.

2. След поражението на революцията през 1927 година субективните сили на революцията действително твърде много отслабнаха. Незначителността на останалите сили, ако се съди за тях само по известни външни прояви, разбира се, може да предизвика у другарите (които подхождат към въпроса именно така) песимистични настроения. А ако се изхожда от същността, то работата изглежда съвършено иначе. Тука е напълно приложима старата китайска по-словица: „От искрата може да се разгори пожар“. Това означава, че макар сега силите на революцията и да не са големи, обаче тяхното развитие ще тръгне извънредно бързо. В условията на Китай растежът на тези сили е не само възможен, но и неизбежен; това напълно се потвърждава от опита на движението от 30 май 1925 година и последвалата го велика революция. Към всеки въпрос трябва да се подхожда от гледището на неговата същност, а външните прояви да се разглеждат само като показатели, посочващи пътя към прага, след престъпването на който ние ще достигнем до същността на въпроса. Такъв е единственият сигурен научен метод за анализ на явленията.

3. Това положение остава вярно и при оценката на силите на контрареволуцията: необходимо е да се разглежда тяхната същност, а съвсем не само външните проявления. Когато ние едва започнахме да създаваме революционна база на границите на провинциите Хунан и Цзянси, някои другари, повярвали сериозно на неправилната оценка, дадена от тогавашния Хунански провинциален партиен комитет, смятаха класовия враг за нищо; и досега още у нас си спомнят с усмивка епитетите: „стопроцентова разклатеност“ и „абсолютна паника“, които Хунанският провинциален комитет на партията по това време (май—юни 1928 година) не скъпеше при оценка на силите на управителя на провинцията Хунан Лу Ди-пин³. В полити-

ката подобни оценки неизбежно довеждат до путчизъм. Обаче в периода между ноември 1928 година и февруари 1929 година, когато противникът в своята трета „наказателна експедиция“⁴ се приближаваше до Цзинганшан (а войната между Чан Кай-ши и гуансийската клика още не беше избухнала⁵), някои наши другари вече изразяваха съмнение: „Дълго ли ще можем още да държим червеното знаме?“ А фактически в този период борбата между Англия, САЩ и Япония в Китай вече прие съвсем открита форма и назряваше войната между Чан Кай-ши, гуансийската клика и Фин Юй-сян. По същество това беше началото на упадъка на контрареволуцията и на нов подем на революцията. И при все това песимистични настроения съществуваха тогава не само в Червената армия и местните партийни организации, но даже и в Централния комитет на Китайската комунистическа партия, който в този период беше въведен в заблуждение от външната страна на събитията и в изказванията на който зазвучаха песимистични нотки. За доказателство на това служи февруарското писмо на Централния комитет⁶, което отрази съществуващата тогава в партията песимистична оценка на обстановката.

4. Сегашната обективна обстановка все още може лесно да въведе в заблуждение онези другари, които разглеждат само външната страна на явленията и не вникват в тяхната същност. Това се отнася особено до нашите хора, които работят в Червената армия: достатъчно е някоя част да претърпи неуспех в боя, да попадне в обкръжение или да се окаже преследвана от силен противник, и такива другари, често без сами да забележат, започват да обобщават стеклата се за кратко време специфична местна обстановка и да преувеличават нейното значение, като че ли положението в цялата страна и в целия свят не предвещава нищо добро, а перспективата за победа на революцията се е отместила твърде далече и се е забулила в мъгла. Такава повърхностна оценка, вземаща под внимание само външната страна на явленията и игнорираща тяхната същност, се обяснява с това, че тези другари не са подложили на научен анализ същността на обстановката в нейната цялост. Между това, за да се реши скоро ли ще

настъпи в Китай подем на революцията има само един начин: необходимо е щателно да се изучи обстановката и да се проследи нарастват ли в действителност различните противоречия, които довеждат до подем на революцията. Доколкото на международната арена нарастват противоречията между различните империалистически държави, между империалистическите държави и колонията, между империалистите и пролетариата от техните страни, дотолкова необходимостта да водят борба за Китай става за империалистите все по-остра. А щом като борбата на империалистите за Китай се изостря, в самия Китай нарастват противоречията между империализма и Китай в цялост и противоречията между отделните империалистически държави, пораждайки разширяващи се и изострящи се всеки ден междуособни войни между различните групировки на господстващите реакционни сили в Китай, т. е. предизвиквайки по-нататъшно изостряне на противоречията между тях. Изострянето на противоречията между различните групировки на господстващите реакционни сили, което намира израз в междуособните войни на милитаристите, носи със себе си нарастване на данъчното бреме. Това на свой ред спомага за по-нататъшното нарастване на противоречията между широките маси данъкоплатци и реакционните управляващи кръгове.

Противоречията между империализма и китайската национална промишленост довеждат до това, че китайската национална промишленост не може да постигне отстъпки от империализма. Поради това задълбочават се противоречията между китайската буржоазия и китайската работническа класа, доколкото китайските капиталисти търсят изход в безпощадната експлоатация на работниците, а китайските работници се съпротивяват на това. Нахлуването на стоки от империалистическите страни, грабителската дейност на китайския търговски капитал, нарастването на данъците и пр. се придружават от по-нататъшно задълбочаване на противоречията между помещицката класа и селячеството, т. е. от засилване на експлоатацията на селячеството, чрез повишаване на арендата и лихварските проценти на заемите; а това още повече засилва ненавистта на селяните към помещиците. Наводняването на пазара с чуждестранни стоки, изтощаването на покупателната спо-

собност на широките маси от работници и селяни и нарастването на данъците все повече разоряват търговците, които търгуват с отечествени стоки, и дребните самостоятелни производители. Безграничното разширяване на армията, провеждано от реакционното правителство при условията на недостиг на продоволствие и пари, и зачестяващите вследствие на това междуособни войни обричат войнишките маси на постоянни тежки лишения. Нарастването на данъците, повишаването от помещиците на арендата и на лихварския процент за заемите, а също така растящите с всеки изминат ден бедствия от войната поражда в цялата страна глад и бандитизъм и вследствие на това широките селски маси и градската беднота се оказват в безизходно положение. Липсата на средства за издържане на училищата създава за много учаци се заплахата да останат без образование, а изостаналостта на производството лишава много хора, които са получили образование, от надеждата да получат работа.

След като се осъзнаят всички посочени противоречия, може да се убедим колко е хаотична обстановката, колко е тревожно положението, в което се намира Китай; и това позволява да се разбере, че подемот на революцията, насочена против империализма, милитаристите и помещиците, е неизбежен и че той трябва да настъпи скоро. Целият Китай е пълен с горивен материал, който трябва твърде скоро да се възпламени. „От искрата може да се разгори пожар“ — ето пословицата, която точно охарактеризира съвременната обстановка. Достатъчно е да се погледне на ширещите се на много места стачки на работниците, въстания на селяните, бунтове на войниците и студентски стачки, за да се разбере, че от „искрата“ до „пожара“ без съмнение вече не е далече.

Основните мисли, изложени по-горе, се съдържаха вече в писмото на фронтовия комитет до Централния комитет от 5 април миналата година. В това писмо се казваше:

„В своето писмо (от 9 февруари) Централният комитет дава твърде песимистична оценка на обективната обстановка и състоянието на субективните сили. Третата „наказателна експедиция“ на гоминдана срещу Цзинганшан беше израз на най-високия подем на контрареволуцията. Обаче това беше предел, след който се започва постепенно спадане на контрареволуцията и постепенен подем на революцията. Наи-

стина бойните и организационни сили на партията отслабнаха, както това отбелязва Централният комитет, но все пак в условията на постепенния упадък на контрареволуцията тяхното възстановяване, разбира се, ще тръгне твърде бързо и пасивността на партийните кадри може да бъде скоро ликвидирана. Масите без съмнение ще тръгнат след нас. Методът на кървави разправи⁷ не означава нищо друго, освен „да се гони рибата натам, където е по-дълбоко“; реформизмът също не може вече да привлече масите. Илюзиите на масите по отношение на гоминдана, без съмнение, твърде бързо ще се разсеят. В създаващите се условия нито на една партия не ще бъде по силите да се мери с комунистическата партия в борбата за масите. Политическата и организационна линия, набелязани от VI конгрес на партията⁸, са правилни: на съвременния етап революцията е демократическа, а не социалистическа; в дадения момент задачата на партията (би следвало да се добави: „в големите градове“) се заключава в борбата за масите, а не в незабавното организиране на въстание. Обаче революцията ще се развива твърде бързо и в работата по пропагандирането и подготовката на въоръжено въстание ние трябва да заемаме активна позиция. В днешната обстановка на пълен хаос масите могат да се ръководят само с помощта на боеви лозунги и активни действия и заемайки активна позиция. Възстановяването на боевите сили на партията е възможно изключително при условие на такава активна позиция. . . Единствен ключ към победата на революцията е пролетарското ръководство. Създаването на пролетарска база в партията, организирането на ядки в производството и градските центрове — тази е сега най-важната от организационните задачи на партията; но в същото време разгъването на борбата в селото, създаването на червена власт в неголеми райони, формирането на Червена армия и разширяването на нейните редове са главни условия, способстващи на борбата в градовете и ускоряващи подема на революцията. Поради това отказът от борба в градовете е грешка; но ние бихме считали за грешка и страхът да се развива селското движение поради опасението (ако такова опасение съществува сред членовете на партията), да не би бързо разгъващото се движение на селячеството да залее силите на работническата класа и да се отрази неблагоприятно на революцията; понеже в хода на революцията в условията на полуколониален Китай е възможно борбата на селяните да претърпи поражение поради отсъствие на ръководство от страна на работниците, но е невъзможно разгъващата се борба на селячеството да залее силите на работническата класа и да се отрази неблагоприятно на самата революция.“

На въпроса за тактиката, към която трябва да се придържа Червената армия, ние давахме в това писмо следния отговор:

„Централният комитет предлага: да не поставяме пред врага крупни мишени; да се раздели войската на малки части; да се разпръснат те по селата. Чжу Де и Мао Цзе-дун да напуснат армията. Всичко това ни се предлага да вършим с цел запазване на Червената

армия и мобилизация на масите. Такава постановка на въпроса е свършено откъсната от действителността. Още от зимата 1927 година ние набелязвахме и много пъти осъществявахме на практика отделянето на роти и батальони в отделни единици за самостоятелни действия, разпръсвахме ги по селата, прилагаме партизанска тактика за мобилизация на масите, за да не поставяме пред противника крупни мишени — но всеки път търпяхме поражение. Това се обяснява със следните причини: 1) за разлика от местните отреди на Червената гвардия, главните сили на Червената армия в болшинството си се състоят не от местни жители; 2) при разпръсване на частите се отслабва тяхното ръководство, те загубват способност да намират изход от неблагоприятните положения и търпят поражения; 3) противникът може без труд да ни бие на части; 4) колкото по-неблагоприятна е обстановката, толкова по-необходимо е войските да бъдат съсредоточени, за да стоят ръководителите твърдо на своя боен пост — само така може да се постигне вътрешно сплотяване и да се справим с противника. Разпрекъсването на войските за партизански действия е възможно само в благоприятна обстановка, при която ръководителите не са така ограничени, както при неблагоприятната обстановка, когато те не бива да напускат войската нито за минута.“

Изложените по-горе съображения страдат от следния недостатък: всички изтъкнати доказателства за невъзможността за разпръсване на войските имат негативен характер, а това е съвсем недостатъчно. Ето позитивен довод в полза на съсредоточаването на въоръжените сили: да се унищожават по-големи сили на противника и да се овладяват градове е възможно само при съсредоточаване на войските. Само като се унищожат по-крупни сили на противника и като се завладеят градове, може да се вдигнат широките народни маси и да се създадат органи на властта на територия, обхващаща няколко околии. Само по такъв начин може да се въздействува на умовете и чувствата на целия народ (това се казва да се разшири политическото влияние) и да се постигнат практически резултати в смисъл на ускоряване подема на революцията. Резултат от политиката на съсредоточаване на въоръжените сили е например организираната от нас власт в района на границата на провинциите Хунан и Цзянси през 1928 година или в западната част на провинцията Фуцзян през 1929 година⁹. Такива са общите принципи. Но има ли случаи, когато е необходимо да се разпръскват войските? Да, има. В онази част на писмото на фронтовия комитет до Централния комитет, където се говори за тактиката на партизанската борба на Червената

армия, се съдържат указания за допустимостта на разпръскване на войските на неголямо разстояние от базата.

„Тактиката, изработена от нас в борбата през последните три години, действително се отличава от тактиката на всички времена и всички народи. При прилагането на нашата тактика размахът на борбата на масите расте всеки ден, и най-силният противник не може да се справи с нас. Нашата тактика е тактика на партизанска борба. Тя се свежда главно до следното: „да се разпръскват войските, за да се вдигат масите, и да се съсредоточват войските, за да се справяме с противника“; „врагът настъпва — ние отстъпваме, врагът е спрял — ние го безпокоим, врагът се е уморил — ние го бием, врагът отстъпва — ние го преследваме“; „при създаването на стабилни откъснати райони¹⁰ да се прилага тактиката на вълнообразно придвижване; в случай на преследване от силен противник да се обикаля, без да се отива далече от базата“; „при най-малка загуба на време, прилагайки най-добри методи, да се вдигнат най-широки маси“. Тази тактика е прилична на рибарска мрежа, която може в необходимия момент да се разпростре и в необходимия момент да се събере; да се разпростре за завоюване на масите, да се събере — за борба с противника. В течение на последните три години ние неизменно прилагаме именно такава тактика.“

Тук „да се разпростре“ означава разпръскване на войските на неголямо разстояние от базата. Така например, когато ние за пръв път завзехме града Юнсин в Пограничния район Хунан—Цзянси, 29-и и 31-я полкове бяха разпръскани в пределите на околията Юнсин; когато завзехме Юнсин за трети път, 28-и полк беше насочен към границата на околията Анфу, 29-и полк — към Лянхуа, 31-и полк — към границата на околията Цзиан. Като пример може да се приведе също и разпръскването на войските по околията на южната част на провинцията Цзянси през април—май миналата година или по околията в западната част на провинцията Фуцзян през юли. Що се отнася до разпръскването на войските на далечно разстояние от базата, това е възможно само при две условия: когато обстановката е достатъчно благоприятна и когато съществуват сравнително здрави ръководни органи. Защото целта на разпръскването на войските се заключава в това — по-успешно да се завоюват масите, да се задълбочава аграрната революция и да се създават органи на властта, за да се разширяват редовете на Червената армия и местните въоръжени сили. Ако е невъзможно да се постигнат тези цели или ако разпръскването на войските влече след себе си поражение или отслаб-

ване на Червената армия (както това се случи например през август 1928 година, когато част от войските на Пограничния район Хунан — Цзянси бяха насочени за удар срещу града Ченчжоу), то по-добре съвсем да не се прибягва до разпръскване. А при наличието на посочените по-горе две условия за разпръскване на войските, без съмнение то трябва да се провежда, доколкото в този случай то е по-изгодно от съсредоточаването.

Февруарското писмо на Централния комитет беше неправилно по своя дух: то оказа отрицателно влияние на част от другарите от партийната организация на 4-и корпус. Освен това в същото време Централният комитет в един от своите циркуляри отбеляза, че войната между Чан Кай-ши и гуансийската клика може и да не избухне. Обаче по-нататък оценките на Централния комитет и неговите указания бяха в основата си правилни. С цел за поправяне на невярната оценка на обстановката, допусната в посочения циркуляр, Централният комитет разпрати друг циркуляр, който съдържаше поправка към първия. И макар че писмото, адресирано до Червената армия, не беше поправено, в следващите указания на Централния комитет вече нямаше песимистични нотки, а неговото гледище по въпроса за действията на Червената армия започна да съвпада с нашето. Все пак отрицателното влияние, оказано в писмото на Централния комитет върху някои другари, не се изглади. Поради това аз считам, че и сега още съществува необходимост да се разясни този въпрос.

През април 1929 година фронтовият комитет представи на Централния комитет план за овладяване през течение на една година провинцията Цзянси. Впоследствие по този повод беше прието решението в Юйду. Аргументите, които тогава се изтъкваха, бяха изложени в следното писмо, адресирано до Централния комитет:

„Войските на Чан Кай-ши и гуансийската клика се движат един срещу други в района на Цюцзян; големи боеве могат да се завържат всяка минута. В резултат на възобновяването на борбата на народните маси, съчетана с нарастването на противоречията вътре в господстващата реакционен лагер, скоро трябва да настъпи подем на революцията. Набелязвайки своите планове в тази обстановка, ние изхождаме от това, че в две от южните провинции — в Гуандун и Хунан — въоръжените сили на компрадорите и помешчиците са твърде големи, при

което в провинцията Хунан поради путчистки грешки, допуснати от партията, нейните кадри са разгромени и тя е почти загубила своята масова база. Друга е обстановката в провинциите Фуцзян, Цзянси и Чжецзян. Първо, въоръжените сили на противника в тези три провинции са най-слаби. В провинцията Чжецзян има само малобройни провинциални гарнизони на войските на Цзян Бо-чен¹¹. Макар че в провинцията Фуцзян има пет съединения, наброяващи 14 полка, бригадата на Го Фин-мин¹² вече е разбита; частите на Чен Го-хуей и Лу Син-мин¹³ се състоят от бандити и тяхната боеспособност е твърде ниска; двете бригади морска пехота, стоящи на крайбрежието, никога не са участвували в боеве и тяхната боеспособност е безусловно ниска; сравнително боеспособни са само войските на Чжан Чжен¹⁴, но, според данните на Фуцзянския провинциален партиен комитет, и у Чжан Чжен само два полка притежават сравнително висока боеспособност. Освен това в провинцията Фуцзян понастоящем царят най-пълно хаос, няма единство. В провинцията Цзянси войските на Чжу Пей-де¹⁵ и Сюн Ши-хуей¹⁶ наброяват всичко 16 полка. Техните сили превъзхождат военните сили на провинциите Фуцзян и Чжецзян, но значително отстъпват на силите, които са налице в провинцията Хунан. Второ, путчистки грешки в тези три провинции са допускани сравнително малко. Оставяйки настрана провинцията Чжецзян, обстановката в която не ни е съвсем ясна, ще посочим, че партийните организации и тяхната масова база в провинциите Цзянси и Фуцзян са малко по-здрави, отколкото в провинцията Хунан. Що се отнася до провинцията Цзянси, то в нейната северна част — в околните Деан, Сюшуй и Тунгу — съществува известна масова база. В западната част на тази провинция — в околните Нинган, Юнсин, Лянхуа и Сюйчуан — силите на партията и отредите на Червената гвардия съществуват както по-рано; в южната част на провинцията Цзянси нашите перспективи са още по-добри: силите на втория и четвъртия полкове на Червената армия в околните Цзиан, Юнсин и Синго растат от ден на ден; червеноармейските части на Фан Чжи-мин съвсем не са унищожени. По такъв начин се създават предпоставки за обкръжаването на Нанчан.

Ние внасяме в Централния комитет следното предложение: по време на продължителната война между гоминданските милитаристи ние ще разгърнем борба с Чан Кай-ши и гуансийската клика за овладяване на провинцията Цзянси и западните части на провинциите Фуцзян и Чжецзян, ще увеличим числеността на частите на Червената армия в тези три провинции, ще създадем тук революционна база и ще я укрепим със силите на населението. Срок за изпълнението на този план — една година.“

В изложението по-горе план за овладяване на провинцията Цзянси неправилно е установяването на годишен срок за изпълнение на този план. А що се отнася до възможността да се овладее провинцията Цзянси, в това писмо ние обосновавахме такава възможност, независимо от обстановката в самата провинция, още и с бързото настъпване в

цялата страна подем на революцията; защото, ако нямахме увереност в това, че подем на революцията трябва да настъпи скоро, съвсем невъзможно би било да се дойде до извода за възможността да се овладее провинцията Цзянси в течение на една година. Недостатъкът на нашето предложение се състои в това, че не трябваше да се установява годишен срок — това не можеше да не придаде на думите „скоро трябва“ в израза „скоро трябва да настъпи подем на революцията“ известен оттенък на нетърпеливост.

Що се отнася до субективните и обективни условия, съществуващи в провинцията Цзянси, те заслужават сериозно внимание. Освен субективните условия, за които се говори в писмото, изпратено до Централния комитет, тук съществуват обективни условия, от които сега може да се отбележат следните три: 1) икономиката на провинцията Цзянси в основата си е феодална, влиянието на търговския капитал тук е сравнително неголямо, а помещическите вържени сили в Цзянси са по-слаби, отколкото в която и да било друга от южните провинции; 2) провинцията Цзянси няма свои провинциални войски и винаги се е охранявала от войските на другите провинции; а войските на другите провинции, прехвърлени за „походите против комунистите“, „походите против бандитите“, не са запознати с местните условия и далеч не са така заинтересовани в тези операции, както войските, действащи в своите провинции — те често не проявяват особен ентузиазъм; 3) влиянието на империализма тук е по-слабо, отколкото в намиращата се в съседство с Хонконг провинция Гуандун, където почти целият живот се намира под английски контрол.

Отчитайки тези три обстоятелства, ние можем да обясним защо селските въстания в провинцията Цзянси носят по-повсеместен характер, отколкото в която и да било друга провинция, а частите на Червената армия и партизанските войски тук са по-многочислени, отколкото където и да било.

Много другари ги вълнува въпросът, как именно трябва да се разбират думите „скоро трябва“ във формулата „скоро трябва да настъпи подем на революцията“. Марксистите не са оракули: когато става дума за бъдещо развитие и изменение, те могат и трябва да посочват само общото направление, но не могат и не трябва механически да определят часовете и дните. Обаче моята формулировка: „в Ки-

тай скоро трябва да настъпи подем на революцията“ съвсам не е празна фраза от типа на формулировката на някои други хора: „съществува възможност за настъпване на революционен подем“, която съвсем не изразява устремност към действие и представя подема на революцията като нещо призрачно и непостижимо.

Подемът на революцията е подобен на плаващ кораб, върховете на мачтите на който вече се виждат на далечния хоризонт; той прилича на слънчевия диск, сияещите лъчи на който вече се промъкват, озарявайки мъглата на изток, вече се виждат от върха на високата планина; той е подобен на младенца, който вече се движи в утробата на майката и скоро ще се появи на бял свят.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Др. Фан Чжи-мин, роден в околията Иян на провинцията Цзянси, бе член на шестия поред Централен комитет на Китайската комунистическа партия, основател на червения район в североизточната част на провинцията Цзянси и създател на 10-я корпус на Червената армия. През 1934 година поведе авангардните части на Червената армия в Северен Китай за борба с японските завоеватели. През януари 1935 година беше хванат в плен в бой с контрареволуционните гоминдански войски. През юли същата година загина геройски — бе екзекутиран от гоминданците в Нанчан.
- 2 Под „субективни сили на революцията“ другарят Мао Цзе-дун в този случай разбира организираните сили на революцията.
- 3 Лу Ди-пин — гоминдански милитарист, губернатор на провинцията Хунан през 1928 година.
- 4 Има се предвид третото поред настъпление на гоминданските милитаристи от провинциите Хунан и Цзянси срещу Цзингаишан — базата на Червената армия — в края на 1928 година и началото на 1929 година.
- 5 Има се предвид войната, която се води през март—април 1929 година между гоминданските милитаристи — нанкинската клика на Чан Кай-ши и гуансийската клика, на Ли Цзун-жен и Бай Чун-си.
- 6 Февруарското писмо на ЦК — писмо на Централния комитет на Китайската комунистическа партия от 9 февруари 1929 година до фронтовия комитет на партията. Цитираните в тази статия

извадки от писмото, изпратено от фронтовия комитет до Централния комитет на 5 април 1929 година, в общи черти предават съдържанието на посоченото писмо на Централния комитет, главно по въпросите за оценката на тогавашната обстановка и тактиката на действията на Червената армия. Мнението на Централния комитет, изложено в това писмо, беше неправилно и поради това в писмото на фронтовия комитет до Централния комитет беше издигнато друго гледище.

- 7 Имат се предвид палаческите методи, които се прилагаха от контрареволуционните власти за смазване на революционните сили на народа.
- 8 Има се предвид VI Всекитайски конгрес на Китайската комунистическа партия, състоял се през юли 1928 година. Конгресът посочи, че след поражението на революцията през 1927 година китайската революция си остава както и по-рано по своя характер антиимпериалистическа и антифеодална буржоазнодемократическа революция и посочи неизбежността на настъпването на нов подем на революцията; обаче доколкото този нов подем на революцията още не е настъпил, генералната линия на партията по това време беше борба за масите. VI конгрес ликвидира десноопортюнистическото капитуланство на Чен Ду-сю, каквото съществуваше през 1927 година и подложи на критика левичарския путчизъм, който се проявяваше в партията в края на 1927 година и в началото на 1928 година след поражението на революцията през 1927 година. Виж част трета на „Резолюцията по някои въпроси от историята на нашата партия“, приложена към трети том на настоящото издание.
- 9 През 1929 година Червената армия излезе в поход от Цзинганшан в провинцията Фуцзян, където създаде нова революционна база, като учреди народно-революционна власт в околните Лунян, Юндин и Шанхан в западната част на Фуцзян.
- 10 Под „откъснати райони“ се имат предвид сравнително стабилните революционни бази, създадени от Червената армия.
- 11 Цзян Бо-чен — тогавашен командувач гоминданските войски „за охрана на спокойствието“ в провинцията Чжецзян.
- 12 Има се предвид бригадата от гоминдански войски, която се намираще в провинцията Фуцзян.
- 13 Известни бандити в провинцията Фуцзян, отредите на които бяха преобразувани в гоминдански части.
- 14 Чжан Чжен — командир на дивизия от гоминданските войски.

- 15 Чжу Пей-де — гоминдански милитарист, тогавашен губернатор на провинцията Цзянси.
- 16 Сюн Ши-хуей — по онова време командир на дивизия от гоминдановските войски, която се намираще в провинцията Цзянси.

ВНИМАНИЕ
КЪМ СТОПАНСКАТА РАБОТА*
(20 август 1933 година)

** Реч на другаря Мао Цзе-дун на съвещанието по стопанското строителство на представителите на 17 околии от южната част на провинцията Цзянси през август 1933 година.*

Бурното развитие на революционната война изисква от нас мобилизация на масите за незабавното развитие на движението на стопанския фронт и осъществяване на редица необходими и възможни мероприятия в областта на стопанското строителство. Защо? Понастоящем цялата наша работа трябва да бъде насочена към постигане на победа в революционната война и преди всичко на окончателна победа в борбата за разгрома на петия „поход“ на противника¹, към създаване на материални условия, обезпечаващи възможността да се издържа и снабдява Червената армия; към подобряване живота на народните маси, за да се издигне с това още повече тяхната активност в революционната война; към организация на широките народни маси за борба на стопанския фронт, към тяхното възпитание, за да се включат в поддръжката на войната нови народни сили; към това — да се укрепи съюзът на работниците и селяните на базата на стопанското строителство, да се заздрави демократическата диктатура на работниците и селяните, да се засили ръководството на пролетариата. За всичко това е необходимо да се работи в областта на стопанското строителство. Това е необходимо да се разбере ясно от всеки, който работи за делото на революцията.

В миналото някои другари считаха, че те и така едва се справят със задачите, които поставя революционната война — та откъде, казват те, ще вземат време още и за стопанското строителство? Поради това всеки, който говореше за стопанско строителство, те наричаха „десен уклонист“. Те считаха, че в обстановката на революционна война стопанското строителство е невъзможно, че едва след окончателната победа в тази война, само в мирни, спокойни условия ще бъде възможно да се занимават със стопанско строителство. Дру-

гари, тези възгледи са неправилни. Онези, които разсъждават по такъв начин, не разбират, че ако не се занимаваме с стопанско строителство, ние не ще успеем да осигурим материални условия за водене на революционната война и тогава силите на народа в хода на продължителната война могат да пресъхнат. И наистина, противникът осъществява икономическа блокада, спекулантите и реакционерите подкопават нашите финанси и търговия, външната търговия на нашите червени райони се сблъсква с извънредно големи препятствия. Нима всички тези трудности не ще се отразят тежко на революционната война, ако ние не се справим с тях? Солта е много скъпа, а понякога и съвсем не можем да я доставим. Есента и зимата оризът е евтин, а през пролетта и лятото той е страшно скъп. Всичко това веднага се отразява върху условията на живота на работниците и селяните и не позволява те да бъдат подобрявани. Нима това не нанася вреда на съюза на работниците и селяните, осигуряването на който е една от основните линии на нашата политика? Нима не ще се отрази отрицателно на растежа на нашата Червена армия и на работата по мобилизацията на масите за участие в революционната война фактът, че масите на работниците и селяните ще изпитват недоволство от условията на своя живот?

Поради това съвършено погрешно е мнението, че уж в обстановката на революционна война не трябва да се занимаваме със стопанско строителство. Хората, които се придържат към това мнение, в същото време често твърдят, че всичко трябва да бъде подчинено на войната; обаче те не разбират, че отказът от стопанско строителство съвсем не ще означава „подчинение всичко на войната“, а, напротив, отслабване на нашите военни усилия. Само чрез разгъване работата на стопанския фронт и развитие на икономиката на червените райони е възможно да се постигне създаването на необходимата материална база за революционна война, може да се постигне успешното разгъване на нашите настъпателни бойни действия и да се нанесат на противника в неговите „походи“ мощни удари; само така е възможно да се придобият сили за разширяване на Червената армия и да се разгъне нашият фронт на няколко хиляди ли, стремейки се.

■ настъпването на благоприятни условия нашата Червена

армия да би могла, без да се грижи за нищо, да води боеве за Нанчан и Цзюцзян, да бъде снета от нашата Червена армия грижата за търсене на продоволствие за себе си и да може тя да съсредоточи цялото свое внимание на борбата с противника; само така може да се постигне широките народни маси да бъдат задоволени повече или по-малко от условията на своя живот и с още по-голям подем да постъпват в Червената армия или да изпълняват една или друга работа за делото на революцията. Само такава постановка може да се нарича „подчинение всичко на войната“.

Понастоящем много революционни работници по места не разбират колко е важно стопанското строителство за революционната война, а редица местни органи на властта още не са обсъдили сериозно този въпрос. Отделите за народно стопанство по места са още организационно слаби. На някои места даже липсват началници на отделите или пък в тези отдели се изпращат недостатъчно работоспособни хора — само колкото да се запълни мястото. Развитието на кооперацията се намира още в начален стадий, а работата по регулиране на продоволственото снабдяване е започната само на отделни места. Пропагандата на задачите на стопанското строителство сред широките маси (а това е много важна задача) по места още не е разгъната, още не е създаден патос на борбата за стопанско строителство. Всичко това е следствие от недооценката на важноста на стопанското строителство.

Като обсъдим всички тези въпроси на настоящото съвещание и ги разясним по места след завръщането си, ние трябва да създадем атмосфера на подем, за да се проникнат всички работници от правителствените учреждения и широките маси на работниците и селяните от стремеж да участвуват в стопанското строителство. Необходимо е всички да разберат важноста на стопанското строителство за революционната война, енергично да разпространяват облигациите на заема за стопанско строителство, да разширяват кооперативното движение, да строят навсякъде складове за храни и да създават резервни хамбари за случай на стихийни бедствия. Всяка околия трябва да създаде отдел за продоволствено снабдяване, а в районите, които имат особено важно значение, и в селата², където стават пазари — отделения за продоволствено снабдяване. От една страна, за нас е необ-

ходимо да постигнем на територията на червените райони продоволствието да постъпва оттам, където има излишъци, там, където то е недостатъчно, и да не допускаме на едно място да лежат купища храни, а на друго да не могат да бъдат доставени, или на едно място цените на продуктите да бъдат извънредно ниски, а на друго — извънредно високи. От друга страна, необходимо е да постигнем тези видове продоволствие, с които ние разполагаме в излишък, да се изнасят планово (но не без ограничения), без посредничеството на печелещи от това спекуланти, за да можем да внасяме необходимите стоки от белите райони. Ние трябва енергично да развиваме селското стопанство и занаятчийското производство, да произвеждаме повече селскостопански оръдия, вар, да се стремим към увеличаване на реколтата през следващата година и възстановяване на предишното ниво на добива на волфрамова руда, на производството на дървен материал, камфор, хартия, тютюн, груби тъкани, ментово масло и други видове местна продукция, събиране на гъби и отглеждане на местни култури; да се изнасят всички тези стоки в големи количества в белите райони.

Ако се говори за обема на нашата външна търговия, то основно перо на износа у нас е продоволствието. Ние ежегодно изнасяме около 3 милиона дана ориз; това означава, че всеки от 3-те милиона души, съставляващи нашето население, дава за износ средно най-малко по 1 дан ориз в година за обмяна с внасяните предмети за широко потребление. А кой се занимава с тази търговия? Изключително търговците, които се явяват в качеството на посредници и жестоко грабят народа. През миналата година селяни от околните Ванан и Тайхе продаваха на търговците ориз по $\frac{1}{2}$ юан за един дан, а търговците продаваха този ориз в Ганчжоу по четири юана за един дан, получавайки от тази операция 700% печалба. Или ето още един пример: нашето тримилiono население ежегодно употребява сол за около 9 милиона юана и тъкани за около 6 милиона юана. В миналото вносът на тези тъкани и сол общо на сума 15 милиона юана, разбира се, се извършваше от търговците и ние съвсем не се занимавахме с това. Занимавайки се с посреднически операции, търговците нечувано грабеха населението. Така например, купувайки сол в Мейсян по цена 7 цзини за 1 юан, търговците докарват

тази сол в нашия район и я продават по цена $\frac{3}{4}$ цзина за един юан. Нима това не е възмутителен грабеж? Сега ние ще трябва да се заемем с тази работа, по-нататък ние непременно сами ще се занимаваме с нея и нашето управление за външна търговия трябва сериозно да поработи над това.

Как ще бъде използван заемът за стопанско строителство, обявен на сума 3 милиона юана? Ние смятаме да го използваме по следния начин: 1 милион юана да отделим за нуждите на войната, която води Червената армия, а 2 милиона да вложим за нуждите на кооперациите, Управлението за снабдяване и Управлението на външната търговия. От тях по-малката част ще отиде за развитие на производството, а по-голямата част — за развитие на външната търговия. Нашата цел се състои не само в развитие на производството, но и в това, изнасяните стоки да се продават на износни за нас цени, а стоките, внасяни от белите райони — сол и тъкани, — да се закупват на ниски цени и да се разпределят сред народните маси. По такъв начин ние ще пробием блокадата на противника и ще турим край на ограбването на населението от търговците. Ние трябва да се стремим към непрекъснато развитие на народното стопанство и да създаваме истинска материална база на революционната война и стопанското строителство, като подобрим значително условията на живот на масите и като увеличим нашите парични доходи.

Това е голяма задача, това е сериозна схватка с класовия враг. Осъществима ли е тази задача в обстановката на ожесточена война? Аз считам, че е осъществима. Та ние говорим не за строителството на железен път до Лунян или шосеен път до Ганчжоу. Ние говорим не за въвеждане на пълен монопол върху търговията с продоволствени стоки, не изискваме търговията със солта и тъканите, която има оборот 15 милиона юана, изцяло да се намира в ръцете на правителството и да не се допускат към нея търговците. Не за това говорим ние и не това се опитваме да осъществим. Онова, за което говорим и което осъществяваме, е развитието на селското стопанство и занаятчийското производство, износ на храни и волфрамова руда, внос на сол и тъкани; ние пристъпваме към работата, започвайки засега с влагането на 2 милиона юана плюс дяловите вноски на местното население. Нима това не е необходимо да се пра-

ви, не трябва да се прави, не ще може да се направи? Ние пристъпихме към тази работа и вече постигнахме известни успехи. Сегашната есенна реколта е с 20—25% по-голяма от есенната реколта през миналата година, което надминава набелязаното от нас 20% увеличение на реколтата. В областта на занаятчийското производство възстановява се производството на селскостопански инвентар и вар; започва да се възстановява добивът на волфрамова руда. Започна известно оживление и в производството на тютюн, хартия, дървесина. В областта на снабдяването с хранителни продукти през тази година успяхме да постигнем немалко успехи. Започна се частично внос на сол. Тези успехи създават основа за нашата твърда увереност, че понататъшното движение напред е възможно. Нима не е очевидна грешката на тези, които твърдят, че уж стопанското строителство е възможно едва след завършването на войната и че уж понастоящем то е невъзможно?

Оттук е ясно също така, че през съвременния етап цялото стопанско строителство трябва да се подчини на основната задача — воденето на революционната война. Понастоящем основната задача е революционната война, а стопанското строителство трябва да ѝ бъде поставено в служба, да се води в името на войната, да ѝ се подчинява. Еднакво погрешни са възгледите на тези, които считат, че стопанското строителство е основната от всички сегашни задачи и пренебрегват революционната война, занимавайки се със стопанско строителство откъснато от революционната война. Едва след завършването на гражданската война е възможно и ще бъде нужно да се каже, че основна задача е стопанското строителство. Би било безразсъдно да се опитваме да водим в хода на гражданската война такова мирно стопанско строителство, което ще стане необходимо едва в бъдещето, а не сега, което ще бъде възможно само в бъдещето, а съвсем не в сегашната обстановка. Понастоящем е необходима онази работа, която настоятелно се изисква от войната. Цялата тази работа трябва да служи на войната, а не да представлява мирно занимание, откъснато от войната. Ако някои другари смятат, че трябва да се осъществява стопанското строителство откъснато от войната, тяхната грешка трябва незабавно да се поправи.

Невъзможно е да се постигне бързо разгръщане на движението на стопанския фронт, без да се прилагат правилни форми на ръководство и правилни методи на работа. Това е също така важен въпрос, който ние сме длъжни да разрешим на нашето съвещание. Защото, след като се върнат по места, другарите ще трябва не само веднага да пристъпят към голяма работа, но и да ръководят много наши дейци, заедно с които те ще я осъществяват. Това се отнася особено до другарите, работещи в общинските и градски учреждения, а също така в кооперациите, Управлението за продоволствено снабдяване, Управлението по търговията и отдела по държавните доставки. Те са практическите работници, непосредствено мобилизиращи масите за организиране на кооперативите, за регулиране на снабдяването с хранителни продукти и превозите, ръководещи вноса и износа. Ако те не намерят правилни форми за ръководство, правилни и ефикасни методи на работа, това незабавно ще се отрази на нейните резултати и ще доведе до това, че нашата работа не ще получи поддръжката на широките маси и в течение на тази есен и зима, а също така на следващата пролет и лято ние не ще успеем да изпълним изцяло плана на Централното правителство в областта на стопанското строителство. Във връзка с това аз искам да посоча на другарите следните моменти:

1. Необходимо е да се мобилизират народните маси чрез обществените организации. Преди всичко президиумите на изпълнителните комитети от всички степени и другарите, работещи в отделите за народно стопанство и финансовите отдели, трябва системно да поставят на дневен ред, да обсъждат, да контролират и да проверяват цялата работа по разпространяването на заема, развитието на кооперациите, регулирането на снабдяването с хранителни продукти, развитието на производството и търговията. По-нататък, необходимо е да се мобилизират масовите организации, преди всичко профсъюзите и съюзите на селската беднота. Необходимо е профсъюзите да мобилизират масата на своите членове за работа на стопанския фронт. Съюзите на селската беднота представляват мощно оръдие за мобилизация на масите за развитие на кооперацията и за реализиране на заема; районните и общински

органи на властта трябва енергично да ги ръководят. Понататък, на събранията на населението, свиквани по села или по домакинства, трябва да се пропагандира стопанското строителство, разяснявайки изчерпателно връзката между революционната война и стопанското строителство, разяснявайки как да се подобряват условията на живота на масите, как да се увеличават нашите боеви сили. Призовавайте населението да купува облигациите на заема, да развива кооперацията, да подобрява снабдяването с хранителни продукти, да укрепва финансите, да разширява търговията; призовавайте го да се бори за осъществяването на тези лозунги, въодушевявайте народните маси. Ако не се мобилизират масите чрез обществените организации и не се води сред тях разяснителна работа, т. е. ако президиумите на изпълнителните комитети от всички степени и отделите за народно стопанство и финанси не поставят работата по стопанското строителство в центъра на своето внимание, не я подлагат на обсъждане и проверка, не отделят внимание за мобилизиране на масовите организации и провеждане събрания за пропаганда, ние не ще успеем да постигнем своята цел.

2. Методите за мобилизиране на масите трябва да не бъдат бюрократични. Бюрократическите методи на ръководство са недопустими в каквато и да била революционна работа; те са негодни и в работата по стопанското строителство. Такава мерзост като бюрократизма, трябва да се изхвърли в помийната яма — тя на никого не е нужна. Нашите другари трябва да обичат масовите форми на работа, т. е. формите, които са по сърце на всеки работник и селянин. Една от проявите на бюрократизма е нехайното отношение към работата, когато човек е равнодушен към всичко, работи как да е, чиновнически. Ние трябва да водим сериозна борба против тези явления. Друга проява на бюрократизма е голото администриране. Външно работникът от такъв тип не проявява нехайство в работата и се създава впечатление като че ли човекът работи старателно. А фактически невъзможно е да се развива успешно кооперацията с методите на голо администриране. Ако даже в течение на известно време тя формално и да расте, такъв растеж не може да бъде траен; в края на краищата масите ще загубят доверие в нея и в резултат на това ней-

ното развитие ще се затрудни. Разпространяването на заема чрез администриране — чрез произволно разпределяне на базата на свои цифри и сметки, без да се съобразяваме с това, понятно ли е това мероприятие на масите, могат ли хората да се подпишат за такива суми или не, — може да доведе само до недоволство сред масите, в резултат на което ще бъде невъзможно да се реализира заемът тъй както трябва. Голото администриране за нас, безусловно, е негодно. На нас ни е необходима настойчива агитация, необходимо е убеждение на масите. Ние трябва да развиваме кооперацията, да разпространяваме заема и да провеждаме цялата работа по мобилизиране на икономическите ресурси, съобразявайки се с конкретните условия и с конкретните настроения на масите.

3. За разгръщане на стопанското строителство са необходими многобройни ръководни кадри. Става дума не за десетки или стотици, а за хиляди и десетки хиляди хора, които трябва да се организират, да се обучат и да се изпратят на фронта на стопанското строителство. Те ще станат командири на стопанския фронт, а широките народни маси ще бъдат техните бойци. Някои хора често хленчат по повод на липсата на кадри. Но няма действително у нас няма кадри, другари? Из средата на масите, закалени в борбата за земя, в икономическата борба и в революционната война, излезе огромно количество кадрови работници — как е възможно тогава да се говори, че няма кадри? Необходимо е само да се откажем от погрешните възгледи — и кадри веднага ще се намерят.

4. Стопанското строителство не трябва да се откъсва не само от главната — военната задача, но и от другите задачи. Само чрез по-сериозно провеждане на кампанията по пропърката на разпределението на участъците земя³ може докрай да се изкорени феодалното и полуфеодалното земевладение, да се издигне производствената активност на селяните и да се постигне бързо включване на широките кръгове на селячеството в стопанското строителство. Само чрез решителното провеждане в живота на закона за труда може да се постигне подобряване на условията за живот на работническите маси, тяхното активно и бързо включване в стопанското строителство и засилване на тяхната ръководна роля по отношение на селячеството. Само при правилно ръко-

водство на избирателната кампания и „разобличителната кампания“⁴, която се разгръща едновременно с кампанията по проверка на разпределението на участъците земя, може да се заздравят нашите правителствени органи и да се обезпечи на нашето правителство възможност още по-ефикасно да ръководи революционната война, да ръководи всички отрасли на работата, да ръководи стопанското строителство.

Повишаването на политическото и културно равнище на народните маси чрез провеждане на културно-възпитателна работа има също така опромно значение за развитието на народното стопанство. И толкова по-малко трябва да се говори за това, че работата по разширяване на редовете на Червената армия не трябва да се пренебрегва нито за един ден. За всички е ясно, че ако Червената армия не печели победи, икономическата блокада още повече ще се засили. На свой ред, развитието на народното стопанство и подобряването на жизнените условия на масите несъмнено могат значително да помогнат в работата по разширяване редовете на Червената армия и да доведат до това, че широките народни маси с въодушевление да отиват на фронта. С една дума, ако ние постигнем изпълнение на всички посочени условия, включително и новото, извънредно важно условие — стопанското строителство, и заставим всички тези фактори да служат на революционната война, победата в революционната война несъмнено ще бъде наша.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 В периода от 1930 до 1934 година войските на Чан Кай-ши предприеха пет големи настъпления, които бяха наречени „походи“ срещу Централния червен район, център на който беше града Жуйцзин в провинцията Цзянси. Петият „поход“ беше започнат през октомври 1933 година, но активна подготовка за него Чан Кай-ши разгръна още през лятото на 1933 година.
- 2 Пунктове в селските райони на провинцията Цзянси, където периодически се устройваха пазари.
- 3 Кампанията по проверка на участъците земя се провеждаше след разпределението на земята в територията на червените райони; нейната задача беше проверка на правилността на разпределението на земята.
- 4 Има се предвид провежданата с демократични методи кампания по разкриване от широките кръгове на населението на нередните постъпки на работниците от учрежденията на демократичното правителство.

**КАК ДА ОПРЕДЕЛЯМЕ
КЛАСОВАТА ПРИНАДЛЕЖНОСТ В СЕЛО***
(октомври 1933 година)

** Този документ, написан от другаря Мао Цзедун през октомври 1933 година за ликвидиране на забезките, които бяха допускани в процеса на провеждането на поземлената реформа и за правилното разрешаване на аграрния въпрос, беше приет по онова време от Централното работническо-селско демократично правителство като ръководство за определянето на класовата принадлежност в село.*

1. ПОМЕШЧИЦИ

Помешчик наричат онзи, който владее земя, сам не се труди или се занимава само с такъв труд, който за него е допълнителен източник на доход, и живее за сметка на експлоатацията на селяните. Помешчиците експлоатират селяните главно чрез вземане на аренда за земята. Наред с това помешчиците получават също така и допълнителни доходи — или от лихварство, или от експлоатация на наемни работници, или от своите промишлени или търговски предприятия. Обаче главната форма на помешчическата експлоатация е експлоатацията на селяните чрез вземане на аренда за земята. Управляването на обществени земи и събирането на наем от училищните земи са също така една от формите на експлоатация чрез вземане на аренда¹.

Помешчиците, които, след като са се разорили, все пак не работят, а живеят с мошеничества и изнудвачество или пък за сметка на помощи от близки и приятели (при това условията на живот у тях са по-добри, отколкото у обикновени средняци), при все това се считат за помешчици.

Милитаристите, бюрократите, тухао и лешен, бидейки политически представители на класата на помешчиците, са най-злостните от помешчиците. По-малко влиятелни тухао и лешен често се срещат също така и сред кулаците.

Лицата, които помагат на помешчиците в събирането на арендата за земята и в управляването на стопанството, основен източник за съществуване на които е експлоатацията на селяните от помешчика и чиито условия на живот са по-добри, отколкото у обикновените средняци, трябва да се приравняват с помешчиците.

Лицата, чийто главен източник за съществуване е лихварството и чиито условия за живот са по-добри, отколкото на обикновените средняци, се наричат лихвари и те трябва да се приравняват с помещиците.

2. КУЛАЦИ

Кулаците, като правило, притежават земя, обаче някои от тях владееят само част от обработваемата от тях земя, а останалата част наемат; а някои съвсем нямат собствена земя и наемат цялата обработваема от тях земя. Кулаците, като правило, имат в излишък инвентар и оборотен капитал, сами участвуват в труда, обаче част от своя доход — най-често по-голямата част — те винаги получават от експлоатация. Кулашката експлоатация е главно експлоатация на наемна работна сила (ратаите). Наред с това кулаците или отдават част от земята под аренда и получават наем, или дават заеми, или са собственици на промишлени или търговски предприятия. Пак те в голямата си част управляват обществени земи. За кулак трябва да се счита и онзи, който, владеейки сравнително голяма площ най-добра земя, се труди върху земята сам и не прибегва до наемане на работна сила, но експлоатира селяните чрез вземане на наем за земята, лихварство или се ползува от други форми на експлоатация. Кулашката експлоатация има постоянен характер и у много кулаци доходът от нея представлява основната част от всички техни доходи.

3. СРЕДНЯЦИ

Средняците в значителната си част имат собствена земя. Някои средняци притежават само част от обработваемата от тях земя, а останалата част наемат; някои съвсем нямат собствена земя и наемат цялата обработваема от тях земя. Средняците до известна степен са обезпечени със собствен инвентар. Източник на съществуване за средняците е изключително или главно техният личен труд. Средняците, като правило, не експлоатират чужд труд; много от тях сами са подложени частично на експлоатация, внасяйки наем за наеманата от тях земя и лихви по заемите. Обаче средня-

ците, като правило, не продават своята работна сила. Известна пък част от средняците (заможните средняци) експлоатират чужд труд в неголеми мащаби, но тази експлоатация няма постоянен характер и не представлява за тях главен източник за доход.

4. БЕДНЯЦИ

Едни от бедняците притежават част от обработваемата от тях земя, но нямат достатъчно количество инвентар; а други съвсем не притежават земя и имат само инвентар, и то в недостатъчно количество. Като правило, бедняците са принудени да наемат земя за обработка и се подлагат на експлоатация, плащайки наем за земята и лихви по заемите и продавайки частично своята работна сила.

Докато на средняка, като правило, не се налага да продава своята работна сила, бедняците, като правило, са принудени частично да продават своята работна сила — този е главният критерий за определяне различието между средняците и бедняците.

5. РАБОТНИЦИ

Работниците (в това число и ратаите), като правило, съвсем нямат нито земя, нито инвентар; само някои от тях имат съвсем незначителни участъци земя и инвентар. Работниците съществуват изключително или главно чрез продажбата на своята работна сила.

Б Е Л Е Ж К И

1 В китайското село имаше много обществени земи. Обществените земи се дележаха на различни категории:

а) земи, доходите от които се предназначаваха за административни нужди, като например земите, принадлежащи на някои районни и общински органи на властта;

б) родови земи, като например земите, принадлежащи на родовете храмове;

в) земи, доходите от които се предназначаваха за религиозни цели, като например земите, принадлежащи на будистките, даоските, католическите и мюсюлманските храмове;

г) земи, доходите от които се предназначаваха за нуждите на обществената взаимопомощ, като например земите, принадлежащи на обществените хамбари или пък за други обществени нужди, като например земите, числящи се към фонда за ремонт на пътища и мостове;

д) земи, доходите от които се предназначаваха за нуждите на просвещението, като например училищните земи.

В преобладаващото болшинство от случаите с тези земи се разпореждаха помешчиците и кулаците, а селяните можеха да участвуват в управлението само на неголяма част от тях.

НАШАТА ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА*

(23 януари 1934 година)

* Доклад на другаря Мао Цзе-дун на втория Всекитайски конгрес на работническите и селски депутати, състоял се през януари 1934 година в гр. Жуйцзин, провинцията Цзянси.

Само наглите гоминдански милитаристи, които в районите на своето господство доведоха народа до нищета, а стопанството — до изтощаване, са способни ден след ден да разпространяват клеветническите твърдения, че уж в червените райони цари пълна разруха. Империалистите и гоминданът си поставят за цел разгрома на червените райони, проваляне на разгръщащото се в тези райони стопанско строителство, разрушаване на благосъстоянието на многомилионните маси работници и селяни, които постигнаха освобождение. Поради това те не само организираха въоръжени сили за провеждане на военни „походи“, но и осъществяват политика на жестока икономическа блокада. Обаче, като възглавихме широките народни маси и Червената армия, ние не само разгромихме редицата „походи“ на противника, но и правим всичко възможно и необходимо в стопанското строителство, за да провалим коварните планове на противника, който е замислил да ни задуши с икономическа блокада; и в това направление ние неотклонно вървим от успех към успех.

Принципите на нашата икономическа политика са следните: да правим всичко възможно и необходимо в областта на стопанското строителство; да мобилизираме икономическите ресурси за снабдяването на фронта и същевременно за максималното възможно подобряване условията на живот на народните маси; да укрепваме икономическото сближаване между работниците и селяните; да обезпечаваме ръководството на селячеството от страна на пролетариата; да се стремим към завоюване от държавния сектор на народното стопанство на ръководно положение по отношение на част-

ния сектор и да създаваме предпоставки за преминаване в бъдеще към социализма.

Централни задачи на нашето стопанско строителство са развитие на селскостопанското производство, развитие на промишленото производство, развитие на външната търговия и развитие на кооперацията.

Селското стопанство в червените райони понастоящем без съмнение се намира в подем. През 1933 година продукцията на селското стопанство в района на южната част на провинцията Цзянси и западната част на провинцията Фуцзян се увеличи с 15% в сравнение с 1932 година а в пограничния район Фуцзян—Чжецзян—Цзянси — с 20%. Добра реколта е събрана в пограничния район Сичуан — Шенси. В течение на първите една-две години след създаването на червените райони нерядко се наблюдаваше известно спадане на селскостопанското производство¹. Обаче след разпределянето на земята, когато правата на селяните върху земята бяха точно определени, а ние започнахме да поощряваме разширяването на производството, трудовият ентузиазъм на селските маси порасна и производството започна да се възстановява. Понастоящем в някои райони дореволюционното ниво на селскостопанското производство не само е достигнато, но даже е надминато. В някои места не само е възобновена обработката на земите, изоставени по време на революционната борба, но и са разработени нови земи. На много места с цел за регулиране на използването на работната сила в село са организирани дружества за трудова взаимопомощ и бригади за оране на земята²; за преодоляване на затрудненията, предизвикани от недостига на работен добитък, създадени са дружества за оказване помощ с теглова сила. Същевременно в производствената работа се включиха широките женски маси.

По време на гоминданското господство такова положение беше свършено невъзможно. Тогава земята принадлежеше на помещиците, и селяните не искаха, а и не можеха със свои сили да повишават плодородието на почвата. Само след като ние разпределихме земята между селяните и започнахме да поощряваме и да стимулираме тяхната производствена дейност, селските маси се проникнаха от трудов ентузиазъм и в областта на селскостопанското производство

станаха възможни големи победи. Тук е необходимо да се посочи, че при сегашните условия разширяването на селскостопанското производство е първостепенна задача на нашето стопанско строителство; то трябва да разреши не само извънредно важната проблема за продоволствието, но и проблемата за суровините за производство на такива предмети от първа необходимост като дрехи, захар, хартия, и пр., т. е. да разреши задачата за снабдяване с памук, коноп, захарна тръстика, бамбук и т. н. Важни задачи в селскостопанското производство са също така лесонасажденията и увеличаването на броя на добитъка. В условията на икономика, базираща се на дребно селскостопанско производство, не само е възможна, но е и необходима разработката на съответни производствени планове за най-важните видове селскостопанска продукция, а също така мобилизиране на селяните на борба за тези планове. Понататък ние трябва да отделяме за тази задача още по-голямо внимание и да ѝ отдаваме още по-големи сили.

Що се отнася до трудностите в работата по създаване на необходимите условия за селскостопанското производство, например обезпечаването му с работна сила, работен добитък, торове, семена, напояване, ние трябва енергично да ръководим селяните в борбата за преодоляване на тези трудности. Най-главните наши задачи в областта на селскостопанското производство са организираното регулиране на използването на работната сила и въвличането на жените в селскостопанското производство. Организиране на дружества за трудова взаимопомощ и бригади за оране на земята, мобилизиране на цялото селско население и ръководството му в най-важните сезони на полските работи — в периодите на пролетната и лятна оран — тези са мероприятията, необходими за разрешаване на проблемата за работна сила. Не малко селяни (около 25%) изпитват нужда от работен добитък, което също така представлява твърде сериозна проблема. На нас ни е необходимо да обърнем внимание на създаването на дружества по оказване помощ с теглова сила и да проведем сред селяните, които нямат работен добитък, кампания за купуване на добитък на общи разноски за съвместно ползуване. Максимално внимание трябва да се отделя на работата по напояването, което има жизнено значение за селското стопанство. Пона-

стоящем още не може, разбира се, да се поставя въпросът за създаване на държавни и колективни стопанства, обаче за ускоряване на развитието на селското стопанство е съвършено необходимо да се организират повсеместно неголеми опитни стопанства и агротехнически курсове, а също така да се устроят селскостопански изложби.

Провежданата от противника блокада създава трудности за износа на нашите стоки. Във връзка с това много отрасли от занаятчийското производство в червените райони западнаха, особено такива като производството на тютюн и хартия. Обаче тези трудности с износа не са съвсем непреодолими. Потребностите на широките маси на населението създават у нас свой собствен обширен пазар. На нас ни е необходимо планово да възстановяваме и развиваме занаятчийското производство и някои отрасли на промишлеността — преди всичко за удовлетворяване на своите собствени нужди, а след това за износ. В течение на последните две години, особено от първата половина на 1933 година насам, редица отрасли на занаятчийското производство и отделни видове на промишленото производство вече започнаха да се възраждат, както във връзка с това, че ние започнахме да им отделяме внимание, така и във връзка с постепенното нарастване на броя на производствените кооперации. Става дума главно за производството на тютюн, хартия, камфор, селскостопански инвентар и торове (вар и др.) и за добива на волфрамова руда. При сегашната обстановка не може също така да се пренебрегва собственото производство на тъкани, лекарства и захар. В пограничния район Фуцзян—Чжецзян—Цзянси в миналото никога не се произвеждаха такива стоки като хартия, тъкани и захар. А понастоящем тяхното производство се развива и това развитие дава напълно задоволителни резултати. Във връзка с недостига на готварска сол там е организирано производство на сол от селитра.

Промисленото производство трябва да се планира по съответния начин. Пълно и точно планиране на базата на разпокъсаното занаятчийско производство, разбира се, е невъзможно. Обаче повече или по-малко точно планиране е съвършено необходимо за някои важни отрасли на производството и преди всичко за тези отрасли, които се намират

във владение на държавата или кооперациите. Всяко държавно или кооперативно предприятие от самото начало на своята дейност трябва да се заеме с точно отчитане на източниците на суровини и на пазарите както в районите на противника, така и в нашите райони.

Понастоящем за нас е извънредно необходимо да регулираме планово търговията на населението с белите райони, при което държавата трябва да вземе непосредствено в свои ръце търговията с някои необходими стоки като напр. вноса на сол и тъкани, износа на продоволствени стоки и волфрамова руда, а също така регулирането на търговията с продоволствие на вътрешния пазар. В пограничния район Фуцзян—Чжецзян—Цзянси тази работа беше започната малко по-рано, а в Централния район — през пролетта на 1933 година. В резултат на създаване на Управление за външна търговия и други органи в това направление са постигнати първите успехи.

Сега нашето народно стопанство се състои от три сектора — държавен, кооперативен и частен.

Под ръководството на държавата се намират само тези стопански предприятия, държавното управление над които сега е възможно и необходимо. Секторът на държавната промишленост и търговия вече започна да расте и пред нас се откриват необятни перспективи.

Ние не само че не спъваме частностопанската дейност, но я поощряваме и стимулираме, ако частните предприемачи не нарушават законите, издадени от правителството. Защото развитието на частното стопанство е необходимо сега за интересите на държавата и народа. Понастоящем частното стопанство безусловно има абсолютен превес и несъмнено ще има такъв превес още в течение на доста дълъг период. Частното стопанство в червените райони понастоящем е представено от дребните предприемачи.

Кооперативният сектор се развива твърде бързо. Според данните на статистиката в седемнадесет околии на провинциите Цзянси и Фуцзян към септември 1933 година съществуваха общо 1,423 различни кооперации с дялов капитал, който надминаваше общо 300,000 юана. Най-голямо развитие получиха потребителните и продоволствени кооперации, а след тях следват производствените кооперации. Кредит-

ните кооперации едва са започнали своята дейност. В процеса на съвместна дейност кооперациите и държавните предприятия с течение на времето ще станат огромна икономическа сила, постепенно ще придобият превес над частното стопанство и ще започнат да играят по отношение на него ръководна роля. Поради това едновременно с поощряването на развитието на частното стопанство е необходимо всемерно да се развиват държавните предприятия и значително да се разширяват кооперативните предприятия.

За развитието на държавните предприятия и за помощ на кооперативните предприятия ние пуснахме, при поддръжката на народите маси, заем за стопанско строителство на сума 3 милиона юана. Единствен възможен източник на средства за финансиране на стопанското строителство понастоящем е привличането на средства от населението.

Увеличаване на нашите приходи чрез развитието на народното стопанство — такъв е основният курс на нашата финансова политика, който вече даде очевидни резултати в пограничния район Фуцзян—Чжецзян—Цзянси и започна да носи плодове и в Централния район. Решителното осъществяване на този курс е задача на нашите финансови и икономически органи. Необходимо е във връзка с това да се обърне още по-голямо внимание на това, Държавната банка при издаването на парични знаци да изхожда на първо място от нуждите на развитието на народното стопанство, а на чисто финансовите нужди да определя второстепенно място.

При изразходването на средствата основен принцип трябва да бъде икономията. Необходимо е всички работници от правителствените органи да разберат, че корупцията и разточителството са най-големи престъпления. Борбата против корупцията и разточителството донесе в миналото известни резултати и в това направление трябва да се действа и по-нататък. Да се икономисва всяка стотинка за нуждите на войната и революцията, за нашето стопанско строителство — такъв е принципът на нашето счетоводство.

Нашите методи за използване на държавните приходи трябва коренно да се отличават от гоминданските методи.

В момента, когато Китай е подложен на най-тежки икономически бедствия, когато стотици милиони хора стра-

дат от глад и студ, нашето народно правителство, въпреки всички трудности, се зае здраво със стопанското строителство в името на революционната война, в интерес на нацията. Съвършено ясно е, че само нашата победа над империализма и гоминдана, само нашата планова и организирана работа по стопанското строителство могат да спасят целия наш народ от небивали бедствия.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 В течение на първите 1—2 години след създаването на червените райони нерядко се наблюдаваше известно спадане на селскостопанското производство, което се обясняваше главно с това, че в периода на разпределянето на земята не бяха точно определени правата на селяните върху земята и новият икономически порядък още не беше влязъл в нормалното русло; това създаваше у селяните неувереност и понякога довеждаше до снижаване на тяхната производствена активност.
- 2 Дружества за трудова взаимопомощ и бригади за оране на земята — организации за трудова взаимопомощ, които се създаваха от селяните в червените райони при условията на индивидуално стопанство за обезпечаване на производствената дейност на селяните чрез регулиране на използването на работната сила. Участието в тези организации за трудова взаимопомощ беше доброволно и се основаваше на взаимната изгода: плащането за извършената работа ставаше по броя на работните дни, и който е работил по-малко, доплащаше на този, който е работил повече. Дружествата за трудова взаимопомощ, освен помощта на своите членове, помагаша и на семействата на военнослужащите в Червената армия, на вдовиците и на престарелите (лицата, които оказваха трудова помощ на вдовици и престарели, получаваха от последните само храна, но не получаваха парично възнаграждение). Тъй като организациите на трудовата взаимопомощ започнаха да играят важна роля в производството, а прилаганите от тях методи доказаха своята целесъобразност, тези организации почнаха да се ползват с гореща поддръжка от страна на населението.

**ПОВЕЧЕ ГРИЖА ЗА ЖИВОТА НА НАРОДА,
ПОВЕЧЕ ВНИМАНИЕ КЪМ МЕТОДИТЕ
НА РАБОТА***

(27 януари 1934 година)

** Из заключителното слово на другаря Мао Цзе-дун на II Всекитайски конгрес на работническите и селски депутати, състоял се в гр. Жуйцзин, провинцията Цзянси, през януари 1934 година.*

Има два въпроса, на които другарите в разискванията не обърнаха достатъчно сериозно внимание. На тези именно въпроси аз искам специално да се спира.

Първият от тях е въпросът за живота на народните маси.

Сега нашата основна задача е да се мобилизират широките народни маси за участие в революционната война, да се разгроми в революционната война империализмът и гоминданът, да се разпространи революцията по цялата страна, да се изгонят империалистите от Китай. Който недооценява тази основна задача, той е лош революционен работник. Ако нашите другари си изяснят добре тази основна задача, ако разберат, че е необходимо на всяка цена да се разпространи революцията по цялата страна, у нас не ще има ни най-малко пренебрежение към насъщните интереси и условията на живот на широките народни маси, не ще има ни най-малка недооценка на тези интереси и условия. Революционната война е война на народните маси, тя може да се води само като се мобилизират народните маси, само като се опираме на народните маси.

Ще успеем ли да победим врага, ако се ограничим само с мобилизацията на народа за воденето на войната и не се занимаваме с друга никаква работа? Разбира се, не. Ако ние искаме да победим, необходимо е да направим още твърде много. Необходимо е да ръководим селячеството в борбата за земя и да снабдим селяните със земя; да повдигаме трудовия ентузиазъм на селяните и да развиваме селскостопанското производство; да защитаваме интересите на работниците; да създаваме кооперативи; да развиваме външната търговия; да разрешаваме въпросите за обезпечаване

на народните маси с облекло, храна, жилища, Предмети от първа необходимост, да разрешаваме въпросите на здравеопазването, въпросите на брака. Накратко казано, всички въпроси на ежедневиия живот на народните маси трябва да бъдат предмет на нашето най-зорко внимание. Ако ние отделяме внимание на тези въпроси, ако ги разрешаваме и задоволяваме нуждите на народните маси, ние ще станем истински организатори на живота на народа и масите наистина ще се сплотят около нас и горещо ще ни поддържат. Другари, ще успеем ли ние тогава да вдигнем народните маси за участие в революционната война? Ще успеем, безусловно ще успеем.

С нашите работници се случваше понякога така: те се занимаваха само с увеличаване числеността на Червената армия, с увеличаване на транспортните отреди, със събирането на поземления данък, с разпространението на заема. А как стои работата по отношение на всичко останало? С останалото те не се занимаваха, за останалото не се грижеха; нещо повече, те въобще за нищо не се грижеха. Така например в Тинчжоу градският изпълнителен комитет по едно време се занимаваше само с увеличаване числеността на Червената армия и с мобилизиране в транспортните отреди, а съвсем не се интересуваше от въпросите на живота на народните маси. Между това, населението на Тинчжоу нямаше топливо, не можеше да си купи сол, която капиталистите криеха, част от населението нямаше жилища, в града не достигаше **оризът**, неговата цена беше висока. Такива бяха насъщните въпроси, които стояха пред населението на гр. Тинчжоу, което твърде много се надяваше, че ние ще помогнем да се разрешат те. Но градският изпълнителен комитет на Тинчжоу даже не поставяше тези въпроси. След избирането на събирането на работническите и селски депутати в Тинчжоу повече от сто депутати престанаха да се явяват на заседания, тъй като на тях се обсъждаха само въпросите за увеличаване числеността на Червената армия и мобилизиране в транспортните отреди и никак не се отделяше внимание на живота на народа; във връзка с това стана невъзможно по-нататък да се свикват заседания. Именно поради това се оказаха там такива незначителни резултатите от работата по увеличаване числеността на Червената армия и по мобилизацията в транспортните отреди. Такава е картината в едно място.

Другари, вие вероятно сте прочели раздадената ви брошура за двете образцови общини. Там картината е съвсем друга. Какви богати попълнения дадоха на Червената армия общината Чанган¹ от провинцията Цзянси и общината Цайси² от провинцията Фуцзян! В общината Чанган 80% от цялата младеж и мъжете и жените на зряла възраст постъпиха в редовете на Червената армия, а в общината Цайси в редовете на Червената армия влязоха 88%. Големи успехи са постигнати също и в разпространението на заема: в общината Чанган с население 1500 души за заема е записана сумата 4500 юана. Много добри резултати са постигнати там и по другите видове работа. С какво се обяснява това положение? Аз ще покажа това с няколко примера. Когато на един бедняк в общината Чанган изгоряла част от къщата, общинският изпълнителен комитет провел сред населението събиране на средства за помощ на пострадалия. Когато трима жители се оказали без средства за съществуване, изпълнителният комитет заедно с дружеството за взаимопомощ незабавно събрал ориз и помогнал на нуждаещите се. През лятото на миналата година във връзка с лошата реколта изпълнителният комитет закупил ориз от околията Гунлюе³, която се намира на повече от 200 ли от Чанган, и оказал помощ на населението. Подобна работа се е водела твърде добре и в общината Цайси. Това са действително образцови органи на властта. Техните методи на ръководство коренно се отличават от бюрократическите методи на ръководство на градския изпълнителен комитет в Тинчжоу. Ние трябва да се учим от другарите от общините Чанган и Цайси и да се борим с такова бюрократическо ръководство, каквото съществува в Тинчжоу!

Аз обръщам най-сериозно внимание на конгреса върху необходимостта дълбоко да вниква в насъщните въпроси на живота на народните маси, като се започне с въпросите за земята и труда и се завърши с въпросите за снабдяването с предмети от първа необходимост. Ето жените искат да се научат да орат и брануват. Кой ще ги научи на това? Децата искат да се учат. Създадени ли са за тях училища? Мостът, който се намира наблизо, е така тесен, че от него можеш да паднеш. Не е ли време той да се преустрои? Хората страдат от различни болести. Как да се излекуват?

Всички тези жизнени въпроси трябва винаги да стоят на дневен ред. Те трябва да се обсъждат, да се вземат по тях решения, да се провеждат тези решения в живота и да се проверява тяхното изпълнение. Необходимо е широките народни маси да разберат, че ние сме изразители на техните интереси, че ние живеем един живот с тях.

Необходимо е, изхождайки от това, те да изяснят за себе си издиганите от нас още по-високи задачи, задачите на революционната война, за да поддържат революцията, да я разпространят по цялата страна и вървейки след нашите политически лозунги, докрай да се борят за победата на революцията. Населението на общината Чанган казва: „Комунистите са прекрасни хора, те се грижат за всички наши нужди“. Чест и слава на образцовите работници от общината Чанган! Те завоюваха искрената любов на народа и техният апел за мобилизация за участие във войната среща поддръжката на широките народни маси. Искате ли да постигнете поддръжка на масите? Искате ли масите да дадат за фронта всички свои сили? За това е необходимо да бъдете заедно с масите, да издигате активността на масите, да вниквате в нуждите на масите, с цялото си сърце и с всичките си мисли да служите на интересите на масите, да разрешавате въпросите, свързани с работата и условията на живот на масите — въпросите за солта, ориза, жилището, облеклото, грижите за майката и детето, — с други думи, всички въпроси на живота на народа. Ако действваме по такъв начин, широките народни маси непременно ще ни поддържат и революцията ще стане за тях жизнено дело, революцията ще стане за тях знаме с най-висока слава. Ако гоминданът се опита да нападне червените райони, широките народни маси, без да жаят живота си, ще влязат в решителен бой. В това не може да има никакво съмнение. И наистина, нима не разгромихме първия, втория, третия и четвъртия „походи“ на врага?

Понастоящем гоминданът провежда тактика на строеж на блокаузи⁴, усилено издига своите „костенурки“, надявайки се на тях като на несъкрушима стена. Но така ли несъкрушима е тази стена, другари? Съвсем не. Погледнете самя. Нима не стояха здраво в продължение на хилядиле-

тия крепостните валове и дворците на феодалните императори? Но народните маси се вдигнаха и те паднаха един след друг. Руският цар беше един от най-жестоките управници в света, но нима оцеля този цар, когато пролетариатът и селячеството се вдигнаха на революция? Не, не уцеля. А несъкрушимите стени? Рухнаха. А кое е истинска несъкрушима стена, другари? Народът, многомилionните маси на народа, които от все сърце и с всичките си мисли поддържат революцията. Това е истинска несъкрушима стена, която не ще се разруши никога, не ще я разруши никаква сила. Контрареволуцията не ще ни сломи, а ние ще я слоим. Като сплотим многомилionните маси на народа около революционното правителство и разгърнем нашата революционна война, ние ще успеем напълно да унищожим контрареволуцията, ще успеем да освободим целия Китай.

Вторият въпрос е въпросът за методите на работата.

Ние сме ръководители и организатори на революционната война и в същото време ние сме ръководители и организатори на живота на масите. Организация на революционната война и подобряване условията на живот на масите — ето нашите две големи задачи. И тук пред нас с цялата си сериозност застава въпросът за методите на нашата работа. Ние трябва не само да поставяме задачите, но и да решаваме въпроса за методите на изпълнение на тези задачи. Пред нас, да кажем, стои задачата да преминем през река, но ако не разполагаме с мост или лодка, невъзможно е да направим това. Ако не разрешим въпроса за моста или лодката, всички разговори за прехвърлянето на другия бряг ще си останат празни приказки. Ако не разрешим въпроса за метода, изпълнението на задачата се свежда до празно бърбене. Ако не обръщаме внимание на ръководството на работата по увеличаване числеността на Червената армия и не изработим необходимите методи за това увеличение, можем да повтаряме за това хиляди пъти, успех не ще постигнем. Ако в която и да било друга работа — било при проверка на участъците земя, при стопанското строителство, в културнопросветната работа, в работата в пограничните и новите райони — ние само поставяме задачите, но не обръщаме внимание на методите на изпълнение на тези задачи, не се борим с бюрократическите методи на

работа и не прилагаме действени, конкретни методи, не отхвърлим методите на голото администриране и не прилагаме методите на търпеливото убеждение, ние не ще успеем да изпълним нито една задача.

В околията Синго нашите другари показаха първокласна работа и с това заслужиха почетното звание образцови работници. Добре, творчески поработиха и другарите в североизточната част на провинцията Цзянси и те заслужават да ги хвалим като образцови работници. Такива другари като работниците от околията Синго и североизточната част на провинцията Цзянси свързаха живота на масите с революционната война и разрешиха едновременно въпроса за методите и въпроса за задачите на революционната работа. Те работят сериозно, обмислено разрешават въпросите, изпълняват истински своя дълг пред революцията; те са прекрасни организатори и ръководители на революционната война и в същото време прекрасни организатори и ръководители на живота на масите. И в много други места, например в някои райони на околията Шанхан, Чантин и Юндин на провинцията Фуцзян, в Сицзян и други райони в южната част на провинцията Цзянси, в някои райони на околията Чалин, Юнсин и Цзиан в Пограничния район Хунан — Цзянси, в някои райони на околията Янсин в пограничния район Хунан — Хубей — Цзянси, а също така в районите и общините в редица околии на провинцията Цзянси и в околията Жуйцзин, непосредствено подчинена на центъра, другарите също така показват образци на работа и в еднаква степен заслужават нашата похвала.

Несъмнено във всички части на управляваната от нас територия има не малко активисти, добри работници, издигнали се от масите. Върху тези другари лежи задачата — да помагат там, където работата е поставена лошо, да помагат на неопитните другари да организират своята работа. Ние стоим пред лицето на велика революционна война, ние трябва да съкрुшим предприятия в огромни мащаби „поход“ на противника, ние трябва да разпространим революцията по цялата страна. И върху всички работници на революцията лежи извънредно голяма отговорност. След настоящия конгрес ние сме задължени да вземем ефи-

касни мерки за подобряване на нашата работа; най-добрите райони трябва да вървят по-нататък напред, а изоставащите — да догонят първите. Трябва да се създадат хиляди такива общини като Чанган, десетки такива околности като Синго. Това са наши здрави позиции. Като заемем тези позиции, ние ще тръгнем от тях към разгром на „походите“ на противника, към събаряне господството на империализма и гоминдана в целия Китай.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Чанган — община в околията Синго, провинцията Цзянси.
- 2 Цайси — община в околията Шанхан, провинцията Фуцзян.
- 3 Гунлюе — една от околиците, създадени в червения район на провинцията Цзянси с център в Дунгучжен (в югоизточната част на околията Цзиан). През октомври 1931 година тук загина командирът на 3-ти корпус на Червената армия другарят Хуан Гун-люе. В негова памет беше образувана околия, наречена на негово име.
- 4 През юли 1933 година на военно съвещание в планините Лушан (провинцията Цзянси) Чан Кай-ши взе решение за прилагане в петия „поход“ на нова военна тактика — тактика на издигане на блокхаузи около червения район. Според наличните данни, към края на януари 1934 година в провинцията Цзянси са били построени 2,900 блокхаузи. Тази чанкайшистка тактика на издигане блокхаузи се прилагаше впоследствие и от японските завоеватели в борбата против 8-та армия и Новата четвърта армия в Китай. Разработената от другаря Мао Цзе-дун стратегия на народна война доказва пълната възможност да се справим с тактиката на издигане на блокхаузи, която контрреволюционните сили прилагат, и да одържим над нея победа, което изцяло се потвърди от хода на събитията.

ЗА ТАКТИКАТА НА БОРБАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИЯ ИМПЕРИАЛИЗЪМ*

(27 декември 1935 година)

** Този труд представлява докладът на другаря Мао Цзе-дун на съвещанието на партийния актив във Ваяобао в северната част на провинцията Шенси. Този доклад беше изнесен от другаря Мао Цзе-дун след заседанието на Политбюро на Централния комитет на Китайската комунистическа партия във Ваяобао през декември 1935 г. На това заседание на Политбюро — изключително важно заседание на ръководния център на партията — беше подложен на критика съществуващият в партията погрешен възглед, че китайската национална буржоазия не била способна в съюз с работниците и селяните да води борба срещу японския империализъм и беше възприета тактиката на единен национален фронт.*

Въз основа на решението на Централния комитет другарят Мао Цзе-дун разясни в своя доклад с изчерпателна пълнота възможността и важността на създаването на нов единен фронт с националната буржоазия в условията на съпротивата на Китай срещу Япония. Той подчерта решаващата, ръководната роля на комунистическата партия и на Червената армия в този единен фронт, изтъкна продължителния характер на китайската революция, осъди съществуващите в партията в миналото в продължение на дълго време тясно сектантство и прекалена прибързаност в революционната дейност, които бяха главните причини за сериозните неуспехи на партията и на Червената армия в периода на втората гражданска революционна война. Същевременно другарят Мао Цзе-дун призова партията да извлече исторически урок от събитията през 1927 г., когато десният опортюнизъм на Чен Дусю доведе революцията до поражение. По-нататък той изтъкна, че Чан Кай-ши несъмнено ще се стреми да подкопае силите на революцията, и по такъв начин осигури на нашата партия за в бъдеще ясна ориентировка в новата обстановка и опази революционните сили от възможните загуби, вследствие на безкрайните измами и многократните въоръжени нападения, към които прибегваше Чан Кай-ши. Разширеното съвещание на Политбюро на Централния комитет на Китайската комунистическа партия, което се състоя през януари 1935 г. в Цзунци, провинция Гуйчжоу, отстрани предишното „ляво“-опортюнистическо ръководство на партията и сформира ново ръководство на партията начело с другарят Мао Цзе-дун. Обаче това съвещание се състоя по време на Великия поход на Червената армия и ето защо то може да вземе решения само по най-актуалните за онова време военни въпроси и по организационните въпроси — по отношение на Секретариата на Централния комитет на партията и на Централния Революционен военен съвет. Едва след като Червената армия излезе в северната част на провинцията Шенси, Централният комитет на Китайската комунистическа партия получи възможност да разясни обстойно всички въпроси на политическата тактика. В този доклад другарят Мао Цзе-дун подложи на всестранен анализ именно тези въпроси на политическата тактика.

ОСОБЕНОСТИТЕ НА СЕГАШНАТА ПОЛИТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА

Другари!

Понастоящем в политическата обстановка са станали големи изменения. В съответствие именно с тази изменила се обстановка нашата партия определи своите задачи.

С какво се характеризира сегашната обстановка?

Основната особеност на сегашната обстановка се състои в това, че японският империализъм се стреми да превърне Китай в своя колония.

Известно е, че в продължение почти на един век Китай представлява полуколониална страна, намираща се под съвместното господство на цяла редица империалистически държави. Благодарение на борбата на китайския народ срещу империализма и борбата на империалистическите държави помежду им, Китай все пак запази полунезависимо положение. Първата световна война беше дала възможност на японския империализъм да установи за известно време своето пълно господство над Китай; обаче в резултат на борбата на китайския народ срещу японския империализъм и на намесата на другите империалистически страни приетите от тогавашния главатар на предателите на родината Юан Ши-кай¹ 21 искания², които принуждаваха Китай на позорна капитулация, не можеха да не загубят своята сила. През 1922 г. на свиканата от Съединените щати Вашингтонска конференция на деветте държави³ беше подписан пакт, който възстановяваше предишното положение в Китай: той отново се оказа под съвместното господство на няколко империалистически държави. Но не мина много време и положението пак се измени. „Събитията от 18 септември 1931 г.“⁴ сложиха началото на етапа на пре-

върщането на Китай в японска колония. Обаче сферата на японската агресия временно беше ограничена в четирите Североизточни провинции⁵ и това създаваше впечатление, че японските империалисти могат и да не отидат по-далеч. Сега положението е съвсем друго: японските империалисти вече показаха, че имат намерение да напредват във вътрешността на Китай и че искат да заграт цялата страна. Японският империализъм се стреми сега да превърне целия Китай от полуколония, в която няколко империалистически държави имат всяка свой дял, в колония, над която Япония да господства сама. Неотдавнашните събития в източната част на провинцията Хебей⁶ и дипломатическите преговори⁷ демонстрираха този стремеж и поставиха под заплаха самото съществуване на целия китайски народ. Тези обстоятелства поставиха пред всички класи и всички политически групи в Китай въпроса: „Какво да правим?“ Да се съпротивяваме ли? Да капитулираме ли? Или, може би, да се мятане между едните и другите?

Да видим как различните класи в Китай отговарят на този въпрос.

Китайските работници и селяни искат да се съпротивяват. Революцията от 1924—1927 г., аграрната революция, която започна в 1927 г. и продължава и досега и вълната на антияпонското движение, която се надигна веднага след „събитията от 18 септември 1931 г.“ свидетелствуват, че китайската работническа класа и китайското селячество представляват най-непоколебимата сила на китайската революция.

Китайската дребна буржоазия е също за съпротивата. Та нали учещата се младеж и градската дребна буржоазия разгърнаха вече широко антияпонско движение! В миналото тези слоеве на дребната буржоазия участваха в революцията от 1924—1927 г. Вследствие на своето икономическо положение, т. е. бидейки дребни производители, те, както и селяните, са непримирими врагове на империализма. Те силно пострадаха от империализма и от китайската контрареволуция, които донесоха на много от тях безработица и частично или пълно разорение. Сега, когато те се сблъскаха лице с лице с непосредствената опасност

да бъдат превърнати в колониални роби, за тях няма друг изход освен съпротивата.

А как националната буржоазия, компрадорската буржоазия и класата на помещиците решават този въпрос, как го решава гоминданът?

Едрите тухао, едрите лешен, крупните милитаристи, висшите чиновници и едрите компрадори вече отдавна са го решили за себе си. Те казваха по-рано, казват и сега: революцията (все едно каква революция) е винаги по-лоша от империализма. Те образуваха лагера на предателите на родината. Пред тях не стои въпросът, да бъдат или да не бъдат колониални роби; те вече сами са се поставили извън нацията. Техните интереси са неделими от интересите на империалистите. Техният главатар е Чан Кай-ши⁸. Техният лагер от предатели на родината е заклет враг на китайския народ. Ако не беше тази шайка от предатели, японският империализъм никога нямаше да може така да си разпаше пояса. Това са прислужници на империалистите.

Въпросът с националната буржоазия е сложен. Тази класа вземаше участие в революцията от 1924—1927 г., а след това, като се изплаши от пожара на революцията, премина в лагера на враговете на народа, т. е. на страната на кликата на Чан Кай-ши. Въпросът стои така: има ли възможност да се измени позицията на националната буржоазия при днешните условия? Ние смятаме, че такава възможност съществува. И тя съществува затова, защото националната буржоазия не е същото, каквото е класата на помещиците и компрадорската буржоазия, между тях има разлика. Феодалният характер е присъщ на националната буржоазия в по-малка степен, отколкото на класата на помещиците, и компрадорският характер — в по-малка степен, отколкото на компрадорската буржоазия. Хората, сравнително тясно свързани с чуждестранния капитал и с поземлената собственост в Китай, образуват едната група от националната буржоазия. Това е дясното крило на националната буржоазия и засега ние не ще съдим за възможността за изменение на позицията на това крило. Става дума за другите групи от националната буржоазия — за онези групи, които нямат връзки с чуждестранния капитал и с поземлената собственост или са свързани

с него сравнително слабо. Ние считаме, че в новата обстановка, когато над нашата страна се надвиснала опасността да бъде превърната в колония, в позицията на тези групи от националната буржоазия могат да станат изменения. Характерна особеност на тези изменения ще бъдат колебанията. От една страна — империализмът не се харесва на националната буржоазия, но от друга — тя се страхува от последователното провеждане на революцията и се колебае между едното и другото. Ето защо националната буржоазия вземаше участие в революцията през периода 1924—1927 г. и премина на страната на Чан Кай-ши в края на този период.

С какво се отличава сегашният период от 1927 г., когато Чан Кай-ши предаде революцията? По онова време Китай беше още полуколония, а сега е на път да бъде превърнат в колония. Националната буржоазия, след като напусна своя съюзник — работническата класа — и завърза дружба с помещиците и компрадорите, получи ли нещо за тези девет години? Нищо, освен пълно или частично разорение на националната промишленост и търговия. Във връзка с всичко това ние считаме, че при днешните условия са напълно възможни изменения в позицията на националната буржоазия. До каква степен може да се измени нейната позиция? Обща характерна особеност на тези изменения ще бъдат колебанията на националната буржоазия. Обаче на някои етапи от борбата едната нейна част (лявото крило) може да вземе участие в борбата, а другата нейна част може да премине от колебания към позицията на неутралитет.

Интересите на кои класи представлява 19-а армия, възглавявана от Цай Гин-кай⁹ и другите? Тя представлява интересите на националната буржоазия, на върхушката на дребната буржоазия, на кулака и на дребния помещик в селото. Та нали всички тези цайтинкаи ожесточено се сражаваха срещу Червената армия; обаче впоследствие те сключиха съюз с Червената армия с цел да се съпротивяват срещу Япония и да водят борба срещу Чан Кай-ши. В Цзянси те водеха настъпление срещу Червената армия; пристигайки в Шанхай, те дадоха отпор на японския империализъм; идвайки в провинцията Фуцзян, те сключиха

съглашение с Червената армия и откриха огън срещу Чан Кай-ши. Каквото и да правеха след това цайтинкаите, колкото и да се искаше тогава на Фуцзянското народно правителство, действайки по старому, да не вдига народа на борба, вече самият факт, че те пренесоха огъня от Червената армия срещу японския империализъм и Чан Кай-ши, не може да не се признае за акт, полезен за революцията. Това означаваше разкол в лагера на гоминдана. Ако създамата се след „събитията от 18 септември“ обстановка доведе до това, че от гоминдана се отцепи тази група, защото днешната обстановка да не може да предизвика разкол в гоминдана? Не са прави онези членове на нашата партия, които твърдят, че помещическо-буржоазният лагер е изцяло единен и устойчив, че никакви обстоятелства не могат да предизвикат изменения в него. Тези хора не само не разбират цялата сериозност на днешната обстановка, но са забравили и историята.

Позволете ми още малко да засегна историята. В 1926 и 1927 г., когато революционните войски настъпваха срещу Ухан, а след това го превзеха и си пробиха път в провинцията Хенан, Тан Шен-чжи и Фин Юй-сян¹⁰ се присъединиха към революцията. Впоследствие в 1933 г., Фин Юй-сян отново сътрудничеса с комунистическата партия в провинцията Чахар и създаде там Съединена антияпонска армия.

Ето още един ярък пример: та нали 26-та армия,¹¹ която по-рано заедно с 19-а армия настъпваше срещу Червената армия в провинцията Цзянси, вдигна също през декември 1931 г. въстание в Нинду и също премина на страната на Червената армия! А ръководителите на въстанието в Нинду — Чжао Бо-шен и Дун Чжен-тан — станаха след това здрави революционери.

Антияпонските действия на Ма Чжан-шан¹² в трите източни провинции също означаваха разкол в лагера на управляващите кръгове.

Всички тези примери говорят, че когато японските бомби заплашват от всички страни Китай, когато борбата е изменила своите обикновени форми и изведнаж, е получила мощен размък, разколът в лагера на нашите врагове е напълно възможен.

Сега, другари, разрешете ми да поставя този въпрос в друга плоскост.

Какво ще бъде, ако някой, позовавайки се на политическата и икономическата слабост на китайската национална буржоазия, започне да възразява срещу нашето гледище и да твърди, че въпреки новата обстановка, в която се намира китайската национална буржоазия, тя все пак не ще може да измени своята позиция? Правилно ли ще бъде това твърдение? Аз считам, че и това твърдение не ще бъде правилно. Ако националната буржоазия поради своята слабост не е в състояние да измени позицията си, защо тогава тя я измени в 1924—1927 г., при това тя тогава не само започна да се колебае, но и тръгна по пътя на прякото участие в революцията? Нима слабостта на националната буржоазия е неин нов недостатък, който се е появил едва впоследствие, а не стар недостатък, органически присъщ ѝ още от пелени? Значи днес тя е слаба, а тогава не беше слаба? Една от основните политически и икономически особености на полуколониалните страни е тъкмо слабостта на националната буржоазия. Именно затова империалистите си позволяват да произволничат с нея и това на свой ред обуславя присъщата ѝ неприязън към империализма. Разбира се, ние не само не отричаме, а, напротив, напълно признаваме, че по същата тази причина империалистите, помещиците и компрадорската буржоазия без усилие привличат на своя страна националната буржоазия, използвайки като примамка временни подаяния, и това на свой ред обуславя нейната непоследователност спрямо революцията. Обаче съвсем не може да се твърди, че при днешната обстановка няма никаква разлика между националната буржоазия, от една страна, и помещиците и компрадорската буржоазия, от друга.

Ето защо ние подчертаваме, че в остри моменти на национална криза в гоминданския лагер ще стават разколи. Тези разколи намираха своя израз в колебанията на националната буржоазия, те намираха своя израз в постъпките на такива нашумели на времето си антияпонски дейци като Фин Юй-сян, Цай Тин-кай, Ма Чжан-шан. Това обстоятелство е неблагоприятно в общи черти за контрареволуцията и благоприятно за революцията. А неравномерността на политическото и икономическото развитие на Китай и обусло-

вената от това неравномерност на развитието на революцията увеличават възможността за такъв вид разколи.

Другари! Аз осветлих едната страна на въпроса — лицевата страна на медала. Разрешете ми да се спра и на нейната обратна страна, която се състои в това, че в редовете на националната буржоазия има майстори по измамването на народните маси. Защо? За това, че в нейната среда наред с хората, които действително подкрепят народната революция има много такива, които само за известно време заемат революционна или полуреволюционна поза. Това именно им дава възможност да заблуждават народните маси, за които не е лесно да разкрият непоследователността и лицемерието на такива хора. Това обстоятелство още повече задължава комунистите да критикуват своите съюзници, да разобличават лъжереволуционерите, да се борят за хегемония. Ако ние отричахме възможността за колебания на националната буржоазия и за нейното участие в революцията в периоди на сериозни сътресения, ние по такъв начин бихме свалили или най-малкото бихме стеснили задачата на борбата на нашата партия за хегемония. Защото ако националната буржоазия приличаше напълно на помешчиците и компрадорите и имаше същия зверски облик, какъвто имат националните предатели, задачата на борбата за хегемония можеше да се свали или най-малкото да се стесни.

За да дадем пълна характеристика на поведението на китайските помешчици и буржоазията през време на сериозни сътресения, трябва да изтъкнем още едно обстоятелство, а именно обстоятелството, че даже в самия помешчическо-компрадорски лагер няма пълно единство. Това е последица от полуколониалното положение на страната, т. е. положение, което се характеризира с това, че редица империалистически държави водят помежду си борба за Китай. В момента, когато острието на борбата е насочено срещу японския империализъм, лакеите на американците и даже на англичаните могат в зависимост от силата на укора на своите господари да тръгнат по пътя на тайната или даже явната борба срещу японските империалисти и техните помагачи. В миналото е имало твърде много случаи на такъв кучешки бой и аз не ще се спирам на тях. Днес ще напомня само че

гоминданският политикан Ху Хан-мин¹³, когото на времето си Чан Кай-ши беше хвърлил в затвора, неотдавна също подписа предложението от нас документ — състоящата се от 6 точки „Програма за съпротивата срещу Япония и за спасението на родината“¹⁴. Милитаристите от гуандун-гуансийската групировка¹⁵, на които се опира Ху Хан-мин, също се противопоставиха на Чан Кай-ши, като действуваха под такива фалшиви лозунги като „възвръщане на загубените територии“ и „съпротивата срещу Япония и ликвидирането на бандитизма“¹⁶ са еднакво важни задачи“ (лозунгът на Чан Кай-ши е: „Най-напред ликвидиране на бандитите, а след това съпротива срещу Япония“). Може би това ще ви се стори малко странно? Тук няма нищо странно. Това не е нищо повече от бой между големи псета и малки кученца, между сити и гладни кучета, бой, който забавлява самите тях, това е само известна пукнатина, своего рода противоречие, дразнещо техните нерви. Обаче този бой, тази пукнатина, това противоречие все пак са от полза за революционния народ. Ние не трябва да изпускате нито един случай на такъв бой, нито една такава пукнатина, нито едно такова противоречие във вражеския лагер — ние трябва да ги използваме за борбата срещу врага, който днес е главният враг.

Разглеждайки всестранно въпроса за класовите отношения в страната, можем да кажем, че във връзка с коренното изменение на обстановката, което се изразява в нахлуването на японските империалисти във вътрешността на Китай, се измениха и взаимоотношенията между различните класи в страната, нараснаха силите на лагера на националната революция, намаляха силите на лагера на националната контрареволюция.

Да преминем към обстановката в лагера на китайската национална революция.

Преди всичко за Червената армия. Другари, вие знаете, че вече от около година и половина трите основни съединения на китайската Червена армия извършват общо пребазиране. От август миналата година 6-та армейска група под командуването на др. Жен Би-ши¹⁷ и другите започна придвижване към района, където бяха разположени войските на др. Хе Лун¹⁸. След това през октомври беше започнато пребазиране на нашата армия¹⁹, а през март тази година за-

почнаха пребазиране и частите на Червената армия от Сичуан-Шенсийския пограничен район²⁰. Тези три съединения на Червената армия, след като оставиха своите предишни позиции, преминават в нови райони. В резултат на това общо пребазиране предишните райони, където беше разположена Червената армия, се превърнаха в райони на партизански действия и самата Червена армия в хода на пребазирането стана значително по-слаба. Ако разглеждаме цялата обстановка от тази гледна точка, противникът одържа временна и частична победа, а ние претърпахме временно и частично поражение. Вярно ли е това твърдение? Считам, че е вярно, защото това е факт. Обаче някои (например Чжан Го-тао²¹) твърдят, че Червената армия от Централния район²² е претърпяла поражение. Вярно ли е това? Не е вярно, защото това не отговаря на фактите. Марксистите, когато разглеждат някакъв въпрос, трябва да умеят да виждат не само част от него, но и целия въпрос изцяло. Жабата, която се намира в кладенеца, твърди, че „небето е голямо колкото кладенеца“. Това не е вярно, тъй като се знае, че от кладенеца не може да се види цялото небе. Но ако тя кажеше, че „една част от небето е голяма колкото кладенеца“, тя щеше да бъде права, тъй като това би отговаряло на фактите. Ние казваме, че в един смисъл (в смисъл на запазване на своите предишни позиции) Червената армия претърпя поражение, а в друг смисъл (в смисъл на извършване на Великия поход) тя одържа победа. И противникът в един смисъл (в смисъл на завземане на нашите предишни позиции) одържа победа, а в друг смисъл (в смисъл на постигане на целта на неговите „наказателни походи“ и „преследвания“) претърпя поражение. Именно само такава постановка на въпроса ще бъде вярна, защото ние все пак извършихме Великия поход.

Щом стана дума за Великия поход, ще поставим въпроса: какво е значението на Великия поход? Ние отговаряме: Великият поход беше невиджан в историята поход, той беше глашатай, той беше агитатор, той беше сеяч. Знае ли историята от самото сътворение на света, от първите царе до наши дни поход, подобен на нашия Велик поход? В продължение на дванадесет месеца, преследвани и бомбардирани всеки ден от въздуха от десетки самолети, разкъсвайки обкръжения, разгромявайки прикритията на врага и изплъз-

вайки се от преследването на почти милионна армия, преодолявайки неизброими трудности и препятствия, ние вървахме все напред; ние отмерихме със собствените си крака повече от двадесет хиляди ли, прекосихме единадесет провинции. Кажете, имало ли е в историята подобни походи? Не, никога. Великият поход беше глашатай, който възвести на целия свят, че Червената армия — това са герои, богатири, че империалистите и техният помагач Чан Кай-ши със своята шайка не са способни за нищо. Походът възвести за провалянето на всички опити на империалистите и на Чан Кай-ши да обкръжат нашите сили или да им преградят пътя. Великият поход беше също и агитатор, който разказа на почти двестамилионното население от единадесетте провинции, че само пътят на Червената армия е пътят към тяхното освобождение. Ако не беше този поход, откъде можеха широките народни маси да научат толкова бързо, че на света има такава велика правда, каквато е въплътена в Червената армия? Походът беше и сеяч, който разхвърли по единадесетте провинции множество семена, които ще покарат, ще пуснат листа, ще цъфнат, ще завържат и ще дадат в бъдеще плод. С една дума Великият поход завърши с победа за нас и с поражение за врага. А кой доведе похода до победата? Комунистическата партия. Такъв поход би бил немислим без комунистическата партия. Китайската комунистическа партия, нейните ръководни органи, нейните кадри, нейните редови членове не се боят от никакви трудности и лишения. Който се съмнява в нашата способност да възглавим революционната война, той ще се озове в блатото на опортюнизма.

Със завършването на похода се създаде нова обстановка. В сражението при Чжилочжен частите на Червената армия от Централния район в братско единство със северозападните части на Червената армия разгромиха „наказателния поход“ на предателя Чан Кай-ши срещу Пограничния район Шенси — Гансу²³. С тази победа беше тържествено поставен първият камък в основата на великото дело, предприето от Централния комитет на комунистическата партия — създаването на всекитайски щаб на революцията в Северозападен Китай.

Така стои въпросът с главните сили на Червената армия. А какво е положението с партизанската война в южните про-

винции? Партизанското движение в южната част на страната претърпя известни неуспехи, но то съвсем не е унищожено. На много места то се надига наново, расте, развива се²⁴.

В районите, в които господствува гоминданът, работниците пренасят вече своята борба извън стените на предприятията, те преминават от икономическа борба към политическа. Всред масите на работническата класа бурно се развива героичната борба срещу японския империализъм и националните предатели и, както изглежда, взривът вече не е далеч.

Борбата на селячеството не се прекратява. Страдайки от чуждоземното нашествие, от вътрешните неуредици и стихийните бедствия, селяните широко разгърнаха борбата във формите на партизанската война, на народните вълнения, на гладните бунтове и т. н. Антияпонската партизанска война на Североизток и в източната част на провинцията Хебей²⁵ — ето отговора на настъплението на японския империализъм.

Широк размах получава и студентското движение, при това то несъмнено ще се разгърне още по-широко в бъдеще. Обаче студентското движение ще може да получи устойчив характер, да премине през всички препятствия, поставени от заповедите на националните предатели за военно положение, от политиката на подривна дейност и масови убийства, провеждана от полицейските, тайните агенти, от шпионите в учебните заведения и фашистите само тогава, когато се съчетае с борбата на работниците, селяните и войниците.

За възможността за колебания на националната буржоазия, на кулаците и дребните помешчици и даже за тяхното участие в антияпонската война аз вече говорих по-горе.

Националните малцинства особено монголците във Вътрешна Монголия, които се оказаха пред пряката заплаха да бъдат поробени от японския империализъм, се вдигат на борба. В бъдеще тяхната борба трябва да се слее с борбата на народа в Северен Китай и с действията на Червената армия на Северозапад.

Всичко това свидетелствува, че отделните участъци от фронта на революцията започват да се сливат в един общонационален фронт и че развитието на революцията, което преди имаше неравномерен характер, постепенно става рав-

номерно в известна степен. Ние се намираме в навечерието на велики промени. Задачата на партията се състои в това, след като обедини дейността на Червената армия с дейността на работниците, селяните, учащите се, дребната буржоазия и националната буржоазия в целия Китай, да създаде единен революционен национален фронт.

ЕДИННИЯТ НАЦИОНАЛЕН ФРОНТ

След като разгледахме положението в лагера на контрареволуцията и в лагера на революцията, ние сега лесно можем да си изясним тактическите задачи на партията.

В какво се заключава основната тактическа задача на партията? Тя се заключава не в нещо друго, а в създаването на широк единен революционен национален фронт.

Доколкото се е изменила обстановката, в която се разгръща революцията, трябва съответно да се измени и тактиката на революцията, и методите на ръководство на революцията. Задачата на японския империализъм и на търгуващите с родината национални предатели се заключава в превръщането на Китай в колония, а нашата задача — в превръщането на Китай в независима, свободна държава, пазеща своята териториална цялост.

Завоюването на свобода и независимост за Китай е велика задача. За това е необходимо, да се води война срещу силите на чуждестранния империализъм и на вътрешната контрареволуция. Японският империализъм е изпълнен с решителност да воюва на всяка цена. Контрареволуционните сили на туао, лешен и на компрадорската буржоазия в страната засега превъзхождат силите на народа. Разгромяването на силите на японския империализъм и на китайската контрареволуция не ще се завърши за ден-два, ние трябва да бъдем готови за продължителна борба. Тук не може да се постигне успех с незначителни сили, ние трябва да съберем могъщи сили. В сравнение с миналото силите на контрареволуцията в Китай и в целия свят станаха по-слаби, а силите на революцията в Китай и в целия свят нараснаха. Това е правилна оценка, но това е само едната страна на въпроса. Заедно с това ние трябва да отбележим, че силите на кон-

трареволуцията в Китай и в целия свят засега още превъзхождат силите на революцията. Това е също правилна оценка и това е другата страна на въпроса. Неравномерността на политическото и икономическото развитие на Китай поражда и неравномерността на развитието на революцията. Победоносното шествие на революцията винаги се започва преди всичко, развива се преди всичко и завършва преди всичко с успех там, където контрареволуцията е сравнително слаба; а там, където контрареволуцията притежава голяма мощ, революцията или още не е започнала, или се развива твърде бавно. Китайската революция вече имаше случай да се сблъсква с това положение в миналото в продължение на дълъг период.

Може да се предполага, че общата революционна ситуация в бъдеще на някои етапи ще нараства, обаче неравномерността на развитието на революцията още ще се запази. За да може неравномерното развитие на революцията да бъде превърнато общо взето в равномерно, ще бъде необходимо още много време, ще бъдат необходими още огромни усилия, ще бъде необходима правилна тактическа линия на партията. Ако революционната война, която Комунистическата партия на Съветския Съюз ръководеше, завърши за три години, революционната война, която Китайската комунистическа партия ръководи, изисква дълго време, а за да ликвидираме окончателно и напълно силите на вътрешната и външната контрареволуция, ние трябва да бъдем готови да водим борба, колкото е необходимо и по-нататък; прекомерната прибързаност, която понякога се проявяваше в миналото, съвсем не ни е нужна. Необходимо е още да издигнем правилна революционна тактика; а ако тъпчем през цялото време на едно тясно пространство, както беше в миналото, големи дела не можем да извършим. Това, разбира се, не значи, че работата в Китай може да се води само полекичка, без да се бърза; работата трябва да се води бързо и смело; опасността от поробване не ни позволява да се бавим нито минута. Отсега нататък темповете на развитие на революцията също така значително ще се разраснат в сравнение с миналото, защото и Китай, и целият свят са стигнали до нов период на войни и революции. Въпреки това, революционната война в Китай все пак ще бъде продължи-

телна; този неин продължителен характер е обусловен от силата на империализма и неравномерността на развитието на революцията.

Ние казваме, че особеност на текущия момент е настъпването на нов подем на националната революция, че Китай отново се намира в навечерие на велика революция в цялата страна и в това се състои особеността на днешната революционна ситуация. Това е факт — факт, който показва едната страна на въпроса. Но в същото време ние казваме, че империализмът все още представлява сериозна сила, че неравномерността на развитието на силите на революцията е сериозен недостатък, че за да разбием врага, трябва да се готвим за продължителна война. В това се състои другата особеност на съвременната революционна ситуация. Това е също факт — факт, който показва другата страна на въпроса. Тези две особености, тези два факта ни се представят заедно, за да ни учат, за да изискват от нас да изменяме тактиката съответно с обстановката, да преустройваме нашите редици за бой. Днешната обстановка изисква решително да се откажем от сектанството, да преминем към организирането на широк единен фронт и да не изпадаме в авантюризм. Докато не е настъпил моментът за решителното сражение, докато още нямаме сили за решителното сражение, не трябва да се хвърляме безразсъдно в решителното сражение.

Тук няма да говорим за връзката между сектанството и авантюризма, няма да говорим и за опасността, която може да представлява авантюризмът в бъдеще, когато се развият големи събития. По този въпрос няма да бъде късно да поговорим и след това. Тук ще се спрем само на това, че тактиката на единния фронт и тактиката на сектантската затвореност са две различни и право противоположни една на друга тактики.

Едната тактика изисква: да отправим зов, да съберем могъщо опълчение, да обкръжим и унищожим врага.

А другата тактика изисква: да се хвърлим сами в жесток неравен бой срещу мощен враг.

Едната тактика гласи: ако ние недооценим положението, че действията на японския империализъм, насочени към превръщането на Китай в колония, са способни да предизвикат изменение в лагера на китайската революция и в лагера на

контрареволуцията, ние не ще можем напълно да оценим възможностите за организиране на широк единен революционен национален фронт. Ако ние недооценим силните и слабите страни на японската контрареволуция, на китайската контрареволуция и на китайската революция, ние не ще можем напълно да оценим необходимостта от организирането на широк единен революционен национален фронт; ние не ще можем да предприемем решителни мерки, за да сложим край на сектантството; не ще можем да се възползуваме от такова оръжие като единния фронт, за да организираме и сплотим многомилionните народни маси и всички възможни съюзници на революцията и да се отправим в настъпление срещу главния враг — японския империализъм и неговите слуги — китайските национални предатели; ние не ще можем да се възползуваме от оръжието на своята тактика, за да поразим намиращия се пред нас главен прицел, а ще разпръснем своя огън до такава степен, че нашите куршуми не ще поразят главния враг, а ще попаднат във второстепенния враг и даже в нашите съюзници. Това се нарича неумение да се избира врагът и напразно пилеене на патроните. По такъв път е невъзможно да се прогони противникът на стеснени, изолирани позиции. По такъв начин е невъзможно да се привлечат от лагера на врага, от неговите позиции на своя страна онези, които се намират в този лагер против волята си, онези, които вчера са били врагове, а днес могат да станат съюзници. По такъв начин ние фактически бихме помогнали на врага, а бихме довели революцията до застои, бихме я изолирали, бихме стеснили нейните рамки, бихме я довели до спадане и даже бихме я насочили по пътя на поражението.

А другата тактика гласи: цялата тази критика е неправилна. Силите на революцията трябва да бъдат почисти от чистото, пътят на революцията трябва да бъде по-прав ст правия. Вярно е само това, което е записано в каноните. Националната буржоазия изцяло и во веки веков е контрареволуционна. Ни най-малки отстъпки на кулака. С жълтите профсъюзи — само борба не на живот, а на смърт. Когато вие стискате ръката на Цай Гин-кай, не забравяйте в момента на ръкостискането да го наругаете като контрареволуционер. Може ли да се намери котка, която да не яде сла-

нина, може ли да се намери милитарист, който да не бъде контрареволуционер? Революционността на интелигенцията е само за три дни и ето защо е опасно да се привлича интелигенцията. Оттук изводът: сектантска затвореност — ето единственият лек против всички беди, а единният фронт е опортюнистическа тактика.

Другари, а къде е все пак правдата — в единния фронт или в сектантската затвореност? На чия страна, в края на краищата, е марксизмът-ленинизмът? Аз отговарям най-решително: на страната на единния фронт, против сектантската затвореност. Даже и тригодишни деца се случва да имат много правилни съждения, но не трябва да им се доверява управлението на големи държавни дела, защото те още не могат да съдят за държавните дела. Марксизмът-ленинизмът се бори против детските болести в редовете на революционерите. А тактиката, за която упорито се държат привържениците на сектантската затвореност, е цяла колекция от детски болести. Пътят на революцията, както и пътят на развитието на всички явления в света, е криволичещ, а не прав. Фронтът на революцията и фронтът на контрареволуцията могат да претърпят изменения, както претърпяват изменения и всички явления в света. Два основни факта са послужили като изходни точки при изработването от партията на новата тактика — тактиката на широкия единен фронт: единният факт е, че японският империализъм се стреми да превърне целия Китай в своя колония и вторият, — че в лагера на китайската революция има още много слаби места. Да се организират многомилionните народни маси, да се вдигне огромна революционна армия — ето какво се изисква днес за настъплението на революцията срещу контрареволуцията. Само такава сила е способна да разгроми японския империализъм и китайските национални предатели; това е очевидна истина. И ето защо само тактиката на единния фронт е марксистко-ленинска тактика. А тактиката на сектантската затвореност е тактика на самоизолация. Сектантството „плаши рибата — и тя отива в дълбочината, плаши птиците и те отлитат в гъстата гора“, то пропъжда на страната на врага онези многомилionни маси, онази огромна армия, за която говорихме по-горе, и това извиква само възторженото одобрение на врага. Всъщност сектантството, като покорен слуга,

служи на японския империализъм и на националните предатели. Марксизмът-ленинизмът бичува такава „чистота“ и такава „праволинейност“, за които говорят сектантите, а японският империализъм ги поощрява. Ние решително отхвърляме сектантството; на нас ни е необходим единен революционен национален фронт, който да нанесе смъртен удар на японския империализъм и на националните предатели.

НАРОДНАТА РЕПУБЛИКА²⁶

Ако нашето предишно правителство беше правителство на блока на работниците, селяните и на градската дребна буржоазия отсега нататък ние трябва да го преобразуваме така, че освен работниците, селяните и градската дребна буржоазия в него да се включат и всички онези елементи от другите класи, които изкажат желание да вземат участие в националната революция.

Понастоящем основната задача на това правителство е да даде отпор на опита на японския империализъм да глътне Китай. Рамките на това правителство в смисъл на неговия състав ще бъдат разширени твърде много; в него могат да бъдат допуснати да участвуват не само хората, заинтересовани единствено от националната революция и незаинтересовани от аграрната революция, но даже — ако те пожелаят това — и хора, свързани с европейския и американския империализъм и неспособни да се борят срещу него, но затова пък способни да водят борба срещу японския империализъм и неговите лакеи. Ето защо и програмата на едно такова правителство по принцип трябва да отговаря на основната задача — задачата за борба срещу японския империализъм и неговите лакеи. На тази основа се преустройва съответно и нашата предишна политика.

Особеност на революционния лагер сега е наличието на закалена комунистическа партия, наличието на закалена Червена армия. Това е изключително важно. Нямахме ли ние сега закалена комунистическа партия и Червена армия, щяха да възникнат огромни трудности. Защо? Защото в Китай има много предатели и те са силни; те неизбежно ще

се изхитрят всячески да подкопаят единния фронт, да провокират чрез заплахи и обещания, чрез хитри маневри разкол; те ще прибегнат до оръжие, за да разбият по части слабите в сравнение с тях сили, които се стремят да скъсат с предателите и да се обединят с нас за борба срещу Япония. Това неизбежно ще стане, ако в състава на антияпонското правителство и в антияпонската армия липсват такива важни сили като комунистическата партия и Червената армия. Главната причина за поражението на революцията през 1927 г. се заключаваше в това, че вследствие наличието на опортюнистическа линия в комунистическата партия не се полагаха усилия за разширяване редовете на революцията (т. е. на работническо-селското движение и армията, ръководена от комунистическата партия), а се ориентираха само към временния съюзник — към гоминдана. В резултат на това по нареждане на империалистите техните лакеи — тухао, лешен и компрадорската буржоазия, — след като пуснаха в ход всички лостове, привлякоха на своя страна най-напред Чан Кай-ши, а след това и Ван Цзин-вей, и революцията претърпя поражение. По това време единният революционен фронт нямаше централна ос, нямаше здрави революционни въоръжени сили и когато навсякъде започнаха измените, комунистическата партия трябваше да води сражението сама. Тя не можа да устои срещу тактиката на империалистите и на китайската контрареволуция, които разгромяваха силите на революцията по части. Макар по това време вече да съществуваша войските на Хе Лун и на Е Тин, но те още не представляваха политически здрава армия, а и при това партията не умееше да ги ръководи; при последна сметка те претърпяха поражение. Това е кървав урок; той показва как революцията търпи поражение поради липсата в нея на централна ос.

В това отношение положението сега се е изменило: сега има и мощна комунистическа партия, и мощна Червена армия, има и опорни бази на Червената армия. Комунистическата партия и Червената армия действуват сега като инициатори на единния антияпонски национален фронт, а в бъдеще те непременно ще станат здраво ядро на антияпонското правителство и на антияпонската армия. Това ще

обрече на провал подривната политика на японските империалисти и на Чан Кай-ши спрямо единния антияпонски национален фронт. Без съмнение, японските империалисти и Чан Кай-ши ще прибегнат до всякакви заплахи и обещания, до всевъзможни ловки маневри и ние трябва да бъдем във висша степен нащрек.

Разбира се, ние не можем да разчитаме, че широките редове на единния антияпонски национален фронт във всичките си части ще проявява такава устойчивост, каквато проявяват комунистическата партия и Червената армия. Може да се случи, че в процеса на дейността на единния антияпонски фронт някои негодни елементи да напуснат под влияние на врага този фронт. Но напускането на такива хора не е страшно за нас. Някои негодни елементи под влияние на врага ще си отидат, а под наше влияние ще дойдат други, добри. Стига да съществуват и да се развиват комунистическата партия и Червената армия, тогава без съмнение ще съществува и ще се развива и единният антияпонски национален фронт. Такава е ръководната роля на комунистическата партия и на Червената армия в единния национален фронт. Сега комунистите вече не са деца, те умеят да се разпореждат със себе си и знаят как да се отнасят със съюзниците си. Японските империалисти и Чан Кай-ши могат да пуснат в ход ловки маневри по отношение лагера на революцията, но нали и комунистите могат да пуснат в ход изкусни маневри по отношение лагера на контрареволуцията. Японските империалисти и Чан Кай-ши могат да привлекат на своя страна негодните елементи от нашите редове, но нали и ние, разбира се, можем да привлечем „негодните“ (а за нас добри) елементи от техните редове. Ако ние съумеем да привлечем от редовете на врага повече хора, неговите редове ще пооредят, а нашите ще се умножат. Изобщо, борбата сега се води между две основни сили и всички междинни сили трябва да се присъединят или към едната, или към другата страна. Такава е неоспоримата логика на нещата. При това политиката на японските империалисти и на Чан Кай-ши, насочена към поробването и продаването на Китай, не може да не тласка на наша страна големи сили. Те или ще се вляят непосредствено в редовете на Китайската комунистическа

партия и на Червената армия, или ще образуват с тях обединен фронт. Необходимо е само нашата тактика да не бъде тактика на сектантска затвореност и тази цел ще бъде постигната.

От какво е предизвикана необходимостта да се преобразува работническо-селската република в народна република?

Нашето правителство представлява не само работниците и селяните, а цялата нация. Това значение се влагаше и по-рано в лозунга за работническо-селска демократическа република, защото работниците и селяните съставляват 80—90% от цялата нация. Програмата от 10-те точки²⁷, изработена от VI Всекитайски конгрес на нашата партия, изразява интересите не само единствено на работниците и селяните, а на цялата нация. Обаче съвременната обстановка изисква от нас изменението на този лозунг, заменяването му с лозунга за народна република. Това е предизвикано от обстоятелството, че японската агресия измени отношенията между класите в страната и се създаде възможност за участие в антияпонската борба не само на дребната буржоазия, но и на националната буржоазия.

Разбира се, народната република няма да представлява интересите на враждебните класи. Напротив, тя пряко противостои на лакеите на империализма — тухао, лешен и компрадорската буржоазия — и не включва тези елементи в редовете на народа. Тук може да се направи аналогия с чанкайшисткото „национално правителство на Китайската република“, което представлява само най-крупните богаташи, а съвсем не представлява простия народ и не включва простия народ в състава на „нацията“. Работниците и селяните съставляват 80—90% от населението на Китай, ето защо народната република трябва да представлява преди всичко интересите на работниците и селяните. Но народната република ще отхвърли империалистическото потисничество и по такъв начин ще доведе Китай до свободата и независимостта, ще отхвърли помещическото потисничество и по такъв начин ще избави Китай от полуфеодалните порядки; а това отговаря на интересите не само на работниците и селяните, но и на останалата част от народа. Интересите на китайската нация се създават от съв-

купността от интересите на работниците и селяните и на останалата част от народа. Макар компрадорската буржоазия и помещиците да живеят също на китайска земя, обаче те не се съобразяват с интересите на нацията, техните интереси се сблъскват с интересите на мнозинството. Само с тази група ние вървим по различни пътища, ние се сблъскваме само с тази група и ето защо имаме право да казваме, че представляваме цялата нация.

Интересите на работническата класа се сблъскват също и с интересите на националната буржоазия. Невъзможно е да се разгръща успешно националната революция, без да се предоставят на авангарда на националната революция политически и икономически права, без да се даде възможност на работническата класа да насочи своите сили за борба срещу империализма и неговите лакеи — националните предатели. Обаче ако националната буржоазия се присъедини към единния фронт на борбата срещу империализма, ще се появят и общи интереси у работническата класа и националната буржоазия. В периода на буржоазнодемократическата революция народната република съвсем не ликвидирва частната собственост, която няма империалистически или феодален характер, съвсем не конфискува промишлените и търговските предприятия на националната буржоазия, а, напротив, поощрява развитието на тези предприятия. Ние ще вземем под защита всеки представител на китайската национална буржоазия при условие че той не поддържа империалистите и китайските национални предатели. Борбата между труда и капитала на етапа на демократическата революция има свои граници. Трудовото законодателство на народната република пази интересите на работниците, но то не е насочено против обогатяването на националната буржоазия, не е насочено против развитието на националната промишленост и търговия, защото това развитие не е в интерес на империализма, а в интерес на китайския народ. Оттук следва, че народната република представлява интересите на всички слоеве на народа, които влизат в състава на антиимпериалистическите, антифеодалните сили. Ядрото на правителството на народната република са представителите на работниците и селяните, но едновременно с това се допускат да вземат

участие в него и представители на другите антиимпериалистически, антифеодални класи.

Не е ли опасно да се допускат тези хора до участие в правителството на народната република? Не, не е опасно. Работниците и селяните представляват основната маса от населението на тази република. Предоставянето на градската дребна буржоазия, на интелигенцията и на другите елементи, подкрепящи програмата на борбата срещу империализма и феодализма, правото на глас и на участие в правителството на народната република, предоставянето им на правото да избират и да бъдат избирани не може да бъде в разрез с интересите на основната маса от населението — работниците и селяните. Важна част на нашата програма трябва да бъде защитата на интересите на основната маса — на работниците и селяните. Наличието в правителството на народната република на работническо-селско мнозинство, представляващо основната маса от населението на страната, ръководството и дейността на комунистическата партия в това правителство ще направят участието на тези хора безопасно. Китайската революция на сегашния си етап е все още буржоазнодемократическа революция, а не пролетарско-социалистическа революция. Това е съвършено ясно. Само трóцкистки контрареволюционери²⁸ могат да дрънкат такава глупост, че уж буржоазнодемократическата революция в Китай била завършена и че по-нататъшното развитие на революцията може да означава само социалистическа революция. Революцията от 1924—1927 г. беше буржоазнодемократическа революция, но тя не беше завършена, тя претърпя поражение. Аграрната революция, която под наше ръководство продължава от 1927 г. до днес е също буржоазнодемократическа революция, защото задачата на тази революция се заключава в борбата срещу империализма и феодализма, а не срещу капитализма. Революцията ще има такъв характер още дълго време.

Както и преди движещите сили на революцията общо взето си остават работниците, селяните и градската дребна буржоазия, при което към тях сега може да се прибави още и националната буржоазия.

Прерастването на нашата революция в социалистическа е въпрос на бъдещето. В бъдеще демократическата революция неизбежно ще прерасне в социалистическа революция. Кога ще се извърши този преход ще зависи от това, доколко са намерили условията за него, а за това може да бъде необходим доста продължителен период. Докато няма всички необходими политически и икономически условия за този преход, докато този преход не може да бъде в полза и не във вреда за преобладаващото мнозинство от нашия народ, не трябва да водим разговори за преход. Би било неправилно да се съмняваме в това, да се надяваме, че преходът може да бъде извършен в най-близко време и по такъв начин да заприличваме на някои другари, които казваха на времето си, че денят на първите успехи на демократическата революция в най-важните провинции на страната ще стане и ден на началото на прерастването. Тези другари разсъждаваха така, защото не виждаха какво представлява Китай в политическо и икономическо отношение, не разбираха, че завършването на демократическата революция в политическата и икономическата област в Китай ще бъде значително по-трудно, отколкото в Русия, че ще бъдат необходими повече време и по-големи усилия.

МЕЖДУНАРОДНАТА ПОМОЩ

Най-после искам да кажа няколко думи за взаимната връзка между китайската революция и световната революция.

Откакто се появи на бял свят чудовището на империализма, всичко в света се сплете така тясно, че при всичкото желание е невъзможно отделянето едно от друго. Китайският народ е изпълнен с храброст, за да води докрай смъртоносния бой със своите врагове, той е изпълнен с решителност със собствени сили да постигне своето възраждане и да се изправи отново, той е способен да застане като равен в една редица с народите от цял свят. Обаче това не значи, че ние нямаме нужда от международната помощ. Не, в наше време международната помощ е необходима на всяка страна, на всеки народ, който води революционна борба. Древен философ казва: „В епохата на Чунцю е ня-

мало справедливи войни²⁹. А сега империалистите още повече не могат да водят справедливи войни — справедливи войни могат да водят само потиснатите нации и потиснатите класи. Всички войни в света, в които народът се вдига срещу своите потисници, са справедливи войни. Февруарската революция и Октомврийската революция в Русия бяха справедливи войни. Народните революции в редица европейски страни след първата световна война бяха справедливи войни. Борбата на народа в Китай по време на опиумната война³⁰, войната на тайпините³¹, боксерското въстание³², военните действия в периода на революцията от 1911 г.³³, Северният поход в 1926—1927 г., революционната аграрна война, която продължава от 1927 г. до днес, и сегашната война, имаща за цел да даде отпор на Япония и да накаже националните предатели — това са все справедливи войни.

При днешния подем на антияпонската борба в целия Китай и при подема на антифашисткото движение в целия свят справедливите войни обхващат целия Китай, целия свят. Всички справедливи войни си помагат една на друга, всички несправедливи войни трябва да бъдат превръщани в справедливи войни. Така учи ленинизмът³⁴. В антияпонската война на нас ни е нужна помощта на задграничните народи и преди всичко помощта на народите на Съветския Съюз и те, естествено, ще ни помогнат, защото ние сме свързани с тях с връзките на кръвните интереси. Някога силите на китайската революция бяха отрязани от международните революционни сили от Чан Кай-ши и в този смисъл ние бяхме изолирани. Сега положението се измени, то се измени в благоприятна за нас посока. И занапред то също ще се изменя в благоприятна за нас посока. Ние няма да бъдем повече изолирани. Това е едно от необходимите условия за спечелването на победата в антияпонската война и за тържеството на китайската революция.

Б Е Л Е Ж И

- 1 Юан Ши-кай — главатар на бейянската клика от милитаристи през последните години от управлението на цинската династия. След като цинската династия беше съборена от революцията през 1911 г. Юан Ши-кай, опирайки се на въоръжените сили на

контрареволуцията и на подкрепата на империализма, а също така, като се възползува от съглашателството с буржоазията, която възглавяваше тогава революцията, заграби поста президент и създаде първото правителство на бейянската клика от милитаристи, които представляваха интересите на едрите помешчици и на едрата компрадорска буржоазия. Като се стремеше да стане император, за да си осигури подкрепата на японския империализъм, той прие в 1915 г. 21 искания на Япония, които имаха за цел да установят пълно господство на Япония в Китай. През декември същата година в провинцията Юннан избухна въстание, насочено против провъзгласяването на Юан Ши-кай за император. Това въстание намери широк отклик в цялата страна. Юан Ши-кай умря през юни 1916 г. в Пекин.

2 На 18 януари 1915 г. японските империалисти предявиха на китайското правителство на Юан Ши-кай 21 искания, а на 7 май поставиха ултиматум, като искаха отговор на тези искания в продължение на 48 часа. Исканията на Япония се делиха на пет групи. Първите четири групи съдържаха по-специално искания за предаването на Япония правата, присвоени от Германия в провинцията Шандун, за предоставянето на Япония нови права в Шандун, за предоставянето на Япония в Южна Манчжурия и Южна Монголия правото да арендува и придобива земи, правото да пребивават японски поданици, правото да се води промишлена и търговска дейност, изключителното право да строи железопътни линии и да разработва земните недра, а също така искането да бъде предаден Ханепинският металургичен комбинат за съвместно владение от Китай и Япония и за приемането от Китай на задължението да не преотстъпва на трети държави пристанищата, заливите и островите по китайското крайбрежие. А в петата група се съдържаха искания за даване на Япония широки политически, финансови, полицейски и военни права, които означаваха установяването на японско господство над Китай, и искането да ѝ бъде дадено и правото да строи магистрални железопътни линии между провинциите Хубей, Цзянси и Гуандун. С изключение на петата група, за която Юан Ши-кай заяви, че тя „ще бъде съгласувана по-късно“, всички тези искания бяха приети от него. Обаче единодушният протест на китайския народ срещу тези искания доведе до това, че те не бяха реализирани.

3 През ноември 1921 г. правителството на САЩ свика във Вашингтон конференция на деветте държави, на която освен Съединените щати бяха представени Китай, Англия, Франция, Италия, Белгия, Холандия, Португалия и Япония. На тази конференция се водеше борба между САЩ и Япония за господство на Далечния изток. На 6 февруари 1922 г., въз основа на предложените от САЩ принципи на „равните възможности“ и „на отворените врати“ за всички страни в Китай, беше сключен пакт между деветте държави. Предназначението на пакта между деветте държави се състоеше в това, да се създаде обстановка, при която

да може да се осигури съвместно господство на империалистическите държави над Китай, а по същество да се подготвят условия за монополното заграбване на Китай от американските империалисти и по такъв начин да се провалят плановете на Япония, която се стремеше да установи своето пълно господство над Китай.

- 4 На 18 септември 1931 г. японските войски, разположени в Североизточните провинции на Китай (така наречената Квантунска армия), завзеха Шенян (Мукден). Намиращите се в Шенян и във всички други райони на Североизтока китайски войски (Североизточната армия), като се подчиниха на заповедта на Чан Кай-ши „в никакъв случаи да не оказват съпротива“, се оттеглиха в района южно от Шанхайгуан, с което дадоха възможност на японците да окупира бързо провинциите Ляонин, Гирин и Хейлунцзян. Този агресивен акт на японските завоеватели е известен сред китайския народ като „събитията от 18 септември“.
- 5 Под името „четирите Североизточни провинции“ се имат предвид провинциите Ляонин, Гирин, Хейлунцзян и Жехе, които отговарят на днешните шест провинции от Североизточния административен район: Ляодун, Ляоси, Гирин, Сунцзян, Хейлунцзян, Жехе и значителна част от автономния район на Вътрешна Монголия. След „събитията от 18 септември“ армията на японските завоеватели заграби най-напред провинциите Ляонин, Гирин и Хейлунцзян, а в 1933 година окупира Жехе.
- 6 На 25 ноември 1935 г. по заповед на японците националният предател гоминданецът Ин Жу-ген създаде марионетно правителство в 22 околии в източната част на провинцията Хебей, което се наричаше „Източнохебейско антикомунистическо автономно правителство“. Именно тези събития се наричат събития в източната част на провинцията Хебей.
- 7 Под дипломатически преговори се имат предвид преговорите между правителството на Чан Кай-ши и японското правителство за така наречените „трите принципа на Хирота“. „Трите принципа на Хирота“ бяха издигнати от тогавашния японски министър на външните работи Хирота и се наричаха „трите принципа на отношенията с Китай“. Те се заключаваха в следното: 1) Китай прекратява всякакво антияпонско движение, 2) установява се икономическо сътрудничество между Китай, Япония и „Манчжоу-го“ и 3) Китай и Япония водят съвместно борба срещу комунизма. На 21 януари 1936 г. Хирота заяви в японския парламент, че „китайското правителство вече е приело трите принципа, предложени от империята“.
- 8 Този доклад беше изнесен от другаря Мао Цзе-дун в периода, когато Чан Кай-ши продължаваше своите машинации, продавайки Североизточните провинции, водеше пазарлък за продаването на Северен Китай и продължаваше активните военни действия срещу

Червената армия. Ето защо беше необходимо Китайската комунистическа партия да разобличи докрай Чан Кай-ши, да покаже истинската физиономия на този национален предател; по същите причини Китайската комунистическа партия, като предлагаше по това време организирането на единен антияпонски национален фронт, в него още не включваше Чан Кай-ши. Обаче в този доклад другарят Мао Цзе-дун вече споменава за разслоеността, което можеше да се извърши в лагера на китайските помещици и компрадорската буржоазия в резултат на противоречията между различните империалистически държави. Впоследствие поради това, че настъплението на японския империализъм в Северен Китай сериозно засягаше интересите на англо-американските империалисти, Китайската комунистическа партия дойде до извода, че чанкайшистката клика, тясно свързана с англо-американския империализъм, по заповед на своите господари може да измени отношението си към Япония. Ето защо комунистическата партия премина към политиката на натиск върху Чан Кай-ши, с цел да го тласне по пътя на съпротивата срещу Япония. През май 1936 г. Червената армия се върна от провинцията Шанси в северен Шенси и се обърна непосредствено към гоминданското правителство в Нанкин с искане да се прекрати гражданската война заради съвместната борба срещу Япония. През август същата година Централният комитет на Китайската комунистическа партия отново изпрати писмо до ЦИК на гоминдана, с което искаше организирането на единен фронт на двете партии за съвместна съпротива срещу Япония и назначаването на представители на двете страни за преговори. Обаче Чан Кай-ши и този път отхвърли предложенията на комунистическата партия. Едва през декември 1936 г., когато Чан Кай-ши беше арестуван в Сиан от гоминданските офицери, които бяха за обединение с комунистите за съпротива срещу Япония, той беше принуден да приеме искането на Китайската комунистическа партия за прекратяване на гражданската война и за подготовка на оказване отпор срещу японския империализъм.

- 9 През това време Цай Тин-кай беше командир на един от корпусите на 19-а гоминданска армия и заместник-командуващ тази армия. Той възглавяваше 19-а армия заедно с Чен Мин-шу и Цзян Гуан-най. Отначало 19-а армия водеше операции срещу Червената армия в Цзянси, а след „събитията от 18 септември“ беше прехвърлена в Шанхай. Подемът на антияпонското движение, който беше обхванал по това време Шанхай, както и цялата страна, оказа огромно влияние върху настроенията на 19-а армия. През нощта на 28 януари 1932 г., когато японските морски десантни войски извършиха нападение срещу Шанхай, 19-а армия заедно с населението на града оказа отпор на японците. Обаче поради предателската политика на Чан Кай-ши и на Ван Цзин-вей тези боеве завършиха с поражение. Веднага след това Чан Кай-ши хвърли 19-а армия във Фуцзян за продължаване на борбата срещу Червената армия. По това време командването на 19-а армия започна постепенно да разбира, че войната срещу

Червената армия не е изход от положението. През ноември 1933 г. командването на 19-а армия заедно с група гоминдански дейци начело с Ли Цзи-шен официално заяви за своето скъсване с Чан Кай-ши. Те образуваха в провинцията Фуцзян „Народно-революционно правителство на Китайската република“ и сключиха съглашение с Червената армия за съвместна съпротива срещу японския империализъм и за борба срещу Чан Кай-ши. Под ударите на въоръжените сили на Чан Кай-ши 19-а армия и Фуцзянското народно правителство претърпяха поражение. След това Цай Тин-кай и другите постепенно преминаха на позицията на сътрудничество с Китайската комунистическа партия.

- 10 През септември 1926 г., когато революционната армия на Северния поход приближи Ухан, Фин Юй-сян със своята армия, разположена в провинцията Суйюан, обяви за скъсването си с бейянската клика от милитаристи и се присъедини към революцията. В началото на 1927 г. войските на Фин Юй-сян, като се отправиха от провинцията Шенси, съвместно с армията на Северния поход предприеха настъпление срещу провинцията Хенан. След измяната на Чан Кай-ши и Ван Цзин-вей в 1927 г. Фин Юй-сян също вземаше участие в борбата срещу комунистите, но неговите интереси непрекъснато идваха в стълкновение с интересите на кликата на Чан Кай-ши. След „събитията от 18 септември“ Фин Юй-сян се обяви за съпротива срещу японските завоеватели и през май 1933 г. започна да сътрудничи с Китайската комунистическа партия, като организира в Чжанцзякоу (Калган) Съединена народна антияпонска армия. Под двойния удар на войските на Чан Кай-ши и на армията на японските завоеватели през август това антияпонско въстание претърпя поражение. През последните години на своя живот Фин Юй-сян продължаваше да се придържа към позицията на сътрудничество с Китайската комунистическа партия.
- 11 26-а гоминданска армия беше изпратена от Чан Кай-ши в провинцията Цзянси за настъпление срещу Червената армия. През декември 1931 г. в отговор на апела на Китайската комунистическа партия за съпротива срещу японския империализъм повече от десет хиляди души от състава на тази армия под ръководството на другарите Чжао Бо-шен, Дун Чжен-тан и други вдигнаха въстание в град Нинду, провинция Цзянси, и преминаха на страната на Червената армия.
- 12 Ма Чжан-шан беше генерал от гоминданската Североизточна армия. Частите, които той командуваше, бяха разположени в провинцията Хейлунцзян. След „събитията от 18 септември“, когато японските агресори започнаха да се придвижват от провинцията Ляонин в Хейлунцзян, тези части им оказаха съпротива.
- 13 Ху Хан-мин — известен гоминдански политикан, който на времето си се обяви против провъзгласената от Сун Ят-сен политика на сътрудничество с Китайската комунистическа партия. В

1927 г. той беше един от участниците в организирания от Чан Кай-ши контрареволуционен преврат от 12 април. По-късно, в резултат на борбата за власт, която се водеше между него и Чан Кай-ши, той беше хвърлен от последния в затвора. След „събитията от 18 септември“ той беше освободен и отиде от Нанкин в Кантон, където му се удаде за дълго време да противопостави гуандун-гуансийските милитаристи на нанкинското правителство на Чан-Кай-ши.

- 14 „Програмата за съпротивата срещу Япония и за спасението на родината“, състояща се от шест точки, или, иначе, „Основната програма на войната на китайския народ срещу японския империализъм“, беше издигната от Китайската комунистическа партия в 1934 г. и обнародвана с подписите на Сун Цин-лин и др. Тази програма се състоеше от следните точки: 1) всеобща мобилизация на сухопътните, морските и въздушните сили за война срещу Япония; 2) мобилизиране на целия народ; 3) всеобщо въоръжаване на народа; 4) конфискация на имуществата на японските империалисти в Китай и имуществата на националните предатели за покриване разходите по воденето на антияпонската война; 5) създаване на всекитайски национален комитет на въоръжената самоотбрана, избран от представители на работниците, селяните, военните, интелигенцията и търговците; 6) обединяване с всички врагове на японския империализъм и установяване на приятелски отношения с всички страни, съблюдаващи приятелски неутралитет.
- 15 Имат се предвид гуандунският милитарист Чен Ци-тан и гуансийските милитаристи Ли Цзун-жен, Бай Чун-си и други.
- 16 Чанкайшистката банда наричаше революционния народ „бандити“, а своите военни действия срещу революционния народ и масовите разправи наричаше „ликвидация на бандитизма“.
- 17 Другарят Жен Би-ши — един от най-старите членове на Китайската комунистическа партия, голям организатор. От V Всекиитайски конгрес на партията в 1927 г. на всички конгреси неизменно беше избран за член на Централния комитет. На четвъртия пленум на Централния комитет от 6-то свикване в 1931 г. беше избран за член на Политбюро. В 1933 г. заемаше поста секретар на партийния комитет в Пограничния район Хунан — Цзянси и председател на Военно-политическия съвет. След съединяването на 6-а армейска група с 2-ра армейска група беше назначен за политически комисар на 2-ри фронт, създаден от тези две армейски групи. В началото на антияпонската война беше началник на Главното политическо управление на 8-а армия. От 1940 г. работеше в Секретариата на Централния комитет на Китайската комунистическа партия. На първия пленум на Централния комитет от 7-то свикване в 1945 г. беше избран за член на Политбюро и за един от секретарите на ЦК. Почина на 27 октомври 1950 г. в Пекин.

- 18 6-та армейска група на Работническо-селската китайска Червена армия най-напред имаше опорна база в Пограничния район Хунан—Цзянси. През август 1934 г. по нареждане на Централния комитет на Китайската комунистическа партия тя разкъса обкръжението и започна пребазирането си на нови позиции, а през октомври същата година се съедини в източната част на провинцията Гуйчжоу с 2-ра армейска група на Червената армия под командването на др. Хе Лун. От тези две армейски групи беше създаден 2-ят фронт на Червената армия, който основа революционната опорна база на границата на провинцията Хунан, Хубей, Сичуан и Гуйчжоу.
- 19 През октомври 1934 г. 1-та, 3-та и 5-та армейски групи от Работническо-селската китайска Червена армия (1-ия фронт на Червената армия), като се отпавиха от Чантина и Нинхуа (западната част на провинцията Фуцзян), от Жуцзин и Юйду (южната част на провинцията Цзянси), започнаха общо стратегическо пребазиране. Червената армия мина през единадесет провинции — Фуцзян, Цзянси, Гуандун, Хунан, Гуанси, Гуйчжоу, Сичуан, Юннан, Сикан, Гансу и Шенси, преодоля високи планински хребети, покрити с вечни снегове, премина покрити с блата равнини, където почти никога не е стъпвал човешки крак. Търпейки лишения и неспогоди, разкъсвайки многократно обкръженията, разгромявайки прикритията на врага и изплъзвайки се от преследването, армията измина в походен ред 25 хиляди ли (12,500 километра) и през октомври 1935 г. успешно достигна революционната опорна база в северната част на провинцията Шенси.
- 20 Червената армия от пограничния район Сичуан — Шенси е 4-ят фронт на Работническо-селската китайска Червена армия. През март 1935 г. 4-ят фронт, след като напусна опорната база в пограничния район Сичуан — Шенси, започна пребазиране в района на границата на провинциите Сичуан и Сикан. През юни същата година в района Маогун в западната част на провинцията Сичуан той се съедини с 1-я фронт на Червената армия, след което двата фронта се отпавиха в две колони на север. През септември те излязоха в района Маоергай, недалеч от Сунпан. В това време намиращият се на 4-я фронт Чжан Го-тао, въпреки нареждането на Централния комитет на Китайската комунистическа партия, самоволно поведе лявата колона на юг, като по такъв начин разцепи Червената армия. През юни 1936 г. 2-ят фронт на Червената армия, след като разкъса блокадата на пограничния район Хунан — Хубей — Сичуан — Гуйчжоу и като мина през провинциите Хунан, Гуйчжоу и Юннан, се съедини с войските от 4-я фронт в пункта Ганцзи, провинция Сикан. Тогава другарите от частите на 4-я фронт, верни на директивата на Централния комитет, против волята на Чжан Го-тао отново се върнаха заедно с войските от 2-я фронт на север. През ноември същата година всички войски от 2-я фронт и част от войските на 4-я фронт

пристигнаха в северната част на провинцията Шенси, където успешно се съединиха с войските от 1-ви фронт на Червената армия.

- 21 Чжан Го-тао — предател на китайската революция. На младина, като се присъедини към революцията, влезе в Китайската комунистическа партия. През време на пребиваването си в партията той извърши безбройно много грешки и най-тежки престъпления спрямо партията. Чжан Го-тао извърши най-голямото престъпление в 1935 г., когато се обяви против похода на Червената армия на север, стоеше на позициите на поражението и ликвидаторството и настояваше за отстъпление на Червената армия в районите на националните малцинства между провинциите Сичуан и Тибет. Същевременно той водеше открит предателска дейност срещу партията и нейния Централен комитет, образува свой „ЦК“, като подкопаваше единството на партията и на Червената армия, в резултат на което на 4-я фронт на Червената армия бяха нанесени тежки загуби. Бойците от частите на 4-ти фронт и широките маси на военните и политическите работници от тези части благодарение на търпеливата възпитателна работа, която водеха другарят Мао Цзе-дун и Централният комитет на партията, бързо се върнаха под вярното ръководство на Централния комитет и изиграха славна роля в борбата по-късно. А самият Чжан Го-тао остана непоправим докрай. През пролетта на 1938 г. той избяга от Пограничния район Шенси — Гансу — Нинся и стана агент на гоминданското контраразузнаване.
- 22 Има се предвид Червената армия, създадена в района на провинциите Цзянси и Фуцзян и която се намираше под непосредственото ръководство на Централния комитет на Китайската комунистическа партия, т. е. 1-ви фронт на Червената армия.
- 23 През юли 1935 г. гоминданските войски започнаха третия „наказателен поход“ срещу опорната база на революцията на границата на провинциите Шенси и Гансу. Най-напред 26-и корпус на Червената армия на източния фронт — северната част на провинцията Шенси — разгроми две бригади на вражеските войски и прогони противника на източния бряг на река Хуанхе. През септември същата година 25-и корпус на Червената армия, разположен първоначално в опорната база Хубей — Хенан — Анхуей, минавайки през южната част на провинцията Шенси и източната част на провинцията Гансу, излезе в северната част на Шенси, където се съедини с частите на Червената армия от северната част на провинцията Шенси. Така беше сформирана 15-а армейска група на Червената армия. В сражението в района на Лаошан, околия Ганцюан, 15-а армейска група унищожи голямата част от 110-а дивизия на противника; командирът на дивизията беше убит. Наскоро след това в боевете в района Юйлинцяо, околия Ганцюан, бяха разгромени четири батальона от 107-а дивизия на противника. Тогава противникът пристъпи към организиране на ново настъпление. Под командуването на Дун Ин-бин (командир на корпус от Североизточната армия) пет

дивизии на противника започнаха настъпление в две колони. На изток една дивизия напредваше в северно направление, по пътя Лочуан — Фусян, а на запад четири дивизии, като се отправиха от точките Цинян и Хешуй (провинция Гансу), напреднаха по течението на река Хулухе по направление на Фусян (в северната част на Шенси). През октомври същата година в северната част на провинцията Шенси дойде Червената армия от Централния район. През ноември тази армия заедно с 15-а армейска група унищожи в боя при Чжилочжен (югозападно от Фусян) 109-а дивизия на противника и в хода на преследването разгроми в Хейшуйси един полк от 106-а дивизия. Така третият „наказателен поход“ на врага срещу опорната база Шенси — Гансу беше окончателно разгромен.

24 Когато в 1934—1935 г. по време на пребазирането главните сили на Червената армия напуснаха своите позиции в южната част на Китай, те оставиха там партизански отреди. Тези отреди водеха упорита партизанска война в 14 района на територията на 8 провинции. Става дума за следните райони: районът в южната част на провинцията Чжецзян, районът в северната част на провинцията Фуцзян, районът в източната част на провинцията Фуцзян, районът в южната част на провинцията Фуцзян, районът в западната част на провинцията Фуцзян, районът в североизточната част на провинцията Цзянси, районът на границата на провинциите Фуцзян и Цзянси, районът на границата на провинциите Гуандун и Цзянси, районът в южната част на провинцията Хунан, районът на границата на провинциите Хунан и Цзянси, районът на границата на провинциите Хунан, Хубей и Цзянси, районът на границата на провинциите Хубей, Хенан и Анхуей, районът Тунбошан в южната част на провинцията Хенан и районът на остров Хайнан (провинция Гуандун).

25 След като японските империалисти нахлуха в 1931 г. в Североизточните провинции на Китай, Китайската комунистическа партия призова народа на въоръжена съпротива, организираще антияпонски партизански отреди и Североизточната народнореволюционна армия и подпомагаше различните антияпонски доброволчески части. След 1934 г. всички антияпонски части от Североизточен Китай бяха съединени под ръководството на Китайската комунистическа партия в Обединена Североизточна антияпонска армия под общото командване на прославения Ян Цзин-юй, член на комунистическата партия. Дълго време тази армия водеше упорита партизанска война срещу японския империализъм в Североизточен Китай. Под антияпонска партизанска война в източната част на провинцията Хебей се има предвид селското антияпонско въстание, избухнало в източната част на тази провинция през май 1935 г.

26 Властта с такъв характер, за който говори тук другарят Мао Цзе-дун — народната република, — беше създадена, а съответните политически установки бяха напълно осъществени в периода

на антияпонската война в освободените народни райони, намиращи се под ръководството на Китайската комунистическа партия. Ето защо комунистическата партия се оказва в състояние да застане вълчело на народа в тила на прегивника и да го поведе на победоносна борба срещу японските завоеватели. В хода на избухналата след капитулацията на Япония трета гражданска революционна война освободените народни райони постепенно се разпространява в целия Китай, и по такъв начин възниква единната Китайска Народна Република. Идеята на другаря Мао Цзе-дун за народната република се осъществи в мащаба на целия Китай.

- 27 През юли 1928 г. VI Всекитайски конгрес на Китайската комунистическа партия прие програма, състояща се от следните десет точки: 1) събаряне на господството на империализма; 2) конфискуване на предприятията и банките, принадлежащи на чуждестранния капитал; 3) обединение на Китай и признаване правото на национално самоопределение; 4) събаряне на милитаристското гоминданско правителство; 5) установяване на властта на събранията на работническите, селските и войнишките депутати; 6) установяване на осемчасов работен ден, увеличение на работната заплата, оказване помощ на безработните, обществено осигуряване и т. н.; 7) конфискуване на всички помешчески земи, предаване на обработваемата земя на селячеството; 8) подобряване жизнените условия на войниците, даване на войниците земя и работа; 9) отменяване тежките налози и данъци и въвеждане на единен прогресивен данък; 10) съюз със световния пролетариат и със СССР.
- 28 Троцкисти — първоначално антиленинска групировка в руското работническо движение, която впоследствие се превърна в бясна контрареволуционна банда. В доклада си на пленума на ЦК на ВКП(б) през 1937 г. другарят Сталин даде следната характеристика на еволюцията на тази изменническа групировка: „Троцкизмът в миналото, преди 7—8 години, беше едно такова политическо течение в работническата класа, наистина антиленинско и затова дълбоко погрешно, но все пак политическо течение... Днешният троцкизъм не е политическо течение в работническата класа, а безпринципна и безидейна банда от вредители, диверсанти агенти на разузнавателни служби, шпиони, убийци, банда от закleti врагове на работническата класа, действащи като наемници на разузнавателните органи на чужди държави“ (И. В. Сталин, „О недостатках партийной работы и мерах ликвидации троцкистких и иных двурушников“. Доклад и заключительное слово на пленуме ЦК ВКП(б), 3—5 март 1937 г., М., 1937 г., стр. 33, 39. — Бел. ред.) (Бълг. изд., 1949, стр. 11, 13—14). След поражението на китайската революция в 1927 г. в Китай също се появи незначителна група троцкисти, която, след като се обедини с Чен Ду-сю и други ренегати, образува в 1929 г. контрареволуционна групичка, която разпространяваше контрареволуционната пропаганда, че уж гоминданът бил извършил буржоазнодемократическата революция и т. и т. п. Тази групичка напълно се превър-

- на в мръсно оръдие на империализма и на гоминдана в тяхната борба срещу народа. Китайските троцкисти открито минаха на служба в органите на гоминданското разузнаване. След „събитията от 18 септември“ те приеха да изпълняват указанията на бандита Троцки „да не се пречи на Японската империя да окупира Китай“ и започнаха да сътрудничат с японските разузнавателни органи, получаваха субсидии от японските завоеватели и се занимаваха с всевъзможна дейност в интерес на японските агресори.
- 29 Това изказване принадлежи на философа Мин-цзи. В Китай в епохата на Чунцю (722—481 г. пр. н. е.) многобройните феодални князе непрекъснато са водили войни помежду си за власт, с което именно се обяснява това изказване на Мин-цзи.
- 30 В 1840—1842 г. в отговор на борбата на китайския народ срещу търговията с опиум Англия под предлог за защита на търговията изпрати войски за нахлуване в Китай. Китайската армия под командването на Лин Цзе-сюи известно време оказваше съпротива на англичаните. Населението от Кантон стихийно организираше „дружини за усмиряване на англичаните“, които също нанасяха силни удари на английските агресори.
- 31 Войната на тайпините, започнала в средата на XIX век, е селска революционна война срещу феодалното господство и националното потисничество на цинската (манчжурската) династия. През януари 1851 г. ръководителите на тази революция Хун Сю-цюан, Ян Сю-цин и други вдигнаха въстание в село Цзинтянцун, околия Гуйпин, провинция Гуанси, и провъзгласиха създаването на „Небесната държава на тайпините“. В 1852 г., отправяйки се от Гуанси, тайпините минаха през провинциите Хунан, Хубей, Цзянси, Анхуей и в 1853 г. превзеха Нанкин. Част от тайпините се отпавиха от Нанкин на север и с боеве се приближиха непосредствено до околностите на Тянцизи. Обаче тайпините не създаваха в завзетите от тях райони здрави опорни бази. След основаването на столицата в Нанкин, ръководството на тайпините извърши още редица политически и военни грешки и затова тайпините не можаха да устоят на настъплението на обединените сили на контра-революционната армия на цинското правителство и на англо-американо-френските агресори. В 1864 г. въстанието претърпя поражение.
- 32 Боксерското въстание, избухнало в 1900 г. в Северен Китай, беше широко, стихийно движение на селяните и занаятчиите, които, след като се обединиха в мистическо тайно дружество, водеха въоръжена борба срещу империалистите. Обединените въоръжени сили на осем империалистически държави, като завзеха Пекин и Тянцизи, жестоко потушиха това движение.
- 33 Виж бележка 3 към „Доклад за обследване на селското движение в провинцията Хунан“.
- 34 Виж *В. И. Ленин*, „Военная программа пролетарской революции“ (Соч., т. 23. — Бел. ред.) и „История ВКП(б). Краткий курс“, гл. VI, раздел 3.

СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ВЪПРОСИ НА РЕВОЛЮЦИОННАТА ВОЙНА В КИТАЙ*

(Декември 1936 година)

**Този труд е написан от другаря Мао Цзедун с цел да обобщи опыта от втората гражданска революционна война по времето, когато четеше курс лекции по този въпрос в Академията на Червената армия в Северен Шенси. Както посочва авторът, той успял да напише само пет*

глави от своя труд; той не смогнал да изложи въпросите на стратегическото настъпление, на политическата работа и други въпроси, тъй като сианските събития го откъснаха от тази работа. Този труд прави равносметка на острата борба между двете линии по военния въпрос, която се водеше в партията по време на втората гражданска революционна война, и изразява позицията на привържениците на едната от тези две линии. На съвещанието в Цзунци през януари 1935 г. Централният комитет на Китайската комунистическа партия, сумирайки резултатите от тази борба, потвърди правилността на линията на другаря Мао Цзе-дун и отхвърли противоречещите на нея възгледи като погрешни. През октомври 1935 г. Централният комитет на партията се премести в северната част на провинцията Шенкси и наскоро след това, през декември същата година, другарят Мао Цзе-дун изнесе доклада „За тактиката на борбата срещу японския империализъм“, в който даде изчерпателен отговор на въпроса за политическата линия на партията във втората гражданска революционна война. В 1936 г. другарят Мао Цзе-дун написа този труд, в който даде изчерпателен анализ на стратегическите въпроси на революционната война в Китай.

Г л а в а I

КАК ДА СЕ ИЗУЧАВА ВОЙНАТА

1. ЗАКОНИТЕ НА ВОЙНАТА СЕ РАЗВИВАТ

Всеки военен ръководител е длъжен да изучава и да овладява законите на войната.

Всеки ръководител на революционна война е длъжен да изучава и да овладява законите на революционната война.

Всеки ръководител в революционната война в Китай е длъжен да изучава и да овладява законите на революционната война в Китай.

Сега ние водим война. Нашата война е революционна война; тя се води в Китай, т. е. в полуколониална и полуфеодална страна. Затова ние трябва да изучаваме не само законите на войната изобщо, но и специфичните закони на революционната война и още повече специфичните закони на революционната война в Китай.

На всекиго е ясно, че с каквато и работа да се занимаваме, ако не разбираме нейните условия, нейния характер, нейната връзка с другите явления, за нас ще бъдат непонятни закономерностите на тази работа, ние не ще знаем как да пристъпим към нея и не ще можем да я извършим.

Войните са започнали с възникването на частната собственост и на класите и са висша форма на борба — форма, към която прибягват за разрешаване на противоречията между класите, нациите, държавите и политическите блокове на определен етап от развитието на тези противоречия. Да не разбираме условията на войната, нейния характер и връзката ѝ с другите явления — това значи да не познаваме законите на войната, да не знаем как да ръководим войната, да не сме в състояние да победим.

Революционните войни, т. е. революционните класови войни и революционните национални войни, освен условията и характера, присъщи на войните изобщо, имат свои особени условия и свой особен характер и затова, освен на общите закони на войната, те се подчиняват на редица особени закони. Без да се разбират особените условия и особенния характер на тези войни, без да се познават техните особени закони, е невъзможно да се ръководи революционна война, невъзможно е да се победи в революционната война.

Революционната война в Китай — била тя пражданска война или национална война — се води в особената обстановка на Китай и в сравнение с войните и революционните войни изобщо тя протича в свои особени условия и има свой особен характер. Ето защо освен общите закони на войната и законите на революционната война изобщо тя има още и редица свои особени закони, без овладяването на които е невъзможно да се победи в революционната война в Китай.

Ето защо ние трябва да изучаваме общите закони на войната, трябва да изучаваме общите закони на революционната война и, най-последно, трябва да изучаваме законите на революционната война в Китай.

Съществува отдавна вече отхвърлен от нас погрешен възглед, според който трябва да се изучават само общите закони на войната, т. е. конкретно казано, трябва да се действува само в съответствие с онези военни ръководства, които издават китайското реакционно правителство или реакционните военни учебни заведения. Привържениците на този възглед не разбират, че тези ръководства излагат само общите закони на войната, при това те са преписани открай докрай от чуждестранни ръководства. Ако ние започнем да ги използваме в непокътнат вид, без да внасяме каквито и да било изменения нито в тяхната форма, нито в тяхното съдържание, това ще бъде все едно „да си отрежем от краката, за да можем да ги нагодим към пантофите“ и ще доведе до поражение. Мотивирайки своето гледище, тези хора поставят въпроса така: защо, казват, трябва да се отказваме от това, което е постигнато в миналото с цената на кръв? Те не разбират, че ние, разбира се, трябва да ценим опита, добит с цената на кръв в миналото, но трябва да ценим и опита, за който ние заплатихме със собствената си кръв.

Съществува и друг, също така отдавна вече отхвърлен от нас погрешен възглед, според който трябва да се изучава само опитът от революционната война в Русия, т. е., конкретно казано, трябва да действуваме само в съответствие със законите на войната, възникнали в хода на гражданската война в СССР, и в съответствие с публикуваните там ръководства. Привържениците на този възглед не разбират, че законите на войната в СССР и военните ръководства на СССР отразяват спецификата на гражданската война на Съветския Съюз и на Червената армия на СССР. Ако ние почнем да ги използваме в непокътнат вид, без да внасяме в тях никакви изменения, това пак ще бъде все едно „да си отрежем от краката, за да можем да ги нагодим към пантофите“ и също ще доведе до поражение. Мотивирайки своето гледище, тези хора заявяват: СССР води революционна война — ние също водим революционна война; СССР победи — тогава защо ние да избираме нещо или да отхвърляме нещо? Тези хора не разбират, че ние, разбира се, особено трябва да ценим военния опит на СССР, тъй като това е опит на революционна война от най-ново време, добит под ръководството на Ленин и Сталин, но ние трябва да ценим и опита от революционната война в Китай, тъй като революцията в Китай и китайската Червена армия имат много нещо свое, особено.

Съществува и още един погрешен възглед, също така отдавна отхвърлен от нас, според който най-ценен е опитът на Северния поход от 1926—1927 г. и ние трябва да изучаваме този опит, т. е. конкретно казано, трябва да подражаваме на стремителните рейдове и операциите за завземане на големи градове, които се провеждаха по време на Северния поход. Привържениците на този възглед не разбират, че трябва да се изучава опитът на Северния поход, но не бива да се копира механически, тъй като условията, в които се води войната сега, вече не са същите. От опита на Северния поход ние трябва да използваме само онова, което може да се приложи при сегашната обстановка и да се изработи в съответствие със сегашната обстановка, нещо свое.

По такъв начин различията в обстановката на войната определят и различията в законите на воденето на войната,

които се изменят в зависимост от времето, мястото и характера на войната.

Ако става дума за едно такова условие, каквото е времето, с течение на времето и войната, и законите на воденето на войната се развиват. Всеки исторически етап има свои особености, ето защо и законите на войната за всеки етап имат свои особености. Те не трябва да се пренасят механически от един етап в друг.

Ако става дума за характера на войната, то както революционната война, така и контрареволуционната война имат свои особености, ето защо свои особености имат и законите на войната, които също така не трябва да се пренасят механически от войните с един характер върху войните с друг характер.

Ако става дума за такъв фактор, какъвто е мястото, където се води войната, всяка страна, всяка нация, и особено голяма страна и голяма нация, има свои особености, ето защо свои особености имат и законите на воденето на войната, които също така не трябва да се пренасят механически от една страна в друга.

Изучавайки законите на водене на войната на различните исторически етапи, в различни по характера си войни, във войни, които се водят в различни страни или от различни нации, ние трябва да виждаме тези особености, трябва да разбираме тяхното развитие. Ние трябва да водим борба против механистическия подход към въпросите на воденето на войната.

Нещо повече. Ако вземем командира, той отначало се учи да командува поделение и след това вече може да командува и част. Това означава, че той е израснал, че се е развил. Да се командува в условията на една каква и да е местност или в различни по своя характер условия на местността пак не е едно и също. Най-напред командирът се учи да воюва в условията на една каква да е позната нему местност, а след това вече в различни по характера си условия на местността. Това е също крачка напред в израстването и развитието на командира. Поради развитието на техниката, тактиката и стратегията както у противника, така и у нас, условията на водене на войната в различните етапи на една и съща война са също така различни. Ако командирът е бил спо-

собен да командува на по-прост етап и се е оказал способен да командува и на по-сложен етап, това означава, че той още повече е израснал, още повече се е развил. Да замръзне човек на едно място, командувайки някаква определена войска единица, в едни и същи условия на местността, в условията на един етап на войната — това значи да не расте, да не се развива. Има хора силни само в едно известно отношение, хора с ограничен диапазон, които не растат; разбира се, те могат да изиграят в революцията известна роля в определено място и в определено време, но те не могат да играят голяма роля. А на нас ни са нужни военни ръководители с голям размах.

Всички закони на водене на войната се развиват, следвайки развитието на историята, следвайки развитието на самата война. Не съществува нищо, което да не се изменя.

2. ЦЕЛТА НА ВОЙНАТА Е ДА УНИЩОЖИМ ВОЙНАТА

Развитието на човешкото общество ще доведе при последна сметка и при това в недалечно бъдеще до унищожаването на войната — това чудовищно взаимно изстребление на човечеството. Но за унищожаване на войната има само едно средство и то се състои в това, да се борим с война против войната: с революционната война против контрареволуционната война, с революционната национална война против контрареволуционната национална война, с революционната класова война против контрареволуционната класова война. Всички войни в историята се делят само на две категории — на справедливи и несправедливи. Ние сме за справедливите войни, против несправедливите войни. Всички контрареволуционни войни са несправедливи, всички революционни войни — справедливи. Край на епохата на войните в историята на човечеството ще бъде сложен чрез нашите ръце, и войната, която водим, безспорно е част от тази последна война. Обаче войната, която ни предстои, без съмнение ще бъде същевременно част от най-голямата и най-жестоката от войните. Над нас е надвиснала опасността от най-голямата и най-жестоката несправедлива контрареволуционна война и по-голямата част от човечеството ще бъде унищожена, ако ние не издигнем знамето на справедливата война. Знамето на спра-

ведливата война на човечеството — това е знамето на спасението на човечеството; знамето на справедливата война в Китай — това е знамето на спасението на Китай. Войната, която ще води огромното мнозинство от човечеството и огромното мнозинство от китайския народ, ще бъде, без всякакво съмнение, справедлива война, дело на най-голяма слава, средство за спасение от гибел цялото човечество, за спасение на Китай; тя ще бъде мост, по който човечеството ще премине в нова историческа епоха. Когато в хода на своето развитие човешкото общество стигне до унищожението на класите, до унищожението на държавата, тогава няма да има никакви войни — нито контрареволуционни, нито революционни, нито несправедливи, нито справедливи. Това ще бъде епоха на вечен мир за човечеството. Изучавайки законите на революционната война, ние изхождаме от стремежа да бъдат унищожени всички войни. В това се състои разликата между комунистите и представителите на всички експлоататорски класи.

3. СТРАТЕГИЯТА ИЗУЧАВА ЗАКОНИТЕ НА ВОДЕНЕТО НА ВОЙНАТА КАТО ЕДИННО ЦЯЛО

Всяка война представлява единно цяло. Такова единно цяло в случай на война може да бъде целият свят, може да бъде отделна страна, може да бъде и отделен партизански район или крупно самостоятелно операционно направление. Във всички случаи, когато е необходимо да се отчитат всички страни и всички етапи на войната, ние имаме работа с войната като единно цяло.

Изучаването на законите на воденето на войната като цяло влиза в задачите на стратегията. Изучаването на законите на ръководенето на военните действия, които имат частен характер, влиза в задачите на оперативното изкуство и тактика.

Защо при оперативното и тактическото ръководство за командирите е също така необходимо да разбират до известна степен законите на стратегията? Затова, защото разбирайки цялото, ти ще действуваш по-правилно и в частния случай, защото частното е подчинено на цялото. Възгледът, според който стратегическата победа се постига само с тактически победи, е погрешен, тъй като той не взема под вни-

мание, че изходът на войната зависи главно и преди всичко от това, правилно ли са отчетени цялата съвкупност от условия и всички етапи на войната. Ако при отчитането на цялата съвкупност от условия и на всички етапи на войната са допуснати сериозни пропуски или грешки, войната неминуемо ще бъде загубена. Когато казват, че „един невнимателен ход може да погуби цялата партия“, става дума за такъв ход, който по своя характер се отнася към цялото, който има решаващо значение за цялото, а не за ход, който по своя характер е частен и няма решаващо значение за цялото. Така стои въпросът при шахмата, така стои той и във войната.

Обаче цялото не може да съществува независимо, откъснато от частното — то се образува от всички, влизащи в него, частности. Случва се, загубата на частното или поражението в частното да не влече след себе си сериозни последици за цялото по тази причина, че тези частности не са имали решаващо значение. И ако през време на война редица тактически или оперативни поражения или неуспехи често не довеждат до влошаване на обстановката на войната изцяло, то е именно поради това, че тези поражения не са имали решаващо значение. Обаче ако бъдат изгубени по-голямата част от сраженията, които в своята съвкупност образуват войната като цяло, или едно-две сражения, които имат решаващо значение, незабавно ще се извърши прелом в целия ход на войната, именно защото по-голямата част от сраженията или тези едно-две сражения, за които става дума, са били решаващи. В историята на войните е имало случаи, когато след цяла редица победи едно поражение е свеждало до нула всички предишни успехи; от друга страна, имало е случаи, когато след цяла редица поражения една победа е създавала съвсем нова обстановка. Това значи, че „редицата победи“ и „редицата поражения“, за които става дума, са били частности, които не са играели решаваща роля за цялото, а „едното поражение“ или „едната победа“ са били решаващи фактори. Всичко това взето заедно свидетелствува за важността на отчитането на цялата съвкупност от условия на воденето на войната, върху което именно преди всичко стратегическият ръководител трябва да съсредоточи своето внимание. Главното се състои в това, въз основа на отчитането на обстановката да се обмислят въпросите на групировката на

частите и съединенията, връзката между операциите, връзката между различните етапи на военните действия, връзката между цялата дейност на своята страна и цялата дейност на противника. Това е най-отговорният момент. Ако изпуснеш това изпредвид и затънеш във второстепенни въпроси, неизбежно ще бъдеш бит.

Когато говорим за връзката между цялото и частното, това се отнася не само до връзката между стратегията и оперативното изкуство, но и до връзката между оперативното изкуство и тактиката. Практически пример за това може да служи връзката между действията на дивизията и действията на полка или батальона, между действията на ротата и действията на взвода или отделението. Всеки командир, каквато и длъжност да заема, трябва да съсредоточава главното си внимание върху онези въпроси или действия, които играят най-важна роля и имат решаващо значение за цялата обстановка в сферата на неговата дейност и не трябва да концентрира цялото си внимание върху други въпроси или действия.

При определяне кое е важно или има решаващо значение, не трябва да се изхожда само от общата или абстрактната обстановка; това трябва да се определя въз основа на конкретната обстановка. При избора на направлението и мястото на удара във военните действия трябва да се изхожда от обстановката у противника, от характера на местността и обстановката, в която се намират в даления момент собствените войски. В районите, богати с продоволствие, трябва да се следи бойците да не преяждат, а в местности, където продоволствието е недостатъчно, да се следи да не гладуват. В белите райони изпусчането изпредвид даже на най-незначителни секретни сведения може да доведе до загубване на предстоящия бой, а в червените райони изпусчането изпредвид на сведения често няма решаващо значение. В едни сражения висшите командири трябва лично да вземат участие, в други сражения няма нужда от това. Във военното училище най-важно значение има изборът на началника на училището, подборът на преподавателските кадри, разработването на профила на подготовката; а при масовия митинг главното внимание трябва да бъде насочено върху осигуряване явяването на хората и издигането на правилни лозунги и т. н. и т. п. Накратко казано, общият принцип се състои в

това, вниманието да бъде съсредоточено върху главните фактори, от които зависи цялото.

Основните закони на ръководенето на войната изцяло могат да се изучат само чрез грижливо обмисляне, тъй като това, което се отнася до съвкупността от всички условия, не се вижда с очи и може да бъде постигнато само по такъв начин. Без грижливо обмисляне тук нищо не може да се разбере. Но цялото се образува от частности и онзи, който има опит в частностите, които има оперативен и тактически опит, ще може да разбере и тези по-сложни фактори, ако поиска грижливо да ги обмисли. Непосредственото наблюдение не може да ни покаже връзката между такива стратегически фактори като действията на противника и нашите действия, отделните операции и отделните етапи на бойните действия; не може да ни покаже редица частности, важни (които имат решаващо значение) за цялото, особеностите на общата обстановка, взаимната зависимост между фронт и тил; не може да ни покаже разликите и връзката между такива фактори като намаляването и попълването на войската, боя и краткия отдых между боевете, съсредоточаването и разсредоточаването на силите, настъплението и отбраната, придвижването напред и оттеглянето, маскировката и демонстрацията, посоката на главния удар и посоката на спомагателните удари, посоката на атаката и посоката на действията за сковаване на противника, централизацията на ръководството и децентрализацията на ръководството, продължителната война и бързопротичащата война, позиционната война и маневрената война, собствените сили и силите на съседите, едни родове войски и други родове войски, висши ръководители и низши ръководители, команден състав и редови състав, стари служачи и новобранци, кадри на висшия команден състав и кадри на низшия команден състав, стари кадри и нови кадри, червени райони и бели райони, стари червени райони и нови червени райони, централни райони и погранични райони, горещо време и студено време, победа и поражение, крупни войскови съединения и малки войскове единици, редовна армия и партизански отреди, унищожаване на противника и спечелване на масите, разширяване редовете на Червената армия и укрепване на Червената армия, военна работа и политическа работа, минали задачи и настоящи за-

дачи, настоящи задачи и бъдещи задачи, задачи при едни условия и задачи при други условия, стабилен фронт и нестабилен фронт, гражданска война и национална война, един исторически етап и друг исторически етап и т. н. и т. п. Обаче при грижливо обмисляне всичко може да се изясни, всичко да се улови, всичко да се овладее. Това значи да умеем да решаваме всички важни въпроси на войната и на военните действия, като ги издигнем на голяма принципиална висота. За това именно е необходимо да се изучава стратегията.

4. ГЛАВНОТО Е ДА УМЕЕМ ДА СЕ УЧИМ

За какво е създадена Червената армия? За да я използваме за победа над врага. Защо е нужно да се изучават законите на войната? За да се ползуваме от тези закони през време на войната.

Обучението не е лесна работа, а прилагането на знанията на практика е още по-трудно. Когато се говори за военни знания в аудиториите, в книгите, у мнозина всичко се получава еднакво безупречно, а ето, когато започне война, кой знае защо едни побеждават, а други търпят поражение. Това положение се потвърждава и от историята на войните, и от нашия военен опит.

В такъв случай къде е ключът за разрешаване на въпроса?

В живота ние не можем да искаме пълководците винаги да бъдат непобедими; такива пълководци е имало твърде малко в цялата история на човечеството. На нас са нужни смели и знаещи пълководци, които в хода на войната общо взето да побеждават, мъдри и смели пълководци. За да се стане такъв пълководец, трябва да се усвои един метод. Това е метод, необходим както при обучението, така и в практическата дейност.

Какъв е този метод? Той се състои в това, задълбочено и всестранно да изучаваме обстановката както у противника, така и у нас, да разкриваме закономерностите на действията на противника и като вземаме под внимание тези закономерности да определяме собствените си действия.

Във военните ръководства на много страни има указания за необходимостта да се прилагат гъвкаво уставните по-

ложения съответно с обстановката, а също и за мерките, които трябва да бъдат взети в случай на загубване на сражението. Първото указание предпазва командира от субективни грешки, които могат да бъдат породени от сляпото изпълнение на уставните положения. Второто указание ни гъвори как трябва да се постъпва, когато командирът е извършил субективна грешка или когато в обективната обстановка са станали непредвидени и непреодолими изменения.

Защо са възможни субективни грешки? Затова защото подготовката на войната или боя и ръководенето им са се оказали несъответстващи на условията на даденото време и дадената местност; защото не са били съгласувани, не са съвпаднали, не са се покрили субективното ръководство и условията на обективната действителност, или както може да се изразим другояче, не е било разрешено противоречието между субективното и обективното. Това положение е трудно да бъде избегнато във всяка една работа, но някои хора са по-годни за дадена работа, други по-малко. Във всяка работа се налага хората да бъдат колкото се може по-годни за нейното извършване; а във военното дело се налага командирът да спечелва сравнително повече победи, или иначе казано, той да загубва сравнително по-малко сражения. Главното тук е да се довеждат в съответствие субективното и обективното както трябва.

Ще приведем пример от областта на тактиката. Да допуснем, че е избрано направление на атаката срещу един от фланговете на противниковата позиция; слабото място на противника се оказва именно там и ето защо ударът се е увенчал с успех. Ето това именно се нарича съответствие между обективното и субективното или пък съответствие между данните на разузнаването, преценката и решението на командира, от една страна, и реалната обстановка у противника и неговото боево разположение — от друга. А ако направлението на атаката беше избрано по другия фланг или в центъра и в резултат атакуващите се натъкнеха на щикове и бъдеха отбити — това се нарича несъответствие между субективното и обективното. Ако моментът на атаката е избран сполучливо, резервите, своевременно вкарани в боя, всички мерки, предприети в боя, и всички бойни действия са

минали благоприятно за нас и неблагоприятно за противника — това значи, че между субективното (командуването) и обективното (обстановката на боя) е имало пълно съответствие. Случаи на такова пълно съответствие във войната или боя се срещат извънредно рядко. Това става затуй, защото във войната и в боя от двете страни действуват събрани в колективи живи въоръжени хора, които пазят всичко в тайна един от друг. Тук въпросът стои съвсем по-другояче, отколкото с неодушевените предмети или с работите в обикновения живот. Въпреки това основата на победата се поставя вече с това, че е постигнато съответствие с обстановката, макар и в общи линии, т. е. макар и в онези елементи, които имат решаващо значение.

Правилната групировка на войските за боя произтича от правилното решение на командира; правилното решение произтича от правилната оценка на обстановката, а правилната оценка на обстановката се основава на необходимото и всестранно разузнаване и на грижливото изучаване и обобщаване на всички данни от него. Командирът използва всички възможни и необходими средства на разузнаването за получаване на данни за противника, изучава получените от разузнаването данни, като отсява шушулките и отбира зърната, като отделя невярното и запазва вярното, преминавайки от частното към общото, от външното към вътрешното; след това командирът съпоставя тези данни с обстановката при себе си, изучава съотношението на силите на двете страни и тяхната взаимна връзка и тогава прави преценка, взема решение и съставя план. Това е целият познавателен процес, насочен към изучаване на обстановката от военачалника, докато той пристъпи към съставянето на стратегическия, оперативния или тактическия план. Повърхностните военачалници не правят това. Те изпраждат своите планове на базата на желаното, а такива планове са илюзорни, не съответствуват на действителността. Лекомислечите военачалници, които се осланят само на своя ентузиазъм, неизбежно се улавят на въдицата на противника, съблазняват се от външни и откъслечни данни за неговото положение, приемат безотговорните и недалновидни предложения на своите подчинени и в резултат неизбежно объркват конците, именно защото не знаят или не искат да знаят, че всеки

план на бойните действия трябва да се изгражда върху данните на необходимото разузнаване, върху грижливото изучаване на собствената си обстановка и на обстановката у противника, а също и на взаимната зависимост между тях.

Процес на опознаване на обстановката се извършва не само преди съставянето на плана на бойните действия, но и след неговото съставяне. От момента на започването на осъществяването на плана до пълното завършване на боя се извършва нов процес на опознаване на обстановката, а именно процес на прилагане на плана на практика. Тук възниква необходимостта от повторна проверка на това, доколко всичко, което е било извършено в хода на първия процес, съответствува на действителната обстановка. Ако планът не съответствува на обстановката или пък ѝ съответствува не напълно, необходимо е въз основа на новите данни да се направи нова оценка на обстановката, да се вземе ново решение, да се преработи приетият вече план, за да бъде приведен в съответствие с новата обстановка. Частично изменение на плана става почти във всяко сражение; има случаи и на пълно изменение на плана. А повърхностните хора пренебрегват необходимостта от изменение на плановете или не искат да ги изменят, предприемат явно рисковани действия и в резултат неизбежно си счупват главата в стената.

По-горе ставаше дума за стратегически действия или за действия от оперативен или тактически мащаб. Опитният командир, стига да се учи добросъвестно, в съвършенство разбира всички отличителни особености на своята част (команден състав, бойци, оръжие, материално осигуряване и т. н. и съвкупността от всички тези фактори), в съвършенство разбира отличителните особености на частите на противника (пак: команден състав, бойци, оръжие, материално осигуряване и т. н. и съвкупността от всички тези фактори), разбира и всички други условия, които влияят върху хода на военните действия — политически, икономически, географски, климатически и други условия. Такива командири, ръководяйки война или военни действия, ще бъдат до известна степен гарантирани от неуспехи и ще бъдат способни да спечелват победи. Това е резултат от изучаването в продължение на дълъг период от войната на собствената си обстановка и на обстановката у противника, от разкриването на законо-

мерностите на военните действия и от разрешаването на противоречията между субективното и обективното. Този познавателен процес е извънредно важен; без такъв опит, натрупан в продължение на дълъг период от време, е трудно да се разберат законите на войната изцяло и да се овладеят. Човек не може да стане истински умел командир на крупно съединение, току-що встъпил на военното поприще или пък умеейки да воюва само на книга: за това е нужно да се учи в самия ход на войната.

Всички закони на воденето на войната или военните теории, които имат принципаен характер, са обобщение от опита на миналите войни, направено от наши предшественици или съвременници. Тези заплатени с кръв уроци, преподадени ни от войните в миналото, трябва да бъдат сериозно изучавани. Това е едната задача. Но това не е всичко, има и друга задача, която се състои в това, тези изводи да се проверяват от собствения опит, да се извлича от тях всичко полезно, да се отхвърля безползното и да се добавя свое, присъщо само на нас. Ето тази втора задача е изключително важна; без да я разрешим, ние не можем да ръководим войната.

Изучаването на книгите е обучение; практическото приложение на изученото е също обучение и при това още по-важен вид обучение. Да се учим да воюваме в хода на войната — такъв е нашият главен метод. Хората, които нямат възможност да постъпят в учебни заведения, също могат да се учат да воюват — да се учат на война. Революционната война е дело на народа; в тази война често човек воюва не след като се е научил да воюва, а отначало воюва и след това вече се учи. Да воюваш — това значи да се учиш. Между „обикновения човек“ и военния има известна дистанция, но между тях няма никаква китайска стена и тази дистанция може бързо да бъде преодоляна. Със свои ръце да извършваш революцията, да водиш войната — ето начина, с който се преодолява тази дистанция. Когато казваме, че не е лесно човек да се учи и да прилага знанията на практика, ние имаме предвид, че не е лесно основно да се изучи и безупречно да се прилага изученото. А когато казваме, че „обикновеният човек“ може бързо да се превърне във военен, ние имаме предвид, че съвсем не е трудно да се пристъпи към

това. А тъкмо за да съчетаваме изученото с прилагането на изученото на практика, трябва да си спомним старата китайска пословица: „Няма трудни неща в света — нужни са само усърдни хора“. Не е трудно да се пристъпи към тази работа и възможно е човек да се усъвършенствува, нужно е само усърдие, нужно е само умение да се учи.

Законите на войната, както и законите на всички други явления, са само отражение на обективната действителност в нашето съзнание. С изключение на нашето съзнание всичко останало се отнася към областта на обективната действителност. Затова обект на нашето учене, на нашето познание се явяват две страни — ние и противникът, и тези две страни трябва да бъдат обект на изучаване. Изучаващият субект е само нашият мозък (разумът). Има хора, които са способни добре да опознават себе си и са неспособни да опознават противника; други са способни да опознават противника, но са неспособни да опознават себе си. Нито едните, нито другите са в състояние да се справят с изучаването и практическото прилагане на законите на воденото на войната. Великият военен теоретик на древен Китай Сун-ци¹ пише в своята книга: „Познавай противника и познавай себе си, и ти ще бъдеш непобедим“. Това изречение се отнася и до двата етапа — и до ученето, и до практическото прилагане на знанията; то има предвид както познаването на законите на развитието на обективната действителност, така и определянето — въз основа на тези закони — на собствените действия, насочени към побеждаването на противника. Ние не трябва да пренебрегваме това изречение.

Войната е висша форма на борба между нациите, държавите, класите и политическите блокове; воюващите нации, държави, класи и политически блокове използват законите на войната, за да спечелят победа. Безспорно, изходът на войната в общи линии се определя от военните, политическите, икономическите, природните условия, в които се намират воюващите страни. Обаче това не е всичко. Изходът на войната се определя също така и от субективното умение на ръководителите. Военачалникът не може да се опитва да спечели победа във войната, излизайки извън рамките, поставе-

ни от материалните условия, обаче той може и трябва да спечели победа в рамките на тези условия. Макар арената на дейността на военачалника да е ограничена от обективните материални условия, но на тази арена той може да създаде много ярки, величествени, живи постановки. Ето защо върху дадена обективна материална база, т. е. в дадени военни, политически, икономически природни условия, ръководителите на нашата Червена армия трябва да разгърнат нашата мощ, и като възглавят армията, да съборят нашите национални и класови врагове, да изменят лицето на този непривлекателен свят. Затова на нас ни е нужно и необходимо субективното умение да ръководим. Ние не ще позволим на нито един командир на Червената армия да се превърне в „храбрец“, който сляпо се мятат от една страна на друга; ние трябва да се стремим всеки командир на Червената армия да стане герой, храбър и мъдър, не само да бъде безгранично смел, но и способен да управлява целия ход на войната във всичките ѝ изменения и развитие. Командирът не трябва да потъне в океана на войната; той трябва да плува умело и уверено и да достигне брега на победата. Да овладеем законите на ръководенето на войната — значи да се научим да плуваме в океана на войната.

Такъв е нашият метод.

Г л а в а II

КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ И РЕВОЛЮЦИОННАТА ВОЙНА В КИТАЙ

Започналата се в 1924 г. революционна война в Китай мина вече през два етапа — етапа от 1924—1927 г. и етапа от 1927—1936 г.; сега започва етапът на антияпонската националнореволюционна война. На всички тези три етапа революционната война се води под ръководството на китайския пролетариат и на неговата партия — Китайската комунистическа партия. Главните ни врагове в революционната война в Китай са империализмът и феодалните сили. В определени исторически моменти китайската буржоазия може да участва в революционната война, обаче поради своята корист и липса на политическа и икономическа самостоятел

ност тя не желае и не може да ръководи революционната война в Китай и да я изведе на пътя на пълната победа. Масите на селячеството и на градската дребна буржоазия в Китай искат да участвуват активно в революционната война и имат интерес тя да завърши с пълна победа. Те съставляват главните сили на революционната война; обаче доколкото особеностите, присъщи им като дребни производители, ограничават техния политически кръгозор (а на част от хората, лишени от възможността да получат работа, са свойствени анархически идеи), те не могат да станат истински ръководители на войната. Поради всичко това в епохата, когато пролетариатът вече излезе на политическата арена, отговорността за ръководството на революционната война в Китай не може да не легне върху плещите на Китайската комунистическа партия. В такова време всяка революционна война, ако не бъде ръководена от пролетариата и комунистическата партия или ако тя се изплъзне от тяхното ръководство, неизбежно е обречена на поражение. Поради това, че от всички слоеве на обществото в полуколониален Китай, от всички негови политически организации само пролетариатът и комунистическата партия са свободни от ограниченост и егоизъм, че те имат най-широк политически кръгозор и са най-организирани, а и при това са способни най-искрено да възприемат опита на прогресивния световен пролетариат и на неговите политически партии и да използват този опит за своето дело — поради всичко това само пролетариатът и комунистическата партия са способни да поведат след себе си селячеството, градската дребна буржоазия и буржоазията, способни са да преодолеят ограничеността на селячеството и на дребната буржоазия, анархистичността на безработните маси, а също така колебанията и непоследователността на буржоазията (ако, разбира се, комунистическата партия не извърши грешки в своята политика) и да изведат революцията и войната на пътя на победата.

Революционната война от 1924—1927 г. в общи линии се водеше в условията на политическото въздействие на международния пролетариат и на китайския пролетариат и неговата партия върху китайската национална буржоазия и нейната партия, в условията на тяхното политическо сътрудничество. Обаче в напрегнатия момент на революцията и войната, преди всичко вследствие измяната на

едрата буржоазия, а също така вследствие и на това, че опортюнистите в редовете на революционерите доброволно се отказаха от хегемонията в революцията, тази революционна война претърпя поражение.

Революционната аграрна война, започнала в 1927 г. и продължаваща и досега, се води в нова обстановка. Врагът в тази война е не само империализмът, но и блокът на едрата буржоазия и едрите помещици. Националната буржоазия се повлече в опашката на едрата буржоазия. Тази война се ръководи единствено само от комунистическата партия, която вече стана абсолютен хегемон в революционната война. Тази пълна хегемония на комунистическата партия беше най-важното условие, че тази война се води упорито и че ще се води докрай. Невъзможно е и да си представим, че без това пълно ръководство на комунистическата партия революционната война може да има такъв упорит характер.

Китайската комунистическа партия смело и решително възглави революционната война в Китай. В продължение на дългите петнадесет години² тя се прояви пред лицето на целия народ като негов приятел, всекидневно действайки в защита на неговите интереси, стоейки на предната линия на революционната война за разкрепостяване и свобода на народа.

В тежката борба, която струваше кръвта и живота на стотици хиляди смели членове на партията и на няколко десетки хиляди смели ръководни партийни дейци, Китайската комунистическа партия изигра великата роля на възпитател на многомилionните народни маси. Тези огромни исторически успехи на Китайската комунистическа партия в революционната война доведоха до това, че днес, в критичния момент, когато националният враг нахлу в страната, Китай има вече залога за спасението си от гибел — в него се появи ползуващият се с доверието на огромното мнозинство от народа, изпитан от него в продължение на дълго време и затова избран от самия народ, политически ръководител. Сега народът се вслушва в комунистическата партия повече, отколкото в която и да е друга политическа партия. Без предшестващата тежка петнадесетгодишна борба на Китайската комунистическа партия спасението от заплашващата ни нова опасност от национално заробване би било невъзможно.

В хода на революционната война Китайската комунистическа партия, освен двете грешки — десния опортюнизъм на Чен Ду-сю³ и „левия“ опортюнизъм на Ли Ли-сан⁴ — допусна още две грешки. Първата от тях е „левият“ опортюнизъм от 1931—1934 г.⁵, който доведе до това, че беше причинена изключително тежка вреда на революционната аграрна война. В резултат на това петият „поход“ на гоминдана не беше отбит, което доведе до загубването на опорни бази и отслабването на Червената армия. Тези „лево“ опортюнистически грешки бяха поправени на разширеното съвещание на Политбюро на Централния комитет, състояло се в Цзуни през януари 1935 г. Втората грешка е десният опортюнизъм на Чжан Го-тао⁶ в 1935—1936 г. Тази грешка доведе до подкопаване на дисциплината в партията и в Червената армия. В резултат на това част от основните сили на Червената армия понесоха тежки загуби. Обаче благодарение на правилното ръководство на Централния комитет, на съзнателността на партийните членове в редовете на Червената армия и на нейните командири и бойци при последна сметка тази грешка също беше поправена. Всички посочени грешки нанесоха, разбира се, вреда на нашата партия, на нашата революция и война, но ние в края на краищата ги преодоляхме, и като ги преодоляхме, нашата партия и нашата Червена армия станаха още по-закалени, още по-силни.

Китайската комунистическа партия ръководеше и продължава да ръководи великата, славна, победоносна революционна война, която е не само знаме за освобождаването на Китай, но има и международно революционно значение. Погледите на революционните народи от цял свят са обрнати към нас. На новия етап на национално-революционната война срещу японските завоеватели ние ще доведем китайската революция докрай и ще оказжем дълбоко влияние върху революционното движение на Изтока и в целия свят. В хода на миналата революционна война беше доказано, че на нас ни е нужна не само правилна марксистка политическа линия, но и правилна марксистка военна линия. През петнадесетте години революция и война ние вече си изковахме такава политическа и военна линия. Ние вярваме, че отсега нататък, на новия етап на войната, в новата обстановка, тази линия ще получи по-нататъшно развитие, ще се

попълни със съдържание, ще се обогати и ще ни доведе до целта — до победата над националния враг. Историята ни учи, че правилната политическа и военна линия не се ражда и не се развива самопроизволно и мирно; тя се ражда и се развива в борба — в борба против „левия“ опортюнизъм, от една страна, и против десния опортюнизъм, от друга. Без борбата против тези вредни, подкопаващи революцията и революционната война уклони, без пълното им преодоляване е невъзможно да се изработи правилна линия, невъзможно е да се победи в революционната война. Именно по тази причина в тази брошура аз постоянно споменавам за погрешните възгледи.

Г л а в а III

ОСОБЕНОСТИТЕ НА РЕВОЛЮЦИОННАТА ВОЙНА В КИТАЙ

1. ВАЖНОСТТА НА ВЪПРОСА

Хората, които не признават, не разбират или не искат да разберат, че революционната война в Китай има свои особености, разглеждат войната на Червената армия срещу гоминданските войски като нещо тъждествено на обикновената война или на гражданската война в Русия. Опитът от гражданската война, която ръководеха Ленин и Сталин, има световно значение. Този опит и неговите теоретически обобщения от Ленин и Сталин служат като компас за всички комунистически партии, включително и за Китайската комунистическа партия. Обаче това съвсем не означава, че трябва да прилагаме механически този опит в нашите условия. Китайската революционна война в много отношения има свои особености, които я отличават от гражданската война в Съветския Съюз. Да не се отчитат тези особености или да се отричат, би било, разбира се, грешка. Това положение се потвърждава изцяло от десетгодишната история на нашата война.

Нашият противник също извърши подобни грешки. Той не разбираше, че във войната срещу Червената армия е

необходимо да се прилага друга стратегия и друга тактика, различни от стратегията и тактиката, прилагани в другите военни операции. Уповавайки се на своето превъзходство във всички области, той не ни дооценяваше и упорито се държеше за своите стари методи на водене война. Такова положение съществуваше в 1933 г. — по време на четвъртия „поход“ и преди него. В резултат на това нашият враг претърпя редица поражения.

В гоминданската армия пръв издигна ново становище по този въпрос реакционният генерал Лю Вей-юан, той беше последван от Дай Юе и, най-после, тяхното становище възприе и Чан Кай-ши. Така се родиха курсовете за подготовка на офицерския състав на Чан Кай-ши в планинската местност Лушан⁷ и новите реакционни военни принципи⁸, осъществявани в петия „поход“.

Обаче в момента, когато противникът измени своите военни принципи, за да ги приспособи към условията на операциите срещу Червената армия, в нашите редове се намериха хора, които се обърнаха към остарялото. Те настояваха, че трябва да се върнем към общите принципи на водене на война, отказваха се да разбират каквито и да било особености на обстановката, отхвърляха опита, за който Червената армия заплати с кръвта си, недооценяваха силите на империализма и гоминдана, недооценяваха силите на гоминданската армия и съзнателно игнорираха новите реакционни принципи на противника.

Като следствие от това бяха загубени всички революционни бази, освен Пограничния район Шенси—Гансу, Червената армия се намали от 300 хил. на няколко десетки хиляди, броят на членовете на комунистическата партия спадна от 300 хил. на няколко десетки хиляди, а партийните организации в гоминданските райони бяха почти напълно разгромени. С една дума последва тежко историческо възмездие.

Тези хора наричаха себе си марксисти-ленинци, но в действителност нищо не разбираха от марксизъм-ленинизъм. Ленин казва, че същността на марксизма, неговата жива душа е в конкретния анализ на конкретната ситуация⁹. Ето именно това бяха забравили тези наши другари.

Оттук следва, че без да разбираме особеностите на революционната война в Китай, е невъзможно да ръководим

тази война, невъзможно е да насочим революционната война в Китай по пътя на победата.

2. В КАКВО СЕ СЪСТОЯТ ОСОБЕНОСТИТЕ НА РЕВОЛЮЦИОННАТА ВОЙНА В КИТАЙ?

И така, в какво се състоят особеностите на революционната война в Китай?

Мисля, че тези главни особености са четири.

Първата особеност се заключава в това, че Китай е обширна полуколониална страна, развиваща се неравномерно в политическо и икономическо отношение и преживяла революцията от 1924—1927 г.

Тази особеност говори, че революционната война в Китай може да се развива и да победи. През зимата на 1927 г. и пролетта на 1928 г., наскоро след започването на партизанската война в Китай, някои другари от планинската местност Цзинганшан в Пограничния район Хунан—Цзянси питаха: „Ще успеем ли задълго още да задържим червеното знаме?“ Още тогава ние посочвахме тази особеност (1-ва партийна конференция в Пограничния район Хунан—Цзянси¹⁰). Защото без да се отговори на този основен въпрос, на въпроса, могат ли китайските революционни бази и китайската Червена армия да съществуват и да се развиват, ние не можехме да направим нито крачка напред. Шестият конгрес на Китайската комунистическа партия в 1928 г. още веднаж даде отговор на този въпрос. От този момент китайското революционно движение получи правилна теоретическа основа.

Нека разгледаме този въпрос по-подробно.

В политическо и икономическо отношение Китай се развива неравномерно: в него редом със слабата капиталистическа икономика съществува и дълбоко пусналата корени полуфеодална икономика; редом с малобройните съвременни промишлени и търговски центрове съществуват огромен брой замръзнали в своето развитие села; едновременно съществуват няколко милиони промишлени работници и няколко стотици милиони селяни и занаятчии, които живеят под гнета на старите порядки; наред с крупните милитаристи, които държат в ръцете си централното правителство, съществуват и дребни милитаристи, които държат в ръцете

си различни провинции; едно до друго съществуват две категории реакционни войски — така наречената армия на централното правителство, подчинена на Чан Кай-ши, и множество така наречени „пъстри“ армии, подчинени на милитаристите от отделните провинции; заедно с малобройните железопътни линии, автомобилни пътища и водни съобщения повсеместно съществуват и количкарски пътища, пътечки, по които може да се движи само пешеходец, и пътечки, по които даже и за пешеходеца е трудно да върви.

Китай е полуколониална страна. Липсата на единство между империалистите довежда и до липсата на единство между господстващите групировки в Китай. Полуколониалната страна, в която хазяйничат няколко държави, не е като колонията, в която хазяйничат една държава.

Китай е обширна страна. „На изток е тъмно, а на запад светло, стъмни се на юг, но има още и север“ — не заслужава да се опечаляваме, че няма къде да се разгърнем.

Китай преживя велика революция, която подготви почвата за раждането на Червената армия, подготви ръководителя на Червената армия — комунистическата партия, подготви народните маси, които участваха вече веднаж в революцията.

Ето защо ние казваме, че Китай е обширна полуколониална страна, преживяла революция и развиваща се неравномерно в политическо и икономическо отношение. В това се състои първата особеност на революционната война в Китай. Тази особеност общо взето определя не само нашата политическа стратегия и тактика, но и нашата военна стратегия и тактика.

Втората особеност на революционната война в Китай се състои в това, че нашият враг е силен.

В какво положение се намира противникът на Червената армия, т. е. гоминданът? Гоминданът е партия, която заграби политическата власт и до известна степен я заздрави. Тя се ползува от помощта на всички главни държави от лагера на контрареволуцията. Тя преустрои своята армия така, че тази армия се отличава от всички армии, които са съществували някога в историята на Китай и в общи линии е сходна с армиите на съвременните световни държави. По своето въоръжение и другото материално осигуряване тази

армия значително превъзхожда китайската Червена армия, а по численост надминава китайската армия от която и да е историческа епоха и постоянната армия на всяка една държава в света; тя съвсем не може да се мери с китайската Червена армия. Гоминданът заграби в ръцете си всички ключови позиции и командни висоти в политиката, икономиката, в областта на съобщенията и в културата на Китай и неговата власт има общодържавен характер.

Ето какъв мощен враг има пред себе си китайската Червена армия. В това се състои втората особеност на революционната война в Китай. От тази особеност произтича обстоятелството, че операциите на китайската Червена армия не могат да не се различават в много отношения от войните изобщо, от гражданската война в СССР и от Северния поход.

Третата особеност на революционната война в Китай се състои в това, че китайската Червена армия е слаба.

Червената армия се роди от партизанските отреди след поражението на първата велика революция в Китай. Тя действа не само в период на реакция в Китай, но и в период на относителна политическа и икономическа стабилизация в реакционните капиталистически световни държави.

Нашата власт е разпръсната и изолирана в планинските райони и глухите провинции и не получава никаква помощ отвън. По икономическото си и културно развитие революционните бази стоят по-ниско от районите, които се намират под властта на гоминдана. В територията на революционните бази има само села и малки градчета. Отначало териториално базите бяха твърде малки и впоследствие те не нараснаха много. А и при това техните територии са нестабилни и Червената армия няма истински здрави бази.

Червената армия по численост е малка, лошо въоръжена и се намира в извънредно тежко положение по отношение на снабдяването ѝ с продоволствие, обмундиране и други материални средства.

Тази особеност представлява рязък контраст с предишната. Стратегията и тактиката на Червената армия възникнаха въз основа на този рязък контраст.

Четвъртата особеност на революционната война в Китай е ръководството на комунистическата партия и аграрната революция.

Тази особеност произтича пряко от първата особеност. Тя обуславя положението на двете страни.

От една страна, въпреки че Китай и целият капиталистически свят преживяват период на реакция, революционната война в Китай може да победи, тъй като тя се води под ръководството на Китайската комунистическа партия и се ползува с поддръжката на селячеството. Революционните бази, въпреки незначителните размери на техните територии, са голяма политическа сила и твърдо противостоят на гоминданската власт, която се разпространява в обширни райони; във военно отношение това създава колосални трудности за настъпващите гоминдански войски, тъй като селяните оказват помощ на нас. Червената армия, въпреки своята малобройност, се отличава с изключителна боеспособност, тъй като нейният личен състав, ръководен от комунистическата партия, дойде при нас в хода на аграрната революция и се бори за своите собствени интереси, при това между командири и бойците има политическо единство.

От друга страна, гоминданът се намира в тъкмо противоположно положение. Гоминданът се обявява против аграрната революция и затова не се ползува с поддръжката на селяните. Макар неговата армия да е много голяма, той не може да накара войнишката маса и многобройните младши командири, излезли из средата на дребните производители, съзнателно да отдават живота си за гоминдана. Между офицерите и войниците има политическа вражда и това намалява боеспособността на гоминданската армия.

3. ТАКА СЕ РАЖДА НАШАТА СТРАТЕГИЯ И ТАКТИКА

Огромна полуколониална страна, преживяла велика революция и развиваща се неравномерно в политическо и икономическо отношение, мощен враг, слаба Червена армия, аграрна революция — тези са главните особености на революционната война в Китай. Тези особености определят и ръководната линия, и многото стратегически и тактически принципи на воденето на революционната война в Китай. Първата и четвъртата особеност дават на китайската Червена армия възможност да се развива и да победи своите врагове, а втората и третата — обуславят невъзможността за Червената армия да се развива много бързо и много

бързо да победи своите врагове; с други думи, те определят продължителния характер на войната, при това, ако войната се води неправилно, възможно е дори поражение.

Тези са двете страни на революционната война в Китай. Тези две страни съществуват една до друга, т. е. наред с благоприятните условия съществуват и трудности. Такъв е основният закон на революционната война в Китай, чиято правилност е доказана от историята на десетте години война и от който произтичат много други закони. Който не иска да вижда тези основни закони, той не е в състояние да ръководи революционната война в Китай, не е в състояние да доведе Червената армия до победа.

Съвсем ясно е, че правилно разрешение изискват такива принципни въпроси като: правилното определяне на стратегическия курс; борбата против авантюризма при настъплението, против установката за запазване на територията при отбраната на всяка цена, против установката за бягство при пребазирването; необходимостта от борба против партизанщината в Червената армия наред с признаването на нейния партизански характер; борбата против установката за продължителни действия от оперативен мащаб и за бързо протичащи действия от стратегически мащаб и признаването на установката за бързопротичащи действия от оперативен мащаб и продължителни действия от стратегически мащаб; борбата против стабилните линии на фронта и позиционната война и признаването на нестабилните линии на фронта и маневрената война; борбата против военните действия с цел да се нанесе поражение на противника и признаването на военните действия за унищожение; борбата против идеята за двата стратегически „юмрука“ и признаването на идеята за единия „юмрук“; борбата против системата на дълбокия тил и признаването на системата на недълбокия тил; борбата против абсолютната централизация на командването и признаването на относителната централизация на командването; борбата против психологията на военщината и против настроенята на разбойна волница¹¹ и признаването на ролята на Червената армия като пропагандист и организатор на китайската революция; борбата против тенденциите на бандитизма¹² и признаването на строгата политическа дисциплина; борбата против милитаристките тенденции и признаването в известни рамки на демо-

крацията в армията и на военната дисциплина, крепяща се на авторитета; борбата против неправилната, сектантска политика по въпроса за кадрите и признаването на правилната политика по този въпрос; борбата против политиката на самоизолация и признаването на необходимостта да се завоят на своя страна всички възможни съюзници и, най-после, борбата против замръзването на Червената армия на стария етап на своето развитие и за преминаването ѝ на нов етап. Анализирайки въпросите на стратегията по-долу ние подробно ще разгледаме всички тези въпроси в светлината на опита от десетгодишната кръвопролитна революционна война в Китай.

Глава IV

„ПОХОДИТЕ“ И КОНТРАПОХОДИТЕ КАТО ОСНОВНИ ФОРМИ НА ГРАЖДАНСКАТА ВОЙНА В КИТАЙ

През последните десет години, от първия ден на партизанската война, всеки отделен червен партизански отред и всеки отред на Червената армия, всяка революционна база неизменно се намират в обкръжение от страна на противника, който постоянно предприема „походи“ срещу тях. Противникът гледа на Червената армия като на някакъв див звер, когото той се старае да улови. Противникът неотстъпно преследва по петите Червената армия и се опитва да я обкръжи. В продължение на 10 години неговите действия неизменно се изливаха в такава форма. Докато гражданската война не бъде заменена с националната война, тази форма неизменно ще се прилага до деня, когато противникът ще стане слабата страна, а Червената армия — силната.

В своите действия Червената армия използваше формата на контрапоходите. Когато става дума за нашите победи, обикновено се имат предвид победите в тези контрапоходи. Именно в това и се състояха нашите стратегически и оперативни победи. Борбата срещу всеки „поход“ представляваше кампания, състояща се често от редица — понякога от няколко десетки — големи и малки боеве. Докато всеки такъв „поход“ не биваше общо взето разгромен, даже цяла редица победи в отделните боеве не можеха да се

разглеждат като стратегическа победа или като победа в цялата кампания. Цялата десетгодишна история на войната, която Червената армия водеше, представлява история на борбата срещу „походите“.

Противникът в своите „походи“ и Червената армия в своите контрапоходи прибегваха до двете форми на боя и до настъплението, и до отбраната. В този смисъл тук няма никаква разлика от това, което е било във войните от всички времена и на всички народи. Обаче особеността на гражданската война в Китай се състои в редуването на двете форми на боя в продължение на един дълъг период. Във всеки „поход“ противникът противопоставяше своето настъпление на отбраната на Червената армия, а Червената армия противопоставяше своята отбрана на настъплението на противника. В това се състоеше първият етап на кампанията. След това противникът противопоставяше на настъплението на Червената армия своята отбрана, а Червената армия противопоставяше на отбраната на противника своето настъпление. В това се състоеше вторият етап на кампанията. Всеки „поход“ се състоеше от посочените два етапа и така се повтаряше много пъти в продължение на един дълъг период.

Говорейки за продължителното редуване, ние имаме предвид редуването на формите на войната и на боя. Това е факт, в който всеки може да се убеди от пръв поглед. „Походите“ и контрапоходите представляват именно редуване на формите на войната. Противникът настъпва срещу нашата отбрана, ние противопоставяме отбрана на неговото настъпление — това е първият етап; противникът се отбранява от нашето настъпление, а ние противопоставяме на неговата отбрана настъплението — това е вторият етап. Такова беше редуването на формите на боя във всеки „поход“.

Що се отнася до самото съдържание на войната и на боевете, тук нямаше такова просто редуване; във всеки случай тук имаше нещо свое. Това също е факт, в който всеки може да се убеди от пръв поглед. Тук се наблюдава следната закономерност: с всеки нов „поход“ и контрапоход мащабите на операциите се увеличаваха, обстановката се усложняваше, боевете ставаха по-ожесточени.

Обаче не може да се твърди, че тук нямаше подеми и упадъци. След петия „поход“ — поради това, че Червената

армия отслабна крайно много, южните ѝ бази бяха напълно изгубени, тя премина на Северозапад и вече не заемаше такова важно положение, каквото заемаше в южната част на страната, откъдето тя можеше да застрашава своя враг в гражданската война — мащабите на „походите“ отчасти понамаляха, обстановката отчасти стана по-малко сложна и боевете приеха по-малко ожесточен характер.

Какво значи поражение на Червената армия? Говорейки в стратегически план, поражение може да се нарече само пълният неуспех на контрапохода, но и такъв неуспех може да се нарече само частично и временно поражение, тъй като само пълното унищожение на Червената армия би могло да се счита за пълно поражение в гражданската война. А това, както е известно, не стана. Загубването на крупните опорни бази и пребазирането на Червената армия е временно и частично поражение, а не пълно поражение за вечни времена, макар че това частично поражение доведе до намаляване на числеността на партията и на Червената армия, а също и на територията на базите с 90%. Това пребазиране ние наричаме продължение на отбраната, а преследването от страна на противника наричаме продължение на неговото настъпление. Това значи, че в борбата срещу „похода“ не можахме да минем от отбрана към настъпление, а, напротив, нашата отбрана беше разкъсана от противника и се превърна в отстъпление, а настъплението на противника премина в преследване. Обаче когато Червената армия идва в нов район — например когато преминахме от Цзянси и другите райони в Шенси — „походите“ се възобновяват. Ето защо ние казваме, че стратегическото отстъпление на Червената армия (Великият поход¹³) беше продължение на нейната стратегическа отбрана, а стратегическото преследване от страна на врага беше продължение на неговото стратегическо настъпление.

Гражданската война в Китай, както и всяка друга древна или съвременна война в Китай или в други страни, познава само двете основни форми на боя — настъплението и отбраната. Особеността на гражданската война в Китай се състои в продължителното редуване на „походите“ и контрапоходите, в продължителното редуване на двете форми на боя — настъплението и отбраната, при това тази война включва и такъв елемент като грандиозното стратегическо

пребазирване на едно разстояние от повече от 12 хиляди км (Великия поход).

Също тъй стои въпросът и с поражението на противника. Неговото стратегическо поражение се състои в това, че ние разбиваме неговия „поход“ и нашата отбрана се превръща в настъпление, а противникът преминава в отбрана и е принуден отново да събира силите си и да организира нов „поход“. На противника не се наложи да прибегне до такова стратегическо пребазирване на едно разстояние от повече от 12 хиляди км, както се наложи на нас. Това се обяснява с обстоятелството, че той господства в цялата страна, с обстоятелството, че той е многократно по-силен от нас. Обаче частично такива положения са се случвали. В някои случаи противникът правеше пробив и се измъкваше от обкръженията от Червената армия бели опорни точки в някои революционни бази, отстъпваше в белите райони и трябваше отново да организира настъпление. Такива факти е имало.

Ако гражданската война се затегне и победите на Червената армия получат по-широк мащаб, такива явления могат да станат по-чести. Обаче противникът не може да постигне същите резултати, каквито постига Червената армия, тъй като той не се ползува от поддръжката на народа, у него няма единство между офицерите и войниците и ако той подражава на Червената армия в пребазирването на големи разстояния, той, разбира се, ще бъде унищожен.

В 1930 г., в периода на лилисаневската линия, др. Ли Ли-сан не разбра продължителния характер на гражданската война в Китай и именно затова не видя, че тя се развива според закона за продължителното редуване на „походите“ и тяхното разгромяване (по това време вече бяха проведени три „похода“ срещу Пограничния район Хунан — Цзянси, два „похода“ във Фуцзян и др.). Ето защо той даде заповед на тогава още младата Червена армия да настъпи срещу Ухан, даде заповед да се вдигне въоръжено въстание в цялата страна, като се опита да постигне бърза победа на революцията в целия Китай и по такъв начин направи „лево“-опортюнистическа грешка.

„Левите“ опортюнисти от 1931—1934 г. също не вярваха в закона на редуването на „походите“. В революционната база на границата на провинциите Хубей, Хенан, Анхуей се появи така наречената теория на „фланговите войски“¹⁴;

местните ръководни другари твърдяха, че след разгромването на третия „поход“ гоминданът не представлява нищо повече от флангови войски и че за ново настъпление срещу Червената армия сега щяло да бъде необходимо участието на самите империалисти като главна военна сила. Стратегическата линия, основана на такава оценка на положението, се състоеше в това, Червената армия да се насочи към завземането на Ухан. По принцип това беше същата линия, въз основа на която някои другари в Цзянси призоваваха към поход на Червената армия срещу Нанчан и възразяваха против усилията, насочени към съединяването на революционните бази в едно цяло, против тактиката на увеличаване на противника във вътрешността на територията; те смятаха, че завземането на столицата на провинцията и на главните градове осигурява победата в цялата провинция, а борбата срещу петия „поход“ те разглеждаха като „решителна схватка между революционния и колониалния път на развитие на Китай“ и т. н. и т. п. Този „ляв“ опортюнизъм постави основата на погрешната линия, която се провеждаше по време на борбата срещу четвъртия „поход“ в пограничния район Хубей—Хенан—Анхуей и срещу петия „поход“ в Централния район, провинцията Цзянси. Този опортюнизъм постави Червената армия в безпомощно положение пред големия „поход“ на противника и нанесе огромна вреда на китайската революция.

Съвсем неправилна беше също така и теорията, свързана непосредствено с „лево“-опортюнистическото отричане на редуването на походите, според която Червената армия при никакви случаи не трябва да прибегва до отбрана.

Революциите и революционните войни са настъпателни — това, разбира се, е правилно. Революциите и революционните войни вървят от възникване към развитие, от малкото към голямото, от липсата на власт към завземането на властта, от липсата на Червена армия към създаването на Червена армия, от липсата на революционни бази към създаването на революционни бази. Тук е необходимо през цялото време да се настъпва, невъзможно е да се тъпче на едно място. Трябва да се води борба против тъпченето на едно място.

Революциите и революционните войни са настъпателни, но на тях са свойствени също и отбраната, и оттеглянето.

Само това положение е съвършено правилно. Отбраната заради настъплението, оттеглянето заради следващото придвижване напред, движението във фланг заради придвижването във фронт, обходното движение заради движението на право са неизбежни в процеса на развитието на много явления и още повече във военното дело.

Обаче първото от двете, приведени по-горе твърдения, правилно в областта на политиката, пренесено във военната област, става неправилно. А и в областта на политиката то е правилно само при определени условия (при подем на революцията), но пренесено в други условия (спадане на революцията, например нейното отстъпление в Русия в 1906—1907 г.¹⁵, в Китай в 1927 г. и частичното отстъпление в Русия в 1918 г. по време на сключването на Бресткия мирен договор¹⁶), също така става неправилно. Само второто твърдение е напълно правилно. Гледището на „левите“ опортюнисти от 1931—1934 г., които се обявиха механистически против използването на средствата на отбраната във войната, не представлява нищо повече от детинщина.

А кога ще настъпи край на редуването на „походите“? Според мен, ако гражданската война се затегне, това ще стане тогава, когато настъпи коренен прелом в съотношението на силите между нас и противника. Щом Червената армия стане по-силна от своя противник, това редуване ще се прекрати. Тогава ние ще организираме походи срещу противника, а той ще се опитва да организира „контрапоходи“. Обаче нито политическите, нито военните условия ще му позволят да заеме същото това положение, което заемаше Червената армия в своите контрапоходи. Тогава на такава форма като редуването на „походите“ ще се сложи край — ако не напълно, то в общи линии. Това може да се твърди с увереност.

Глава V

СТРАТЕГИЧЕСКА ОТБРАНА

В тази глава искам да се спра на следните въпроси: 1) активна и пасивна отбрана; 2) подготовка на контрапоходите; 3) стратегическо отстъпление; 4) стратегическо контрастъпление; 5) начало на контрастъплението; 6) съ-

средоточаване на силите; 7) маневреност във военните действия; 8) стремителност във военните действия; 9) действия за унищожение.

1. АКТИВНА И ПАСИВНА ОТБРАНА

Защо започваме с отбраната? След поражението на първия единен национален фронт от 1924—1927 г. революцията в Китай се изля в ожесточена, безпощадна война на класите. Нашият противник властвува над цялата страна, а ние имаме само малки въоръжени сили; ето защо ние още от самото начало трябваше да водим борба срещу „походите-обкръжения“ на противника. Възможността за нашето настъпление зависи непосредствено от разгромяването на тези „походи“ и цялото наше бъдещо развитие напълно зависи от това, ще съумеем ли да ги разбием. Процесът на разгромяването на „походите“ често върви по криволичещ път, съвсем не се развива гладко. Първостепенен и най-сериозен за нас е въпросът, как да запазим силите си, да изчакаме благоприятния момент и да разгромим противника. Ето защо въпросите на стратегическата отбрана станаха най-сложни и най-важни в операциите на Червената армия.

За тези десет години война у нас често възникваха два уклона по въпросите на стратегическата отбрана: първият — недооценяването на противника, и вторият — страхът пред него.

Вследствие недооценяването на противника много партизански отреди претърпяха поражение, а Червената армия не можа да разбие редица „походи“ на противника.

Когато партизанските отреди едва-що възникнаха, техните ръководители често неправилно преценяваха собствената си обстановка и обстановката у противника; те виждаха временно благоприятстващите ги условия, създаващи се в резултат на техните победи във внезапно въоръжено въстание в някое определено място или благодарение на това, че техните отреди се създаваха в резултат на бунтове в бялата армия; но те не виждаха неблагоприятните условия и затова често недооценяваха силите на противника. Освен това, те не разбираха своите слаби места (липсата на опит и малобройността). Обстоятелството, че врагът е

силен, а ние слаби, беше обективна действителност, но хората не искаха да се замислят над това; те само това и знаеха — да говорят за настъпление, без да признават отбраната и оттеглянето; те морално се лишаваха от такова оръжие като отбраната и по такъв начин насочваха своите действия по погрешен път. Поради това много партизански отреди претърпяха поражение.

Пример за това, как поради тези причини Червената армия не се оказа в състояние да разбие „походите“ на противника, могат да служат поражението на Червената армия в 1928 г. в района Хайфин—Луфин¹⁷, провинция Гуандун, а също и загубването от Червената армия на свободата на действия в пограничния район Хубей—Хенан—Анхуей в борбата срещу четвъртия „поход“ в 1932 г. в резултат на теорията за „фланговите войски“.

Не са малко примерите на неуспех, обусловени от страха пред противника.

Намериха се хора, които в противоположност на тези, които недооценяваха врага, го надценяваха и недооценяваха своите сили. В резултат на това хората се ориентирваха към отстъпление, което би могло да бъде избягнато, и по такъв начин морално се лишаваха от такова оръжие, каквото е отбраната. Това довеждаше или до поражение на партизанските отреди, или до загубване от Червената армия на някои сражения, или, най-после, до загубване на революционни бази.

Най-ярък пример на загубване на революционни бази беше загубата на централната опорна база в Цзянси, оставена от нас по време на петия „поход“. Грешките тук бяха предизвикани от десноуклонистки възгледи. Ръководителите се бояха от противника като от огън, отбраняваха се навсякъде и не се решиха да проведат изгодното за нас от самото начало настъпление с удар по тила на противника, не се решиха смело да увлекат противника навътре в нашата територия, за да се нахвърлят върху него и да го унищожат. В резултат на това беше загубена цялата база, което принуди Червената армия да извърши поход от повече от дванадесет хиляди километра. Обаче такъв род грешки често бяха предшествувани от левичарско недооценяване на силите на противника. Военният авантюризм, който в 1932 г. се

изрази в настъпление срещу централните градове, беше основната причина по-късно, в периода на Петия „поход“, да се провежда линията на пасивната отбрана.

Поразителен пример на страх пред противника е линията на отстъпление на Чжан Го-тао. Поражението на войските от западното направление на 4-ти фронт на Червената армия западно от Хуанхе¹⁸ ознаменува окончателния банкрут на тази линия.

Активната отбрана може да се нарече и настъпателна отбрана или отбрана с решителен бой. Пасивната отбрана може да се нарече и отбрана изключително чрез отбрана или отбрана, и само отбрана. Фактически пасивната отбрана е лъжеотбрана. Действителна отбрана ще бъде само активната отбрана, само такава отбрана, която се води с цел да се премине в контранастъпление и настъпление. Доколкото ми е известно, нито една ценна военна книга, нито един щогоде умен военен деец нито в древни времена, нито днес, нито в Китай, нито в другите страни никога не са се обявявали в защита на пасивната отбрана, било в стратегията, било в тактиката. Само най-безнадеждният глупак или безумец може да представя пасивната отбрана като цял против всички беди. Но ето че все пак се намериха хора, които прибегнаха към нея на практика. Това беше грешка във воденето на войната, проява на консерватизъм във военното дело, срещу който ние трябва да водим решителна борба.

Между военните специалисти на онези империалистически страни, които сравнително късно излязоха на световната арена и се развиват особено бързо, т. е. Германия и Япония, усилено се води агитация за стратегическото настъпление и против стратегическата отбрана. Тази идея е съвсем непригодна за революционната война в Китай. Военните специалисти на такива империалистически страни, като Германия и Япония, изтъкват, че сериозен недостатък на отбраната е невъзможността да се повдигне бойният дух в страната, че отбраната, напротив, вдъхва неувереност в сърцата на хората. В този случай те имат предвид онези държави, в които има остри класови противоречия, в които от войната са заинтересовани само реакционните господстващи слоеве или даже само реакционната групировка, която се намира на власт. А у нас положението е съвсем друго. Под лозунгите

за защита на революционните бази, за защита на Китай ние можем да сплотим най-широките народни маси, които всички като един ще тръгнат на бой, тъй като ние сме подложени на потисничество и агресия. В периода на гражданската война Червената армия на Съветския Съюз също прибегваше към отбрана и победи своите врагове. По времето, когато империалистическите държави организираха настъплението на белогвардейщината, Съветска Русия воюваше под лозунга за защита на Съветите и дори в периода на подготовката за Октомврийското въстание мобилизацията на революционните военни сили беше извършена под лозунга за защита на столицата. Във всяка справедлива война отбраната не само парализира политически чуждите елементи, но е и способна да мобилизира и изостаналите слоеве на народа за участие във войната.

Маркс казва, че щом въоръженото въстание е започнато, не трябва нито за минута да се спира настъплението¹⁹. Това означава, че внезапно въстаналите маси, след като са заварили противника неподготвен, не трябва да дават възможност на реакционните господстващи сили да запазят властта или да си я върнат, а трябва да се възползват от момента, за да гromят реакционните господстващи сили вътре в страната, като не им дават възможност да се опомнят. Не трябва да се успокояваме с постигнатите победи, да недооценяваме противника, да отслабваме настъплението срещу него, както и не трябва да изпадаме в нерешителност и да изпусваме случая, за да го унищожим, в противен случай революцията ще бъде обречена на поражение. Това е правилно. Обаче това не значи, че за революционерите не е нужно да прибегват до отбрана, когато страните вече са влезли във военно стълкновение и когато противникът има предимство и оказва натиск. Така може да мисли само кръглият идиот.

Досега нашата война като цяло представляваше настъпление срещу гоминдана, обаче тя се водеше под формата на разгромяване на гоминданските „походи“.

От гледище на формите на воденето на войната ние редувахме отбраната и настъплението. Може да се каже, че у нас настъплението следва след отбраната, и може да се каже, че то я предшества, тъй като повратен момент

е разгромяването на „похода“. Преди разгромяването на „похода“ — отбрана, щом „походът“ бъде разбит — започва настъплението. Това са само два етапа на една и съща операция, а „походите“ на врага следват непосредствено един след друг. От тези два етапа етапът на отбраната е по-сложен и по-важен, отколкото етапът на настъплението. В този етап се съдържат много предпоставки за разгромяването на „похода“. Основен принцип тук е признаването на активната отбрана и отричането на пасивната отбрана.

Що се отнася до гражданската война изобщо, то когато силите на Червената армия получат превъзходство над силите на противника, стратегическата отбрана, като правило, не ще бъде вече нужна. Нашата основна установка тогава ще стане стратегическото настъпление. Това изменение ще бъде обусловено от общото изменение на съотношението на силите. По това време отбраната ще се запази само частично.

2. ПОДГОТОВКА НА КОНТРАПОХОДИТЕ

Без необходимата и пълна подготовка за отблъскване на „похода“, който противникът провежда по план, ние неизбежно бихме били обречени на положението на пасивна страна; когато се наложи да се приеме боят набързо, без подготовка, не може да има увереност в победата. Ето защо едновременно с подготовката на „похода“ от страна на противника съвършено необходимо е за нас да извършваме подготовката на контрапохода. Възраженията против тази подготовка, които се раздаваха в нашите редове, са наивни и смешни.

Тук възниква един труден въпрос, около който лесно се разгарят спорове: кога трябва да се завършва настъплението и да се преминава към етапа на подготовката на контрапохода? Този въпрос възниква във връзка с това, че в периода, когато ние сами водим успешно настъпление, а противникът се отбранява, подготовката на неговия „поход“ се извършва тайно и за нас е трудно да установим кога той ще започне ново настъпление. Ако започнем да подготвяме контрапохода преждевременно, ние с това неизбежно ще изгубим част от изгодите, които дава настъплението; понякога това може да окаже не съвсем благоприятно влияние

върху Червената армия и върху населението, тъй като основните мероприятия в периода на подготовката на контрапохода се заключават в подготовката на военното отстъпление и в политическата мобилизация с цел да се подготви отстъплението. Понякога, ако подготовката се започне преждевременно, тя може да се превърне в очакване на противника; а ако след дълго очакване той не се появява, ние трябва да възобновим своето настъпление. При това понякога започването на нашето ново настъпление съвпада тъкмо със започването на настъплението на противника, и по такъв начин ние се поставяме в затруднено положение. Ето защо избирането на момента за започването на подготовката придобива важно значение. За да определим правилно този момент, трябва да се съобразяваме със собствената си обстановка, с обстановката у противника и с връзката между тях. За да разберем обстановката у противника, трябва да съберем сведения за неговото политическо, военно и финансово положение и за настроеността на обществеността в неговите райони. При анализа на този материал силите на противника изобщо трябва да се преценяват правилно, като не се преувеличават размерите на неговите предишни поражения. Обаче съвсем не трябва да се недооценяват и противоречията в лагера на противника, неговите финансови затруднения, влиянието на предишните поражения и т. н. Що се отнася до собствените сили, не трябва да се надценяват размерите на предишните победи, но също така и не трябва да се недооценява значението на тези победи.

Но общо казано, що се отнася до избирането на срока за началото на подготовката, твърде ранното започване е по-малко зло, отколкото закъсняването, тъй като в първия случай загубите ще бъдат по-малко, отколкото във втория. По-ранното започване е изгодно, защото бедата не заплашва подготовления и той е гарантиран надеждно от поражение.

Главно съдържание на етапа на подготовката са: подготовката на оттеглянето на Червената армия, политическата мобилизация, попълването на личния състав на армията, подготвителните мероприятия в областта на финансите и продоволственото снабдяване, мероприятията по отношение на политически чуждите елементи и т. н.

Подготовката на оттеглянето на Червената армия означава, че армията не трябва да напредва в посоки, неизгодни

за следващото оттегляне, не трябва да се увлича в настъплението, не трябва твърде много да се изтощава. Такива са главните необходими изисквания по отношение на главните сили на Червената армия в навечерието на голямо настъпление на противника. Вниманието на Червената армия по това време трябва да бъде насочено главно върху плановете за подготовка на плацдарма, върху натрупването на материални средства, върху попълването и обучението на своите сили.

Първостепенно значение в борбата срещу „походите“ на противника има политическата мобилизация. Това значи, че е необходимо ясно, смело и без да се скрива нищо да се разкаже на личния състав на Червената армия и на населението от базите за неизбежността и близостта на настъплението на противника, за сериозната вреда, която ще причини на народа това настъпление, и едновременно за слабите места на противника, за предимствата на Червената армия, за нашия стремеж да победим на всяка цена, за насоката на нашата работа и т. н.; трябва да се призове Червената армия и цялото население за борба срещу „похода“ и за защита на базите. С изключение на въпросите, които съставляват военна тайна, политическата мобилизация трябва да се извършва открито и да си постави за цел да обхване всички, които могат да защищават интересите на революцията. При това важната задача се състои в това, да се убедят нашите кадри.

При попълването на личния състав на армията трябва да се имат предвид два момента: да се отчитат, от една страна, равнището на политическата съзнателност на населението и неговият брой и, от друга страна, състоянието на Червената армия в дадения момент и размерите на възможните загуби в личния състав на Червената армия в продължение на целия период на борбата срещу „похода“.

Няма нужда да се доказва, че финансовите въпроси и въпросите за снабдяването с продоволствие имат важно значение за борбата срещу „похода“. Трябва да се вземе под внимание, че „походът“ може да се затегне. Необходимо е да се има предвид минимумът, който ще бъде необходим за задоволяване на материалните нужди преди всичко на Червената армия, а след това и на цялото население на

революционната база през цялото време на борбата срещу „похода“.

По отношение на политически чуждите елементи трябва да се вземат предпазни мерки. Обаче не трябва да се допускат забезбички в тази област поради извънредно големия страх от измяна от тяхна страна. Към помещиците, търговците и кулаците трябва да се подхожда диференцирано. Основната задача е да им се разясни нашата политика, да бъдат неутрализирани и да се организират масите да ги наблюдават. Само по отношение на най-незначителен брой най-опасни елементи могат да се прилагат такива решителни мерки като арест и т. н.

Мащабите на победата в резултат на контрапохода в значителна степен се определят от това, как ще бъдат разрешени задачите, които стоят пред нас в етапа на неговата подготовка. Отпуснатостта по време на подготовката, предизвикана от недооценяването на противника, както и паниката, предизвикана от страха пред неговото настъпление, са еднакво вредни и срещу тях трябва да се води решителна борба. Ние трябва да съчетаваме ентузиазма със спокойствието, напрегнатата работа — с организираността.

3. СТРАТЕГИЧЕСКО ОТСТЪПЛЕНИЕ

Стратегическото отстъпление е планомерно стратегическо мероприятие, към което прибегва по-малко силната армия при настъплението на превъзхождащите сили на противника, отчитайки, че не може да разгроми незабавно настъпващия и стремежи се да запази своята жива сила и да изчака удобния момент за разгромяване на противника. Обаче привържениците на военния авантюризм решително се обявяват против това мероприятие и настояват, че „трябва да се отбраняваме от противника извън границите на своята държава“.

На кого не е известно, че когато се боксира двама боксьори, умният често отстъпва назад, а глупавият се разбушува и от самото начало не щади силите си. В резултат отстъпилият често побеждава.

В романа „Шуйхучжуан“²⁰ атлетът Хун с войнствени викове се нахвърля в дома на Чай Дзин върху Лин Чун и

последният отначало отстъпва, а след това, когато Хун допусна несполучлив удар, с един удар на крака го събаря на пода.

В епохата на Чунцю между княжествата Лу и Ци²¹ избухнала война. Чжуан-гун, управник на княжеството Лу, искал да влезе в бой преди да изчака войските на Ци да бъдат изтощени, но го спрял Цао Гуй. Те решили да прибегнат към тактиката „врагът се изтощи — ние бием“ и разбили армията на Ци. В историята на китайското военно изкуство това е станало класически образец за победа на слабия над силния. Ето как историкът Цзо Цю-мин²² описва това:

„Пролет. Войските на Ци тръгнаха на война срещу нас. Князът се готвеше за поход. Цао Гуй помоли да го приеме. Землякът Цао му каза: „Сановниците трябва да обмислят това. Защо ти трябва да се намесваш?“ Цао Гуй каза: „Сановниците са нищожни, не могат да градят далечни планове“. Той се яви пред княза и попита: „С кого ще воюваш, княже?“. Князът каза: „Не съм смеел да се наслаждавам сам на дрехи и ястия и винаги съм ги делил с другите“. Цао Гуй възрази: „С малки милости не можеш всички да надариш, народът не ще тръгне след тебе, княже!“ Князът каза: „Принасяйки чисти животни и яспис, и коприна в жертва на боговете, не съм смеел да ги заблуждавам, винаги съм постъпвал честно“. Цао Гуй възрази: „С малко честност не ще спечелиш доверието, боговете не ще те благословят“. Князът каза: „В малките и големите тъжби — даже и да не съм можел да разбера същността — винаги съм съдил справедливо“. Цао Гуй отговори: „Това е честно изпълнение на дълга. С това можеш да тръгнеш да воюваш. Когато, господарю, тръгнеш на бой, позволи ми да те придружавам!“ Князът се качи с него на колесницата и започна битката при Чаншао. Князът се готвеше да удари барабана за атака. Цао Гуй му каза: „Още не бива!“ Три пъти барабаните на Ци²³ биха за атака и Цао Гуй каза: „Сега може!“ Войските на Ци не устояха и князът се готвеше да ги преследва. Цао Гуй каза: „Още не бива!“ Вгледа се в следите на техните колела, качи се на капрата на колесницата, погледна след тях и каза: „Сега може!“ Тогава започна преследването на войската на Ци. След победата князът попита Цао Гуй за причините на неговите постъпки. Цао Гуй отговори: „Та войната е смелост. Първият барабан повдига смелостта, с втория тя спада, с третия изчезва. Смелостта на врага изчезна, а ние бяхме пълни със смелост и затова победихме. Когато се воюва с голямо княжество, трудно е да се узнаят неговите сили. Аз се страхувах от засада. Аз се вгледах в следите от техните колесници — те бяха объркани; погледнах техните знамена — те бяха спуснати. Ето тогава ние се спуснахме да ги преследваме.“

В този случай обстановката е била такава, че едно слабо княжество се е съпротивявало на едно силно. В текста

се говори за политическата подготовка за война — спечелването на доверието на народа; говори се за позицията, благоприятна за преминаване в контранастъпление — Чаншао; говори се за момента, благоприятен за започване на контранастъплението — „смелостта на врага изчезна, а ние бяхме пълни със смелост“; говори се за момента на започването на преследването — „следите от колесниците им бяха объркани; знамената им спуснати“. Макар в този разказ да се говори за малко сражение, въпреки това, в него са показани принципите на стратегическата отбрана. Във военната история на Китай има извънредно много примери, когато победи са били спечелвани вследствие на прилагането на тези принципи: битката между Лю Бан и Сян Юй при Ченгао²⁴ битката между войските на Ван Ман и Лю Сю при Кунян²⁵, битката между Юан Шао и Цао Цао при Гуанду²⁶, битката между царствата У и Вей при планините Чиби²⁷, битката между царствата У и Шу при Илин²⁸, битката между държавите Цин и Цзин при реката Фейшуй²⁹ и т. н. Във всички тези знаменити сражения при голямо неравенство на силите слабият най-напред е отстъпвал, а след това е вземал инициативата и е побеждавал.

Нашата война започна през есента на 1927 г. Тогава ние нямахме никакъв опит. Въстанията в Нанчан³⁰ и Кантон³¹ претърпяха поражение. Червената армия, която действуваше на границата на провинциите Хунан, Хубей и Цзянси по време на „Въстанието на есенния урожай“³², също претърпя редица поражения и премина в района на Цзинганшан на границите на провинциите Хунан и Цзянси. През май следната година оцелелите след поражението на нанчанското въстание части, преминавайки през южната част на Хунан, също дойдоха в Цзинганшан. Вече от май 1928 г. започнаха да се раждат простите, съответстващи на обстановката от това време основни принципи на партизанската война. Те са изразени в следната формула, състояща се от думите: „Врагът настъпва — ние отстъпваме, врагът се е спрял — ние тревожим, врагът се е уморил — ние бием, врагът отстъпва — ние преследваме“. До възникването на лилисаневската линия Централният комитет признаваше тези военни принципи. След това нашите принципи на воденето на войната получиха по-нататъшно развитие. По времето, когато на територията на базата в Цзянси

ние започнахме своя първи контрапоход, беше издигнат и успешно приложен принципът на „увличане на противника навътре в територията“. По времето, когато беше разгромен третият „поход“, Червената армия имаше вече напълно създали се свои принципи на воденето на войната. Това беше нов етап в развитието на нейните военни принципи; те бяха значително обогатени по съдържание и в много отношения изменени по форма, а главното, те вече излязоха извън рамките на предишната примитивност. Обаче както и по-рано основните принципи се изразяваха в същите онези думи, които формулираха най-важните правила на провеждането на контрапоходите, включвайки двата техни етапа — както стратегическата отбрана, така и стратегическото настъпление. На етапа на стратегическата отбрана те също така обхващаха двете нейни фази — стратегическото отстъпление и стратегическото контранастъпление. Всичко последвало беше само по-нататъшно развитие на тези принципи.

Обаче от януари 1932 г., след като до партийните организации беше разпратена съдържащата сериозни принципни грешки резолюция, че „след разгромяването на третия „поход“ трябва да се спечели победата отначало в една или в няколко провинции“ — „левите“ опортюнисти започнаха борба против правилните принципи. В края на краищата тези принципи бяха отхвърлени и бяха заменени от цяла серия противоречещи им така наречени „нови принципи“ или „принципи на регулярността“. От този момент старите принципи не трябваще повече да се смятат за правилни, те станаха „партизанщина“, която трябваще да се отхвърли. Атмосферата на борба против „партизанщината“ господствуваше цели три години. На първия етап на тази борба цареше военният авантюризм, на втория етап той премина в установка на запазване на територията на всяка цена и, най-после, на третия етап се превърна в установка за бягство. Едва на разширеното съвещание на Политбюро на Централния Комитет на партията, което се състоя през януари 1935 г. в Цзун, провинция Гуйчжоу, беше констатиран банкрутът на тази погрешна линия и отново призната правилността на предишната линия. Но колко скъпо коштуваше това!

Другарите, които най-яростно се бореха против „партизанщината“, казваха: не е правилно да се завлича противникът навътре в територията, тъй като изоставяме обширни територии. Наистина, в миналото ние именно по този начин спечелвахме победите, но нали сега обстановката е съвсем друга. При това няма не е по-добре да победим врага, без да изоставяме територии? Нима не е по-добре да победим врага в неговите райони или на границата между нашите и неприятелските райони? В старите принципи, казваха те, няма никаква „регулярност“ — това са методи на действия на партизански отреди. А сега ние създадохме държава, нашата Червена армия стана редовна. Нашата война с Чан Кай-ши е война между две държави, между две големи армии. Историята не трябва да се повтаря, „партизанщината“ трябва да бъде напълно отхвърлена. Новите принципи са „съвсем марксистки“, а старите са се родили в партизанските отреди, в планините, а в планините няма марксизъм и т. н. и т. п. И така новите принципи имаха съвсем противоположен характер: „един трябва да стои срещу десет, десет да стоят срещу сто, да се действа смело и решително, победата да се завършва с преследване“, „да се нанасят удари по целия фронт“, „да се завземат централните градове“, „да се бие противникът с два юмука“. Що се отнася до отблъскването на настъплението на противника, новите принципи гласяха: „отбрана зад вратите на своята държава“, „побеждава онзи, който вземе инициативата“, „да не се дава възможност на противника да чупи съдове в нашия дом“, „да не се загубва нито педя земя“, „войската да се разделя на шест направления“, „решителна схватка между революционния път и колониалния път“, „отсечени, внезапни удари, фортификационна война, война за изтощаване“, „продължителна война“, концепция за дълбокия тил, пълна централизация на командването — а всичко това завърши, както е известно, с грандиозното преместване в нова квартира. Който не признаваше тези нови принципи, с него се справяха, лепваха му етикета „опортюнист“ и т. н. и т. п.

Без съмнение, цялата тази теория и практика бяха погрешни. Това беше субективизъм, това беше проява на дребнобуржоазна ултра-революционност, революционен сър-

беж в моменти на благоприятна обстановка. А когато положението стана тежко, всичко това доведе — според това как се менеше обстановката — най-напред до тактиката на безразсъдния риск, след това до установката за запазване на територията на всяка цена и, най-после, до установката за бяпство. Това е теория и практика на повърхностни хора и профани, в която дори и помен няма от марксизъм, която е антимарксистка.

Тук става дума само за стратегическо отстъпление. В Цзянси то се наричаше „увличане на противника навътре в територията“, в Сичуани — „скъсяване линията на фронта“. Всички военни теоретици и практики от миналото също са признавали, че това е курс, към който непременно трябва да прибегне слабата армия във войната срещу мощен противник в началния етап на военните действия. Чуждестранните военни специалисти казват следното: „При стратегическата отбрана обикновено е необходимо отначало да се избягва решителното сражение при неблагоприятни условия и да се търси то едва след като бъде създадена благоприятна обстановка“. Това е съвсем правилно и към тези думи ние нищо не можем да прибавим.

Целта на стратегическото отстъпление е запазването на живата сила на армията и подготовката на контранастъплението. Отстъплението именно затова е необходимо, защото ако не отстъпиш пред лицето на настъпващия мощен противник, неизбежно ще поставиш под заплаха самото съществуване на собствената си армия. Въпреки това в миналото мнозина възразяваха решително против отстъплението, като го считаха за „опортюнистическа, тясно оборонческа линия“. Нашата история вече доказва, че тези възражения бяха напълно погрешни.

При подготовката на контранастъпление е необходимо да се избират и създадат редица благоприятни за нас и неизгодни за противника условия, за да се постигне изменение в съотношението на силите; след това може да се преминава в контранастъпление.

Както показва нашият предишен опит, в контранастъпление може да се преминава изобщо тогава, когато в хода на отстъплението са постигнати най-малко две или повече от следните благоприятни за нас и неизгодни за противника условия:

- 1) активна помощ на Червената армия от страна на населението;
- 2) изгодни позиции за водене на военните действия;
- 3) пълно съсредоточаване на главните сили на Червената армия;
- 4) разкриване на слабите места на противника;
- 5) физическо и морално изтощение на противника;
- 6) грешки от страна на противника.

Такова условие като активната помощ на Червената армия от страна на населението е най-важното. Това условие го има в територията на базите. При наличието на това условие лесно могат да се създадат или разкрият четвъртото, петото и шестото условия. Ето защо, когато противникът разгръща крупно настъпление срещу Червената армия, последната винаги отстъпва от белите райони в територията на базите, тъй като населението на базите най-активно ѝ помага в борбата срещу бялата армия. В самите бази има разлика между централните райони и пограничните райони: за запазване на тайната, за разузнаването, преместването, за участие във войната може да се разчита повече на населението от централните райони, отколкото на населението от пограничните райони. Ето защо при определянето на крайната точка на отстъплението в Цзянси през време на борбата срещу първия, втория и третия „походи“ изборът винаги падаше на районите, в които въпросът с първото условие стоеше добре или сравнително добре. Благодарение на тази особеност на базите методите на бойните действия на Червената армия тук значително се изменят в сравнение с методите на водене на военните действия изобщо. Това именно послужи като главна причина, че впоследствие противникът беше принуден да вземе установката за „война на блокхаузите“.

Обстоятелството, че отстъпващата армия може да избира изгодни за себе си позиции и да налага своята воля на настъпващата армия, е едно от предимствата на действията на вътрешните линии. Слабата армия, която се стреми да победи по-силния противник, не може да не се интересува от такова условие като избирането на позиции. Обаче само това условие още не е достатъчно, то трябва да се съчетае с другите условия. Най-важното е отношението на населението. По-нататък се изисква още да се открие такава част на

противника, която по-лесно да се бие. Например, противникът е изтощен или е извършил грешка или някоя от неговите части, която се придвижва в определено направление, е сравнително по-малко боеспособна. При липсата на тези условия трябва да се изоставят дори изгодни позиции и да се продължава отстъплението, за да се осигурят желаните условия.

В белите райони също има изгодни позиции, но там липсва такова благоприятно условие, каквото е помощта от страна на населението. Ако и другите условия още не са създадени или не са разкрити, Червената армия трябва да отстъпи на територията на базите. Същото общо взето се отнася и до разликата между пограничните и централните райони на революционните бази.

Като правило всички ударни сили, с изключение на местните отреди и сковаващите сили е необходимо да се съсредоточават. Обаче когато Червената армия води настъпление срещу противника, преминал към стратегическа отбрана, тя обикновено разсредоточава своите сили. А когато противникът разгръща крупно настъпление, Червената армия започва така нареченото „центростремително отстъпление“. Крайната точка на такова отстъпление обикновено се избира в центъра на базата, а понякога на нейната предна или тилова граница, в зависимост от обстановката. Такова „центростремително отстъпление“ дава възможност на всички главни сили на Червената армия да се съсредоточат напълно.

Още едно необходимо условие в борбата на слабата армия срещу мощен враг е това, да се бие противникът, като се избират неговите слаби части. Обаче в началото на настъплението на противника ние често не знаем кои части от неговите войски, които се придвижват от различни направления, са най-силни, кои им отстъпват по сила, кои са най-слаби, кои са по-малко слаби. За да установим това, необходимо е разузнаване, за което често се иска доста време. Това е още един довод в полза на необходимостта от стратегическо отстъпление.

Ако настъпващият противник превъзхожда многократно нашата армия по численост и сила, съотношението на силите може да се измени само по един начин: да се изчака, докато той навлезе навътре в територията на базите и на-

пълно изпита злото, което му обещават тези райони. По този повод началник щаба на една от бригадите на Чан Кай-ши заявил по време на третия „поход“: „Дебелите измъчиха до измършавяване, а мършавите измъчиха до смърт“, а командувачият гоминданската армия от западното направление Чен Мин-шу казал: „Националната армия навсякъде е като в мрак, а за Червената армия навсякъде е светло“. Ето в такива условия, даже противникът и да е силен, силите му рязко намаляват, войските се изтощават, моралното им състояние се понижава и много негови слаби места стават очевидни. А Червената армия, макар и да е слаба, за разлика от противника натрупва сили и се намира в прекрасно състояние. В такива условия често се създава известно равновесие на силите или пък абсолютното превъзходство на противника се превръща в относително превъзходство, а нашата абсолютна слабост — в относителна слабост; случва се дори противникът да става по-слаб от нас, а ние получаваме надмощие над него. През време на борбата срещу третия „поход“ в Цзянси Червената армия отстъпи до краен предел (тя се съсредоточи на тиловата граница на базата), но без това тя не би могла да победи противника, тъй като настъпващата срещу нея армия я превъзхождаше по численост повече от 10 пъти. Сун-цзи казва: „Избягвай боя, когато противникът стремително напредва, бий го, когато, силно отслабен, се връща назад“; като казва това, той има предвид моралното и физическо изтощение на противника с цел да се унищожи неговото превъзходство.

Последното условие, което се осигурява с отстъплението, се състои в това, че ние откриваме грешките на противника или го принуждаваме да прави грешки. Трябва да се помни, че колкото и опитно и да е командването на противника, то не може да действа съвсем безпогрешно в продължение на по-дълъг или по-къс период. Възможности за използването на грешките на противника от нас има винаги; противникът може да извърши грешка така, както понякога и ние грешим и даваме на противника възможност да се възползува от нашата грешка. Ние можем да предизвикаме грешки у противника и изкуствено, чрез това, което Сун-цзи нарича „създаването на привидност“ (да се създаде привидност откъм изток, а ударът да се нанесе от запад, т. е. да се употреби така наречената лъжлива маневра). Поради това крайната

точка на отстъплението не трябва да се ограничава в един определен район. Понякога, като отстъпим в определения район, ние все още не откриваме грешки на противника, от които бихме могли да се възползуваме, и ние трябва още малко да отстъпим, като изчакаме, докато такава възможност ни се представи.

Такива са в общи линии благоприятните условия, които ни създава отстъплението. Обаче това съвсем не значи, че трябва да се чака, докато всички посочени по-горе условия бъдат налице, и едва тогава да се премине към контранастъпление. Едновременното наличие на всички тези условия е невъзможно, но то не е и задължително. Обаче армията, която значително отстъпва на противника по сила и която води военните действия на вътрешните линии, трябва да се стреми да осигури макар и някои от необходимите условия в зависимост от състоянието на силите на противника в дадения момент. Да се възразява против това би било неправилно.

При определянето на крайната точка на отстъплението е необходимо да се изхожда от обстановката изцяло. Неправилно би било да се определя крайната точка на отстъплението, като се изхожда само от това, че местната, частната обстановка благоприятствува за нашето преминаване в контранастъпление и без да се съобразяваме с това, че обстановката изцяло прави неизгодно за нас преминаването в контранастъпление в този момент. Защото когато започваме контранастъпление, необходимо е да се вземат под внимание и измененията на обстановката, които могат да станат по-нататък, а нашите общи контранастъпления винаги започват от частните. Понякога крайната точка на отстъплението трябва да се избира на предната линия на базата, както беше например по време на втория и четвъртия контрапоход в Цзянси или на третия контрапоход в Шенси—Гансу; понякога тя трябва да се избира в централната част на базата, както беше по време на първия контрапоход в Цзянси; понякога — на тиловата граница на базата, както например по време на третия контрапоход в Цзянси. Това се определя от съотношението между частната и общата обстановка. По време на борбата срещу петия „поход“ в Цзянси нашата армия съвсем не признаваше отстъплението, тъй като тя не се

съобразяваше нито с частната, нито с общата обстановка и това беше голяма глупащина. Обстановката се създава от цяла редица условия; при разглеждането на връзката между частната и общата обстановка трябва да се изхожда от положението дали условията у двете страни, които образуват както частната, така и общата обстановка, благоприятствуват в някаква степен нашето преминаване в контранастъпление в този момент.

Крайните точки на отстъплението на територията на базите се делят главно на три категории: точки на предната линия, в централната част и на тиловата граница на базата. Обаче значи ли това, че ние съвсем отхвърляме воденето на военни действия в белите райони? Не, не значи. Ние отричаме воденето на военни действия в белите райони само в борбата срещу големите „походи“ на противника. Само в условията на значително неравенство на силите, следвайки принципа на запазването на живата сила на армията и изчакването на възможността за разгромяване на противника, ние настояваме за отстъпление в базите, за увеличаване на противника във вътрешността на територията, защото само по такъв начин могат да се създадат или да се разкрият благоприятстващи нашето контранастъпление условия. А ако обстановката не е твърде сериозна или, напротив, е толкова сериозна, че не позволява на Червената армия да премине в контранастъпление даже в територията на базата или пък не благоприятствува преминаването в контранастъпление и трябва да се възобнови отстъплението, за да се постигне прелом в обстановката, трябва да се счита за възможно избирането на крайната точка на отстъплението и на територията на белите райони—това трябва да се признае поне теоретически, макар в миналото ние да сме имали много малко такъв опит.

Крайните точки на отстъпление в белите райони също могат общо взето да се разделят на три категории: първо, пред базата, второ, във фланг на базата и, трето, зад базата. Крайна точка на отстъпление в предната част на базата можеше да бъде избрана например през време на първия контрапоход в Цзянси. Ако по това време в Червената армия нямаше вътрешни ежби, а в местните партийни организации нямаше разкол, т. е. ако не съществуваша двата така трудни

въпроса, каквито бяха лилисаневската линия и „Съюза ей-би“³³, можем да предположим, че контрастъплението щяха да започнат силите, съсредоточени в района Цзиан — Нанфин — Чжаншу, тъй като групировката на противника, която по това време напредваше между реките Ганцзян и Фушуй³⁴, превъзхождаше не твърде значително по сила Червената армия (100 хил. срещу 40 хил.). Макар тук условията в смисъл на поддръжка от страна на населението да бяха по-лоши, отколкото на територията на базата, обаче тук ние имахме изгодни позиции; при това можехме да се възползуваме от обстоятелството, че противникът се движеше напред в отделни колони и да разгромяваме тези колони поотделно. Избирането на крайна точка на отстъплението на фланга на базата беше възможно например през време на третия контрапоход в Цзянси. Ако настъплението на противника по това време не беше получило такъв широк размах и числеността на тази групировка на противника, която напредваше от района Цзяннин — Личуан — Тайнин, която е на границата на провинциите Цзянси и Фуцзян, би позволила на нашата армия да ѝ нанесе удар, то можем да си представим, че Червената армия, бидейки концентрирана в бял район — в западната част на провинцията Фуцзян, — би разбила преди всичко именно тази групировка и тогава нямаше да ѝ се наложи да направи огромна обиколка, за да излезе към Жуйцзиню и да се насочи към Синго. Избирането на крайна точка на отстъплението в тила на базата беше възможно по време на същия този трети контрапоход в Цзянси. Ако например главните сили на противника се движеха не на запад, а на юг, възможно беше да бъдем принудени да отстъпим до района Хуейчан—Сюну—Анюан (на бяла територия) и да завлечем противника още по-далеч на юг, след което Червената армия би го ударила от юг на север във вътрешността на базата. В това време силите на противника на север от вътрешната опорна база навярно не бяха големи. Обаче всичко изложено по-горе са само хипотези, които не са проверени на опит и могат да се разглеждат само като изключителни случаи, а не като общо правило. Когато противникът предприема голям „поход“, общо правило за нас е увеличаването му във вътрешността и отстъплението в базите за водене на военните действия там, тъй като

този метод ни дава най-сигурна гаранция за разгромяване на настъпващите сили на противника.

Хората, които твърдяха, че „трябва да се отбраняваме от противника зад вратите на своята държава“, възразяваха против стратегическото отстъпление, като мотивираха това с обстоятелството, че нашето отстъпление води към загубване на територия, нанася вреда на населението (така нареченото „чупене на съдове в собствения дом“) и предизвиква неблагоприятни отзиви във външния свят. По време на борбата срещу петия „поход“ започнаха да твърдят, че с всяка наша крачка назад укрепленията на противника се придвижват напред, с всеки изминат ден територията на базата се намалява и че няма да можем вече да си я върнем. Ако, казват, в миналото увеличаването на противника във вътрешността на територията принасяше полза, в петия „поход“, когато противникът води „война на блокажи“, то е безполезно и срещу този поход можем да водим борба само чрез метода на отбраната на широк фронт и на кратките внезапни удари.

Много е лесно да се отговори на всички тези твърдения: нашата история вече им отговори. Що се отнася до загубването на територията, винаги се случва така, че само след като бъде загубена, може да бъде запазена. Както се казва, „ако искаш да вземеш, най-напред дай“. Ако ние се лишаваме от територията, а след това постигаме победа над врага, а след това пак възстановяваме територията и дори я разширяваме — това е сполучлива операция. В търговските сделки купувачът не може да получи стоката, без да изразходи пари; продавачът не може да получи пари, без да се лиши от стоката. Загубите на революцията са разрушенията, а печалбата — преобразуващата съзидателна дейност. За сън и почивка се губи време, но в замяна на това се получава енергия за работа на следния ден. А ако някой глупак, като не разбира това, се откаже от съня, на другия ден той съвсем ще капне. Това е вече несполучлива операция! Несполучливостта на петия „поход“ за нас се състоеше именно в това. Като не пожелахме да отстъпим част от територията, в резултат я загубихме цялата. Абисиния загуби цялата си държавна територия също така вследствие на това, че не я защищаваше твърде гъвкаво, макар, разбира се, пораже-

нието на Абисиния да беше обусловено далеч не само от това.

Точно така стои въпросът и с нанасянето на загуби на населението. Да не се съгласим на „чупене на съдове“ временно и при това само на една част от територията -- това значи да допуснем „чупене на съдове“ за дълго време и при това на цялата територия. За страха да не предизвикаме неблагоприятни политически отзиви за късо време ще трябва да заплатим с това, че ще имаме неблагоприятни отзиви за дълго време. Ако след Октомврийската революция руските болшевики, съгласявайки се с гледището на „левите комунисти“, бяха отхвърлили мирния договор с Германия, току-що родилата се Съветска власт можеше да загине³⁵.

Тези външно революционни левичарски възгледи произтичат от свойствената на дребнобуржоазната интелигенция „архиреволуционност“ и от консервативността на селяните като дребни производители. Пристъпвайки към някакъв въпрос, те виждат само част от него и не са в състояние да го обхванат изцяло, не желаят да съчетаят днешните интереси с интересите на утрешния ден, да свържат частните интереси с интересите на цялото. Уловили се за частното, временното, те за нищо на света не искат да го изпуснат из ръцете си. Наистина всички онези частности, които в дадена конкретна обстановка са важни за цялото и за целия даден период, и особено онова частно, онова временно, което има решаващо значение, не трябва да се изпуска из ръцете, иначе ние ще се превърнем в привърженици на самотека и ненамесата в хода на събитията. Именно затова отстъплението трябва да има крайна точка; но в никакъв случай ние не можем да изхождаме от късогледни възгледи, свойствени на дребните производители, а трябва да се учим от болшевишката мъдрост. Когато силите на собственото ни зрение се окажат недостатъчни, трябва да прибегнем до помощта на бинокъла и микроскопа. Марксисткият метод — това е бинокълът и микроскопът в политиката и във военното дело.

Разбира се, стратегическото отстъпление си има и свои трудности. Избирането на момента за започването на отстъплението, избирането на крайната точка на отстъплението, политико-разяснителната работа сред кадрите и на-

селението с цел да ги убедим в необходимостта от отстъпление — всичко това са трудни задачи, но това са задачи, които е необходимо да бъдат разрешени.

Въпросът за момента на започването на отстъплението има извънредно важно значение. Ако по време на първия контрапоход в Цзянси моментът за започването на отстъплението не беше избран така сполучливо, т. е. ако то беше започнало по-късно, това би се отразило най-малко на мащаба на нашата победа. Разбира се, както преждевременното, така и закъснялото започване на отстъплението принася вреда. Обаче общо взето закъсняването принася по-сериозна вреда, отколкото преждевременното започване. Своевременното отстъпление дава възможност напълно да се вземе инициативата в свои ръце, а това на свой ред в огромна степен облекчава привеждането в ред на своите редове и преминаването в контранастъпление с пресни сили след достигането на крайната точка на отстъплението. През време на операциите по разгромяването на първия, втория и четвъртия „походи“ в Цзянси ние много лесно и свободно се справихме с противника. И едва по време на третия „поход“, когато ние съвсем не очаквахме, че противникът след тежкото поражение във втория „поход“ ще може така бързо да организира нов (ние завършихме втория контрапоход на 29 май 1931 г., а на 1 юли Чан Кай-ши вече започна третия „поход“), Червената армия трябваше да се съсредоточава набързо, като минава по обиколни пътища и в резултат на това бойците бяха крайно изтощени. Моментът на започването на отстъплението се определя, като се изхожда от общата обстановка у нас и у противника въз основа на събраната от нас необходима информация, така както това се прави при избирането на момента за започването на етапа на подготовката, за който говорихме по-горе.

Докато нашите кадри и населението нямат опит, докато авторитетът на военното ръководство още не е достигнал такава висота, че правото на разрешаване на въпроса за стратегическото отстъпление да може да бъде доверено на съвсем малобройна група от хора или дори само на един човек — огромна трудност при стратегическото отстъпление представлява въпросът за убеждаването на нашите кадри и

на населението в необходимостта да се отстъпи. Поради това, че нашите кадри още нямаха опит, че те не вярваха в стратегическото отстъпление, ние срещнахме по този въпрос огрошни трудности в началните етапи на първия и четвъртия контрапоходи и през време на целия пети „поход“. В периода на първия контрапоход под влияние на лилисаневската линия нашите кадри настояваха, че не трябва да отстъпваме, а да настъпваме — докато най-после не успяхме да ги убедим в обратното. В периода на четвъртия контрапоход под влияние на военния авантюризм нашите кадри възразяваха против подготовката на стратегическото отстъпление. През време на борбата срещу петия „поход“ нашите ръководни кадри отначало още продължаваха да се придържат към военно-авантюристическите идеи и възразяваха против увеличането на противника навътре в нашата територия, а впоследствие се превърнаха в привърженици на установката за запазване на територията на всяка цена. Привържениците на линията на Чжан Го-тао не вярваха, че в районите, населени с тибетци и с народности, изповядващи мюсюлманството³⁶, е невъзможно да бъдат създадени наши бази. Те повярваха едва след като сами си счупиха главата в стената. Това е също конкретен пример. На кадрите е необходим опит; поражението е наистина майка на успеха. Но едновременно с това необходимо е чистосърдечно да се учим от опита на другите. Но ако при всеки случай започваш да чакаш, докато не се убедиш от собствения си опит, а до тогава упорствуваш и отказваш да признаеш данните на чуждия опит, ще стигнеш до стопроцентов тесен емпиризм. В нашата война ние понесохме не малко загуби от това.

Липсата на опит у населението и обусловеното от това неверие в необходимостта от стратегическо отстъпление се проявиха най-ярко през време на борбата срещу първия „поход“ в Цзянси. Местните партийни организации и народните маси в околиците Цзиан, Синго и Юнфин тогава единодушно възразяваха против отстъплението на Червената армия. Но след като те придобиха опит през време на борбата срещу първия „поход“, тази проблема не възникна повече

никога при следващите „походи“. Всички се увериха, че загубата на базата и лишенията на народа са временни, че Червената армия е способна да разгроми „походите“. Обаче вярата на народа е свързана в много силна степен с вярата на нашите кадри и ето защо главна и първостепенна задача е убеждаването на кадрите.

Стратегическото отстъпление изцяло е предназначено за преминаване в контранастъпление; стратегическото отстъпление е само първият етап от стратегическата отбрана. А решаващият въпрос на цялата стратегия се заключава в това, ще бъде ли спечелена победата на следния етап — етапа на контранастъплението.

4. СТРАТЕГИЧЕСКО КОНТРАНАСТЪПЛЕНИЕ

Както вече се каза по-горе, сломяването на настъплението на противника, който притежава абсолютно превъзходство в сили, е възможно само в случай че обстановката, създадена се на етапа на стратегическото отстъпление, е претърпяла изменение от времето на започването на настъплението на противника и е станала благоприятна за нас и неблагоприятна за противника. Тази обстановка се създава от различни условия.

Обаче наличието на условия и на обстановка, благоприятни за нас и неблагоприятни за противника, още не носи поражение на противника. В тези условия и в тази обстановка е само заложена възможността за победа или поражение, но сами по себе си те още не съставляват победите или пораженията и нито за една от воюващите армии нито победата, нито поражението още не са станали действителност. За да се превърне възможността за победа или поражение в действителност, необходимо е решително сражение. Само такова сражение може да разреши въпроса, коя от двете армии ще победи. Ето в какво се състои цялата задача на контранастъплението. Контранастъплението е продължителен процес, това е най-яръкият, най-живият етап на отбраната, който е и неин последен етап. Под активна отбрана общо взето се разбира именно такова стратегическо контранастъпление, което има решаващ характер.

Условията и обстановката възникват и се създават не само на етапа на стратегическото отстъпление. Те продължават да се създават и на етапа на контранастъплението. Условията и обстановката на този етап по своята форма и характер не са тъждествени на тези, които са съществували на предишния етап.

Онова, което по своята форма и характер е тъждествено на първия етап — като например по-нататъшното изтощаване на противника и нанасянето му на загуби в жива сила, — е само продължение на това, което е съществувало на предишния етап.

Обаче неизбежно възникват и съвсем нови условия и обстановка. Например армията на противника е претърпяла едно или няколко поражения; в този случай благоприятните за нас и неблагоприятните за противника условия вече не се ограничават с изтощността на противника и т. п., а към тях се прибавя и такова ново условие като претърпяното от противника поражение. Изменя се и обстановката: придвижванията на армията на противника стават безредни, действията му — прибързани, и се променя съотношението на силите на двете армии.

Да допуснем, че едно или няколко поражения е претърпял не противникът, а нашата армия; тогава условията и обстановката се изменят в обратна посока, т. е. неизгодните за противника условия стават по-малко, а започват да се явяват и даже да нарастват неизгодни за нас условия. Това е съвсем ново явление, различно от онова, което е било по-рано.

Поражението на която и да е от страните веднага и непосредствено заставя претърпелия поражение да направи нови усилия с цел да се опита да ликвидира опасното положение, да се избави от тези нови условия и обстановка, неизгодни за него и изгодни за противника, да създаде отново условия и обстановка, изгодни за него и неизгодни за противника с цел да окаже натиск върху него.

В противоположност на това усилията, които ще положи страната, спечелила победата, ще бъдат насочени към това, всемерно да развива своя успех, да нанесе на противника още по-големи щети, всячески да се стреми да увеличава или да развива изгодните за себе си условия и обстановка и

да не позволи на противника да осъществи опита си да ликвидира опасното за него положение.

По такъв начин, за която и страна да говорим, борбата на етапа на решителното сражение е най-ожесточена, най-сложна, най-наситена с изменения, най-трудна и тежка през целия ход на войната или операцията и от гледна точка на ръководството този етап е най-отговорен.

През етапа на контранастъплението стоят за разрешение твърде много въпроси. Главните от тях са следните: началото на контранастъплението, съсредоточаването на силите, маневреността във военните действия, стремителността във военните действия, действията за унищожение.

При разрешаването на тези въпроси както в контранастъплението, така и в настъплението се прилагат общо взето едни и същи принципи. В този смисъл може да се каже, че контранастъплението е настъпление.

Обаче контранастъплението не е съвсем същото, каквото е настъплението. Принципите на контранастъплението се прилагат, когато противникът настъпва, а принципите на настъплението — когато той се отбранява. В този смисъл има известни различия между тях.

Макар и да осветлявам редица въпроси на воденето на военните действия изцяло в раздела за стратегическото контранастъпление при стратегическата отбрана, а в главата за стратегическото настъпление, за избягване на повторенията, да засягам само малко други въпроси, обаче вземайки под внимание казаното по-горе, при практическото прилагане на контранастъплението и настъплението ние не трябва да изпускаме изпредвид както техните сходни черти, така и техните различия.

5. НАЧАЛОТО НА КОНТРАНАСТЪПЛЕНИЕТО

Въпросът за началото на контранастъплението е въпросът за така наречените „първи сражения“ или „встъпителни сражения“.

Много буржоазни военни специалисти смятат, че както в стратегическата отбрана, така и в стратегическото настъпление към „първото сражение“ трябва да се пристъпва внимателно. Това се отнася особено за отбраната. Този въпрос

ние сме поставяли сериозно и в миналото. Операциите срещу петте „похода“ в Цзянси ни дадоха богат опит, който не ще бъде безполезно да се изследва.

В първия „поход“ противникът с приблизително 100 хиляди души настъпваше в осем колони от линията Цзиан—Цзяннин в южна посока срещу базата на Червената армия. Червената армия, наброяваща приблизително 40 хиляди души, беше концентрирана в района Хуанпи—Сяобу, околия Нинду, провинция Цзянси.

Обстановката беше следната: 1) армията, която провеждаше „похода“, се състоеше всичко от 100 хиляди души, при това принадлежащи към собствените войски на Чан Кай-ши; ето защо общата обстановка не беше особено тежка; 2) на противоположния, западния бряг на река Ганцзян в град Цзиан се намираше дивизията на Ло Лин; 3) три неприятелски дивизии — на Гун Бин-фан, на Чжан Хуей-цзан и на Тан Дао-юан — завзеха района Футян—Дунгу—Лунган—Юантоу на югоизток от Цзиан и на северозапад от Гуанчан и Нинду. Главните сили на дивизията на Чжан Хуей-цзан се намираха в Лунган, а главните сили на Тан Дао-юан — в Юантоу. Населението на района Футян—Дунгу, което временно повярва на провокационните измислици на „Съюза ей-би“, нямаше доверие в Червената армия и дори се отнасяше отрицателно към нея. Този район не беше подходящ за водене на военни действия; 4) неприятелската дивизия на Лю Хе-дин се намираше далеч, в Цзяннин — на бяла територия в провинцията Фуцзян, и нямаше основания да се очаква, че ще се отправи към Цзянси; 5) две неприятелски дивизии — на Мао Бин-вен и на Сюй Ке-сян — се придвижиха в района Тоупи—Локоу—Дуншао, който е между Гуанчан и Нинду. Тоупи се намираше на бяла територия, Локоу — в партизански район, в Дуншао действуваше „Съюзът ей-би“ и там беше трудно да се запазят нашите действия в тайна. Да се хвърлят силите за разгромяване на дивизиите на Мао Бин-вен и на Сюй Ке-сян, а след това да се върнат на запад би било опасно, тъй като разположените на запад три дивизии (на Чжан Хуей-цзан, на Тан Дао-юан и Гун Бин-фан) можеха да се концентрират и нямаше да бъде лесно да се победят; такъв план не можеше да даде окончателно разрешение на задачата; 6) дивизиите на Чжан Хуей-цзан и на Тан Дао-юан, които

принадлежаха към собствените войски на главнокомандуващия „похода“, губернатора на провинцията Цзянси Лу Дипин, съставяха главните сили на противника, при това ръководенето на операциите на фронта беше възложено на Чжан Хуей-цзан. Унищожаването на тези две дивизии щеше да означава, че „походът“ общо взето е разбит. В тези дивизии се наброяваха приблизително по 14 хиляди души, при това дивизията на Чжан Хуей-цзан беше разположена на две места. Нанасяйки удар по една от тези дивизии, ние щяхме да имаме абсолютен превес в сили; 7) районът Лунган—Юантоу, в който бяха разположени основните сили на дивизиите на Чжан Хуей-цзан и на Тан Дао-юан, се намираше наблизо до мястото на съсредоточаването на нашите войски. А освен това условията в този район в смисъл на поддръжка от страна на населението ни благоприятствуваха и затова можеше да се приближим към противника тайно; 8) изгодни за нас позиции имаше в Лунган, но такива нямаше в Юантоу. В случай че противникът почнеше да настъпва срещу нас в Сяобу, тук ние също имаме изгодни позиции; 9) в Лунганско направление ние можехме да концентрираме най-големи сили. Освен това в Синго, който се намираше на няколко десетки ли югозападно от Лунган, ние също имаме отделна дивизия, наброяваща повече от хиляда души, която също така с обходна маневра можеше да излезе в тила на противника; 10) след като направяха пробив в центъра и разкъсаха линията на неприятелските позиции, нашите войски щяха да разделят всички източни и западни колони на противника на две групи, отделени една от друга с голямо разстояние. Като взехме под внимание всички изложени съображения, ние решихме именно тук да дадем първото сражение. В резултат на това сражение бяха разгромени две бригади от главните сили на Чжан Хуей-цзан и щабът на неговата дивизия. Девет хиляди души, включително и самият командир на дивизията, бяха взети в плен — никой не можа да избяга. След тази наша победа в първото сражение дивизията на Тан Дао-юан беше обърната в паническо бягство по посока към Дуншао, а дивизията на Сюй Ке-сян — към Тоупи. Преследвайки дивизията на Тан Дао-юан, нашите войски я унищожиха наполовина. В продължение на пет дни (от 27 декември 1930 г. до 1 януари 1931 г.) се водиха две

сражения, след което всички сили на противника, страхувайки се от разгромяване, бързо евакуираха района Футян—Дунгу—Тоупи. Така завърши първият „поход“.

През време на втория „поход“ обстановката беше следната: 1) броят на войските на противника беше 200 хиляди души, главнокомандуващ беше Хе Ин-цин, щабът на който се намираше в Нанчан; 2) в този „поход“, както и в първия участваха само съединения, които не влизаха в състава на собствените войски на Чан Кай-ши. От тях силни или сравнително силни бяха 19-а армия на Цай Тин-кай, 26-а армия на Сун Лян-чжун и 8-а армия на Чжу Шао-лян; останалите бяха по-слаби; 3) „Съюзът ей-би“ беше вече ликвидиран и цялото население на базата поддържаше Червената армия; 4) 5-а армия на Ван Цзин-юй беше току-що прехвърлена от север и действуваше предпазливо. Приблизително същото може да се каже и за дивизиите на Го Хуа-цзун и на Хе Мин-лин, които се намираха на левия фланг на Ван Цзин-юй; 5) като започнехме операцията от Футян и отхвърляхме врага на изток, ние можехме да разширим базата за сметка на района Цзяннин—Личуан—Тайнин, който се намира на границата на провинциите Фуцзян и Цзянси, и по такъв начин да укрепим своята материална база с цел да разгромим следващия „поход“; при нанасянето пък на удар от изток към запад река Ганцзян би ограничила след завършването на операцията възможността ни да разширим базата; а да се върнем на изток, след като сме разгромили противника, би означавало да изтощим войските и да загубим време; 6) нашата армия в сравнение с операцията по разгромяването на първия „поход“ се понамали малко (до малко повече от тридесет хиляди), но затуй пък войските получиха солидна четиримесечна почивка. Вземайки под внимание всички изложени съображения, беше решено да се даде първият бой на частите на Ван Цзин-юй и на Гун Бин-фан, разположени в района на Футян (всичко 11 полка). След като победихме в този бой, ние след това нанесохме удари по частите на Го Хуа-цзун, на Сун Лян-чжун, на Чжу Шао-лян и на Лю Хе-дин. В продължение на 15 дни (от 16 до 30 май 1931 г.) бяха изминати 700 ли, дадени 5 сражения, взети повече от 20 хил. пушки; разгромяването на този „поход“ стана като по ноти. През време на операцията сре-

щу Ван Цзин-юй ние се намирахме между частите на Цай Тин-кай и Го Хуа-цзун, на повече от 40 ли от първия и малко повече от десет ли от втория. Някои казваха, че вървим към сигурна гибел, че ще влезем в клопката, но ние все пак се промъкнахме. Това се обясняваше главно с обстоятелството, че операцията се провеждаше на територията на базата, а също така с липсата на единство между частите на противника. След разгромяването на дивизията на Го Хуа-цзун дивизията на Хе Мин-лин през нощта се оттегли в Юнфин и по такъв начин се спаси от разгромяване.

Обстановката по време на третия „поход“ беше такава:

- 1) „походът“ възглавяваше в качеството си на главнокомандуващ Чан Кай-ши със собствената си персона; освен него имаше още трима командувачи колоните; централната колона се командуваше от Хе Ин-цин, който се намираше в Нанчан заедно с Чан Кай-ши; дясната колона се командуваше от Чен Мин-шу, който се намираше в Цзиан, а лявата — от Чжу Шао-лян, който се намираше в Нанфин;
- 2) броят на войските на противника в този „поход“ достигаше 300 хил. души. Главните сили съставляваха 5 дивизии от собствените войски на Чан Кай-ши; командувача ги Чен Чен, Ло Чжо-ин, Чжао Гуан-тао, Вей Ли-хуан и Цзян Дин-вен; във всяка една от тези дивизии имаше по 9 полка; всичко в тях се наброяваха приблизително около 100 хил. души; освен това в „похода“ вземаха участие 3 дивизии — на Цзян Гуан-най, на Цай Тин-кай и Хан Де-цин, които общо наброяваха 40 хиляди души, и войската под командването на Сун Лян-чжун, наброяваща 20 хил. души; те всички не принадлежаха към собствените войски на Чан Кай-ши и им отстъпваха по боеспособност;
- 3) стратегическият план на „похода“ се състоеше в извършването на „непрекъснато и стремително придвижване навътре“, поставящо си за цел да унищожи Червената армия, като я притисне към река Ганцзян; това рязко се отличаваше от стратегията на „постепенно придвижване съобразно с укрепването“, прилагана във втория „поход“;
- 4) между завършването на втория „поход“ и началото на третия беше изминал само един месец. Червената армия още не беше успяла да си отлъхне и да попълни редовете си след тежките боеве (тя имаше само около 30 хил. души). Едва Червената армия беше успяла.

след като измина по обиколни пътища около 1,000 ли път, да се върне в опорната си база в южната част на провинцията Цзянси и да се съсредоточи в околията Синго, в западната част на тази база, когато противникът вече я притисна от няколко посоки. В тази обстановка нашият първоначален план се състоеше в това, да си пробием път от Синго през Ванан към Футян, след това да се върнем на изток, да минем с бой през тиловите комуникации на противника и по такъв начин да превърнем неговото напредване във вътрешността на базата в южната част на Цзянси в съвсем безсмислено предприятие. Това трябваше да съставлява първият етап на операцията. А когато противникът се отправеше обратно на север, неговите войски щяха да бъдат вече силно изморени и тогава ние можехме да го бием по части на избор. Това щеше да бъде вторият етап на операцията.

Основната идея на нашия план се състоеше в това, да избягваме срещите с главните сили на противника и да нанасяме удари по слабите му места. Обаче когато нашите части започнаха да се придвижват към Футян, те бяха открити от противника и тук бързо пристигнаха дивизиите на Чей Чен и Ло Чжо-ин. Ние трябваше да изменим своя план и да се върнем в Гаосинсюй, западно от Синго. В този момент на нас ни оставаше само тази единствена точка и нейните околности от около няколко десетки квадратни ли, където можехме да се съсредоточим. Ние престояхме тук един ден, след което беше решено да си пробием път на изток по посока на Лянган (в източната част на околията Синго) — Лянцун (в южната част на околията Юнфин) — Хуанпи (в северната част на околията Нинду). А през първата нощ минахме през един коридор широк 40 ли между дивизията на Цзян Дин-вен и частите на Цзян Гуан-най, Цай Тин-кай и Хан Де-цин и излязохме при Лянтау. На следния ден влязохме в допир със стражевата охрана на войските на Шангуан Юн-сян (Шангуан Юн-сян командуваше своята дивизия и дивизията на Хе Мин-лин), на третия ден нанесохме удар на дивизията на Шангуан Юн-сян (това беше първият бой), на четвъртия ден — на дивизията на Хе Мин-лин (вторият бой), след това, след тридневен преход, излязохме при Хуанпи и нанесохме удар на дивизията на Мао Бин-вен (третият бой). Всички тези три боя се увенчаха с победа и ние взехме повече от 10 хиляди пушки. В това време глав-

ните сили на противника, които се придвижваха в западно и южно направление, се разгърнаха на изток и съсредоточиха цялото си внимание върху Хуанпи, като се отправиха натам с форсиран марш, за да ни накарат да приемем боя. Стеснявайки обръча на обкръжението, те се приближаваха към нашата армия. Тогава ние се измъкнахме през един коридор широк 20 ли в планинския район между войските на Цзян Гуан-най, Цай Тин-кай и Хан Де-цин, от едната страна, и на Чен Чен и Ло Чжо-ин — от другата, и като се върнахме отново от изток на запад, се съсредоточихме в околията Синго. Преди противникът да успее да открие това и отново да се върне на запад, мина половин месец и ние успяхме да си отдъхнем. А противникът беше изтощен, деморализиран и като не виждаше по-добър изход от положението, реши да отстъпи. Като се възползувахме от неговото отстъпление, ние нанесохме удари по частите на Цзян Гуан-най, на Цай Тин-кай, на Цзян Дин-вен и на Хан Де-цин, като унищожихме една бригада на Цзян Дин-вен и дивизията на Хан Де-цин. Беше ни трудно да победим дивизиите на Цзян Гуан-най и на Цай Тин-кай и предпочетохме да им дадем възможност да се оттеглят.

Обстановката по време на четвъртия „поход“ беше такава: противникът напредваше към Гуанчан в три колони. Главните му сили образуваха източната колона. Две дивизии от западната колона се появиха пред нас, настъпвайки към района на нашето съсредоточение. Ето защо ние успяхме отначало да ударим по западната колона на противника в южната част на околията Ихуан и веднага да унищожим двете дивизии — на Ли Мин и на Чен Ши-ци. Противникът взе две дивизии от източното направление, прехвърли ги в централното направление и продължи придвижването си. Ние успяхме да унищожим още една дивизия в южната част на околията Ихуан. В тези два боя ние взехме повече от 10 хиляди пушки и „походът“ в общи линии беше разбит.

В петия „поход“ противникът приложи в своето придвижване нова стратегия, в основата на която залегна идеята на „война на блокхаузите“, и преди всичко завзе Личуан. А ние, опитвайки се да си върнем Личуан и да се отбраняваме извън границите на базата, нападناхме Сяоши, който е на север от Личуан, т. е. по укрепените позиции на

противника, които при това се намираха в бели райони. Като не постигнахме тук успех, нанесохме удар на Цзисицяо, който е на североизток от Личуан, т. е. отново по укрепени позиции, които се намираха в бели райони и пак не постигнахме успех. След това започнахме да се хвърляме между главните сили на противника и неговите укрепления, стремейки се да завържем бой, и напълно загубихме инициативата. В продължение на цяла година, докато продължаваше петият контрапоход, ние не проявихме ни най-малка инициатива и най-после бяхме принудени да напуснем базата в Цзянси.

Опитът от воденето на войната, натрупан от нашата армия в периода на петте контрапохода, доказва, че изключително важно значение за Червената армия, която се намира в отбрана и се стреми да разгроми мощната армия на противника, има онова първо сражение, с което започва контранастъплението. Изходът от първото сражение оказва огромно влияние върху цялата обстановка изобщо и това влияние продължава да се проявява чак до последния бой. Оттук могат да се направят следните изводи.

Първо, необходимо е първото сражение да бъде спечелено. Трябва да се влиза в бой само след като съществува пълна увереност, че такива условия, като обстановката у противника, характерът на местността, населението, ни благоприятствуват и не благоприятствуват противника. В противен случай по-добре е да се отстъпи, да се действа предпазливо и да се изчаква удобен случай. Такъв случай винаги се представя и няма смисъл да бързаме да влизаме в бой. През време на първия контрапоход първоначално се предвиждаше да се нанесе удар на войските на Тан Даоюан, но тъй като противникът не напусна господстващите позиции в Юантоу, нашата армия два пъти се приближи до него и два пъти търпеливо се връща назад; а след няколко дни ни попадна дивизията на Чжан Хуей-цан, на която беше лесно да се нанесе удар. През време на втория контрапоход нашата армия приближи Дунгу и като се стремеше Ван Цзин-юй да се откъсне от своите укрепени позиции във Футян, беше решила даже да рискува да открие своето присъствие, отхвърли всички продиктувани от нетърпението предложения веднага да се атакува врагът, изчака 25 дни

едно до друго с противника и в края на краищата постигна това, което и трябваше. При застрашаващата обстановка на третия контрапоход, когато ние се върнахме в базата, след като извършихме един преход от 1,000 ли, а противникът разкри нашия план да излезем в тила му, ние търпеливо се оттеглихме, преустроихме нашия план, промъкнахме се през коридора между войските на противника и в края на краищата му дадохме първото успешно сражение в района на Лянган. През време на четвъртия контрапоход, когато настъплението срещу Нанфин завърши с неуспех, ние, без да се колебаем, отстъпихме и в края на краищата излязохме на десния фланг на противника, концентрирахме се в района Дуншао и в южната част на околията Ихуан завързахме голямо сражение, което ни донесе победа. Само в петия контрапоход съвсем не беше взето в предвид важното значение на първото сражение. Объркани от падането единствено само на град Личуан и стремейки се да възстановят положението, нашите войски се отправиха на север — право срещу врага — и вместо да разглеждат непредвидения насрещен бой при Сюнкоу, в който ние спечелихме победата (беше унищожена една дивизия на противника), като първо сражение и да се вземат под внимание измененията, които това сражение неизбежно трябваше да внесе, те лекомислено предприеха настъпление срещу Сяоши, успехът на което беше съмнителен. Още от първата стъпка инициативата беше загубена. Какво може да бъде по-глупаво и по-лошо от такива методи на водене на война?

Второ, планът на първото сражение трябва да бъде органически пролог към плана на цялата кампания. Без добър план на цялата кампания не може да се постигне решителен успех в първото сражение. Това значи, че дори и да е спечелена победата в първото сражение, но в плана на цялата кампания това сражение не само не играе полезна роля, а, напротив, нанася вреда, такова сражение трябва да се разглежда като неуспех, въпреки спечелената победа (например боят при Сюнкоу през време на петия контрапоход). Ето защо, преди да се дава първото сражение, трябва да се обмисли в общи линии как ще дадем второто, третото, четвъртото и т. н. — чак до последното сражение, какви изменения ще станат в общата обстановка у противника след всяка наша следваща победа, какви изменения ще има

в случай на неуспех от наша страна. Необходимо е грижливо и сериозно да се опитаме да предвидим всичко това, като изхождаме от общата обстановка у двете страни, макар че действителният ход на събитията не непременно ще съвпада точно с нашите очаквания или даже може значително да се отличава от тях. Без план на цялата шахматна партия е невъзможно да се направи действително добър ход.

Трето, трябва да се обмисля как да се действа на следващия стратегически етап. Да се вземе под внимание само контранастъплението и да не се вземе под внимание това, което ще се предприеме след победата в контранастъплението или в случай, че то, въпреки очакванията, претърпи неуспех — това значи да не се изпълни дългът на стратегически ръководител. В хода на един стратегически етап стратегическото ръководство трябва предварително да отчете многото следващи етапи или поне един следващ етап. Макар и да е трудно да се предвидят следващите изменения, тъй като колкото е по-далечна, толкова перспективата става по-мъглява, обаче е възможно да се направят общи пресмятания, а да се гледа далеч напред е задължително. Методът на ръководене, при който ръководителят обхваща с поглед само онова, което има отношение към дадена стъпка, е вреден както в политиката, така и във войната. След като бъде направена някаква стъпка, необходимо е да се вземат под внимание станалите при това конкретни изменения и въз основа на тях да поправяме и развиваме своите стратегически и оперативни планове. В противен случай може да се изпадне в авантюризм. От друга страна, съвсем необходим е план, обхващащ цял стратегически етап и даже няколко стратегически етапи, обмислен изцяло и съобразен за един дълъг период. Без такъв план може да се сгреша; да се изпадне в нерешителност, да се тъпче на едно място и фактически да се съдействува на стратегическите замисли на противника, обричайки се на пасивност. Не трябва да се забравя, че върховното командване на противника има известен стратегически кръгзор. Ние ще можем да печелим стратегически победи само тогава, когато се издигнем с една глава по-високо от стратезите на противника. Стратегическото ръководство както на привържениците на линията на

„левия“ опортюнизъм, така и на привържениците на линията на Чжан Го-тао в периода на петия „поход“ на противника се оказа погрешно главно поради това, че това условие не беше спазено. По такъв начин още на етапа на отстъплението трябва предварително да се има предвид етапът на контранастъплението, на етапа на контранастъплението да се има предвид етапът на настъплението, както и на етапа на настъплението да се има предвид етапът на отстъплението. Да не се има предвид това, да се ограничаваме само със съображенията на момента, значи да се върви направо към поражение.

Да се спечели първото сражение, да се вземе под внимание при това планът на цялата кампания, да се има предвид следващият стратегически етап — ето трите принципа, за които не трябва да се забравя при започването на контранастъплението, т. е. в момента на първото сражение.

6. СЪСРЕДОТОЧЕНИЕ НА СИЛИТЕ

На пръв поглед съсредоточението на силите изглежда много лесно нещо, обаче в действителност това не е така. За всекиго е ясно, че е най-добре с по-голям брой да се побеждава по-малък. Обаче при мнозина това не се получава; те, напротив, често разпиляват силите си. Това става затуй, защото у ръководителите не е достатъчно развито стратегическото мислене, защото те се загубват в сложната обстановка, а след това изпадат под нейна власт, загубват инициативата и тръгват по пътя на запушване на дупките.

Даже в най-сложна, сериозна и тежка обстановка военният ръководител е длъжен преди всичко да организира и да използва силите си самостоятелно и активно. Винаги са възможни случаи, когато противникът ни принуждава към пасивност. Главното в такива случаи е бързо да вземем отново инициативата. Ако не съумееш да вземеш отново инициативата, неизбежно ще последва поражение.

Инициативата не е абстрактно, а конкретно, материално понятие. Най-главното е да се запазят и да се съсредоточат колкото е възможно по-големи активни сили.

Собствено казано, при отбраната инициативата може лесно да се загуби. Това съвсем не е както при настъпател

ните действия, когато тя може напълно да се разгърне. Обаче при отбраната е възможно пасивната форма да се изпълни с активно съдържание, да се премине от пасивност по форма към инициатива както по форма, така и по съдържание. Предвиденото напълно по план стратегическо отстъпление по форма е наложено, но по съдържание то си поставя за цел запазването на живата сила на армията, изчакването на момента за разгромяване на противника, увеличаването му във вътрешността на територията, подготовката за контранастъпление. Само такива действия, като отказването от отстъпление и прибързаното влизане в бой (както например боят при Сяоши) представляват практически загубване на инициативата, макар външно и да изглеждат като борба за инициативата. А при стратегическото контранастъпление инициативата се проявява вече не само в съдържанието, но и в самата форма, която представлява отказване от пасивността на етапа на отстъплението. Нашето контранастъпление означава за противника стремеж на нашите войски да го лишат от инициатива и да го обрекат на пасивност.

Необходимите условия за пълното постигане на тази цел са: съсредоточението на силите, маневреността и стремителността в бойните действия, действията за унищожение; при това съсредоточението на силите е първостепенната и най-важната работа.

Съсредоточението на силите е необходимо, за да се измени обстановката и за двете страни.

Първо, то трябва да се доведе до смяна на ролите на страните по отношение напредването и оттеглянето. Досега противникът напредваше, а ние се оттегляхме; сега се опитваме да постигнем ние да напредваме, а противникът да отстъпва. Когато хвърляме в боя съсредоточените сили и спечелваме победата, тази цел се постига още в дадения бой, което същевременно оказва влияние и върху целия ход на кампанията.

Второ, съсредоточението на силите трябва да доведе до смяна на ролите по отношение на настъплението и отбраната. Отстъплението при отбраната чак до неговата крайна точка се отнася общо взето към пасивния етап, т. е. към етапа на отбраната; а контранастъплението се отнася към активния етап, т. е. към етапа на настъплението. Макар стратегиче-

ската отбрана още да не загубва изцяло своя отбранителен характер, обаче контранастъплението в сравнение с отстъплението е вече прелом не само по форма, но и по съдържание. Контранастъплението представлява преминаване от стратегическа отбрана към стратегическо настъпление; то има характер на предверие на стратегическото настъпление. Съсредоточението на силите служи именно на тази цел.

Трето, **съсредоточението на силите** трябва да доведе до смяна на ролите по отношение на действията на вътрешните и външните линии. **Армия, която се сражава на вътрешните стратегически линии, особено китайската Червена армия, в условията на предприеманите срещу нея „походи“ се сблъсква с цяла редица неблагоприятни фактори.** Обаче в операциите и в отделните боеве ние можем и безусловно трябва да изменяме това положение; ние трябва да превръщаме големия „поход“ на армията на противника, насочена срещу нас, в множество отделни малки походи на нашите войски срещу армията на противника; да превръщаме концентрирания удар от стратегически мащаб, който ни нанася армията на противника от различни посоки, в концентрирани удари от оперативен и тактически мащаб, които нашата армия нанася на противника от различни посоки; да превръщаме превъзходството на армията на противника над нас в стратегическо отношение в наше превъзходство над противника в оперативно и тактическо отношение; да превръщаме по-силния от нас в стратегическо отношение противник в по-слаб в оперативно и тактическо отношение, а едновременно с това да компенсирваме слабостта на нашата армия в стратегическо отношение с предимства в оперативно и тактическо отношение. Това именно се нарича водене на военни действия на външните линии, намирайки се на вътрешните линии; това се нарича поход в „похода“, блокада в блокадата, настъпление при отбрана, превъзходство на нашите сили при превъзходство на силите на противника, сила при слабост, благоприятни условия при неблагоприятни, инициатива при **пасивност**. **Завоюването на победата в стратегическата отбрана** зависи общо взето от такова средство като съсредоточението на силите.

В историята на бойните действия на китайската Червена армия тази проблема често се е превръщала в обект на се-

риозни дискусии. В сражението при Цзиан на 4 октомври 1930 г. настъплението и атаката бяха започнати преди пълното съсредоточение на силите. За щастие, противникът (дивизията на Ден Ин) избяга сам и атаката фактически не постигна никаква цел.

В началото на 1932 г. беше издигнат лозунга за така наречените „удари по целия фронт“, който изискваше ударите да се нанасят от базите по всички страни — на изток и на запад, на юг и на север. Това искане е погрешно не само при стратегическата отбрана, но даже и при стратегическото настъпление. Докато цялото съотношение на силите на противника и на нашите сили не се измени коренно, отбраната и настъплението, сковаването и ударът ще съществуват у нас едно до друго както в стратегията, така и в тактиката; що се отнася до така наречените „удари по целия фронт“, в практиката те се срещат твърде рядко. Лозунгът за „удари по целия фронт“ беше израз на концепцията за равномерно разпределение на силите, която дойде при нас заедно с военния авантюризм.

Привържениците на концепцията за равномерно разпределение на силите към 1933 г. издигнаха и такава формулировка, като „да се бие противникът с два юмрука“. В опита да бъде постигната победа едновременно в две стратегически направления главните сили на Червената армия бяха разделени на две части. В резултат на това единият „юмрук“ бездействуваше, а другият беше изморен в боевете; нещо повече, беше изпусната реалната възможност за крупна победа. Според мен, ако имаш работа с мощен противник, независимо от това, колко войски имаш, в един период от време трябва да съществува само едно главно направление на тяхното използване, а не две. Аз не възразявам против две и даже повече от две операционни направления, но във всеки даден момент трябва да има само едно главно направление. Прогнымелите по целия свят бойни успехи на китайската Червена армия, която се появи на фронтовете на гражданската война като малка сила, но много пъти разгромяваше своя мощен противник, в твърде голяма степен се обясняват с прилагането на принципа на съсредоточението на силите. В това можем да се убедим от примера на всяка една от нашите крупни победи. „Един да

стои срещу десет, десет — срещу сто“ — тази формулировка в стратегията се отнася до войната изобщо, до съотношението между нашите сили и силите на противника изобщо. В този смисъл въпросът при нас стои именно така. Но тази формулировка не е действителна нито в оперативното изкуство, нито в тактиката и тук ние съвсем не можем да я следваме. Както в контранастъплението, така и в настъплението ние винаги съсредоточаваме големи сили за удар срещу една от частите на противника. Неуспехите във всички тези действия като операцията срещу Тан Дао-юан в района Дуншао, околия Нинду, провинция Цзянси, през януари 1931 г., операцията срещу 19-а армия в района Гаосинсюй, околия Синго, провинция Цзянси, през август 1931 г., операцията срещу Чен Цзи-тан в района Шуйкоусюй, околия Нансюн, провинция Гуандун, през юли 1932 г., операцията срещу Чен Чен в района Туанцун, околия Личуан, провинция Цзянси, през март 1934 г. се обясняват с това, че ние не съсредоточавахме своите сили. Такива операции като тази при Шуйкоусюй и при Туанцун общо взето винаги са се разглеждали като победи, и то крупни (в първата бяха разгромени 20 полка на Чен Цзи-тан; във втората — 12 полка на Чен Чен), но ние никога не сме приветствували тези победи, а в известен смисъл можем даже да ги наречем наши поражения. От наше гледище, значението на такъв род победи е твърде малко, тъй като те не носят трофеи или дават трофеи, които не надминават нашите загуби. Нашата стратегия се състои в това един да се бие срещу десет, нашата тактика се състои в това, десет да се бият срещу един. Този е един от основните закони, осигуряващи ни победа над врага.

Концепцията за равномерното разпределение на силите достигна своята кулминационна точка през време на петия контрапоход в 1934 г. Смяташе се, че с „разделянето на армията на шест направления“, с „отпор по цялата линия на фронта“ може да се победи врагът, но в резултат на това победи врагът — и то само поради това, че се страхуваха да изгубят територия. Когато главните сили се концентрират в едно направление, а в другите направления остават само сковаваци сили, там естествено и неизбежно има териториални загуби. Но това са временни и частични загуби, с цената на които се постига победата по посоката

на удара. А когато е постигната победа по посоката на удара, изгубеното по посоката на сковаващите действия може да се възстанови. През време на първия, втория, третия и четвъртия „походи“ ние понесохме териториални загуби, особено през време на третия „поход“, когато базата на Червената армия в Цзянси беше почти напълно изгубена. Обаче в резултат ние не само възстановихме, но даже и разширихме своята територия.

В резултат на недооценяването на мощта на народните маси в територията на базите често възниква неоснователен страх от оттеглянето на Червената армия на далечни разстояния от тези бази. Така беше в 1932 г., когато Червената армия нанесе удар от провинцията Цзянси на Чжанчжоу в провинцията Фуцзян, в 1933 г., по време на настъплението на Червената армия срещу Фуцзян след победата в четвъртия контрапоход. В първия случай хората се бояха, че цялата база ще бъде завзета от противника, във втория се бояха, че ще бъде завзета част от базата, и като възразяваха против съсредоточението на въоръжените сили, настояваха за отделяне на войски за нейното охраняване. Обаче резултатите доказаха необосноваността на тези страхове. Първо, рисковано е от гледна точка на противника да се прониква в базите; второ, главната опасност за него е Червената армия, която с бой се е промъкнала в белите райони. Ето защо вниманието на неприятелската армия винаги се съсредоточава върху главните сили на Червената армия, където и да се намират те. Много рядко се случва противникът да остави без внимание главните сили на Червената армия в своя тил и да се устреми към нашите бази. Даже когато Червената армия се намира в отбрана, вниманието на противника пак се концентрира върху нея. Намаляването на територията на базите влиза в общия план на противника, но когато съсредоточените сили на Червената армия унищожат една от неговите групировки, на командуването на неприятелската армия се налага още повече да съсредоточава своето внимание и своите военни сили върху действията срещу Червената армия. Ето защо плановете на противника, насочени към намаляване на територията на базите, могат да бъдат провалени.

Погрешно е и твърдението, че през време на петия „поход“, в който се прилагаха принципите на „войната на блокхаузите“, било невъзможно да се воюва със съсредоточени сили и можело да се прилагат само отбраната на широк фронт и кратките удари. „Фортификационният“ начин на водене на войната от страна на противника чрез резки придвижвания от три-пет ли или скокове от осем-десет ли беше всецяло обусловен от обстоятелството, че Червената армия сама оказваше отпор на всички граници. Ако нашата армия, действайки на вътрешните линии, се откажеше от тактиката на съпротива на всички граници, а след това в един необходим и възможен момент удареше по вътрешните линии на противника, без съмнение, щеше да се създаде по-друга обстановка. Законът за съсредоточение на силите е именно оръдие за победа над концепцията за „война на блокхаузите“.

Принципът на съсредоточение на военните сили, на който ние държим, съвсем не изисква отказване от народната партизанска война. Както отдавна вече е доказано, лилисаневската линия, която отхвърляше „малката“ партизанска война и искаше „всичко до последната пушка да бъде съсредоточено в ръцете на Червената армия“, беше погрешна. От гледище на революционната война изобщо, народната партизанска война, от една страна, и главните сили на Червената армия, от друга, са като двете ръце на един човек. Да се използват само главните сили на Червената армия и да не се разгръща народната партизанска война — значи да се воюва с една ръка. Населението на революционните бази, което активно помага на Червената армия, конкретно казано, особено от гледище на воденето на войната, е въоръжен народ. Именно главно поради това противникът смята, че е опасно за него да прониква в базите.

Също така необходимо е частите на Червената армия да се разполагат на второстепенни операционни направления; съвсем не следва да се съсредоточава всичко, с което разполагаме, на главното направление. Съсредоточението на силите, за което настояваме, е основано на необходимостта да осигурим нашето абсолютно или относително превъзходство на полесражението. Срещу мощен против-

ник или на отговорни участъци на фронта трябва да се воюва, след като е налице абсолютен превес в сили. Например на 30 декември 1930 г. в първото сражение при първия контрапоход срещу 9-те хиляди войници на Чжан Хуей-цзян бяха съсредоточени 40 хиляди наши бойци. За действия срещу слаб противник или на по-малко отговорни участъци на фронта е достатъчно да е налице макар и относителен превес в сили. Например на 29 май 1931 г. в последното сражение от втория контрапоход Червената армия, която настъпваше срещу Цзяннин, имаше само малко повече от 10 хиляди бойци срещу 7 хиляди души от дивизията на Лю Хе-дин.

Това не значи също така, че е необходимо да е налице превес в сили при всички случаи; в определени условия може да се излезе на полесражението и при относително или абсолютно превъзходство на силите на противника. За първия случай, когато противникът има относителен превес в сили, ще вземем такъв пример: в известен район има само малък отред на Червената армия (тук не става дума за онези случаи, когато има сили, но те не са съсредоточени); при настъплението на превъзхождащите сили на противника, ако отношението на населението, релефът на местността и времето ни благоприятствуват сериозно, Червената армия, след като скове противника в центъра и на единия фланг с помощта на партизанските отреди или на малки войскови части и след като съсредоточи всичките си сили, нанася внезапен удар по някакъв участък на другия фланг на противника. Това е, разбира се, също необходимо и може да донесе победа. Когато внезапно атакуваме някакъв участък на единия фланг, както и в по-горе разгледаните случаи, ние действуваме въз основа на принципа на численото превъзходство, на победата на големия брой над малкия. За втория случай (абсолютно превъзходство на силите на противника) като пример може да ни служи внезапното нападение на партизански отред върху голям отред бели войски. Партизаните атакуват само малка част от силите на противника, прилагайки също така формулацията по-горе принцип.

Също така диференцирано, в зависимост от обстоятелствата, трябва да се подхожда към твърдението, че съ-

средоточението на голяма армия за бой на един плацдарм създава затруднения по отношение използването на релефа на местността, пътищата, снабдяването, разположението и т. н. Тези затруднения са различни по степента си за Червената армия и за бялата армия, тъй като Червената армия е способна да издържа по-големи тежести от бялата.

С малък брой ние побеждаваме големия — така заявяваме ние на силите, господстващи над цял Китай. Едновременно с това с голям брой ние побеждаваме малкия — така заявяваме на всяка отделна част на противника, с която се сблъскваме на бойното поле. Сега това вече не е тайна, противникът общо взето е запознат вече с нашия нрав. Но той не може да предотврати нашата победа или да избегне загубата, която ние му причиняваме, тъй като не знае кога и къде ще го бием чрез този метод. Това ние пазим в тайна. Бойните действия на Червената армия изобщо имат формата на внезапни удари.

7. МАНЕВРЕНОСТ ВЪВ ВОЕННИТЕ ДЕЙСТВИЯ

Маневрена война или позиционна война? На този въпрос отговаряме: маневрена. В условията, когато не притежаваме големи сили и източници за снабдяване с боеприпаси, когато във всяка база има само една група войски на Червената армия, прехвърляна всеки път там, където трябва да се води бой, позиционната война общо взето е непригодна за нас. Методите на позиционната война обикновено са неприложими за нас не само в отбраната, но и в настъплението.

Една от най-ярките особености на бойните действия на Червената армия, особености, които произтичат от положението, че технически противникът е силен, а Червената армия — слаба, е липсата на стабилна линия на фронта.

Линията на фронта на Червената армия се определя от нейните операционни направления. Липсата на стабилни операционни направления лишава от стабилност и линията на фронта. Макар общото направление във всеки даден период от време да си остава неизменно, отделните частни направления, образуващи в съвкупност общото, се менят

постоянно: когато войските, действащи в едно от направленията, се оказват сковани, трябва да се прехвърлят на друго. Ако след изминаването на определен период и войските, които действуват в общото направление, се окажат сковани, трябва да се измени и общото направление.

В период на гражданска революционна война линията на фронта не може да бъде стабилна; такова положение съществуваше даже и в историята на СССР. Положението на армията на СССР в този смисъл се отличаваше от положението на нашата армия само по това, че там тази нестабилност никога не стигаше до такава степен, както при нас. Нито в една война не може да има съвсем стабилни линии на фронта; за това пречат измененията, обусловени от победите и пораженията, от насъпленията и отстъпленията. Обаче в обикновените войни относително стабилните линии на фронта се срещат често. Изключения се срещат само при онези армии, които воюват при крайно неблагоприятно съотношение на силите, както например при китайската Червена армия на дадения етап.

Нестабилността на линията на фронта довежда и до нестабилност на територията на базите, които непрекъснато се увеличават и намаляват, стесняват и разширяват. Чести са също така случаите, когато отделни бази ту възникват, ту изчезват. Такава изменчивост на територията изцяло е обусловена от изменчивостта на хода на военните действия.

Изменчивостта на хода на военните действия и изменчивостта на територията придават също такъв изменчив характер и на цялата градивна работа в базите. При това положение на нещата е трудно да си представим плановете на тази работа за що-годе продължителен срок. Честото изменение на плановете стана за нас най-обикновено явление.

За нас е твърде полезно да признаваме тази особеност. Определяйки въз основа на нея своите най-близки задачи, ние не трябва да градим илюзии за война, само настъпателна, за война без отстъпление, не трябва да се плашим от временните изменения на територията и от измененията на нашия военен тил, не трябва да се опитваме да съставяме

конкретни планове за дълги периоди. Нашите замисли и работа трябва да се приспособяват към обстановката; ние трябва да бъдем готови да се установим на едно място или да се отправим на път, трябва да държим под ръка походната си раница. Само с цената на усилията, които полагаме в нашия сегашен подвижен живот, ще можем да постигнем в бъдеще по-малка подвижност, а след това и пълна стабилност.

При стратегическия курс на така наречената „регулярна война“, господстващ по време на петия контрапоход, тази подвижност се отричаше, водеше се борба против така наречената „партизанщина“. Другарите, които се обявяваха против подвижността, се представяха за управници на голяма държава. А в резултат се получи съвсем необикновена подвижност — Великият поход на 25 хил. ли.

Нашата работническо-селска демократична република е държава, но днес тя още не е държава в пълния смисъл на тази дума. Засега ние преживяваме още период на стратегическа отбрана в гражданската война и нашата власт засега още е твърде далеч от приемането на завършена държавна форма. По своята численост и техника нашата армия още значително отстъпва на противника, нашата територия е още твърде малка. Противникът само за това и мисли как да ни унищожи. Определяйки в тези условия своята политика, ние, като правило, трябва не да водим безразборно борба против „партизанщината“, а честно да признаем партизанския характер на Червената армия. Тук няма нищо срамно. Напротив, партизанският характер е наша особеност, нашата силна страна, оръдие на нашата победа над врага. Ние трябва да се готвим да се откажем от партизанския характер на армията, обаче днес още не можем да се откажем от него. В бъдеще партизанският характер на армията без съмнение ще стане нещо срамно, нещо такова, от което трябва да се откажем, но днес това е още нещо ценно, за което трябва да се държим здраво.

„Има ли възможност да спечелим — ние се бием, няма ли — оттегляме се“ — ето популярното обяснение на същността на нашата сегашна маневрена война. Няма такива военни специалисти в света, които да считат, че е необходимо само да се води бой, и да отричат необходимостта от

оттегляне — само че оттеглянето да не бъде така много, както се оттегляме ние. Обикновено при нас преходите заемат повече време, отколкото бойните действия. Ако ние имаме средно един голям бой в месеца, това е вече добре. Но и когато се „оттегляме“, ние винаги правим това единствено, за да водим бой. Всички наши стратегически и оперативни установки се основават на стремежа да се бием. Обаче в редица случаи е неизгодно да се бием: първо, нецелесъобразно е да се бием, ако противникът има превес в сили; второ, ако силите на противника не са големи, но той е в много близък контакт със своите съседни части, понякога е също нецелесъобразно да се води бой; трето, общо казано, нецелесъобразно е да се води бой с каквато и да е групировка на противника, ако тя не е изолирана или заема много здрави позиции; четвърто, когато ние вече сме се включили в боя, но не можем да победим, не трябва да продължаваме боя. Във всички изброени случаи трябва да бъдем готови да се оттеглим. Такива оттегляния са допустими и необходими. Та нашето признаване на необходимостта да се оттегляме се основава преди всичко на признаването на необходимостта да се бием. Именно в това се състои основната особеност на маневрената война, която Червената армия води.

Нашата война е общо взето маневрена, но това не значи отказване от методите на позиционната война, когато те са необходими и възможни. В периода на стратегическата отбрана трябва да се признае необходимостта от прилагането на методите на позиционната война при упоритата защита на някои опорни точки по направления на сковаващите действия, а в периода на стратегическото настъпление — при настъплението срещу изолирания противник. Ние вече сме натрупали доста опит в използването на методите на позиционната война за постигане на победата: чрез тези методи ние завзехме доста градове, фортове, укрепени огневи точки, разкъсвахме доста силно укрепени полеви позиции на противника. Ние трябва да увеличаваме нашите усилия в тази посока по-нататък, трябва да ликвидираме нашата слабост в това отношение. Ние безусловно трябва да държим за настъпление срещу укрепените позиции на противника и за позиционната отбрана в онези случаи, когато

обстановката изисква и допуска това. Ние възразяваме само против това, да преминем днес изобщо към методите на позиционната война и изравняването им по права с методите на маневрената война; това би било недопустимо.

В продължение на десетте години война напълно постоянни ли оставаха партизанският характер на действията на Червената армия, липсата на стабилни линии на фронта, изменчивостта на територията на базите, изменчивият характер на плановете на градивната дейност в базите?

Не, извършваха се изменения. Първият етап, на който се проявиха твърде силно партизанският характер на действията на Червената армия и изменчивостта на територията, беше между цзинганшанския период и началото на първия контрапоход. Това беше младенческият период от съществуването на Червената армия, а базите бяха тогава още партизански райони. Периодът между първия и третия контрапоходи беше вторият етап, на който партизанският характер на действията и изменчивостта на територията значително намаляха, в Червената армия бяха създадени фронтове, съществуваха вече бази с няколко милиона население. Периодът между третия и петия контрапоход е третият етап: партизанският характер на действията и изменчивостта на територията се намалиха още по-значително, създадени бяха централното правителство и Революционният военен съвет. Великият поход е четвъртият етап: на този етап в резултат на погрешното отричане на частично партизанският характер на действията на Червената армия и незначителната изменчивост на територията на базите се получи напълно партизански характер и пълна изменчивост. Понастоящем ние преживяваме пети етап: вследствие на това, че петият „поход“ не беше разгромен и в резултат на тази голяма „подвижност“ Червената армия и базите се намалиха рязко. Обаче ние вече здраво се настанихме на Северозапад; базата в Пограничния район Шенси—Гансу—Нинся е укрепена и разширена; трите фронта на главните сили на Червената армия се намират вече под единно командване, каквото по-рано нямаше.

От гледище на характера на нашата стратегия може да се каже, че периодът от Цзинганшан до четвъртия контрапоход беше първият етап, петият контрапоход — вторият

етап, а периодът от началото на Великия поход до днес е третият етап. През време на петия контрапоход предишната правилна стратегическа линия беше погрешно отхвърлена; сега ние отново правилно отхвърляме погрешната линия, която се провеждаше през време на петия контрапоход, и възкресяваме предишната правилна линия. Обаче ние не отхвърляме всичко онова, което съществуваше през време на петия контрапоход, и не възкресяваме всичко, което съществуваше преди него. Ние възкресяваме само най-хубавото от онова, което съществуваше преди и отхвърляме само онова, което беше погрешно през време на петия контрапоход.

„Партизанщината“ има две страни.

Едната страна се състои в липсата на регулярност, т. е. в липсата на централизация, в липсата на единство, в недостатъчно строгата дисциплина, в опростените методи на работа и т. н. Всичко това беше принесено от самата Червена армия от младенческия период на нейното съществуване, а същевременно доста неща бяха просто необходими. Обаче на по-високите степени на развитие на Червената армия трябва постепенно и съзнателно да се освобождаваме от това, да правим Червената армия по-централизирана, по-единна, по-дисциплинирана, да въвеждаме в нея по-съвършени методи на работа, т. е. да ѝ придаваме по-регулярен характер. В областта на оперативното ръководство също така трябва постепенно и съзнателно да отслабваме ненужния на една по-висока степен на развитие партизански характер на армията. Недопустимо, неизгодно и вредно при воденето на военни действия от голям мащаб е да не вървим напред в това отношение, да се държим упорито за изминатия етап.

Другата страна на „партизанщината“ се състои в установката за маневрените методи на водене на войната, т. е. за подвижните партизански методи, които сега са все още необходими за водене на военни действия, както от стратегически, така и от оперативен мащаб, в изменчивостта на територията на базите, която засега ние още не можем да предотвратим; в гъвкавостта на плановете на градивната дейност в базите; в отказването от преждевременния streмеж Червената армия да се изгради върху основата на

пълната регулярност. Да се отхвърлят по този въпрос историческите факти, да се възразява против запазването на това, което е полезно, непредпазливо да се откъсваме от съвременния етап, да се стремим сляпо към още непостижимия засега, към още нямащия днес реален смисъл така наречен „нов етап“ — всичко това е еднакво недопустимо, вредно и неизгодно за воденето на военните действия по настоящем.

Сега ние се намираме в навечерието на нов етап в развитието на техниката и организацията на Червената армия и трябва да се готвим за преминаването на този нов етап. Би било неправилно, би било неизгодно за по-нататъшното водене на войната да не се готвим за това. В бъдеще, когато техническите и организационните условия в Червената армия се изменят и Червената армия влезе в новия етап на своето изграждане, операционните направления и линиите на фронта на Червената армия сравнително ще се стабилизират, ще се издигне ролята на методите на позиционната война — подвижния характер на войната и изменчивостта на територията и на плановете на изграждането ще се намалят рязко, и най-после ще бъдат напълно ликвидирани. Тогава няма да може да ни ограничава всичко онова, което ни ограничава сега, като например численото превъзходство на противника или защитаваните от него укрепени позиции.

Сега ние се борим, от една страна, против погрешните методи, прилагани през периода на господството на „левия“ опортюнизъм, и, от друга страна, против възраждането на редица от онези черти на нерегулярност, които бяха присъщи на Червената армия в младенческия период от нейното съществуване и които сега вече не са нужни. Но ние решително възраждаме онези многобройни ценни принципи на изграждане на армията, стратегическите и тактическите принципи, при прилагането на които Червената армия неизменно печелеше победи. Ние трябва да обобщим всичко ценно, което имахме в миналото, и да го превърнем в систематизирана, още по-развита и обогатена военна линия, за да побеждаваме днес врага и за да се подготвим за навлизане в нов етап в бъдеще.

Областта на маневрената война обхваща твърде много въпроси. Тук влизат например разузнаването, оценката на

обстановката, вземането на решение, групирането на войските за бой, ръководенето на боя, маскировката, съсредоточението на силите, движението на войските, разгръщането, атаката, преследването, внезапният удар, щурмуването на позициите, отбраната на позициите, насрещният бой, отстъплението, нощният бой, боят при особени условия, избягването на сблъсквания със силен противник и ударът по слабия, обсадата на градовете и унищожаването на отиващите към тях подкрепления, фалшивата атака, противовъздушната отбрана, пребиваването между няколко групи на противника, боят с цел да се излезе от обкръжението, серията от боеве, воденето на бойни действия при липсата на тил, необходимостта от отдых и от натрупване на сили и т. н. и т. н. Всички тези видове действия в историята на Червената армия се характеризираха с многобройни особености и трябва да бъдат систематично изложени, обобщени и направени изводи от тях в един курс по оперативното изкуство. Тук аз не ще ги засягам.

8. СРЕМИТЕЛНОСТ ВЪВ ВОЕННИТЕ ДЕЙСТВИЯ

„Продължителната война“ в стратегията и стремителността в действията от оперативен и тактически мащаб са две страни на едно и също нещо, два паралелни и равностойни принципа на водене на гражданската война; същите принципи могат да бъдат прилагани и във войната срещу империализма.

Продължителният характер на войната е обусловен от обстоятелството, че силите на реакцията са мощни, а силите на революцията нарастват постепенно. Тук разгорещеността може да причини вреда, тук би било неправилно да се провъзгласява „стремителност“. Обстоятелството, че ние вече десет години водим революционна война, може би на другите държави да изглежда поразително, но за нас това е само „Подход към темата“, „Експозиция на темата“ и „Основни положения на съчинението“ в класическото осемчленно съчинение³⁷, след което ще последват още много увлекателни глави. Под влияние на всички вътрешни и външни условия без съмнение развитието по-нататък може да се

извършва значително по-бързо, отколкото в миналото. Тъй като в международната и вътрешната обстановка вече са станали изменения, а в бъдеще предстоят още по-големи изменения, може да се каже, че ние вече сме оставили назад предишните условия, когато развитието се извършваше бавно, и се сражавахме сами. Обаче не трябва да разчитаме, че ще можем да спечелим успех още утре. „Отначало да разбием врага, а за закуската ще успеем“ — такива настроения сами по себе си са похвални, но конкретните планове за действия не трябва да се основават на такива настроения. Вследствие на това, че силите на реакцията в Китай се ползват с поддръжката на много империалистически държави, дотогава, докато китайската революция не натрупа сили, способни да разкъсат основните позиции на вътрешните и външните врагове, дотогава, докато силите на международната революция не разгромят и не парализират по-голямата част от силите на международната реакция, нашата революционна война, както и преди, ще си остава продължителна. Ето защо един от основните принципи на нашето стратегическо ръководство е стратегическата установка за продължителна война.

А принципът, прилаган в действията от оперативен и тактически мащаб, е право противоположен: не протакане, а скоротечност. Борбата за скоротечност в действията с оперативно и тактическо значение е присъща в еднаква степен за всички времена и всички народи. При воденето на война хората винаги са се стремели към скоротечност; излишното протакане на войната винаги се е смятало за неизгодно. Само в Китай се налага да се проявява велико търпение във войната, налага се да се прибегва към продължителната война. През периода на господството на лилисаневската линия някои се надсмиваха над нашата „тактика на юмручния бой“ (т. е. тактиката на завземане на голям град едва след цяла редица нападения срещу него), присмиваха се по повод на това, че ние ще можем да видим победата на революцията едва вече съвсем побелели. Това беше проява на ултрареволуционност, която, както вече отдавна е доказано, е несъстоятелна. Обаче ако тези критически забележки се отнесат не към стратегията, а към оперативното и тактическото ръководство, те стават извънредно правилни.

Въпросът е в това, че, първо, Червената армия няма източници за попълване с оръжие и особено с боеприпаси; второ, белите имат много армии, а Червената армия само една — за да може да разбие следващия „поход“, тя трябва да бъде готова за стремително провеждане на цяла редица операции; трето, макар белите армии да се придвижват поотделно, но в повечето случаи интервалите между настъпващите колони са сравнително не много големи и ако атакувайки една от тях, ние не завършим боя много бързо, ще ѝ се притекат на помощ останалите. Поради всичко това ние не можем да не действваме стремително. За нас завършването на сражението за няколко часа, за един или два дни е нещо обикновено. И само при установката на „обсада на града и унищожаване на подкрепленията“, когато нашата цел не е да унищожим обкръжения противник, а да унищожим идващите към него подкрепления, ние провеждаме сравнително продължителни операции срещу обкръжения противник, но както и преди проявяваме стремителност в действията срещу идващите към него подкрепления. При упоритата отбрана на опорните точки по направление на сковаващите действия на етапа на стратегическата отбрана, при ударите по изолирания и неполучаващ поддръжка противник на етапа на стратегическото настъпление и при унищожаването на опорните точки на белите в територията на революционните бази ние често също вземаме курс на продължителна операция или бой. Обаче тези продължителни операции само помагат, съвсем не пречат на стремителните действия на главните сили на Червената армия.

За да се осигури скоротечността на операцията е необходимо не само субективно желание; за това се изискват редица конкретни условия, главните от които са: добре да се подготвим, да не изпуснем момента, да съсредоточим превъзхождащи сили, да използваме тактиката на обкръженията и обходите, да изберем добра позиция, да бием противника в движение или момент, когато се е спрял, но още не е успял да се укрепи на позиция. Без да бъдат създадени тези условия е невъзможно да се постигне бърза победа в операцията или в боя.

Разгромяването на „похода“ е крупна операция и при нея се прилага принципът на скоротечността, а не на про-

такането, тъй като условията на базите — техните човешки резерви, материалните ресурси и военните сили — не позволяват продължителните действия.

Придържайки се обаче общо взето към принципа на стремителността, необходимо е да се води борба против неужната прибързаност; съвършено необходимо е висшите военни и политически ръководни органи от революционната база, като вземат под внимание посочените по-горе условия на тази база и обстановката у противника, да не се плашат от натиска на противника, да не падат духом пред трудностите, които още могат да се понасят, да не се отчайват пред лицето на някои неуспехи, да проявяват необходимото търпение и издържливост. За разгромяването на първия „поход“ в Цзянси — от първите боеве до неговия край — беше необходима само една седмица, за разгромяването на втория „поход“ — половин месец, за разгромяването на третия „поход“ бяха необходими вече три месеца; за четвъртия — три седмици, а борбата срещу петия „поход“ продължи цяла година. Обаче петият „поход“ не беше разгромен, при което, когато бяхме принудени да разкъсаме обкръжението, беше проявено неужно бързане. При тогавашната обстановка можеше да се задържим още два-три месеца и да използваме това време, за да дадем възможност на нашите войски да отдъхнат и да се приведем в ред. Ако това беше направено и ако след разкъсването на обкръжението ръководството се осъществяваше по-умно, след това би се създала в значителна степен по-друга обстановка.

Въпреки това, принципът на стремеж към максимално съкращаване на срока на операциите, за който говорим, си остава в сила. В нашите оперативни и тактически планове, разбира се, е нужно всемерно да се стремим към сретодоточение на силите, към маневреност на действията и т. н. с оглед унищожаването на живата сила на противника на вътрешните линии, т. е. на територията на базата, и на бързото разгромяване на „похода“; обаче наред с това в случаите, когато вече е ясно, че е невъзможно да се разгроми „походът“ на вътрешните линии, трябва да се хвърлят главните сили на Червената армия за разкъсване на обкръжението и да се излезе на нашите външни линии, т. е. на вътрешните линии на противника, за да постигнем вече там разрешени-

ето. Днес, когато концепцията за „война на блокхаузите“ получи такова широко разпространение това ще стане обикновен начин на водене на военни действия. Два месеца след започването на борбата срещу петия „поход“, когато станаха събитията в провинцията Фуцзян*, главните сили на Червената армия без съмнение трябваше да се промъкнат в района на провинциите Цзянси—Чжецзян—Анхуй—Цзянси, с център в провинцията Чжецзян, да разгърнат активни действия между Ханчжоу, Сучжоу, Нанкин, Уху, Нанчан и Фучжоу, да преминат от стратегическа отбрана към стратегическо настъпление, да застрашат основните територии на противника и да търсят бой на широки, неукрепени от противника простори. По такъв начин противникът, който настъпваше срещу районите на южната част на Цзянси и западната част на Фуцзян, да бъде принуден да се върне да защитава своите основни територии и с това да се провали неговото настъпление, насочено срещу базата в Цзянси, и едновременно да се облекчи положението на народното правителство във Фуцзян. По такъв начин без съмнение на това правителство можеше да се окаже сериозна поддръжка.

Поради това че този план не беше приложен, петият „поход“ не беше разгромен, а народното правителство във Фуцзян падна. След цяла година боеве беше вече неизгодно да се излезе в Чжецзян. Обаче беше възможно още да се премине в стратегическо настъпление в друго направление, т. е. да се настъпи с главните сили срещу провинцията Хунан (но не през Хунан срещу Гуйчжоу, а срещу централната част на Хунан), да се отведе противникът от Цзянси в Хунан и там да бъде унищожен. Този план също беше отхвърлен, надеждите за разгромяване на петия „поход“ окончателно рухнаха и остана единственият път — Великият поход.

9. ДЕЙСТВИЯ ЗА УНИЩОЖЕНИЕ

„Войната за изтощение“ е несвоевременна за Червената армия. Когато се състезава по богатство не Лун Ван** с Лун

* Виж бележка 9 към произведението „За тактиката на борбата срещу японския империализъм“.

** Лун Ван — герой от китайската митология, владетел на моретата и океаните, притежател на несметни богатства.

Ван, а просякът с Лун Ван, това изглежда, разбира се, малко смешно. За Червената армия, която получава почти всичко от противника, основният курс си остават действията за унищожение. Само чрез унищожаването на живата сила на противника е възможно да се разгромяват неговите „походи“ и да се разширяват революционните бази. Нанасянето на щети на противника се прилага само като средство за неговото унищожение; в противен случай то е безсмислено. Нанасяйки на противника загуба в жива сила, ние изтощаваме и самите себе си; но ако ние унищожаваме противника, това ни дава трофеи. По такъв начин ние не само компенсирваме загубата, която сме понесли сами, но и засилваме нашата армия. Във войната срещу мощен противник бойните действия, които имат за цел да му нанесат поражение, не могат коренно да разрешат изхода на войната, а боевете за унищожение незабавно оказват извънредно силно въздействие върху всеки противник. В боя е по-добре да отсечеш един пръст на противника, отколкото да нараниш и десетте; във войната е по-добре да бъде унищожена една дивизия на противника, отколкото да се нанесе поражение на десет.

През време на първия, втория, третия и четвъртия „походи“ ние водихме „война за унищожение“ и всички тези „походи“ бяха разгромени от нас, въпреки че беше унищожавана само част от настъпващите войски на противника. В борбата срещу петия „поход“ се провеждаше противоположна линия и с това фактически беше оказана помощ на противника в постигане на неговата цел.

Действията за унищожение — от една страна, и съсредоточението на превъзхождащи сили и тактиката на обкръженията и обходите, от друга — са едно цяло; първото без второто е невъзможно. Задължителни условия за действията за унищожение са поддръжката от страна на населението, изгодните позиции, противник, който лесно може да бъде бит, внезапността и т. н.

Има смисъл да се нанесе само поражение на противника, има смисъл даже да му се даде възможност да бяга — но само в онези случаи, когато в даден бой или в цялата операция главните сили на Червената армия унищожават част от силите на противника; в противен случай това е безсмислено.

И тук смисълът се определя от съотношението между загубите и печалбите.

Като създаваме своя военна промишленост, трябва да се действа така, че това да не доведе до увеличение на зависимостта на Червената армия от тази промишленост. Нашата основна линия се състои в това, да се опираме на военната промишленост на империалистите и на нашия противник в гражданската война. Ние имаме право на арсеналите в Лондон и Ханян*, при което за транспортни бригади ни служи противникът. Това е истина, а не парадокс.

Б Е Л Е Ж И

- 1 Сун-цзи или Сун-У — знаменит военен теоретик, живял в V в. пр. н. е., автор на трактата „Сун-цзи“, състоящ се от 13 глави. Този цитат е взет от третата глава на трактата.
- 2 По времето, когато е писан този труд (есента на 1936 г.) се навършиха 15 години от основаването на Китайската комунистическа партия (юли 1921 г.).
- 3 Чен Ду-сю на времето си беше професор в Пекиния университет и получи известност като редактор на списанието „Синциннян“ („Нова младеж“). Чен Ду-сю взе участие в основаването на Китайската комунистическа партия и благодарение на своята известност, получена в периода на „движението на 4 май“, и поради неопитността на партията в началото на нейното съществуване стана неин генерален секретар. През последния период на революцията от 1924—1927 г. десният уклон в партията, изразител на който беше Чен Ду-сю, се изрази в капитулантска линия. Тогава „капитулантите... сами се отказаха от ръководството на селските маси, на градската дребна и средна буржоазия и което е особено важно от ръководството на въоръжените сили, в резултат на което революцията претърпя поражение“ (Мао Цзедун, „Съвременната обстановка и нашите задачи“). След поражението на революцията в 1927 г. Чен Ду-сю и шепа други капитуланти изпаднаха в песимизъм и загубиха всякаква вяра в по-нататъшните перспективи на революцията. Те се превърнаха в ликвидатори, приеха реакционната платформа на троцкистите и като влязоха в блок с тях, създадоха антипартийна групичка, във връзка с което през ноември 1929 г. Чен Ду-сю беше изключен от партията. Той умря в 1942 г. За десния опортюнизъм на Чен Ду-сю виж също бележките към заглавията на произведенията: „За класите на китайското общество“ и „Доклад за обследване

* Ханян — град в провинцията Хубей, в който се намира един от най-големите арсенали в Китай.

селското движение в провинцията Хунан“, а също така „Встъпителната статия в книжка първа на списание „Гунчанданжен“ („Комунист“).

- 4 „Ляв“ опортюнизъм на Ли Ли-сан — „ляво“ опортюнистическа линия (наричана обикновено „лилисаневска линия“), която проведеше др. Ли Ли-сан по времето, когато възглавяваше Централния комитет на партията, и която господствуваше в партията в продължение на близо 4 месеца, като се започне от юни 1930 г. Основните ѝ черти се заключаваха в следното: противно на установките на VI конгрес на партията, лилисаневци отричаха, че за революцията е необходимо да се готвят масите, че революцията се развива неравномерно. Привържениците на тази линия обявиха идеята на другаря Мао Цзе-дун, който изтъкваше, че в условията на продължителната борба главното внимание трябва да бъде насочено към създаването на опорни бази в селото, за да се заобиколи с тях градът, и опирайки се на тези бази, да се съдействува за подема на революцията в цялата страна — за „крайно погрешна“, като считаха, че тя изразява „селска ограниченост и консерватизъм“ и настояваха да се разгърне подготовката за незабавно въстание в цялата страна. Следвайки тази погрешна линия, другарят Ли Ли-сан издигна авантюристичния план за незабавно организиране на въоръжени въстания във всички големи градове на Китай. Наред с това привържениците на лилисаневската линия, отричайки неравномерността на развитието на световната революция, считаха, че революционният взрив в целия свят и че китайската революция може да победи само при условие на революционен взрив в целия свят. Освен това те не признаваха продължителния характер на китайската буржоазнодемократична революция и твърдяха, че победата на революцията в една или няколко провинции ще бъде началото на прерастването на революцията в социалистическа; във връзка с това те изработиха редица неотговарящи на изискванията на момента левичарски авантюристични установки. Другарят Мао Цзе-дун водеше борба против тази погрешна линия; също така и широките маси от партийни работници и партийните членове настоятелно искаха нейното изправяне. През септември 1930 г. на третия пленум на Централния комитет от 6-то свикване другарят Ли Ли-сан призна грешките, които му бяха изтъкнати и напусна ръководния пост в Централния комитет на партията. Поради това че за един дълъг период другарят Ли Ли-сан можа да изживее своите погрешни възгледи, VII конгрес на Китайската комунистическа партия отново го избра за член на Централния комитет.

- 5 Централният комитет на Китайската комунистическа партия (от 6-то свикване) на своя трети пленум, който се състоя през септември 1930 г. и в своята по-нататъшна работа след пленума взе редица действени мерки, за да ликвидира лилисаневската линия. Обаче редица другари, които нямаха опит в практическата революционна борба, начело с другарите Чен Шао-юй (Ван Мин) и Цин

Бан-сян (Бо Гу) след третия пленум на Централния комитет започнаха да оказват съпротива на Централния комитет в провеждането на тези мерприятия. В публикуваната по това време брошура „Две линии“ или „Борба за по-нататъшната болшевизация на Китайската комунистическа партия“ тези другари упорито твърдяха, че на този етап главна опасност за партията е не „левият“ опортюнизъм, а така нареченият „десен“ опортюнизъм и „критикувайки“ лилисаневската линия като „дясна“, се стараеха по такъв начин да си спечелят политически капитал. Те издигнаха нова политическа програма, която в нови форми възстановяваше, продължаваше или развиваше лилисаневската линия и другите „ляво“-уклонистки идеи и политически установки, като противопоставяха всичко това на правилната линия на другаря Мао Цзе-дун. Другарят Мао Цзе-дун посвещава своето произведение „Стратегическите въпроси на революционната война в Китай“ главно на критиката на грешките, допуснати по военните въпроси от привържениците на тази нова линия на „леви“ опортюнизъм.

Линията на новия „ляв“ уклон господствуваше в партията в периода от четвъртия пленум на Централния комитет от 6-то свикване, състояло се през януари 1931 г., до съвещанието на Политбюро на Централния комитет, станало в Цзуни, провинция Гуйчжоу, през януари 1935 г. Това съвещание сложи край на погрешната линия на старото ръководство и образува ново ръководство на ЦК начело с другаря Мао Цзе-дун. Погрешната „лява“ линия господства в партията доста дълго (4 години) и нанесе особено тежки загуби на партията и на революцията. Пагубните последици от провеждането на тази линия се изразиха в това, че около 90% от състава на Китайската комунистическа партия, на китайската Червена армия, а също териториите на опорните бази на Червената армия бяха загубени и десетки милиони хора в революционните бази бяха подложени на жестока разправа от страна на гоминданците. Всичко това спъна настъпателния ход на революцията. Огромното мнозинство от другарите, които извършиха тези „ляво“-уклонистки грешки, в продължение на дълъг период от своя личен опит осъзнаха своите грешки, поправиха ги и извършиха значителна работа в полза на партията и на народа. Тези другари се сплотиха с цялата маса партийни членове въз основа на общите политически възгледи под ръководството на другаря Мао Цзе-дун. Приетото през април 1945 г. на седмия пленум на Централния комитет от 6-то свикване „Решение по някои въпроси от историята на нашата партия“ дава всестранна оценка на грешките на тази линия.

- 6 Виж бележките 20 и 21 към произведението „За тактиката на борбата срещу японския империализъм“.
- 7 Курсовете за подготовка на офицерския състав, организирани от Чан Кай-ши през юни 1933 г. в планинската местност Лушан (околия Цюцзян, провинция Цзянси) с цел да се подготвят военните кадри за борба против комунистите. През тези курсове

премина офицерският състав от войските на Чан Кай-ши. Неговата военна и политическа подготовка във фашистки дух се провеждаше от немски, италиански и американски инструктори.

- 8 Под нови военни принципи в петия „поход“ общо взето се има предвид устаникът на „война на блокхаузите“, която се осъществяваше от бандите на Чан Кай-ши и която предвиждаше създаването на укрепления съобразно с придвижването на войските напред.
- 9 Виж В. И. Ленин, „Коммунизм“ (Соч., т. 31, стр. 143. — Бел. ред.).
- 10 Първата партийна конференция на Пограничния район Хуан — Цзянси беше свикана на 20 май 1928 г. в Маопин (околия Нинган).
- 11 Виж 2 и 3 бележка към произведението „За изкореняване на погрешните възгледи в партията“.
- 12 Носителите на тези тенденции не си поставяха ясни политически цели и си позволяваха недисциплинирани, неорганизирани действия, грабежи и т. н.
- 13 Става дума за похода от провинцията Цзянси, северно от провинцията Шенси, който извърши Червената армия, като преодоля едно разстояние от 25 хил. ли. Виж бележка 19 към произведението „За тактиката на борбата против японския империализъм“.
- 14 Флангови войски — не главни сили на армията, а част от армията, изпълняваща задачи на фланговете.
- 15 Става дума за периода на постепенното преминаване на руската революция от подем към упадък, който настъпи след поражението на декемврийското въстание от 1905 г. Виж „История ВКП(б), Краткий курс“, гл. III, раздел 5 и 6.
- 16 Мирният договор, сключен между Съветска Русия и Германия през март 1918 г. Това беше временно отстъпление, предприето в условията на явен превес на силите на страната на враговете на революцията и което си поставяше за цел да предотврати нападението на германския империализъм срещу току-що образувалата се и нямаша още своя армия Съветска Република. Подписването на Бресткия договор позволи на Съветската Република да спечели време за укрепване на пролетарската власт, да приведе в ред стопанството и да създаде Червена армия; то позволи на пролетариата да си запази ръководството на селячеството, да натрупа сили и да разгроми в 1918—1920 г. белогвардейците и английските, американските, френските, японските, полските и останалите интервенти.
- 17 На 30 октомври 1927 г. селяните от околните Хайфин и Луфин, провинция Гуандун, вдигнаха под ръководството на Китайската

комунистическа партия трето по ред въстание, завзеха градовете Хайфин и Луфин и съседните на тях райони, организираха Червена армия и установиха работническо-селска демократическа власт. Поради недооценяване силите на врага въстанието претърпя поражение.

- 18 През есента на 1936 г. войските на 2-и и 4-и фронтове на Червената армия се съединиха и като тръгнаха от североизточната част на провинцията Сикац, започнаха поход на север. В този период Чжан Го-тао упорито продължаваше борбата против партията, като провеждаше неизменно линията на отстъпление и ликвидаторство. През октомври същата година, когато войските на 2-и и 4-и фронтове вече влязоха в провинцията Гансу, по заповед на Чжан Го-тао от авангардните части на 4-и фронт беше образувана така наречената армия на западното направление, състояща се от повече от двадесет хиляди души за движение на запад през реката Хуанхе, провинцията Цинхай. През декември 1936 г. тази армия претърпя тежко поражение, а към март 1937 г. беше окончателно разбита.
- 19 Виж К. Маркс и Ф. Енгелс, „Революция и контрареволюция в Германия“ (Соч., т. VI. — Бел. ред.).
- 20 „Шуйхучжуан“ — известен китайски роман, в който се разказва за селската война. За автор на този роман се счита Ши Най-ен, живял в XIV в. от н. е. Лин Чун и Чай Цзин са герои на този роман. Хун е учител по фехтовка и борба в дома на Чай Цзин.
- 21 Лу и Ци са две феодални княжества в епохата на Чунцю (722 — 481 г. пр. н. е.). Голямото княжество Ци се намирало в централната част на сегашната провинция Шандун, а отстъпващото му по размери княжество Лу — в южната част на същата провинция. Чжуан-гун бил княз на Лу в 693—662 г. пр. н. е.
- 22 Цзо Цю-мин — автор на „Цзочжуан“, известен летопис от епохата на династията Чжоу. Приведения в този труд цитат е взет от този летопис („10-та година от управлението на Чжуан-гун“).
- 23 „Това е честно изпълнение на дълга. С това може да се отиде на война!“ — с тези думи Цао Гуй иска да каже, че когато при разглеждането на спорове управникът действа справедливо, той може да спечели поддръжката на народа и следователно може да води война. „Князът се готвеше да удари барабана“ и „три пъти барабаните на Ци биха за атака“ — тук „удрям барабана“, означава хвърляне войската в атака.
- 24 Ченгао — древен град, който се е намирал в северозападната част на днешната околия Ченгао, провинция Хенан. В старо време е бил важен стратегически пункт. Тук в 203 г. пр. н. е. се е водила битката между ханския княз Лю Бан и чуския княз Сян Юй. Сян Юй завзел Юн-ян и Ченгао и почти напълно разгромил вой-

ските на Лю Бан. Обаче впоследствие Лю Бан се възползувал от благоприятния момент, когато чуските войски преминавали реката Сишуй, нанесъл им съкрушителен удар и си върнал град Ченгао.

- 25 Кунян — древен град, който се е намирал в северната част на днешната околия Есян, провинция Хенан. Тук Лю Сю (император Гуан У-ди, основател на източната ханска династия) разгромил в 23 г. пр. н. е. войските на Ван Ман. В това сражение неравенството било изключително голямо: Лю Сю имал само 8—9 хиляди души, а Ван Ман — повече от 400 хиляди. Като използвал безгрижието на военачалниците на Ван Ман — Ван Сюн и Ван И, — предизвикано от недооценяването на силите на противника, Лю Сю хвърлил срещу тях 3 хил. от своите отбрани войски, които разгромили основното ядро на войските на Ван Ман; развивайки този успех, Лю Сю преминал в настъпление и окончателно разбил Ван Ман.
- 26 Гуанду се намира в североизточната част на сегашната околия Чжунмоу, провинция Хенан. Тук в 200 г. от н. е. станало сражението между войските на Цао Цао и Юан Шао. Юан Шао разполагал със стохилядна армия. Войската на Цао Цао била малка, а запасите от продоволствие се свършили. Обаче той се възползувал от проявеното от Юан Шао безгрижие, предизвикано от недооценяването на противника, извършил внезапно нападение и подпалил обозите на Юан Шао. Когато войските на Юан Шао изпаднали в паника, Цао Цао нанесъл удар и унищожил главните сили на Юан Шао.
- 27 Войската на царството У възглавявал Сун Цюан, а войската на царството Вей — Цао Цао. Чибя — планина на южния бряг на река Янцзи, в североизточната част на сегашната околия Цзяншуй, провинция Хубей. Тук в 208 г. от н. е. Цао Цао с 500-хилядна войска, която той сам представял за 800-хилядна, тръгнал срещу Сун Цюан. Последният в съюз с другия противник на Цао Цао — Лю Бей — извел 30-хилядна войска; той се възползувал от епидемията във войските на Цао Цао и от тяхното неумение да се сражават по вода, изгорил корабите на Цао Цао и разгромил армията му.
- 28 Илин се намира в източната част на сегашната околия Ичан, провинция Хубей. Тук в 222 г. от н. е. Лу Сун, пълководец на царството У, нанесъл жестоко поражение на войските на царството Шу, които командувал Лю Бей. Отначало Лю Бей спечелвал победите във всички сражения и завзел Илин, като навлязъл 500—600 ли навътре в територията на царството У. След това в продължение на 7—8 месеца Лу Сун избягвал боя. Като изчакал момента, когато войските на Лю Бей „били изморени до крайност, паднали духом и загубили вяра в спасението си“, Лу Сун се възползувал от появилия се вятър, подпалил лагера на Лю Бей и разгромил войските му.

- 29 В 383 г. от н. е. войските на държавата Източно Цзян нанесли под командуването на Се Сюан при реката Фейшуй (в сегашната провинция Анхуй) тежко поражение на войските на Фу Цзян, управник на държавата Цин. Последният имал в свое разпореждане повече от 600 хил. пехота, 270 хил. кавалерия и лична охрана от 300 хиляди конници. Войските на Се Сюан (включително и флотата) наброявали едва 80 хиляди души. Двете армии били разделени от река Фейшуй. Се Сюан използвал надменността и самонадеяността на противника и се обърнал с молба към Фу Цзян да му отстъпи малък плацдарм на брега, където се намирала цинската армия, за да могат неговите войски да се прехвърлят на другия бряг и да дадат решаващо сражение. Фу Цзян се съгласил и дал заповед на своите войски да се оттеглят. Обаче шом неговите войски започнали оттеглянето, било вече невъзможно да бъдат спрени. Като се възползували от това, войските на Се Сюан преминали реката и разгромили армията на Фу Цзян.
- 30 На 1 август 1927 г. Китайската комунистическа партия с цел да води борба срещу контрареволуционните сили на Чан Кай-ши и Ван Цзин-вей и с цел да продължи делото на революцията от 1924—1927 г. възглави известното въстание в Нанчан — главен град на провинцията Цзянси. В това въстание взеха участие войскови части на брой повече от 30 хиляди души. Въстанието беше ръководено от другарите Чжоу Ен-лай, Чжу Де, Хе Лун, Е Тин и други; на 5 август 1927 г. въстаналите войски съответно с разработения предварително план напуснаха Нанчан и се насочиха към провинцията Гуандун. Обаче при Чаочжоу и Сватоу те бяха постигнати от военен неуспех. Част от тях под командуването на другарите Чжу Де, Чен И, Лин Бяо и други впоследствие се промъкнаха в Цзинганшан, където се съединиха с възглавяваната от другаря Мао Цзе-дун 1-а дивизия от 1-и корпус на Работническо-селската революционна армия.
- 31 Виж бележка 8 към произведението „Защо може да съществува червена власт в Китай?“.
- 32 През септември 1927 г. въоръжени отреди от населението на района, намиращ се на границата между провинциите Хунан и Цзянси, т. е. околиците Сюшуй, Пинсян, Пинцзян и Люян, под ръководството на другаря Мао Цзе-дун вдигнаха известното „Въстание на есенния урожай“ и образуваха 1-а дивизия на 1-и корпус от Работническо-селската революционна армия. Другарят Мао Цзе-дун ги заведе в Цзинганшан, където създаде революционна база — Пограничният район Хунан — Цзянси.
- 33 „Съюз ей-би“ — контрареволуционна шпионска организация на гоминдана, която действуваше нелегално в червените райони. „Ей-би“ са названия на английските букви А и В, с които започват думите „Anti-Bolshevik“ („антиболшевишки“).

- 34 Т. е. по централната част на провинцията Цзянси между реките Ганцзян и Фушуй.
- 35 Виж произведенията на В. И. Ленин „К истории вопроса о нечастном мире“ (Соч., т. 26. — Бел. ред.) „Странное и чудовищное“ (Соч., т. 27. — Бел. ред.), „Серьезный урок и серьезная ответственность“ (Соч., т. 27. — Бел. ред.) и „Доклад о войне и мире 7 марта“ (Соч., т. 27. — Бел. ред.), а също и „История на ВКП(б). Краткий курс“, гл. III, раздел 7.

36 Става дума за тибетците, които живеят в района на провинцията Сикан и за народностите, изповядващи мюсюлманството и живеещи в провинциите Гансу, Цинхай и Синцзян.

- 37 Особена форма на съчинение, което е трябвало да пишат лицата, които са държали императорски изпити във феодален Китай през XV — XIX в. Всяко такова съчинение е трябвало да се състои от осем раздела: „Подход към темата“, „Експозиция на темата“, „Преминаване към изложението“, „Начало на изложението“, „Среда на изложението“, „Край на изложението“, „Заклучение“.

„Подходът към темата“ се е състоял от две фрази, разкриващи основното съдържание на темата. „Експозицията на темата“ се е излагала с 3-4 фрази, развиващи съдържанието на „Подхода към темата“ и разясняващи темата. В раздела „Основни положения на съчинението“ се е излагало в общи черти съдържанието на произведението. Разделът „Преминаване към изложението“ свързвал първите раздели с изложението на самата тема. Само четирите последни раздели представлявали изложението като такова, при това „Средата на изложението“ е била основата на цялото съчинение. От последните четири раздела всеки е съдържал теза и антитеза, което общо прави осем части. Ето защо всички произведения са се наричали „осемчленни“ или „осемтезисни“. Тук другарят Мао Цзе-дун има предвид процеса на последователното разкриване на съдържанието в осемчленното съчинение, за да покаже образно развитието на различните етапи на революцията. Обаче обикновено другарят Мао Цзе-дун прибегва до термина „осемчленно съчинение“ главно като иронична метафора, като разбира при това догматизма.

ДЕКЛАРАЦИЯ
ПО ПОВОД ДЕКЛАРАЦИЯТА НА ЧАН КАЙ-ШИ
(28 декември 1936 година)

Чан Кай-ши, след като прие предявените му в Сиан искания на генералите Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен, а също и на населението от Северозападен Китай за организиране на съпротива срещу японската агресия, даде най-напред заповед на своите войски, водещи гражданска война, да напуснат провинциите Шенси и Гансу; това беше първата стъпка по пътя към изменение на порочната политика, която Чан Кай-ши провеждаше в продължение на последните 10 години¹. С това беше нанесен удар на японските империалисти и на китайските „усмирители“², които организираха заговор с цел да разпалят гражданската война и да внесат разкол всред народа и които се опитваха да се възползват от сианските събития, за да унищожат физически Чан Кай-ши. Разочарованието на японските империалисти и на китайските „усмирители“ е очевидно. Проявеното от Чан Кай-ши разбиране на обстановката може да се разглежда като признак, че гоминданът е готов да се откаже от порочната политика, която той провеждаше в продължение на последните 10 години.

На 26 декември Чан Кай-ши публикува в Лоян твърде мъглява и объркана декларация — така нареченото „Наставление на Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен“, която е един от интересните политически документи от китайската история. Ако Чан Кай-ши действително иска да извлече сериозен урок от тези събития, да насочи усилията си за обновяване на гоминдана и да ликвидира със своята традиционна порочна политика на съглашателство с външния враг на гражданска война и потискане на народа, ако той иска да превърне гоминдана в партия, която да не върви против волята на народа, той трябваше да излезе с малко по-приличен документ, който да съдържа осъждане на предишната политика и пла-

нове за бъдещето и по такъв начин да покаже искреността на своите намерения. Декларацията от 26 декември не може да задоволи широките народни маси в Китай.

В декларацията на Чан Кай-ши има едно място, заслужаващо одобрение — става дума за следните думи: „Думата трябва да бъде вярна, действието трябва да бъде решително“*. Този израз трябва да се разбира в смисъл че макар Чан Кай-ши и да не подписа условията, поставени от Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен, въпреки това той е готов да приеме тези искания, съответстващи на интересите на държавата и на нацията, и че той не ще се откаже от дадената в Сиан дума, макар и тя да не беше скрепена с подписа му. Ще видим ще одържи ли Чан Кай-ши на думата си, ще изпълни ли обещанията си, след като войските му бъдат изведени от провинциите Шенси и Гансу. Условията бяха следните: 1) да се реорганизира гоминданът и националното правителство, да се изгонят прояпонските елементи и да се поставят на тяхно място привърженици на съпротивата срещу Япония; 2) да бъдат освободени ръководителите на патриотичното движение в Шанхай³, да бъдат освободени всички политически затворници, да се гарантират на народа гражданските свободи; 3) да се сложи край на политиката на „наказателните походи срещу комунистите“ и в обединение с Червената армия, да се организира съпротива срещу японските завоеватели; 4) да се свика конференция за спасението на родината с участието на представители на всички партии и групи от всички слоеве на населението, от всички въоръжени сили, която ще трябва да изработи общата линия на борбата срещу японските завоеватели и за спасение на страната; 5) да установи сътрудничество с държавите, които съчувствуват на борбата на Китай срещу Япония; 6) да набележи други конкретни мероприятия за спасение на страната. За изпълнението на тези условия е необходимо преди всичко да се пази верността на дадената дума и да се прояви известна решителност. Сега остава да видим как ще действува Чан Кай-ши.

В декларацията между другото се казва, че сианските събития били резултат на плановете на „реакционерите“. За съжаление, Чан Кай-ши не е пояснил кого има предвид, ко-

* Изречение на Конфуций.

гато говори за „реакционери“. Ние изобщо не знаем какъв смисъл има тази дума в речника на Чан Кай-ши. В действителност сианските събития бяха предизвикани от следните фактори: 1) от разрастването на възмущението срещу японските империалисти сред войските на Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен и сред революционно настроените маси от населението в Северозападен Китай; 2) от засилването на възмущението срещу японските завоеватели сред целия китайски народ; 3) от разрастването на силите на лявото крило на гоминдана; 4) от настоятелните искания за оказване съпротива на японските завоеватели и за спасение на родината от страна на групи, които имат реални сили в различните провинции; 5) от позицията на комунистическата партия, която се обяви за създаването на единен антияпонски национален фронт; 6) от разширяването на фронта на мира в целия свят. Такива са неоспоримите факти. И когато Чан Кай-ши говори за „реакционери“ той има предвид не някой друг, а представителите на тези именно сили; работата е само в това, че тези, които Чан Кай-ши нарича „реакционери“, е прието да се наричат революционери. В Сиан Чан Кай-ши казваше, че той ще води борба срещу Япония сериозно; може да се очаква, че след като се измъкна от Сиан, той няма да се хвърли в ново настъпление срещу революционните сили, тъй като нарушаването на дадената дума би означавало за Чан Кай-ши и неговите привърженици политическа смърт, а на сегашния му политически път се укрепва съперническата му групировка на така наречените „усмирители“, същата онази групировка, която искаше физически да унищожи Чан Кай-ши през време на сианските събития. Имайки всичко това предвид, ние бихме посъветвали Чан Кай-ши да замени в своя политически речник думата „реакционери“ с думата „революционери“. Тогава нещата ще бъдат наричани с истинските им имена. Така може би ще бъде по-точно.

Чан Кай-ши трябва да помни, че той можа да напусне невредим Сиан не само благодарение на генералите Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен — главните действащи лица в сианските събития; сериозно значение в това имаше и посредничеството на комунистическата партия. Комунистическата партия настояваше за мирното уреждане на сианските събития и полагаше значителни усилия за постигането на тази

цел; действувайки така, тя се ръководеше изключително от жизнените интереси на нацията. Разширението на гражданската война и продължителното задържане на Чан Кай-ши под арест при генералите Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен щеше да доведе до това, че по-нататъшното развитие на събитията щеше да бъде в полза само на японските империалисти и китайските „усмирители“. В създалата се обстановка комунистическата партия не преставаше решително да разобличава гнусните планове на японските империалисти и на Ван Цзин-вей⁴, Хе Ин-цин⁵ и други китайски „усмирители“, като настояваше твърдо за мирното разрешаване на конфликта. Може да се каже, че гледището на комунистическата партия по този въпрос съвпаднаше с гледището на генералите Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен и на такива представители на гоминдана като Сун Цзи-вен⁶. Това е именно гледището на целия народ, защото той ненавижда днешната гражданска война.

Чан Кай-ши заплати своята свобода с приемането на шанските условия. Сега целият въпрос е в това, ще изпълни ли Чан Кай-ши своите обещания без оговорки, ще бъде ли неговата „дума вярна“ и „действието решително“, ще изплати ли той полицата с налични пари, т. е. ще осъществи ли всички, приети от него искания, изпълнението на които е необходимо за спасението на страната. Китайският народ не ще позволи повече на Чан Кай-ши да се отклонява от плащането на полицата, няма да му прави никакви отстъпки. Ако Чан Кай-ши смята да тъпче на едно място в оказването на съпротива на японските завоеватели, да протака изпълнението на дадените обещания, революционната вълна на народното възмущение ще го помете от пътя си. „Човек, който е загубил доверие, не струва нищо“*. Чан Кай-ши и неговите привърженици трябва сериозно да се замислят над това.

Ако Чан Кай-ши може да измие калта, с която се е опетнил гоминданът, провеждайки в продължение на последните 10 години реакционна политика, ако той може да се откаже окончателно от порочната политика на съглашателство с външния враг, на гражданска война и потискане на народа, ако той може незабавно да влезе в единния фронт на всички партии и групи, които се обявяват за единодушна съпро-

* Изречение на Конфуций,

тива срещу Япония, ако той действително вземе военни и политически мерки за спасение на страната, комунистическата партия, разбира се, ще го поддържа. Още на 25 август в писмо до гоминдана⁷ комунистическата партия обеща на Чан Кай-ши и на гоминдана такава поддръжка. За 15 години китайският народ се убеди, че на комунистическата партия „думата е вярна“ и „действието решително“. Народът вярва на думите и на действията на Китайската комунистическа партия повече, отколкото на думите и на действията на която и да било друга партия в страната.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Под влияние на китайската Червена армия и на антияпонското движение на народните маси гоминданската Североизточна армия под командуването на Чжан Сюе-лян и 17-а гоминданска армия под командуването на Ян Ху-чен се обявиха в подкрепа на инициативата на Китайската комунистическа партия за създаването на единен антияпонски национален фронт и поставиха искане на Чан Кай-ши за съюз с комунистическата партия за организирането на съпротива срещу японската агресия. Чан Кай-ши отказа да приеме това искане. Нещо повече, той стана още по-нахален, започна активно да се готви за „наказателни походи срещу комунистите“ и устрои кървава разправа над антияпонски настроената младеж в гр. Сиан. Тогава Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен, действайки заедно, арестуваха Чан Кай-ши. Тези събития, които станаха на 12 декември 1936 г., са известни под името „сиански събития“. Чан Кай-ши беше принуден да приеме искането за съюз с комунистическата партия за организиране на съпротива срещу японските завоеватели. След това той беше освободен и се върна в Нанкин.
- 2 Има се предвид прояпонската групировка в нанкинското гоминданско правителство, което водеше борба срещу Чан Кай-ши за властта. Тази групировка се възглавяваше от Ван Цзин-вей и Хе Ин-цин; през време на сианските събития те настояваха за „усмиряването“ на Чжан Сюе-лян и Ян Ху-чен. Възползвайки се от сианските събития, те искаха да разпалят гражданската война в големи мащаби и по такъв начин да съдействуват на настъплението на японските завоеватели, а самите те да отнемат властта от Чан Кай-ши.
- 3 Става дума за седемте ръководители на патриотичното антияпонско движение в Шанхай — Шен-Цюн-жу, Чжан Най-ци, Цзоу Тао-фен, Ли Гун-пу, Ша Цян-ли, Ши Лян и Ван Цзао-ши. Те бяха арестувани от Чан Кай-ши през ноември 1936 г. и освободени едва през юли 1937 г.
- 4 Ван Цзин-вей през това време беше водач на прояпонската групировка в гоминдана. От 1931 г. той неизменно провеждаше съглаша-

телска политика по отношение на японските империалистически агресори. През декември 1938 г. той напусна Чунцин, открито премина на страната на японските завоеватели и образува марионетно правителство в Нанкин.

5. Хе Ин-цин — гоминдански милитарист, водач на друга прояпонска групировка в гоминдана. През време на сианските събития Хе Ин-цин, като се стремеше да разпали междуособната война, усилено готвеше настъпление на гоминданските войски по Лунхайската железопътна линия срещу провинцията Шенси. Хе Ин-цин кроеше също планове за бомбардирането на гр. Сиан, за да убие Чан Кай-ши и да заеме неговото място.
6. Сун Цзи-вен — представител на проамериканската групировка. Вземайки под съображение империалистическите противоречия между Япония и Съединените американски щати, които през това време водеха борба за господство на Далечния изток, той, действайки в интерес на САЩ, също се обяви за мирното уреждане на сианските събития.
7. Това писмо подлагаше на рязка и справедлива критика реакционната политика на гоминдана и по-специално решенията на втория пленум на ЦИК на гоминдана; едновременно с това в писмото се подчертаваше, че политиката на Китайската комунистическа партия е насочена към създаването на един антияпонски национален фронт и че комунистическата партия е готова да възобнови сътрудничеството с гоминдана. Основната част на това писмо е приведено по-долу:

„В обръщението на втория пленум на ЦИК на вашата партия се споменава за „централизация и единство“; да се говори така — значи въпросът да се поставя с краката нагоре. Вие трябваше да знаете, че гражданската война и липсата на единство в продължение на последните десет години са предизвикани изцяло от пагубната за държавата политика на вашата партия и вашето правителство, които във всяко едно отношение възлагат надежда на империалистите и особено на политиката на непротивене на японските завоеватели, която се провежда последователно от вас от времето на „събитията от 18 септември“. Вашата партия и правителство издигнаха лозунга: „Преди да водим борба с външния враг, трябва да турим ред в собствената си страна“; под този лозунг вече много години вие водите гражданска война, провеждате непрекъснати походи срещу Червената армия, с всички сили потъпквате патриотичното и демократично движение на китайския народ. Досега вие ни най-малко не се безпокоите за съдбата на Северозточната и Северната част на страната и като забравихте, че японският империализъм е най-злият враг на Китай, насочихте всичките си усилия срещу Червената армия и в междуособната борба във вашата партия; вие хвърлихте всичките си сили, за да преградите пътя на Червената армия, готова да се сражава с японските завоеватели и дезорганизирате нейния тил; вие игнорирате исканията на народа за организиране на съпротива срещу япон-

ските завоеватели; вие лишавате населението на страната от граждански свободи. Да се обича родината стана престъпление: затворите в цялата страна са препълнени с хора в нищо непровинени; за измяна спрямо родината награждават; националните предатели вече предвкушат своята победа. Да се стремиш към централизация и единство, придържайки се към сегашната порочна политика, е все едно да „се търси риба на дърво“: вие ще получите тъкмо обратен резултат. Ние ви заявяваме, господа, че ако не измените коренно порочния курс на вашата политика, не обърнете своята омраза срещу японския империализъм, а не срещу своите съотечественици, както това е било досега, както и да се стараете, вие не ще можете да задържите даже своите сегашни позиции. Приказките за централизация и единство или за така наречената „съвременна държава“ са, разбира се, напълно безпредметни. На китайския народ е нужна такава централизация и такава единство, които биха съдействували на съпротивата срещу японските завоеватели и на спасението на родината, а не такава централизация и такава единство, които служат само за пълзене пред външния враг и за погубване на народа.

Днес народът горещо иска образуването на правителство, действително способно да спаси родината и народа, иска създаването на истински демократична република. Народът иска образуването на такава републиканско демократично правителство, което да отстоява неговите интереси. Това правителство трябва да бъде способно, първо, да се съпротивява на шестцветието отвън, второ, да даде на народа демократически права и, трето, да развива народното стопанство, за да облекчи страданията на народа и даже съвсем да им сложи край. Такива трябва да бъдат основните точки на неговата програма. Ако пък говорим за „съвременна държава“, именно такава трябва да бъде неговата програма, именно такава програма е необходима в настоящия момент на колониален и полуколониален Китай. Сега народът с желание и твърда решителност се бори за осъществяването на тази цел. А политиката на вашата партия и правителство пряко противоречат на стремешите на народа: провеждайки такава политика, вие никога няма да спечелите неговото доверие. Китайската комунистическа партия и китайската Червена армия тържествено заявяват: ние сме за създаване на всекитайска единна демократическа република, ние сме за свикване на парламент, който да бъде избран въз основа на всеобщо избирателно право, ние сме за свикване на всекитайска конференция от представители на целия народ и на всички антияпонски въоръжени сили, която да бъде посветена на въпросите на борбата срещу японските завоеватели, за спасение на родината; ние сме за създаването на всекитайско единно правителство на националната отбрана. Ние заявяваме, че когато в Китай бъде създадена единна демократическа република, червените райони ще влязат в нея като нейна съставна част, представители от населението на червените райони ще участвуват във всекитайския парламент, в червените райони ще бъде въведен също такъв демократически режим, какъвто ще бъде установен в цялата територия на Китай.

Ние считаме, че нито Съветът на националната отбрана, създаването на който е предвидено от решенията на втория пленум на ЦИК на вашата партия, нито Националното събрание, което понастоящем свикват вашата партия и вашето правителство, не могат да изпълнят задачата за централизация и обединение на страната, за организиране съпротивата срещу японските завоеватели и спасението на родината. Съдейки по положението за Съвета на националната отбрана, утвърдено на втория пленум на ЦИК на вашата партия, Съветът ще се състои само от малка групичка чиновници, заемащи ръководно положение във вашата партия и вашето правителство и ще бъде само съвещателен орган при правителството. Съвсем очевидно е, че такъв Съвет не може да работи успешно и с нищо не може да заслужи доверието на народа. Съдейки пък по „Проектоконституцията на Китайската република“ и „Организационния статут и положението за изборите за депутати за Националното събрание“, приети от вашето правителство, Националното събрание, което вие имате намерение да свикате, също така не ще може да работи успешно и не ще може да заслужи доверието на народа, тъй като в това Национално събрание ще се разпореждат само малка групичка чиновници от вашата партия и вашето правителство, а самото то ще стане придатък на вашия чиновнически апарат, негова фасада. Такъв Съвет на Националната отбрана и такова Национално събрание нямат нищо общо с това, което се стреми да постигне нашата партия — с конференцията на представители на целия народ, посветена на въпросите на съпротивата срещу японските завоеватели и спасението на родината (с други думи, истински Съвет на националната отбрана), с Китайската демократическа република и нейния парламент.

Ние считаме, че в Съвета на националната отбрана, който трябва да се заеме с организирането на съпротивата срещу японските завоеватели и спасението на родината, е необходимо да бъдат привлечени представители от всички партии и групи, от всички слоеве на населението и от всички въоръжени сили, за да бъде създаден орган на властта, действително способен да реши великите задачи за организиране на съпротива срещу японските завоеватели и за спасение на родината; именно този Съвет на националната отбрана трябва да образува единно всекитайско правителство на националната отбрана. А Националното събрание на свой ред трябва да стане парламент — върховен орган на властта в Китайската демократическа република, избран от целия народ въз основа на всеобщо избирателно право. Само такъв Съвет на националната отбрана и такъв Всекитайски парламент ще могат да разчитат на одобрението и поддръжката на народа, да разчитат на участието в него на народа, само те ще могат да създадат здрава, непоклатима основа за великото дело, за спасението на родината и народа. В противен случай с никакви красиви думи не ще можеш да помогнеш на делото и да спечелиш одобрението на народа. За най-добро доказателство на това може да служи фактът, че всевъзможните конференции, които е свиквала вашата партия и вашето правителство, неизменно са завършвали с провал.

В обръщението на втория пленум на ЦИК на вашата партия се казва:

„Настъпването на опасни и трудни времена не беше неочаквано за нас и ние съвсем не сваляме от себе си отговорността пред лицето на тежките изпитания, които преживява държавата... Нашата партия трябва да отгаде за спасението на държавата всички си сили и помисли, за да изпълни докрай своя дълг.“

Действително вашата партия, като управляваща партия на по-голямата част от територията на Китай, не може да не носи политическа отговорност за всичко, което е направено. Гоминданът не може да избегне отговорността, тъй като във вашето правителство се осъществява диктатурата на една партия — диктатурата на гоминдана.

Вашата партия особено от времето на „събитията от 18 септември“ провежда против волята на народа, против интересите на цялата нация коренно погрешна политика, в резултат на което беше изгубена почти половината от територията на Китай и вие съвсем не ще можете да прехвърлите отговорността за това върху някой друг. Заедно с целия китайски народ ние считаме, че тъй като половината от територията на Китай е загубена по вина на вашата партия, отговорността за възстановяването на суверенитета на Китай на тази територия неизбежно пада върху вас.

Заедно с това във вашата партия има не малко честни хора, които си дават сметка, че над родината е надвиснала смъртна опасност и че не трябва да се върви против волята на народа. Днес в поведението на тези хора се забелязва прелом: те започнаха да изразяват недоволството и възмущението си от онези елементи в гоминдана, дейността на които заплашва партията и държавата с катастрофа. Китайската комунистическа партия напълно съчувствува на този прелом и горещо приветствува патриотично настроените и честни членове на гоминдана, които проявиха съзнателност и пред лицето на националната криза решително изразиха готовността си за самоотвержена борба и воля за обновление.

Ние знаем, че в ЦИК и провинциалните комитети на вашата партия, в централното правителство и в провинциалните правителства, в кръговете на дейците в областта на просветата, науката и изкуството, сред журналистите, в деловите кръгове, в женското движение, сред религиозните дейци, сред медицинските работници и сред личния състав на полицията, в различните масови организации и още повече сред широките армейски маси ще се намерят много стари и нови редови членове на гоминдана и ръководни работници от всички рангове, които са истински съзнателни и патриотично настроени хора. Техният брой расте с всеки ден и това е твърде отрядно.

Китайската комунистическа партия винаги е готова да сътрудничи с тези членове на гоминдана, готова е да тръгне по пътя на създаването на здрав единен общонационален фронт за борба срещу главния враг на китайската нация — японския империализъм. Ние се надяваме, че в най-близко бъдеще тези членове на гоминдана ще могат да станат ръководна сила в гоминдана, като вземат връх над онези, които, изгубили чест и съвест, действуват

против интересите на нацията, които фактически са се превърнали в агенти на японския империализъм, в национални предатели, над онези, които позорят името на Сун Ят-сен; ние се надяваме, че съзнателните и патриотично настроени членове на гоминдана ще възродят революционния дух на трите народни принципа на Сун Ят-сен и неговите три основни политически установки — съюз с Русия, съюз с комунистическата партия и поддръжка на работниците и селяните; ние се надяваме, че те ще отдадат всичките си сили и помисли, за да въплътят в живота докрай трите революционни народни принципа и трите основни политически установки — докрай да въплътят в живота революционните завети на Сун Ят-сен. Ние се надяваме, че честните хора в гоминдана заедно с патриотично настроените ръководители на всички партии и политически групи, на всички слоеве на населението, заедно с всички китайски патриоти решително ще вземат върху себе си отговорността за продължаването на революционното дело на Сун Ят-сен, ще се борят решително за изгонването на японските империалисти и за спасяването на Китай от гибел, за демократически права на целия народ, за развитие на народното стопанство на Китай, за избавянето на най-широките народни маси от страданията, за създаването на демократическа република в Китай, за създаването на демократически парламент и демократическо правителство.

Китайската комунистическа партия се обръща към всички членове на гоминдана със следната декларация:

Ако вие действително ще действувате в такъв дух, ние решително ще ви подкрепим, ние сме готови да се обединим с вас в здрав революционен единен фронт, такъв, какъвто беше великият единен фронт на борбата срещу националното и феодално потисничество — фронт на нашите две партии — в периода на великата китайска революция от 1924—1927 г. Защото днес това е единствено правилният път към спасението на родината от гибел.“

**ЗАДАЧИТЕ
НА КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ
ПРЕЗ ПЕРИОДА НА АНТИЯПОНСКАТА
ВОЙНА ***

(3 май 1937 година)

** Доклад, изнесен от другаря Мао Цзе-дун на Всекитайската конференция на Китайската комунистическа партия, състояла се в гр. Янъан през май 1937 г.*

СЪВРЕМЕННИЯТ ЕТАП В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНИТЕ И ВЪТРЕШНИТЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ В КИТАЙ

1. Предвид на това, че противоречията между Китай и Япония станаха сега главни, а вътрешните противоречия заеха второстепенно, подчинено място, в международните отношения и във взаимоотношенията между класите вътре в страната станаха изменения; тези изменения сложиха началото на новия етап от развитието на съвременната обстановка.

2. Две основни остри противоречия вече отдавна раздират Китай — противоречието между империализма и Китай и противоречието между феодалните порядки и интересите на широките народни маси. В 1927 г. буржоазията в лицето на гоминдана измени на революцията и продаде националните интереси на империализма, в резултат на което възникна остър антагонизъм между работническо-селската власт и гоминданската власт и Китайската комунистическа партия трябваше сама да поеме задачата за провеждането на националната и демократическа революция.

3. Обстановката, която се създаде след „събитията от 18 септември 1931 г.“ и особено след събитията от 1935 г.¹ в Северен Китай, доведе до следните изменения в посочените по-горе противоречия:

а) От противоречията между империалистическите страни, от една страна, и Китай, от друга, рязко изпъкнаха и особено се изостриха противоречията между японския империализъм и Китай. Японският империализъм започна да провежда политика на пълно поробване на Китай. Ето защо противоречията между някои други империалистически държави и Китай отстъпиха на заден план и се задълбочиха

противоречията между всички тези империалистически държави и империалистическа Япония. Вследствие на това пред Китайската комунистическа партия и китайския народ се постави задачата за установяване на връзка между единния антияпонски национален фронт в Китай и фронта на мира в целия свят. Това значи, че Китай трябва не само да се обедини с неизменния и най-добър приятел на китайския народ — Съветския Съюз, но по възможност трябва да установи също така отношения, преследващи целта за съвместна борба срещу японския империализъм, с онези империалистически държави, които желаят понастоящем да запазят мира и се обявяват против нова агресивна война. Нашият единен фронт трябва да си постави за цел съпротивата срещу Япония, а не едновременна борба срещу всички империалистически държави.

б) Изострянето на противоречията между Китай и Япония доведе до изменение на отношенията между различните класи вътре в нашата страна; пред буржоазията и даже пред милитаристите се постави въпросът за самото им съществуване; в тяхната среда и в техните партии започна постепенно процес на ревизиране на политическите позиции. Във връзка с това пред Китайската комунистическа партия и пред китайския народ се постави задачата за организиране на единен антияпонски национален фронт. Нашият единен фронт обхваща буржоазията и всички онези, които са готови да защитават своята родина; това е единен фронт на цялата страна срещу външния враг. Изпълнението на задачата за създаването на такъв фронт е не само необходимо, но и възможно.

в) Изострянето на противоречията между Китай и Япония доведе до изменение в положението на народните маси в цялата страна (на пролетариата, селячеството и градската дребна буржоазия) и до изменение на положението и политиката на комунистическата партия. Борбата на народа за спасение на родината прие още по-голям размах. Комунистическата партия премина от политиката, която се провеждаше след „събитията от 18 септември“ и която е насочена към сключването на антияпонско съглашение при три условия (прекратяване на настъплението срещу революционните бази, даване свободи на народа, въоръжаване на народа) с онази част от гоминданците, която желае да сътрудничи

с нас в оказването на отпор срещу Япония, към политиката на създаване на единен антияпонски фронт на цялата нация. Резултат от това бяха редицата стъпки, предприети от нашата партия, а именно: августовската декларация от 1935 г.², декемврийското решение³, отказването от лозунга „Долу Чан Кай-ши!“ през май 1936 г.⁴, августовското писмо до гоминдана⁵, септемврийското решение за демократическа република⁶, твърдят курс за мирно уреждане на сианските събития през декември същата година, телеграмата до третия пленум на ЦИК на гоминдана през февруари 1937 г.⁷ и т. н.

г) Такива явления като завземането на територии от милитаристите и войните между тях, които бяха последствие от империалистическата политика на борба за сфери на влияние и на полуколониялната икономика на Китай, също така претърпяха изменения пред лицето на противоречията между Китай и Япония. Японските империалисти поощряват подобни заграбвания и междуособните войни, за да си облекчат пътя към пълното господство в Китай. Някои други империалистически държави, като преследват свои собствени интереси, временно подкрепят обединението на Китай и установяването на мир в него. А Китайската комунистическа партия и китайският народ напънат всичките си сили в борбата срещу междуособните войни и разделянето на страната, в борбата за вътрешен мир и единство.

д) Развитието на външните противоречия — противоречията между Китай и Япония — доведе до намаляване на политическото значение на противоречията между класите и политическите групировки вътре в страната до това, че тези противоречия заеха второстепенно, подчинено място. Обаче самите класови противоречия и противоречията между политическите групировки в страната съществуват, както и преди: те не намаляха и не изчезнаха. Същото може да се каже и за противоречията между Китай и империалистическите държави (освен Япония). Именно затова пред комунистическата партия и пред народа в Китай се постави следната задача: да се урегулират по съответен начин в съгласие с общата задача за оплотяване на цялата страна за съпротива срещу Япония онези противоречия, както вътрешни, така и външни, урегулирането на които днес е възможно и необходимо. Именно от това и се определя полити-

ческият курс на Китайската комунистическа партия, която настоятелно иска мир и единство вътре в страната, демократическо управление, подобряване на жизнените условия на народа и преговори с чуждестранните държави, които се обявяват против Япония.

4. Първият етап от новия период на китайската революция, който започна от 9 декември 1935 г.⁸, завърши към третия пленум на ЦИК на гоминдана, състоял се през февруари 1937 г. Най-значителните събития през този етап бяха следните: движението на студентите, на културните дейци и на обществените кръгове за спасение на родината, навлизането на Червената армия в северозападните райони на страната, пропагандистката и организационната работа на комунистическата партия по създаването на единен антияпонски национален фронт, антияпонските стачки в Шанхай и Циндао⁹, тенденцията на Англия към провеждането на малко по-твърда политика относно Япония¹⁰, събитията в провинциите Гуандун и Гуанси¹¹, войната срещу японските завоеватели в провинцията Суйюан и народното движение за оказване помощ на суйюанския фронт¹², сравнително твърдата позиция на Нанкин в японо-китайските преговори¹³, сианските събития и, най-после, състоялият се в Нанкин трети пленум на ЦИК на гоминдана¹⁴. Всички тези събития се развиват около основното противоречие — антагонизма между Китай и Япония, всички те имат непосредствено отношение към едно и също искане, което има историческо значение — искането за създаване на единен антияпонски национален фронт. Основна задача на революцията на този етап е завоюването на мира вътре в страната, прекратяването на вътрешните въоръжени конфликти, за да се сплотим в едно цяло и заедно да се съпротивяваме срещу Япония. На този етап комунистическата партия издигна лозунга: „Да прекратим гражданската война, да окажем единодушен отпор на Япония!“ В общи черти този лозунг е осъществен и по такъв начин е създадено първото необходимо условие за фактическото образуване на единен антияпонски национален фронт.

5. В резултат на наличието в гоминдана на прояпонски елементи третият пленум на ЦИК на гоминдана не извърши ясен и пълен поврат в политиката на гоминдана и не разреши конкретно въпроса. Обаче под натиска на народа и под

влияние на онези изменения, които станаха в гоминдана, последният беше принуден да започне поврат от погрешната политика през последните десет години, от политиката на гражданска война, диктатура и непротивене на Япония към политиката на вътрешен мир, демокрация и съпротива срещу Япония. Той започна да клони към политиката на създаване на единен антияпонски национален фронт; първата стъпка в тази посока беше отбелязана на третия пленум на ЦИК на гоминдана. Отсега нататък трябва да се стремим да бъде извършен окончателен поврат в политиката на гоминдана. За постигането на тази цел ние и целият китайски народ трябва по-широко да разгръщаме антияпонското и демократическото движение, да отидем още по-далеч в критиката, потикването и импулсирането на гоминдана, да обединяваме съществуващите в неговите редове привърженици на вътрешния мир, демокрацията и съпротивата срещу Япония, да тласкаме колебаещите се и нерешителните към активни действия и да изгонваме прояпонски настроените елементи.

6. Сегашният етап е втори етап от новия период. И първият, и вторият етапи са преходни към етапа на всеобщата въоръжена борба срещу японските завоеватели. Ако задача на първия етап беше главно борбата за мир вътре в страната, задача на втория етап е главно борбата за демокрация. Трябва да се разбере, че създаването на действителен здрав единен антияпонски национален фронт, разбира се, е невъзможно без мир вътре в страната, както е невъзможно то и без демокрация вътре в страната. Ето защо на този етап на развитие борбата за демокрация е главното звено в общата верига от задачи на революцията. Ако не осъзнаем цялата важност на задачата за установяване на демокрация и ако отслабим борбата за демокрация, ние не ще можем да постигнем създаването на действително здрав единен антияпонски национален фронт.

БОРБАТА ЗА ДЕМОКРАЦИЯ И СВОБОДА

7. Понастоящем японските империалисти усилено се готвят за агресия срещу главните райони на Китай.

Действувайки в съгласие с Хитлер и Мусолини, усилено готвещи разбойническа война на Запад, японските им-

периалисти на Изток, в пълно съответствие с начертаните от тях планове, напъргат всички сили, за да подготвят редицата предпоставки, които биха им позволили с един удар да ликвидират Китай: в своята страна — военни, политически, икономически и идеологически предпоставки, на международната арена — дипломатически предпоставки; а в Китай те поддържат и насаждат прояпонските сили. Пропагандата на така нареченото „китайско-японско сътрудничество“ и известната умереност в дипломатическите акции на Япония се диктуват от тактически съображения в провеждането на нейната агресивна политика в навечерието на войната.

Приближава се моментът, когато Китай ще трябва да решава въпроса за своето съществуване; трябва да се готвим с най-стремителни темпове за война срещу завоевателите, за спасението на Китай от гибел. Ние сме именно за такава подготовка, ние сме против теорията за безкрайната подготовка, против гибелното за родината празно прекарване на времето от страна на гражданските и военните чиновници, което на практика помага на врага и на което незабавно трябва да се сложи край.

8. Отбранителните мероприятия в политическата, военната и икономическата области и в областта на просветата са необходимо условие за подготовката на антияпонската война за спасение на родината и най-малкото забавяне в провеждането на тези мероприятия е нетърпимо. В политическата област завоюването на демократически свободи е именно онова главно условие, което ще осигури победата във войната срещу японските завоеватели. За антияпонската война са необходими вътрешен мир и единство на цялата страна; но ако у нас няма демократически свободи, ние не ще можем да заздравим постигнатия вече от нас вътрешен мир и да укрепим вътрешното единство. За антияпонската война е необходимо мобилизирането на народа, но без демократически свободи не може и да се мисли за провеждането на това мобилизиране. Без здрав вътрешен мир и единство, без мобилизиране силите на целия народ антияпонската война може да завърши също така печално, както завърши войната в Абисиния. Абисиния претърпя поражение главно поради това, че там господствуваше феодалният строй: поради това тя не можа да укрепи вътрешното единство и да вдигне

народа на активна борба. Без установяването в страната на демокрация е невъзможно да се създаде в Китай действително здрав единен антияпонски национален фронт и да се изпълнят задачите, които стоят пред този фронт.

9. Китай трябва незабавно да пристъпи към демократически преобразования в следните две посоки.

Първо, в областта на политическия строй: да бъде заменен режимът на реакционната диктатура на една партия — гоминдана, диктатурата на една класа с демократически режим, основан на сътрудничеството на всички партии и на всички класи. Тук трябва да се започне с отказване от антидемократическите методи на провеждане на избори за Националното събрание и на неговото свикване, с провеждането на демократични избори и осигуряване свобода на работата на Националното събрание, а след това да бъде изработена истински демократическа конституция, да се свика истински демократичен парламент, да се избере истински демократично правителство и да се провежда истински демократична политика. Само така може действително да се заздравя мирът в страната, да се сложи край на въоръжените стълкновения, да се укрепи вътрешното единство, за да се вдигне цялата страна в единен порив срещу външния враг. Може да се случи и така, че настъплението на японските империалисти да започне преди ние да завършим своите преобразования, ето защо ние трябва да проведем тези преобразования колкото е възможно по-скоро и да подготвим всички условия за завършването им в хода на войната, за да имаме възможност във всяко време да дадем отпор на японското настъпление и да осигурим окончателната победа във войната. Целият китайски народ, всички патриоти, които принадлежат към различни партии и групи, трябва да се откажат от равнодушното отношение към въпросите за Националното събрание и конституцията, което съществуваше в миналото, и да съсредоточат всичките си сили върху имащото конкретен характер и отбранително значение движение за Национално събрание и за конституция; те трябва сурово да критикуват намиращия се на власт гоминдан, да го потикват и импулсират, за да се откаже от своята диктатура на една партия, от диктатурата на една класа и да изпълни волята на народа. В продължение на няколко месеца от настоящата година трябва да се вдигне в цялата страна

широко демократично движение, най-близка цел на което трябва да бъде пълното демократизиране на Националното събрание и на конституцията.

Второ, трябва да се осигури на народа свобода на словото, събранията и сдружаванията. Без тези свободи ще бъде невъзможно осъществяването на демократическото преобразование на политическия строй, ще бъде невъзможно да се мобилизира народът за антияпонската война и да се постигне победа в делото за защитата на родината и възвръщането на загубените територии. В най-близките месеци всенародното демократично движение трябва да постигне изпълнението на някои минимални искания в тази област, а именно: освобождението на политическите затворници, отмяната на забраната на политическите партии и т. н. Демократическото преобразование на политическия строй, осигуряването на гражданските свободи на народа е важна част от програмата на единния антияпонски национален фронт и едновременно с това необходимо условие за създаването на действително здрав единен антияпонски национален фронт.

10. Нашите врагове — японските империалисти, китайските предатели, прояпонските елементи, троцкистите — полагат всички усилия, за да провалят всяко наше мероприятие, насочено към мирно обединение, въвеждане на демократически свободи и даване отпор на японските завоеватели. Преди, когато ние се борехме с всички сили за мир и единство, те с всички средства провокираха гражданската война и разкола вътре в страната. И сега, и в най-близко бъдеще, когато ние се борим и ще се борим за демократически свободи, те без съмнение ще продължават своята подривна дейност: тяхната главна цел се състои в това, да попречат на изпълнението на задачите на антияпонската отечествена война и да осъществят докрай своите агресивни планове за заробване на Китай. В по-нататъшната борба за завоюване на демократически свободи, наред с енергичната пропаганда и агитация сред изостаналата част от населението и твърдоглавите гоминданци и тяхното критикуване, ние трябва докрай да разобличаваме коварните планове на японските империалисти и на техните верни псета — прояпонските елементи и троцкистите, които помагат на японската агресия в Китай, и да водим непримирима борба срещу тях.

11. За установяването на вътрешен мир и демокрация, за воденето на антияпонската война, за създаването на антияпонски единен национален фронт Китайската комунистическа партия в телеграма до третия пленум на ЦИК на гоминдана пое следните четири задължения: а) да преименува ръководеното от Китайската комунистическа партия правителство на революционната база в провинциите Шенси, Гансу и Нинся в правителство на Особения район на Китайската република, а Червената армия — в Националнореволюционна армия, като ги постави под ръководството на централното правителство и на Военния комитет в Нанкин; б) да въведе в територията на Особения район последователно демократически режим; в) да се откаже от политиката на насилствено събаряне на властта на гоминдана; г) да прекрати конфискацията на помещическите земи. Тези задължения бяха необходими и допустими. Само така можеше да се постъпи във връзка с изменението на политическото относително тегло на външните и вътрешните противоречия във връзка с необходимостта да се измени положението, при което в страната противостояха една на друга две политически власти, и по такъв начин да се сплотим за съвместна борба срещу врага. Това са отстъпки заради осъществяването на определен принцип и при определени условия, отстъпки, направени, за да се получи в замяна срещу тях мир и демокрация в страната, необходими на целия народ за водене на антияпонската война. Но тези отстъпки имат граници: комунистическата партия продължава да ръководи Особения район и Червената армия, а в отношенията си с гоминдана запазва своята независимост и свободата на критика. Такива са границите на тези отстъпки и е недопустимо да бъдат прекрачени тези граници. Отстъпки правят двете партии: гоминданът се отказва от политиката на гражданската война, от диктатурата и непротивенето на врага; комунистическата партия се отказва от противопоставянето на своята политическа власт на властта на гоминдана. Цената на нашите отстъпки ние постигаме отстъпки от страна на гоминдана и възобновяване на сътрудничеството в борбата за спасяването на родината от нашествието на врага.

Да се нарича това капитулация на комунистическата партия би било а-кюизъм¹⁵ и злостна клевета.

12. Съгласна ли е комунистическата партия с трите народни принципа¹⁶? Ние отговаряме: да, съгласна е! Трите народни принципа от времето на тяхното провъзгласяване претърпяха редица исторически изменения. Трите революционни народни принципа на Сун Ят-сен спечелиха доверието на народа благодарение на това, че Сун Ят-сен неотклонно ги провеждаше в живота в сътрудничество с комунистическата партия и станаха победоносно знаме на революцията в 1924—1927 г. Обаче преследването на комунистическата партия, започнато от гоминдана в 1927 г. (така наречената „чистка на партията“¹⁷ и войната срещу комунистите), и преминаването към политика, правопротивоположна на трите народни принципа, доведоха до поражение на революцията и поставиха нацията пред заплахата от гибел; вследствие на това народът загуби доверие към тези три народни принципа. Днес, когато настъпи извънредно остра национална криза, гоминданът вече не може да управлява така, както е управлявал по-рано, и във връзка с това целият китайски народ и патриотичните елементи от гоминдана настоятелно искат сътрудничество между двете партии. Ето защо възраждането на истинския дух на трите народни принципа, възобновяването на сътрудничеството между двете партии въз основа на тези принципи (във външната политика — национализъм, т. е. борба за независимост и освобождение, а във вътрешната политика — народовластие, т. е. установяване на демокрация и граждански свободи, и народно благоденствие, т. е. осигуряване щастието и благосъстоянието на народа), а също така ръководенето на народа за неотклонното осъществяване на тези три принципа изцяло съответствуват на историческите искания на китайската революция и това трябва да бъде съвършено ясно за всеки комунист.

Комунистите съвсем не се отказват от своите социалистически и комунистически идеали; като минат през етапа на буржоазнодемократическата революция, те ще стигнат до социалистическия и комунистическия етап. Китайската комунистическа партия има своя политическа и икономическа програма. Нейната програма-максимум е социализмът и комунизмът и това не е същото, каквото са трите народни принципа. Нейната програма за периода на демократическата революция също отива по-далеч от програмите на всички други партии в Китай, обаче общо взето не противоречи на

програмата на трите народни принципа, провъзгласена от 1-я конгрес на гоминдана. Ето защо ние не само не се отказваме от трите народни принципа, но искаме твърдо и решително да ги провеждаме в живота, искаме гоминданът заедно с нас да провежда тези принципи в живота и призоваваме целия китайски народ към тяхното осъществяване. Ние считаме, че комунистическата партия, гоминданът и целият китайски народ трябва единодушно да се вдигнат на борба за трите велики цели — за национална независимост, за власт на народа и демократически свободи, за щастието на народа.

13. Беше ли грешка нашият предишен апел за създаване на работническо-селска демократическа република? Не, той не беше грешка, доколкото буржоазията, особено крупната, се отдръпна от революцията и като премина на страната на империалистите и феодалните сили, се превърна във враг на народа; движещи сили на революцията оставаха само пролетариатът, селячеството и градската дребна буржоазия; революционна партия оставаше само комунистическата партия, и мисията на организатор на революцията се падна на единствената революционна партия в Китай — нашата комунистическа партия. Само комунистическата партия продължаваше да държи високо знамето на революцията, пазеше революционните традиции, издигаше лозунга за демократическа република на работниците и селяните и в продължение на много години водеше тежка борба за осъществяването на този лозунг. Лозунгът за демократическа република на работниците и селяните не е в разрез със задачите на буржоазнодемократическата революция, а, напротив, означава неотклонно осъществяване именно на тези задачи. В политиката, която ние водим в хода на тази борба, няма нищо, което да не съответствува на тези задачи. В своята политика, включваща даже конфискация на помещическата земя и установяването на осемчасов работен ден, ние съвсем не излизахме извън рамките на системата на капиталистическата частна собственост и съвсем не осъществявахме социализма.

Какъв ще бъде класовият състав на новата демократическа република? Пролетариат, селячество, градска дребна буржоазия, буржоазия и всички онези, които споделят идеите на националната и демократическата революция. Тази репу-

блика ще бъде съюз на всички тези класи в националната и демократическата революция. Особеността на този съюз се заключава в това, че сега в него влиза буржоазията; доколкото в сегашната обстановка отново се появи възможност за нейното участие в съпротивата срещу Япония, партията на пролетариата не трябва да отхвърля участието на буржоазията — напротив, тя трябва да привлече буржоазията и да възроди съюза с нея за съвместна борба в интереса на развитието на китайската революция. За да бъде сложен край на въоръжените сблъсквания в страната, комунистическата партия е съгласна да прекрати политиката на насилствена конфискация на помещическата земя и е готова по законодателен път и чрез други съответни начини да разреши аграрния въпрос в процеса на строителството на новата демократическа република. Обаче преди всичко трябва да се разреши въпросът, на кого принадлежи китайската земя — на японците или на китайците. Доколкото въпросът за земята, повдигнат от селяните, ще се решава, като се изхожда от нашата обща задача за защита на Китай, дотолкова преминаването от методите на насилствена конфискация към нови, съответстващи на обстановката методи ще стане съвършено необходимо.

Лозунгът за работническо-селска демократическа република беше правилно издигнат в миналото и правилно е снет понастоящем.

14. С цел да се създаде единен национален фронт за сплотена борба срещу врага трябва правилно да се разрешат някои противоречия вътре в страната, като се изхожда от необходимостта да се съдействува за укрепването и разширяването, а съвсем не за отслабването и стесняването на единния антияпонски национален фронт. На етапа на демократическата република не е възможно да се избягнат противоречията и борбата вътре в страната между класите, партиите и групите, а също така между политическите блокове, но може и трябва да се прекрати всякаква борба, която пречи на сплотяването на силите за съпротива срещу Япония (гражданската война, враждата между партиите, разделянето на страната на обособени райони, феодалният политически и икономически гнет, от една страна, и политиката на въстания и извънредно големи икономически искания, несъдействащи на сплотяването за оказване съпротива на Япо-

ния и т. н., от друга страна), и да се запазят онези форми на борба, които благоприятствуват сплотяването за съпротива срещу Япония (свобода на критиката, искането на самостоятелност на партиите, искането за подобрене на политическите и икономическите жизнени условия на народа и т. н.).

15. В съответствие с общите задачи на борбата за единен антияпонски национален фронт и единна демократическа република пред Червената армия и антияпонските опорни бази възникват следните задачи: а) да постигнем това, че Червената армия да отговаря на условията на антияпонската война, а за това незабавно Червената армия да бъде реорганизирана в Национално-революционна армия, още повече да се повиши нейното военно, политическо и културно равнище, за да се създадат от нея такива войскови съединения, които ще служат за пример в антияпонската война; б) опорните бази да се преобразуват в съставна част на цялата република, да се установи в тях демократически строй, съответстващ на новите условия, да се организират отреди на обществената сигурност, да се ликвидират националните предатели и дезорганизатори, да се направят тези бази райони, които да служат за пример в борбата срещу японските завоеватели и в делото на демократическото преустройство; в) да се извърши в тези райони необходимото стопанско строителство, да се подобрят жизнените условия на населението; г) да се провежда в тях необходимото културно строителство.

НАШАТА ОТГОВОРНОСТ ЗА РЪКОВОДСТВОТО

16. Китайската буржоазия, способна в определена историческа обстановка да вземе участие в борбата срещу империализма и феодалните порядки, в друга историческа обстановка вследствие на своята икономическа и политическа слабост може да се поколебае и да тръгне по пътя на измяната. Тази закономерност е потвърдена от фактите на китайската история. Ето защо задачите на антиимпериалистическата и антифеодалната буржоазнодемократическа революция в Китай могат да бъдат изпълнени само в случай че — както е определено от хода на историята — ръководството бъде не в ръцете на буржоазията, а на пролета-

риата. При това само ако пролетариатът прояви истинска твърдост и последователност в провеждането на демократическата революция ще могат да се преодолеят присъщите на буржоазията непостоянство и непоследователност и да не се допусне революцията да завърши с недоносче. Как да се действа, така ли, че пролетариатът да тръгне след буржоазията, или така, че буржоазията да тръгне след пролетариата? От това, кой от тях ще ръководи китайската революция, зависи нейният изход. Опитът от 1924—1927 г. показва колко успешно се разгръщаше революцията, когато буржоазията вървеше след политическото ръководство на пролетариата, и какво поражение претърпя революцията, когато пролетариатът (за това носи отговорност комунистическата партия) се повлече в политическо отношение в опашката на буржоазията¹⁸. Не трябва да допуснем историята да се повтори.

В съвременната обстановка без политическото ръководство на пролетариата и на неговата партия не може да бъде създаден единен антияпонски национален фронт, не могат да бъдат решени задачите за установяване на вътрешен мир, демокрация и отпор срещу агресора, не може да бъде защитена родината, не ще можем да завършим успешно създаването на единна демократическа република. Днес китайската буржоазия, представлявана от гоминдана, е още твърде пасивна и консервативна; това се вижда от факта колко дълго тя не се решава да тръгне по пътя на създаването на единен антияпонски национален фронт, инициатор на който е комунистическата партия. Това обстоятелство възлага върху пролетариата и неговата партия още по-голяма отговорност за политическото ръководство. Да вземе върху си ролята на главен щаб на войната срещу японските завоеватели за спасение на родината е свещен дълг на комунистическата партия, от който тя няма право и не може да се откаже.

17. А как пролетариатът осъществява чрез своята партия политическото ръководство на всички революционни класи в страната?

Първо, в съответствие с хода на историческото развитие се издига основен политически лозунг и на всеки етап на развитието и във връзка с всяко важно събитие за неговото осъществяване се издигат лозунги за действие. Така например ние издигнахме основните лозунги „единен антияпонски наци-

онален фронт“ и „единна демократическа република“, а в допълнение към тях — лозунгите „прекръпяване на гражданската война“, „завоюване на демокрацията“, „съпротива на агресора“, и тези лозунги станаха конкретна цел на единдушните действия на целия народ. Без такава конкретна цел не може и дума да става за политическо ръководство.

Второ, когато в съответствие с тази конкретна цел цялата страна се раздвижи, пролетариатът и особено неговият авангард — комунистическата партия, трябва да проявят безгранична активност и преданост, да станат пример в борбата за осъществяване на тази конкретна цел. В борбата за решаване на всички задачи на единния антияпонски национален фронт и демократическата република комунистите трябва да проявяват максимална далновидност, огромна самоотверженост, твърдост и умение внимателно да вникват в обстановката, да се опират на мнозинството от народа и да спечелват подкрепата на народните маси.

Трето, без да се изпуска изпредвид набеязаната политическа цел, трябва да се установяват съответни отношения със съюзниците, да се развива и укрепва съюзът с тях.

Четвърто, необходимо е да се осигурява нарастването на редовете на комунистическата партия, нейното идеологическо единство и строга дисциплина. Политическото ръководство от страна на комунистическата партия над целия народ се осъществява чрез изпълнението на всички изброени погоре условия. Тези условия са основата, осигуряваща нашето политическо ръководство, залог, че революцията ще завърши победоносно и не ще стане жертва на неустойчивостта на нашите съюзници.

18. След постигането на мир вътре в страната и установяването на сътрудничество между двете партии, формите на борбата, формите на организация и методите на работа, които се прилагаха от нас преди, когато съществуваша две противостоящи една на друга политически власти, трябва да бъдат изменени. Тези изменения трябва да се заключават главно в преминаването от въоръжените форми на борба към мирни, от нелегалните към легалните. Този поврат не е лесно да бъде осъществен, налага се да се учим отново. Преподготовката на кадрите става една от нашите главни задачи.

19. Твърде много другари задават въпроса за характера на демократическата република и за перспективите на ней-

ното развитие. На това ние отговаряме така: по своя класов характер тя е съюз на всички революционни класи, а в перспектива тя може да се насочи към социализма. Нашата демократическа република се създава в процеса на изпълнението на задачите на националната антияпонска война, създава се под ръководството на пролетариата, създава се в нова международна обстановка (победата на социализма в Съветския Съюз, навечерието на нов период в развитието на световната революция). Ето защо макар поради социалните и икономическите условия тя да си остава по своя характер буржоазнодемократическа държава, обаче по силата на конкретните политически условия тя трябва да бъде държава, основана на съюза на работниците, селяните, дребната буржоазия и буржоазията — в това именно се състои нейното отличие от обикновената буржоазна република. По същата причина макар в перспектива тя да тръгне по капиталистически път, обаче същевременно съществува и възможност за преминаването ѝ на пътя на социализма, и партията на пролетариата трябва с всички сили да се бори за този втори път.

20. Необходимо условие за изпълнението на задачите, стоящи пред партията, е борбата срещу затвореността, авантюризма и опашкарството. В работата на нашата партия с масите от много отдавна съществуват тенденции към тясна затвореност, високомерно сектантство и авантюризм. Тези вредни тенденции пречат на партията да създаде единен антияпонски национален фронт и да спечели мнозинството от народа. Съвсем необходимо е да се освободим от тях във всяка една конкретна област на нашата работа. Нашето искане се състои в това, да се опираме на мнозинството и да действваме, като се съобразяваме с цялата обстановка изобщо. Ние не можем да допуснем възраждането на опашкарството на Чен Ду-сю, което беше отражение на буржоазния реформизъм в редовете на пролетариата. Да се отклоняваме от принципните позиции на партията, да замъгляваме нейното политическо лице, да принасяме интересите на работниците и селяните в жертва на буржоазния реформизъм значи неизбежно да доведем революцията до поражение. Нашето искане се заключава в провеждането на твърда революционна политика, в завоюването на пълната победа на буржоазнодемократическата революция. За преодоляването на посо-

чените по-горе вредни тенденции е съвършено необходимо да се издигне в нашата партия равнището на марксистко-ленинската теоретическа подготовка, защото само марксистко-ленинската теория е компасът, който посочва на китайската революция пътя към победата.

Б Е Л Е Ж К И

1 Събитията от 1935 г. в Северен Китай са редица събития, свързани с окупацията на Северен Китай от японските завоеватели и с позорното загубване от гоминданското правителство начело с Чан Кай-ши на суверенните права над Северен Китай. През май 1935 г. японските завоеватели предявиха пред гоминданското правителство искането да им се даде право да установят своето господство над Северен Китай. През юни гоминданското правителство удовлетвори това искане, като склучи с японците така нареченото „съглашение Хе Ин-цин — Умецу“, т. е. съглашение, подписано от представителя на гоминданското правителство в Северен Китай Хе Ин-цин и главнокомандувачия японските окупационни войски в Северен Китай Иосидзиро Умецу. По силата на това съглашение Китай загуби значителна част от своите суверенни права в провинциите Хебей и Чахар. През октомври същата година, подстрекавани от японските завоеватели, националните предатели вдигнаха бунт в околията Сянхе (провинция Хебей) и успяха да завземат околийския център. През ноември 1935 г. изменниците на родината по заповед на японските окупатори организираха така нареченото „движение за автономия на петте провинции на Северен Китай“ и създадоха в източната част на провинцията Хебей марионетно „антикомунистическо автономно правителство“. По указание на гоминданското правителство Сун Чже-юан и другите образуваха така наречения „Хебей-Чахарски политически съвет“, за да задоволят искането на японските завоеватели за „установяване в Северен Китай на власт от особен тип“.

2 Има се предвид декларацията на Китайската комунистическа партия, публикувана на 1 август 1935 г. По-долу е приведена главната част на тази декларация:

„Понастоящем, когато е надвиснала опасността от поробване на нашата родина и от гибел на цялата нация, Китайската комунистическа партия още веднаж се обръща към всички съотечественици **със следния апел:**

Всички политически партии и групи, независимо от техните минали и сегашни политически убеждения и интереси, всички съотечественици, принадлежащи към всички слоеве на населението, придържащи се към различни възгледи и преследващи различни интереси, всички войскови съединения, независимо от това, водили ли са и водят ли понастоящем военни действия помежду си, всички трябва да се проникнат от истинското разбиране на това, че „в къщи

братята се карат помежду си, но против онзи външен, който ги е обидил, действуват заедно“, т. е. трябва преди всичко да прекратят гражданската война, с цел да мобилизират цялата мощ на страната (човешките резерви, материалните и финансовите ресурси и въоръжените сили) на борба за свещеното дело за оказване съпротива на Япония и за спасение на родината. Комунистическата партия отново най-сериозно заявява, че щом само гоминданските войски прекратят настъпателните действия срещу Червената армия, щом някоя войскова част се включи в антияпонската война, Червената армия не само незабавно ще прекрати всякакви враждебни действия, но и ще бъде готова ръка за ръка с нея, с дружини съвместни усилия да спасяват родината, независимо от това, съществувала ли е по-рано и съществува ли сега между тях вражда или омраза и независимо от това, съществуват ли някакви разногласия между тази войскова част и Червената армия по въпросите на вътрешната политика.

... Комунистическата партия е готова да вземе инициативата за създаването на такова правителство на националната отбрана. Комунистическата партия изразява готовност незабавно да влезе в преговори по въпроса за създаване на правителство на националната отбрана с всички политически партии, групи и организации (профсъюзи, селски съюзи, студентски съюзи, търговски палати, просветни дружества, с асоциацията на журналистите, с асоциацията на учителите, със землячествата, с Чжигунтан*, с Дружеството на националната въоръжена самоотбрана, с антияпонските съюзи, с асоциациите за спасение на родината и т. н. и т. н.), с известни учени, политически дейци и всички местни военни и административни органи, които желаят да вземат участие в съпротивата срещу Япония и спасението на родината. Правителството на националната отбрана, което ще бъде образувано в резултат на тези преговори, трябва да стане временен ръководещ орган, поставящ си за цел да спаси родината от гибел. Това правителство на националната отбрана ще трябва да вземе мерки за образуването на истински представителен орган, изразяващ волята на всички съотечественици (това ще бъдат представители, избрани на демократически начала от работниците, селяните, военнослужащите, държавните служачи, търговците, интелигенцията, от всички партии, групи и организации, стремящи се да дадат отпор на Япония и да спасят родината, а също и от китайските емигранти в чужбина и от всички националности, населяващи Китай), за да обсъдят по-конкретно въпросите, свързани с борбата срещу Япония, за спасение на родината. Комунистическата партия изцяло и напълно поддържа свикването на такъв всенароден представителен орган и безусловно ще изпълнява всички негови решения.

... В Обединената антияпонска армия трябва да влязат всички войскове части, които са изразили готовност да оказват съпротива на Япония. Под ръководството на правителството на националната

* Една от организациите на китайците в чужбина.

отбрана ще бъде създадено единно командване на Обединената антияпонска армия. Как ще бъде образувано това командване — от представители, от избрани командири и войници, от антияпонските войскове съединения или по някакъв друг начин — това ще бъде определено в съответствие с волята на представителите от всички страни и на целия народ. Червената армия безусловно първа ще влезе в тази Обединена армия, за да изпълни своя свещен дълг в борбата срещу японските завоеватели, за спасението на родината. За да може правителството на националната отбрана да изпълни както трябва своята велика задача в делото по отбраната на страната и за да може Обединената антияпонска армия както трябва да изпълни своята задача в борбата срещу Япония, комунистическата партия призовава всички съотечественици да жертвуват всичко: имащите пари — парите, имащите оръжие — оръжието, имащите продоволствени запаси — продуктите, физически здравите — своята сила, специалистите — своите знания и умение, с цел да бъдат мобилизирани всички съотечественици и да бъдат въоръжени многомилионните народни маси с всичкото намиращо се в нашата страна оръжие, както ново, така и старо“.

3 Има се предвид „Решението за съвременната политическа обстановка и задачите на партията“, прието от Политбюро на Централния комитет на Китайската комунистическа партия на 26 декември 1935 г. във Ваялобао, в северната част на провинцията Шенси. В това решение Политбюро подложи на грижлив анализ измененията, станали по това време във външното и вътрешното положение на Китай, а също така и във взаимоотношенията между класите в страната и определи политиката на партията. По-долу се привежда откъс от въпросното решение:

„Съвременното положение показва, че действията на японските империалисти, осъществяващи анексията на Китай, разтърсиха целия Китай и целия свят. Взаимоотношенията между класите, слоевете на обществото, политическите партии и въоръжените сили, действащи на политическата арена в Китай, или вече са се изменили, или се изменят. Фронтът на националната революция и фронтът на националната контрареволуция се намират в процес на преобразование. Във връзка с това тактическата линия на партията трябва да се заключава в мобилизирането, обединението и организирането на революционните сили на цялата страна, на цялата нация, за борба срещу главния враг на този етап — японския империализъм и главатаря на националните предатели — Чан Кай-ши. Всички граждани, всички групи, всички въоръжени отреди и всички класи, които водят борба срещу японския империализъм и изменника на родината Чан Кай-ши — всички трябва да се обединят, да разгърнат свещена националнореволуционна война, да изгонят японските империалисти от Китай, да съборят господството на лакееите на японския империализъм в Китай, да постигнат пълното освобождение на Китай и да отстоят неговата независимост и тери-

ториална цялост. Само един най-широк единен антияпонски национален фронт (както в низините, така и във върховете) може да победи японските империалисти и техния лакей — Чан Кай-ши.

Разбира се, различните хора, различните организации, различните обществени класи и слоеве, различните войскови части участвуват в антияпонската национална революция, като всеки изхожда от своите собствени подбуди и със своя платформа. Едни правят това в името на запазването на своето предишно положение, други се борят за ръководство на това движение, за да не излиза то извън допустимите от тяхно гледище рамки; трети се борят за действително пълно национално освобождение на Китай. Именно защото всеки изхожда от свои собствени подбуди и има своя платформа, едни още в самото начало ще се колебаят и ще изменят, други могат напред пътя да станат пасивни или да напуснат полесражението, трети ще водят борбата докрай. Обаче нашата задача не се ограничава със сплотяването в едно на всички основни сили, способни да се съпротивяват срещу Япония; ние трябва също така да сплотим в едно всички възможни съюзници в борбата срещу Япония. Задачата се заключава именно в това, целият народ да даде всичко, каквото има: който има сили — нека отдаде силите си, който има пари — нека жертвува парите, който има оръжие — нека даде оръжието, който има знания — нека отдаде знанията си; нека няма нито един китайски патриот, който да не вземе участие в антияпонския фронт. Такава е генералната линия на политиката на партията по отношение всеобемачия единен национален фронт. Само въз основа на тази линия ние ще можем да мобилизираме всички сили на народа за борба срещу враговете на целия наш народ — японските империалисти, срещу изменника на родината — Чан Кай-ши.

Работническата класа и селячеството, както и преди, са основните движещи сили на китайската революция, а широките маси на дребната буржоазия и революционната интелигенция са най-надеждните им съюзници в националната революция. Здравият съюз на работниците, селяните и дребната буржоазия е основната сила, която ще победи японския империализъм, изменниците и предателите на родината. Част от националната буржоазия и някои милитаристи, колкото и отрицателно да са се отнасяли към аграрната революция и червената власт, ако те съчувствуват на борбата срещу японския империализъм, срещу изменниците и предателите на родината или пазят благожелателен неутралитет, или, най-после, сами вземат непосредствено участие в тази борба — ще принесат полза на разгръщането на антияпонския фронт. Това ще ги откъсне от лагера на контрареволуцията и ще умножи силите на революцията. За постигането на посочената цел партията трябва да използва съответни методи и форми за привличане на всички тези сили на страната на антияпонския фронт. По-нататък, даже в самия лагер на помешчиците и компрадорската буржоазия няма пълно единство. Борбата между различните империалистически държави в Китай доведе до възникването на съпернически помежду си клики от национални предатели, служещи на интересите на различните империалистически държави. Партията трябва да използва противо-

речията и сблъскванията между тези клики и да направи всичко възможно, макар и част от контрареволуционните сили временно да не се обявяват активно против антияпонския фронт. Аналогична политика трябва да се провежда и по отношение на всички империалистически държави, с изключение на Япония.

Като мобилизира, сплотява и организира китайския народ за борба против неговия общ враг, партията трябва твърдо и решително да води борба срещу възникващите вътре в единния антияпонски фронт тенденции към колебания, срещу съглашателството, капитулацията и измяната. Всеки, който подрива движението на китайския народ срещу японския империализъм, е изменник на родината и национален предател и него трябва да го постигне наказанието на народа. Със своите правилни и последователни прояви и действия, насочени срещу японския империализъм, срещу предателите и изменниците на родината, комунистическата партия трябва да завоюва хегемонията в антияпонския фронт. На свой ред антияпонското движение може да постигне окончателна победа само под ръководството на Китайската комунистическа партия. Трябва да се удовлетворят исканията, свързани с основните интереси на широките народни маси, участващи в антияпонската война (искането на селяните за земя, исканията на работниците, войниците, беднотата и интелигенцията за подобрене на жизнените условия). Само в случай че бъдат удовлетворени тези искания е възможно да бъдат мобилизирани още по-широки народни маси на борба срещу японския империализъм, възможно е да се придаде на антияпонското движение упорит характер и да се осигури неговата окончателна победа. И само по такъв начин партията ще може да завоюва хегемонията в ръководството на антияпонската война.“

Виж също произведението „За тактиката на борбата срещу японския империализъм“.

4 На 5 май 1936 г. командването на китайската Червена армия изпрати до нанкинското правителство телеграма с искане да се прекрати войната и да се сключи мир в името на обединението за борба срещу Япония. Тази телеграма гласеше:

„До военния комитет на нанкинското национално правителство, до всички морски, земни и въздушни въоръжени сили, до всички партии, групи, организации и редакции на вестниците, до всички съотечественици, които не искат да се окажат в ярема на колониалното робство.

От времето на форсирането на река Хуанхе и започването на движението на изток, авангардните части на китайската народна Червена армия, създадени по решение на Революционния военен съвет на китайската Червена армия за борба срещу японците, навсякъде спечелваха победи, които предизвикваха горещ отзвук в цялата страна. Обаче когато частите на авангардните сили завзеха Датун-Пучжоуската железопътна линия и започнаха да се готвят активно за поход срещу провинцията Хебей за непосредствени операции срещу японските завоеватели, Чан Кай-ши изпрати в провинцията Шенси въоръжени сили, наброяващи повече от 10

дивизии, за да попречат — във взаимодействие с войските на Ян Си-шан — на придвижването на Червената армия, която отиваше да се сражава срещу японците. Освен това той даде заповед на войските на Чжан Сюе-лян и на Ян Ху-чен и на частите, които се намираха в северната част на провинцията Шенси, да се отправят в червените райони на провинциите Шенси и Гансу и да дезорганизират тила на нашите войски, които тръгнаха да се бият срещу Япония. За да започнат непосредствени бойни действия срещу японците, антияпонските авангардни части на китайската народна Червена армия всъщност трябваше да се съсредоточат и да унищожат войските на Чан Кай-ши, които им преграждаха пътя към фронта. Обаче Революционният военен съвет на Червената армия, след като обмисли грижливо положението, дойде до извода, че в момента, когато над родината е надвиснала опасност, въоръженото сблъскване между войските на двете страни, независимо от неговия изход, ще нанесе вреда на отбранителната способност на Китай, което ще бъде само от полза за японските империалисти. А освен това във войските на Чан Кай-ши и на Ян Си-шан има не малко патриоти, които желаят да се прекрати гражданската война и с обединени сили да се води борба срещу японците. А изпълнението на получената от тях от Чан Кай-ши и Ян Си-шан заповед да преградят пътя на Червената армия е в разрез със съвестта на тези патриоти. Като отчете всичко това, Революционният военен съвет на Червената армия, стремейки се да запази въоръжените сили, способни да отбраняват страната, да съдействува за по-скорошното разгръщане на антияпонската война и решително да проведе в живота нашите искания за прекратяване на гражданската война и за обединяване на силите за борба срещу японския империализъм — искания, на които ние настояваме във всяко наше обръщение към народа — а също, за да пробуди, най-после, съзнанието на Чан Кай-ши и патриотично настроените бойци от неговата армия, отведе, въпреки многобройните победи, спечелени от Червената армия в провинцията Шенси, народните антияпонски авангардни части на западния бряг на река Хуанхе. Този акт доказва на нанкинското правителство, на всички морски, земни и въздушни сили на страната и на целия китайски народ искреността на нашите намерения. С цел да се прекрати гражданската война и да се организира отпор срещу японските завоеватели ние сме готови да прекратим за един месец военните действия и да се договорим за мир с всички войски, които се сражават срещу антияпонската Червена армия. Революционният военен съвет на Червената армия най-сериозно ви заявява, господа членове на нанкинското правителство, че в днешния извънредно критичен момент, когато над родината и народа е надвиснала опасността от гибел, вие трябва решително да ревизирате своята позиция и като се проникнете от духа на старата поговорка: „В къщи братята се карат помежду си, но против онзи външен, който ги е обидил, действуват заедно“, да прекратите гражданската война в цялата страна и преди всичко в провинциите Шенси, Гансу и

Шанси; двете страни трябва да изпратят свои представители за съгласуване на конкретните мероприятия по съпротивата срещу Япония и спасението на родината. Това ще бъде не само благополучен изход за вас, господа, но и щастие за цялата нация и държавата. Ако вие не осъзнаете това и както по-рано вървите по погрешен път, ако вие тръгнете по пътя на предателството и измяната спрямо родината, вашето господство ще рухне в края на краищата, целият народ ще ви презира и вие ще бъдете съборени. Казват: „Онзи, когото укоряват хиляди хора, ще умре и без да е болен“, но: „Стига касапинът да захвърли своя нож и ще стане безпогрешен“. Ние искаме сериозно да се замислите над всичко това. Революционният военен съвет на Червената армия се обръща към всички организации, партии, групи и към всички съотечественици, които не желаят да се окажат в ярема на колониалното робство, с апел да подкрепят нашето настойчиво искане: да се прекрати гражданската война, да се договорим за мир и всички като един да поведем борба срещу японските завоеватели. Организирайте комитети за съдействие за прекратяване на гражданската война, изпращайте свои представители за постигане прекратяването на огъня между страните, които водят гражданска война; със своите действия помагайте за незабавното и пълно осъществяване на всички тези предложения и контролирайте тяхното изпълнение.“

5 Виж бел. 7 към „Декларация по повод декларацията на Чан Кай-ши“.

6 В „Решение за съвременната политическа обстановка и задачите на партията“, прието на заседанието на Политбюро на Централния комитет на Китайската комунистическа партия през декември 1935 г., и в доклада на другаря Мао Цзе-дун „За тактиката на борбата срещу японския империализъм“ беше издигнат лозунгът за създаването на народна република. Впоследствие, като изхождаше от изискванията на обстановката, партията започна да провежда такава политика, която принуждаваше Чан Кай-ши да води анти-японска война, и като взе под внимание, че лозунгът за създаване на народна република беше неприемлив за чанкайшистката клика, в своето писмо до гоминдана от август 1936 г. замени този лозунг с лозунга за създаване на демократическа република. Веднага след това Централният комитет на партията в своето „Решение за съвременното състояние на движението за съпротива срещу японските завоеватели и за спасение на родината, а също и за демократическата република“, прието през септември същата година, даде конкретно разяснение на лозунга за демократическа република. Макар тези два лозунга да се различават по форма, по същество те са равнозначни.

По-долу привеждаме две извадки от решението, прието през септември 1936 г. от Централния комитет на Китайската комунистическа партия, по въпроса за демократическата република: „Централният комитет счита, че в съвременната обстановка е необходимо да се издигне лозунгът за създаване на демократическа република, тъй като това е най-добрият начин да се сплотят всички антияпон-

ски сили за осигуряване на териториалната цялост на Китай и за предотвратяване на застрашаващата китайския народ опасност от гибел на държавата и нацията. При това този е най-подходящият за единния фронт лозунг, породен от демократическите искания на широките народни маси.

Демократическата република ще разшири демокрацията върху по-обширна територия, отколкото режимът на демократическата диктатура на работниците и селяните, установен само върху една част от територията на Китай, и ще бъде много по-прогресивна система на управление, отколкото диктатурата на една партия — гоминдана, установена върху по-голямата част от територията на страната. Ето защо демократическата република ще може още по-успешно да осигури всеобщата мобилизация и окончателната победа в антияпонската война. Едновременно с това демократическата република ще може не само да привлече най-широките народни маси от целия Китай към участие в политическия живот и да повдигне равнището на тяхната съзнателност и организираност, но и да създаде простор за свободната дейност на китайския пролетариат и на неговия вожд — Китайската комунистическа партия, които се борят за бъдещата победа на социализма. Ето защо Китайската комунистическа партия заявява за своята активна подкрепа на движението за демократическа република. Тя заявява също, че когато бъде създадена демократическа република в целия Китай и когато въз основа на всеобщи избори бъде свикан парламент, червените райони незабавно ще влязат в тази република като нейна съставна част. Населението от червените райони ще избере свои депутати в парламента и в тези райони ще бъде установен също такъв демократически строй...“

„Централният комитет подчертава, че само като се продължава разгръщането на движението на китайския народ срещу японския империализъм за спасение на родината, само като се разширява единният антияпонски национален фронт на всички партии, групи и слоеве от населението и на всички въоръжени сили, само като се засилва ръководната политическа роля на Китайската комунистическа партия в единния национален фронт, само като се укрепва всемерно червената власт и Червената армия и само като се води решителна борба срещу всякакви прояви и действия, които нанасят вреда на суверенитета на Китай и на неговия национален престиж, отслабващи мощта на единния национален фронт, ние ще можем да заставим нанкинското правителство на гоминдана да тръгне по пътя на борбата срещу Япония и да създадем предпоставките за установяване на демократическа република. Установяването на тази република е невъзможно без тежка и продължителна борба, без мобилизирането на целия китайски народ и без подема на революцията. В хода на борбата за демократическа република Китайската комунистическа партия трябва да направи всичко, за да може тази република, като започне с осъществяването на издигнатата от нашата партия „Програма на съпротивата срещу

Япония и на спасението на родината“, състояща се от 10 точки, да доведе докрай изпълнението на основните задачи на буржоазно-демократическата революция в Китай!“

Тази телеграма беше изпратена на 10 февруари 1937 г. Нейният текст следва по-долу:

„До третия пленум на ЦИК на гоминдана. Цялата страна с радост приветствува мирното уреждане на сианските събития. От този момент се появи реална възможност за осъществяване курса за постигане мир, обединение и сплотяване силите за отпор срещу външния враг и това е истинско щастие за държавата и нацията. В този момент, когато японските завоеватели безчинствуват, когато самото съществуване на китайската нация виси на косъм, нашата партия от цялата си душа желае третият пленум на вашата партия да приеме въз основа на охарактеризирания по-горе курс следващите по-долу точки като задачи на държавната политика:

1. След като се прекрати напълно гражданската война, да се сплотят всички сили на страната за единодушна съпротива срещу външния враг.

2. Да се гарантира свободата на словото, събранията и сдруженията, да се освободят всички политически затворници.

3. Да се свика конференция от представители на всички партии, групи, от всички слоеве на населението и всички въоръжени сили и по такъв начин се обединят всички най-добри сили на нацията за съвместна борба за спасение на родината.

4. По-бързо да се завърши цялата подготовка за воденето на антияпонската война.

5. Да се подобрят жизнените условия на народа.

Ако третият пленум на ЦИК на вашата партия приеме решително и твърдо тези точки като задачи на държавната политика, нашата партия в доказателство на своето искрено желание да тръгне по пътя на обединението в името на борбата с външния враг е готова да даде на вашия пленум следните гаранции:

1. Да прекрати навсякъде в страната провеждането на курса на въоръжено въстание за събаряне на националното правителство.

2. Да преименова работническо-селското демократическо правителство в правителство на Особения район на китайската република, Червената армия — в Национално-революционна армия, като ги постави под ръководството на централното правителство и на Военния комитет в Нанкин.

3. Да установи в цялата, контролирана от правителството на Особения район, територия последователно демократически режим, основан на всеобщото избирателно право.

4. Да се откаже от политиката на конфискация на помещическата земя и решително да проведе в живота общата програма на единния антияпонски национален фронт.“

8 1935 г. беше ознаменувана с началото на нов подем на патриотичното движение на китайския народ. Под ръководството на Китай-

ската комунистическа партия пекинските студенти първи организираха патриотична демонстрация на 9 декември, като издигнаха лозунги, като например: „Да се прекрати гражданската война и всички като един да се вдигнем срещу външния враг!“, „Долу японският империализъм!“. Това движение направи пробив в системата на терора, който дълго време се провеждаше от съюза между гоминданското правителство и японските завоеватели, и бързо спечели подкрепата на целия китайски народ. То беше наречено „движение от 9 декември“. От този момент съвсем ясно се проявиха новите изменения, станали във взаимоотношенията между различните класи в страната. Провъзгласеният от Китайската комунистическа партия единен антияпонски национален фронт стана онзи курс на държавната политика, който всички китайски патриоти започнаха да искат настоятелно на всеуслишание, а предавателската политика на правителството на Чан Кай-ши стана крайно непопулярна.

- 9 През ноември и декември 1936 г. в Шанхай стачкуваха повече от 45 хиляди работници от 26 японски и китайски текстилни фабрики. Работниците от всички японски текстилни фабрики в Циндао в знак на солидарност с шанхайските работници също обявиха през декември всеобща стачка. Шанхайските работници одържаха победа: увеличиха им заплатата от ноември с 5%. Беше забранено на администрацията на фабриките произволно да уволнява, а също да бие и оскърбява работниците. Стачката в Циндао беше потушена от десантните части на японската военноморска флота.
- 10 Завземането на прохода Шанхайгуан от японските окупатори, проникването им в Северен Китай в 1933 г. и особено сключването на „съглашението Хе Ин-цин — Умецу“ в 1935 г. означаваша, че японският империализъм е нанесъл пряк удар върху интересите на англо-американския империализъм в Северен и Централен Китай; ето защо Англия и САЩ започнаха да изменят своята позиция спрямо Япония и да влияят в същото направление върху политиката на правителството на Чан Кай-ши. През време на сианските събития от 1936 г. Англия настояваше Китай да отхвърли исканията на японците, които нарушаваха интересите на Англия в Китай и даже даде да се разбере, че ако правителството на Чан Кай-ши се окаже в състояние да управлява китайския народ, то би трябвало да приеме „известна форма на съюз с комунистите“, за да бъде нанесен удар на агресивната политика на Япония.
- 11 През юни 1936 г. гуансийските милитаристи Ли Цзун-жен и Бай Чун-си, а също и гуандунският милитарист Чен Цзи-тан, прикривайки се зад лозунга „борба срещу Япония и спасение на родината“, заедно се обявиха против Чан Кай-ши. През август същата

година инцидентът беше ликвидиран от Чан Кай-ши, който чрез обещания и други мерки успя да разцепи тази групировка.

- 12 През август 1936 г. японските и марионетните войски започнаха да нахлуват в провинцията Суйюан. През ноември същата година китайските войски в провинцията Суйюан им оказаха съпротива. Целият китайски народ разгърна широка кампания за помощ на суйюанския фронт.
- 13 След сключването на „съглашението Хе Ин-цин — Умецу“ в 1935 г. гоминданското правителство в Нанкин под въздействие на нарастващото антияпонско движение на китайския народ и под влияние на сравнително твърдата политика на англо-американските империалисти спрямо Япония също зае сравнително твърда позиция. През време на японо-китайските преговори, които се водиха от септември до декември 1936 г., гоминданското правителство прибягна до протакания и бавене; преговорите не доведоха до никакви резултати и бяха прекъснати.
- 14 Става дума за пленума на ЦИК на гоминдана, който се състоя в Нанкин на 15 февруари 1937 г. след мирното уреждане на сианските събития.
- 15 А-кю — главно действащо лице от известната повест на големия китайски писател Лу Син. „Правдиво жизнеописание на А-кю“ В лицето на А-кю Лу Син е показал човек, който е свикнал да се успокоява във всички случаи на живота си, човек, който винаги се счита за победител, винаги счита, че той е одържал „морална победа“.
- 16 В този случай под трите народни принципа се подразбират принципите и програмата, издигнати от Сун Ят-сен — национализъм, народовластие и народно благоденствие, — а не неговия мироглед или системата от неговите теоретически възгледи. На етапа на буржоазнодемократическата революция комунистите се съгласяват с основните положения от програмата на Сун Ят-сен и на времето сътрудничеха с него; но те съвсем не са съгласни с мирогледа, или системата от теоретически възгледи на буржоазията и дребната буржоазия, представител на които беше той. Като авангард на китайския пролетариат, по своя мироглед или по своята система от теоретически възгледи, по своите теоретически схващания в областта на националния и на другите въпроси комунистите коренно се отличават от Сун Ят-сен. Виж произведението на другаря Мао Цзе-дун „За новата демокрация“.
- 17 Гоминданът, след реорганизирането му от Сун Ят-сен в 1924 г., се превърна в революционен блок на всички класи. В този период комунистите поотделно влизаха в гоминдана. След като в 1927 г. гоминданът предаде революцията, навсякъде в Китай се започнаха разпри с комунистите, а също така с онези многобройни леви гоминданци, които бяха истински привърженици на трите основни политически установки на Сун Ят-сен. Гоминданът наричаше тези

разпри „кампания на чистка в партията“. Оттогава гоминданът се превърна в контрареволуционна партия на крупните помещици и едрата буржоазия.

- 18 Има се предвид положението, създадено в първата половина на 1927 г. по вина на опортюнистическото ръководство на Централния комитет на Китайската комунистическа партия.

**БОРБАТА ЗА ВЪВЛИЧАНЕ
НА МНОГОМИЛИОННИТЕ МАСИ В ЕДИННИЯ
АНТИЯПОНСКИ НАЦИОНАЛЕН ФРОНТ***

(7 май 1937 година)

** Заключително слово на другаря Мао Цзедун на Всекитайската конференция на Китайската комунистическа партия през май 1937 г.*

Другари! След обсъждане в продължение на няколко дни на моя доклад за задачите на Китайската комунистическа партия в периода на антияпонската война с него се съгласиха всички, с изключение на отделни другари, които направиха някои възражения. Техните възражения имат доста сериозен характер, ето защо в заключителното си слово аз отначало ще засегна изказванията на тези другари, а след това вече ще премина към другите въпроси.

ВЪПРОСЪТ ЗА МИРА

Нашата партия води борба за мир вътре в страната вече близо две години. След третия пленум на ЦИК на гоминданане казваме, че този мир вече е завоюван, че етапът на „завоюване на мира“ е вече изминат, че сега стои нова задача — „да се заздрави мирът“. При това ние изтъкваме, че този лозунг е свързан с лозунга за „завоюване на демокрацията“, т. е. че мирът трябва да се заздрави чрез завоюването на демокрацията. Някои другари твърдят, че това наше мнение е несъстоятелно. Изводите от техните изказвания непременно ще се окажат или противоположни на нашия извод, или ще имат половинчат характер. Защото те казват: „Япония отстъпи¹, колебанията в Нанкин се засилват, външните противоречия отслабват, а противоречията вътре в страната се засилват.“ Ако се изхожда от такава оценка, разбира се, няма защо да се говори за така наречения нов етап и нови задачи; по-скоро трябва да се говори за връщане към стария, изминат вече етап или дори към още по-лошо положение. Но аз смятам, че тази оценка е неправилна.

Когато говорим, че мирът е завоюван, това съвсем не значи, че мирът е заздравен; напротив, ние говорим, че той е нетраен. Установяването на вътрешен мир и заздравяването на този мир са различни неща. В историята са възможни временни поврати назад; пътят към заздравяването на мира може да се окаже криволичещ. Причините за това са в съществуването на японския империализъм и на националните предатели — прояпонските елементи. Обаче след сианските събития вътрешният мир стана факт. Това положение възникна в резултат на редица обстоятелства (основната установка на Япония за военно настъпление; акциите на Съветския Съюз, а също и на Англия, САЩ и Франция за мир; натискът от страна на китайския народ; мирната линия на комунистическата партия в сианските събития и нейната политика, насочена към прекратяване противопоставянето на двете власти; разслоението в средата на буржоазията, разслоението в редовете на гоминдана и т. н.), и Чан Кай-ши не е в състояние самолично да установи или да провали вътрешния мир. За да провали вътрешния мир, би трябвало да обяви война на много сили, които са за мира, и при това обязательно трябва да влезе в сговор за това с японския империализъм и прояпонските кръгове в Китай. Съвсем очевидно е, че японският империализъм и прояпонските кръгове все още се опитват да продължат гражданската война в Китай и ако досега мирът не е заздравен, то е именно по тази причина. При това положение на нещата, нашият извод е не да се връщаме към старите лозунги: „Да се прекрати гражданската война“ или „Да се завоюва вътрешният мир“, а да се направи още една крачка напред, като се издигне нов лозунг: „Да се завоюва демокрацията“. Само така ще може да се заздрави вътрешният мир, само така може да се започне съпротивата срещу Япония. Защо ние издигаме триединният лозунг: „Да се заздрави вътрешният мир“, „Да се завоюва демокрацията“ и „Да се започне съпротивата срещу Япония“? Това се прави с цел колесницата на революцията да се придвижи напред — обстановката вече ни позволява да направим нова крачка напред. Ако се отрича наличието на нов етап и на нови задачи, ако се отрича повратът, очертал се в политиката на гоминдана, това логически ще доведе до отричането на успехите на онези различни сили, които през последната година и половина водят борба за мир вътре в

страната. Тогава излиза, че ние сме тъпчели на едно място и не сме направили нито крачка напред.

А защо тези другари дават такава неправилна оценка на обстановката? Защото при разглеждането на съвременното положение те изхождат не от това, което е основно в него, а от многото факти и явления от частен и преходен характер (дипломацията на Сато, съдебният процес в Сучжоу², потушаването на стачките, прехвърлянето на Североизточната армия на изток³, отпътуването на Ян Ху-чен в чужбина⁴ и т. н.) и всичко това създава в техните очи тази мрачна картина. Ние казваме, че в политиката на гоминдана вече се е започнал поврат, но едновременно с това отбелязваме, че гоминданът далеч още не е извършил пълен поврат. Невъзможно е да се предполага, че реакционната политика, която гоминданът провеждаше в продължение на 10 години, може да бъде радикално изменена без нови и още по-значителни усилия от наша страна и от страна на целия народ. Не малко хора, наричащи себе си „леви“, които обикновено ругаеха гоминдана и по време на сианските събития се изказваха за физическото унищожение на Чан Кай-ши и за „пробиване път през Тунгуанския проход“⁵, сега, когато непосредствено след установяването на мира стават такива събития като съдебния процес в Сучжоу, с изумление в гласа питат: „А защо Чан Кай-ши отново постъпва така?“ Тези хора трябва да разберат, че нито комунистите, нито Чан Кай-ши не са светии, не са обособени личности, а са частици от своите партии, от своите класи. Комунистическата партия е способна да тласка напред делото на революцията, но тя не е в състояние за един ден окончателно да ликвидира всичко лошо, което съществува в страната. В политиката на Чан Кай-ши и на гоминдана се започна поврат, обаче без още по-значителните усилия от страна на целия народ той, разбира се, не ще може да измие докрай за един ден всичката кал, която се е натрупала за 10 години. Ние казваме, че страната върви към вътрешен мир, към демокрация и към съпротива срещу агресора, но съвсем не твърдим, че е възможно без особени усилия да се унищожи докрай толкова остаряло зло като гражданската война, диктаторството и непротивенето на врага. Остарялото зло, мътилката и калта, известните зигзаги в развитието на революцията и възможните поврати назад — всичко това може да се прео-

долее само чрез борба и усилия и при това чрез продължителна борба и продължителни усилия.

Казват, че „тяхното единствено желание е да се разделят с нас“. Това е вярно. Гоминданците винаги са се опитвали и се опитват да се разделят с нас. Аз напълно признавам правилността на тази оценка. Само онзи, който спи, може да не отчете това. Обаче въпросът се заключава в това, изменили ли са се методите, с които те искат да се разделят с нас. Аз считам, че са се изменили. От политиката на война и масови убийства, те преминаха към политиката на реформи и на заблуждаване, от „жестоката“ политика — към „мека“ политика, от военна тактика — към политическа тактика. Как се обясняват тези изменения? Пред лицето на опасността от японския империализъм буржоазията и гоминданът са принудени да търсят временен съюзник в лицето на пролетариата така, както и ние търсим съюзник в лицето на буржоазията. Именно от това положение трябва да се изхожда при оценката на този въпрос. И ако на международната арена френското правителство премина от вражда към СССР към съюз с него⁶, то направи това по същите мотиви. В областта на вътрешната политика и у нас на смяна на военните задачи идват политическите задачи. Но на нас не ни са нужни интриги и заблуждения. Нашата цел се състои в това, да обединим всички елементи на буржоазията и на гоминдана, които съчувствуват на антияпонската война и с общи усилия да победим японския империализъм.

ВЪПРОСЪТ ЗА ДЕМОКРАЦИЯТА

Казват, че „да се обръща особено внимание на демокрацията е грешка; вниманието трябва да бъде насочено към съпротивата на японската агресия, защото без непосредствената съпротива срещу японската агресия не може да има и демократическо движение; мнозинството иска не демокрация, а само съпротива срещу японската агресия; би било правилно да се повтори 9 декември“*.

Позволете преди всичко да попитам, може ли да се твърди, че на изминатия етап (от събитията на 9 декември

* Виж бележка 8 към произведението „Задачите на Китайската комунистическа партия в периода на антияпонската война“.

1935 г. до третия пленум на ЦИК на гоминдана през февруари 1937 г.) мнозинството искало само съпротива срещу японските завоеватели и не искало вътрешен мир? Нима беше грешка от наша страна, че в миналото ние обръщаме особено внимание на мира вътре в страната? Нима не може да има движение за вътрешен мир и без непосредствени действия за оказване съпротива на японските завоеватели? (На вас ви е известно, че както сианските събития, така и третият пленум на ЦИК на гоминдана станаха вече след завършването на въоръжената съпротива срещу японските войски в провинцията Суйюан; а и сега няма нито военните действия в Суйюан, нито събитията на 9 декември). На кого не е известно, че за съпротивата срещу Япония е нужен вътрешен мир, че без такъв мир не може да има съпротива и че този мир е условие за съпротивата срещу японските завоеватели? На изминатия етап (от събитията на 9 декември до третия пленум на ЦИК на гоминдана) всички действия, пряко или косвено свързани със съпротивата срещу японските завоеватели, се въртяха около борбата за вътрешния мир. Въпросът за вътрешния мир беше централен въпрос на изминатия етап, най-същественният елемент на антияпонското движение на изминатия етап.

На новия етап най-съществената от всички задачи на съпротивата срещу японските завоеватели става завоюването на демокрацията. За демокрация—значи за съпротива срещу Япония. Съпротивата срещу японските завоеватели и демокрацията се обуславят взаимно точно така, както се обуславят взаимно съпротивата срещу японските завоеватели и вътрешният мир или демокрацията и вътрешният мир. Демокрацията е гаранция за съпротивата срещу японските завоеватели, а съпротивата срещу японските завоеватели може да създаде благоприятни условия за развитието на движението за демокрация.

Ние се надяваме, че и на новия етап непременно ще бъде отделено значително място на пряката и косвена борба срещу японската агресия; това ще послужи като тласък за разпръщането на антияпонската война и ще съдействува силно на движението за демокрация. Обаче главното в резолюционната задача, която ни поставя историята, е завоюването на демокрацията. И ако ние пак и пак обръщаме

голямо внимание на демокрацията — нима грешим? Не, аз считам, че не грешим.

„Япония пое обратно, Англия и Япония се съгласяват за установяване на равновесие на силите, колебанията на Нанкин се засилват“ — тези неоправдани опасения са предизвикани от неразбирането на законите на историческото развитие. Та ако в Япония е избухнала революцията и тя действително е напуснала Китай, това само би помогнало на китайската революция и би отговаряло на нашите желания. Това би било начало на разстройването на международния агресивен фронт. Какво би имало тук за униване? Но засега работата не стои още така. Дипломатията на Сато е насочена към подготовката на голяма война и ние се намираме пред такава война. Колебанията в политиката на Англия не ще доведат до никакви резултати. Това е предопределено от противоречието между интересите на Англия и Япония. Ако Нанкин се колебае дълго, той ще стане враг в очите на целия народ, а това би противоречило на интересите на самия Нанкин. Такова явление като временното отстъпление не може да отмени общите исторически закономерности. Ето защо е невъзможно да се отрича наличието на новия етап, невъзможно е да не се поставят задачите на борбата за демокрация. А при това лозунгът за завоюване на демокрацията е уместен при всяка обстановка. Както е ясно за всекиго, демокрацията е именно това, което липсва на китайския народ, а не това, което ни е в излишък, още повече че, както показва действителността, постановката на въпроса за наличието на нов етап и издигането на задачата за борбата за демокрация ни приближават към въоръжената съпротива срещу Япония. Животът отиде напред и няма смисъл да ни теглят назад.

Питат: „Защо отделяме такова внимание на Националното събрание?“*. Та затова, защото Националното събрание ще може да повлияе върху всички страни на живота в страната, защото ще бъде мост от реакционната диктатура към демокрацията, защото ще има отбранително значение,

* Тук става дума не за гоминданското Национално събрание, а за истинско Национално събрание, което трябваше да представлява целия народ и образуването на което искаше комунистическата партия. Виж бележка 7 към „Декларация по повод декларацията на Чан Кай-ши“.

защото ще бъде законно. Исканията за освобождение на източната част на провинцията Хебей и на северната част на провинцията Чахар, за борба срещу контрабандата, за борба против икономическото сътрудничество с врага и др. — както ги поставиха нашите другари — са съвършено правилни; обаче те ни най-малко не противоречат на задачите на борбата за демокрация и Национално събрание. И едните и другите взаимно се допълват едни други, но главното все пак е в Националното събрание и гражданските свободи.

Всекидневната борба срещу японските завоеватели и борбата за подобряване на жизнените условия на народа трябва да се съчетават с движението за демокрация. Това е съвсем правилно и никой не може да го оспорва. Обаче на съвременния етап централна и основна задача е завоюването на демокрация и свобода.

ВЪПРОСЪТ ЗА ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА РЕВОЛЮЦИЯТА

Някои другари поставиха въпроса за перспективите на революцията. Аз мога да отговоря на това накратко: ако едно съчинение се състои от две части, само след като се завърши първата част, може да се напише втората. Решителното ръководство на демократическата революция е условие за завоюване победата на социализма. Ние се борим за социализъм и това ни отличава от всеки един последовател на трите революционни народни принципа. Сегашните усилия трябва да бъдат насочени към постигането на бъдещата велика цел; да изпускат изпредвид тази велика цел, значи да престанеш да бъдеш комунист. Обаче да отслабиш усилията, насочени към изпълнението на текущите задачи, също значи да престанеш да бъдеш комунист.

Ние сме привърженици на теорията за прерастването на революцията⁷, ние сме за прерастването на демократическата революция в социалистическа. Демократическата революция ще премине през няколко етапа на развитие под лозунга за демократическа република. Преминаването от надмощието на силите на буржоазията към надмощието на силите на пролетариата ще бъде продължителен процес на борба, на борба за хегемония. Темпът на този процес ще зависи от дейността на комунистическата партия за повишаване съз-

нателността и организираността на пролетариата, за повишаване съзнателността и организираността на селячеството и градската дребна буржоазия.

Сигурен съюзник на пролетариата е селячеството, а след него — градската дребна буржоазия. А буржоазията е наш съперник в борбата за хегемония.

За да преодолеем колебанията и непоследователността на буржоазията, ние трябва да се опираме на силите на народните маси и да водим правилна политика; в противен случай буржоазията ще вземе връх над пролетариата.

Ние искаме прерастване без проливане на кръв и трябва да се борим усилено за това; а резултатът ще зависи от силата на народните маси. Ние сме привърженици на теорията за прерастването на революцията, ние не сме привърженици на троцкистката теория за „перманентната революция“⁸. Ние сме за това, като минем през всички необходими етапи на развитието на демократическата република, да стигнем до социализма. Ние сме против опашкарството, но и против авантюризма и прибързаността.

Да се отказваме от сътрудничеството с буржоазията на това основание, че нейното участие в революцията има временен характер, или да квалифицираме политиката на коалиция с привържениците на съпротивата срещу Япония в редовете на буржоазията (в една полуколониална страна) като капитулантство е троцкистка теза, с която ние не можем да се съгласим. Днес коалицията с привържениците на съпротивата срещу Япония в редовете на буржоазията е необходим за нас мост по пътя към социализма.

ВЪПРОСЪТ ЗА КАДРИТЕ

За да се ръководи голяма революция, трябва да има голяма партия, трябва да има многобройни добри кадри. Великата, невиджана в историята революция в Китай с неговото 450 милионно население е невъзможно да бъде осъществена, ако тя се ръководи от затворена групичка или ако партията има само тесногръди, неспособни, късогледни ръководители и партийни работници. Китайската комунистическа партия отдавна е крупна политическа партия. Тя понесе загуби в периода на реакцията, но въпреки това си остава крупна политическа партия и има много добри ръководители

и партийни работници, и все пак те са още недостатъчни. Нашата партия трябва да обхване със своите организации цялата страна, ние трябва планомерно да създаваме много хиляди партийни работници, на нас ни са нужни стотици добри ръководители на масите. На нас ни са нужни партийни кадри и ръководители, усвоили марксизма-ленинизма, политически далновидни, работоспособни, проникнати от духа на самопожертвование, способни самостоятелно да решават въпросите, да не се колебаят в тежката обстановка и предано да се трудят за благо на нацията, на своята класа и партията. Опирайки се на тези хора, партията поддържа връзка с редовите членове на партията и с масите и опирайки се на тяхното твърдо ръководство на масите, постига целта — да разгроми врага.

На тези хора трябва да бъдат чужди егоизмът и користолюбието. На тях трябва да бъдат чужди стремежът към лична слава и кариеризъм, на тях трябва да бъдат чужди небрежността и пасивността, на тях трябва да бъде чуждо високомерното сектантство. Те трябва да бъдат безкористни, беззаветни герои на своята нация и на своята класа. Такива са качествата и стилът в работата, необходими за комуниста, за партийния работник и партийния ръководител. Именно това ни завещаха десетките хиляди загинали членове на партията, хилядите партийни работници и десетките прекрасни ръководители. Ние трябва да изработим тези качества в себе си. За нас е безусловно необходимо да станем още по-добри, да се издигнем на още по-високо революционно равнище. Обаче и това е недостатъчно: трябва да си поставим още една задача — да издирваме в партията и в страната нови многобройни партийни кадри, нови ръководители. Делото на нашата революция зависи от кадрите. Както казва другарят Сталин, „кадрите решават всичко“⁹.

ВЪПРОСЪТ ЗА ВЪТРЕШНО-ПАРТИЙНАТА ДЕМОКРАЦИЯ

За постигането на тези цели е необходима вътрешно-партийна демокрация. Силата на партията зависи от осъществяването в нея на демократическия централизъм, който трябва да издигне активността на цялата партия. В периода

на реакцията и гражданската война централизмът у нас се проявяваше малко по-силно. На новия етап централизмът трябва да се съчетава тясно с демокрацията. Чрез осъществяването на демокрацията е необходимо да се развие активността на цялата партия, чрез разгръщането на активността на цялата партия да се закаляват многобройните ръководни кадри, да се ликвидирват остатъците от сектанството, да се сплоти цялата партия и да се направи тя твърда като стомана.

ЕДИНОДУШИЕТО НА КОНФЕРЕНЦИЯТА И СПЛОТЕНОСТТА НА ЦЯЛАТА ПАРТИЯ

След съответните разяснения различията в мненията по политическите въпроси на конференцията бяха отстранени. Миналите разногласия между линията на Централния комитет и линията на отстъпление, която се провеждаше от отделни другари, също така са вече изживени¹⁰. Това показва, че редовете на нашата партия са сплотени вече много здраво. Нашата сплотеност е най-важната основа за днешната национална и демократическа революция, тъй като само чрез сплотеността на комунистическата партия може да се постигне сплотеността на цялата класа и цялата нация; само при сплотеност на цялата класа и на цялата нация може да се победи врагът и да се изпълнят задачите на националната и демократическата революция.

БОРБАТА ЗА ВЪВЛИЧАНЕ НА МНОГОМИЛИОННИТЕ МАСИ В ЕДИННИЯ АНТИЯПОНСКИ НАЦИОНАЛЕН ФРОНТ

Нашата правилна политическа линия и тясната сплотеност са насочени към една цел — към борбата за въвличане на многомилionните народни маси в единния антияпонски национален фронт. Широките маси на пролетариата, на селячеството и градската дребна буржоазия чакат от нас агитационна, пропагандистка и организационна дейност. Влизането на привържениците на съпротивата срещу Япония из редовете на буржоазията в съюз с нас също така изисква от нас по-нататъшна работа. За да може полити-

ката на партията да стане политика на народните маси, от нас се изискват продължителни, настойчиви, упорити и напрегнати усилия, търпение и готовност за усърдна работа. Без това успехът е невъзможен. Организирането на единния антияпонски национален фронт, неговото укрепване и разрешаването на стоящите пред него задачи, създаването на демократическа република в Китай са свършено немислими без тази борба за масите. Ако в резултат на нашите усилия ние успеем да спечелим и възглавим многомилionните маси, ние ще съумеем бързо да изпълним всички задачи на нашата революция. Нашите усилия безусловно ще доведат до разгромяването на японския империализъм и до нашето пълно национално и социално освобождение.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 След сианските събития японските империалисти временно заеха външно умерена позиция, като разчитаха да тласнат по такъв начин гоминданските ръководители към подкопаване на вътрешния мир, който по това време беше започнал вече да се установява в Китай, към подкопаване на постепенно създаващия се единен антияпонски национален фронт. Марионетното автономно правителство на Вътрешна Монголия, подстрекавано от японските завоеватели, два пъти (през декември 1936 г. и през февруари 1937 г.) излезе с обръщения по телеграфа до цялата страна, които съдържаха декларация за подкрепата на гоминданското правителство в Нанкин. Министърът на външните работи на Япония Сато, като желаше да привлече на своя страна Чан Кай-ши, направи лицемерна декларация, че Япония ще измени своето отношение спрямо Китай и ще съдействува за неговото обединение и възраждане. От друга страна, японците изпратиха в Китай така наречената „мисия за обследване състоянието на икономиката“ начело с финансовия магнат Кодам Кьондзи уж с цел да помогнат на Китай в неговите усилия „по завършване организацията на съвременната държава“. Под така наречената „дипломация на Сато“ и „отстъплението на Япония“, както си представяваха нейната политика някои хора, заблудени от лъжливите маневри на японските империалисти, се разбират всички тези подли планове на японските завоеватели.
- 2 През ноември 1936 г. гоминданското правителство арестува седемте водачи на антияпонското патриотично движение в Шанхай (Шен Цзюн-жу и другите). През април 1937 г. гоминданският прокурор възбуди във висшия провинциален съд в град Сучжоу „дело“ срещу Шен Цзюн-жу и другите. Следвайки своята обикновена практика, реакционните гоминдански управници ги обвиниха в „покушение срещу безопасността на републиката“, както обикновено обвиняваха всички участници в патриотичното движение.

- 3 До сианските събития Североизточната армия, която стоеше на границата между провинциите Шенси и Гансу, се намираше в непосредствено съседство с Червената армия, която стоеше в северната част на Шенси и ето защо изпитваше върху си нейното силно влияние. Именно в резултат на това станяха сианските събития. През март 1937 г., реакционната гоминданска клика, като се стремеше да разкъса установилата се връзка между Червената армия и Североизточната армия и да се възползва от този случай за внасяне на разкол в редовете на Североизточната армия, категорично заповяда на Североизточната армия да се прехвърли на нови бази в провинциите Хенан и Анхуей.
- 4 Ян Ху-чен — военен водач на Северозапада, наред с Чжан Сюе-лян беше инициатор на сианските събития. Ето защо техните имена винаги се поставяха едно до друго и ги наричаха „Чжан Ян“.
- След освобождението на Чан Кай-ши Чжан Сюе-лян придружаваше последния до Нанкин. В Нанкин Чжан Сюе-лян беше арестуван. През април 1937 г. Ян Ху-чен по заповед на реакционната гоминданска клика беше свален от своя пост и принуден да замине в чужбина. След започването на антияпонската война в Китай той се върна в родината и се готвеше да вземе участие в борбата срещу Япония, но също беше арестуван от Чан Кай-ши и хвърлен в затвора за продължителен срок. През септември 1949 г., когато Народноосвободителната армия се приближи до Чуншия, Ян Ху-чен беше убит от гоминданците в концентрационен лагер.
- 5 Тунгуански проход — важен стратегически пункт на границата между провинциите Шенси, Хенан и Шанси. През периода на сианските събития въоръжените сили на гоминдана бяха разположени главно на изток от Тунгуанския проход. През това време някои, които наричаха себе си „леви“ (между тях беше и Чжан Го-тао), настояваха на необходимостта „да се промъкнем през Тунгуанския проход“, т. е. да предприемем настъпление срещу гоминданските войски. Това беше в разрез с курса на Централния комитет на Китайската комунистическа партия за мирно уреждане на сианските събития.
- 6 След Октомврийската революция в Русия френският империализъм дълго провеждаше враждебна политика спрямо Съветския Съюз. Наскоро след Октомврийската революция (в 1918—1920 г.) френското правителство взе дейно участие във въоръжената интервенция на 14 страни срещу Съветска Русия. Като претърпя поражение в тази интервенция, то продължаваше да провежда реакционна политика на изолация на Съветския Съюз. Едва през май 1935 г. в резултат на влиянието на мирната външна политика на Съветския Съюз спрямо френския народ, а също и вследствие на опасността срещу Франция от страна на фашистка Германия Франция сключи със Съветския Съюз „пакт за взаимопомощ“.
- Обаче впоследствие реакционното френско правителство не спазва честно този пакт.

- 7 Виж К. Маркс и Ф. Енгелс, „Манифест Коммунистической партии“, гл. IV; В. И. Ленин, „Две тактики социал-демократии в демократической революции“, раздели 12 и 13 (Соч., т. 9 — Бел. ред.; „История ВКП(б). Краткий курс“, гл. III, раздел 3).
- 8 Виж И. В. Сталин, „Об основах ленинизма“, раздел 3 (Соч., т. 6 — Бел. ред.); „Октябрьская революция и тактика русских коммунистов“, раздел 2 (Соч., т. 6 — Бел. ред.); „К вопросам ленинизма“, раздел 3 (Соч., т. 8 — Бел. ред.).
- 9 Виж И. В. Сталин, „Речь в Кремлевском дворце на выпуске академиков Красной Армии“. В тази реч другарят Сталин казва: „... от всички ценни капитали, които има на света, най-ценният и най-важният капитал са хората, кадрите. Трябва да разберем, че при сегашните наши условия „кадрите решават всичко“ („Вопросы ленинизма“, изд. 11, стр. 491 — Бел. ред. (Бълг. изд., 1952, стр. 576).
- 10 Имат се предвид разногласията между линията на Централния комитет на Китайската комунистическа партия и линията на отстъпление, която се провеждаше от Чжан Го-тао в 1935 — 1936 г. (виж 21 бележка към произведението „За тактиката на борбата срещу японския империализъм“). Другарят Мао Цзе-дун, казвайки тук, че разногласията са изживени, има предвид съединението на частите на 4-ти фронт на Червената армия с частите на Червената армия от Централния район. Що се касае до извършената впоследствие открита измяна от страна на Чжан Го-тао, който премина в лагера на контрареволуцията, това се отнася вече не до въпросите на линията на ръководството, а до предателските действия лично на Чжан Го-тао.

ОТНОСНО ПРАКТИКАТА
ЗА ВРЪЗКАТА НА ПОЗНАНИЕТО С ПРАКТИКАТА —
НА ЗНАНИЕТО С ДЕЙСТВИЕТО *

(юли 1937 година)

** В нашата партия имаше група другари — привърженици на догматизма, които дълго време отхвърляха опита на китайската революция, отричаха истината, че „марксизмът не е догма, а ръководство за действие“, и само плашеха хората с отделни думи и фрази, извлечени от тек-*

ста на марксистки произведения. Имаше също и друга група другари — последователи на емпиризма, които, придържайки се към своя личен, ограничен опит, дълго време не разбираха важноста на теорията за революционната практика, не виждаха революционната обстановка изцяло. Макар и да работеха усърдно, те действуваха слепешката. Погрешните възгледи на тия две групи другари, особено догматическите възгледи, нанесоха в 1931—1934 г. огромна вреда на китайската революция. Догматиците, облекли се в тогата на марксизма, въведоха в заблуждение широки кръгове наши другари.

Произведението на другаря Мао Цзе-дун „Относно практиката“ бе написано, за да се разобличат от позициите на марксистката теория на познанието субективистичните грешки на привържениците на догматизма и емпиризма — особено на догматизма — в нашата партия. Ударението в това произведение пада върху разобличаването на презиращия практиката догматизъм — тази разновидност на субективизма; ето защо произведението е озаглавено „Относно практиката“. Възгледите, които другарят Мао Цзе-дун развива в това произведение, са били изложени на времето от него в лекция, прочетена в Антияпонския университет в Янан.

Домарксовият материализъм разглеждаше въпросите на познанието откъснато от обществената природа на хората, откъснато от историческото развитие на човечеството и поради това не можеше да разбере зависимостта на познанието от обществената практика, т. е. зависимостта на познанието от производството и класовата борба.

Марксистите преди всичко считат, че производствената дейност на хората е най-основната им практическа дейност, която определя всяка друга дейност. В своето познание хората зависят главно от материалната производствена дейност, в процеса на която постепенно разбират природните явления, свойствата на природата, закономерностите на природата и отношенията на човека към природата; заедно с това чрез производствената дейност те също така постепенно познават в различна степен определените отношения между хората. Всички тези знания не могат да бъдат получени откъснато от производствената дейност. В безкласовото общество всеки отделен човек като член на дадено общество, сътрудничейки с останалите членове на обществото и влизайки в определени производствени отношения с тях, извършва производствена дейност, насочена към разрешаване въпросите на материалния живот на хората. В различните класови общества членовете на тези общества, принадлежащи към различни класи, влизайки чрез различни форми в определени производствени отношения, също извършват производствена дейност, насочена към разрешаване въпросите на материалния живот на хората. Това е основният източник на развитието на човешкото познание.

Обществената практика на хората не се ограничава само с производствената дейност, а има още много други форми:

класовата борба, политическия живот, дейността в областта на науката и изкуството; с една дума общественият човек взема участие във всички области на практическия живот на обществото. Поради това човек в своето познание разбира в различна степен различните отношения между хората не само в процеса на материалния живот, но и в процеса на политическия и културен живот (тясно свързан с материалния живот). Особено дълбоко влияние върху развитието на човешкото познание оказват различните форми на класовата борба. В класовото общество всеки човек заема определено класово положение, и няма такава идеология, върху която да не лежи класов печат.

Марксистите считат, че производствената дейност в човешкото общество се развива крачка по крачка от низши степени към по-висши, поради това знанията на хората както по отношение на природата, така и по отношение на обществото също се развиват крачка по крачка от низши степени към по-висши, т. е. от простото към сложното, от едностранното към многостранното. В течение на твърде дълъг исторически период хората можеха само едностранчиво да разбират историята на обществото; това произтичаше, от една страна, от тенденциозния подход на експлоататорските класи, които постоянно изопачаваха историята на обществото, а от друга — от тесните мащаби на производството, които ограничаваха кръгозора на хората. Едва когато заедно с появянето на гигантските производителни сили — едрата промишленост — се появи съвременният пролетариат, хората можаха да достигнат всестранно историческо разбиране на процеса на историческото развитие на обществото и да превърнат своите знания за обществото в наука. Тази наука именно е марксизмът.

Марксистите считат, че само обществената практика на хората може да бъде критерий на истинността на знанията на човека за външния свят. Тъй като фактически само в процеса на обществената практика (в процеса на материалното производство, на класовата борба, на научните експерименти), постигайки очакваните от тях резултати, хората получават потвърждение на истинността на своите знания. Ако хората се стремят да постигнат успехи в работата, т. е. да получат очакваните резултати, те трябва непременно да приведат своите идеи в съответствие със закономерностите

на обективния външен свят; в противен случай те ще претърпят поражение в практиката. След като претърпят поражение, хората извличат поуки от самото поражение, изменят своите идеи и ги привеждат в съответствие със закономерностите на външния свят и тогава те могат да превърнат поражението в победа; поговорките „поражението е майка на успеха“ и „всеки неуспех ни прави по-умни“ изразяват именно тази истина.

Диалектико-материалистическата теория на познанието поставя практиката на първо място, като счита, че човешкото познание нито в най-малка степен не може да се откъсва от практиката и отхвърля всички погрешни теории, които отричат важността на практиката и откъсват познанията от практиката. Ленин казва: „**Практиката стои по-високо от (теоретическото) познание**, защото тя има не само достоинството на всеобщността, но и на непосредствената действителност“¹.

Марксистката философия — диалектическият материализъм — има две най-ярки особености: първата особеност — това е нейният класов характер, откритото признаване, че диалектическият материализъм служи на пролетариата; втората особеност — това е нейният практически характер, подчертаването на зависимостта на теорията от практиката, подчертаването на факта, че основата на теорията е практиката и че теорията на свой ред служи на практиката. Истинността на знанието или на теорията се определя не от субективната оценка, а от резултатите на обективната обществена практика. Критерий на истината може да бъде само обществената практика. Гледната точка на практиката трябва да бъде първата и основна гледна точка на диалектико-материалистическата теория на познанието.²

Но по какъв начин от практиката възниква човешкото познание и как то на свой ред служи на практиката? За да разберем това, достатъчно е да се запознаем с процеса на развитието на познанието.

Въпросът е в това, че в процеса на практическата дейност хората виждат най-напред само външната страна на различните неща, явления, представени в този процес, виждат отделни страни на нещата, на явленията, виждат външната връзка между отделните явления. Например хората,

пристигнали отвън в Янан за изследване, в първите един-два дни виждат местността, улиците, къщите, срещат се с много хора, присъствуват на приеми, вечери и митинги, слушат различни изказвания, прочитат различни документи; всичко това са външни страни на явленията, отделни страни на явленията и външната връзка между тези явления. Тази степен на процеса на познанието се нарича степен на сетивното възприятие, т. е. степен на усещанията и представите. Тези различни явления, срещнати в Янан, въздействайки върху сетивните органи на господата от изследователската група, са предизвикали у тях определени усещания, в тяхното съзнание са възникнали редица представи и се е установила приблизителната, външната връзка между тези представи — такава е първата степен на познанието. На тази степен хората още не могат да си създадат дълбоки понятия и да направят логически изводи.

Продължаването на обществената практика довежда до многократно повторение на явленията, които предизвикват у хората усещания и представи. И тогава в човешкото съзнание се извършва скок в процеса на познанието — възникват понятията. Понятието отразява вече не външните страни на нещата, на явленията, не отделни техни страни, не тяхната външна връзка; то обхваща същността на явлениято, явлениято изцяло, вътрешната връзка на явленията. Между понятието и усещането има не само количествена разлика, но и качествена разлика. По-нататъшното развитие в тази посока, прилагането на методите на създението и умозаключението могат да доведат до логически изводи. Когато в „Повест за трите царства“* се казва: „Само намръщили вежди и в главата се ражда план“ или когато ние обикновено казваме: „Оставете ме да помисля“ — това значи, че човек мислено оперира с понятия, за да обмисли съждение и да направи умозаключение. Това е втората степен на познанието.

Господата от пристигналата при нас изследователска група, като съберат различни материали и като „помислят“ над тях, биха могли да извлекат такова съждение: „Про-

* „Повестта за трите царства („Санго яни“) е популярен исторически роман в Китай за периода на борбата между трите царства — Вей, У и Шу в III в. от н. е.

вежданата от комунистическата партия политика на единен антияпонски национален фронт е последователна, искрена и честна“. Ако те също така честно стоят за единство заради националното спасение, като обмислят такова съждение, те биха могли да отидат по-нататък и да направят следния извод: „Единният антияпонски национален фронт може да бъде успешно създаден“. В общия процес на познанието на ладено явление от хората тази степен на понятията, съжденията и умозаклученията е още по-важна степен, тя е степен на рационалното познание.

Истинската задача на познанието се заключава в това, от усещането да се издигне до мисленето, да се издигне до постепенното изясняване на вътрешните противоречия на обективно съществуващите неща, явления, до изясняване на техните закономерности, изясняване на вътрешната връзка между различните процеси, т. е. в постигането на логическото познание. Повтаряме: логическото познание се различава от сетивното познание по това, че сетивното познание обхваща отделни страни на нещата, на явленията, техните външни страни, външната връзка на явленията, а логическото познание прави огромна крачка напред, като обхваща явлението изцяло, неговата същност и вътрешната връзка на явленията, издига се до разкриването на вътрешните противоречия на заобикалящия ни свят и с това може да разбере развитието на заобикалящия ни свят в неговата цялост, с неговите всеобщи вътрешни връзки.

Такава диалектико-материалистическа теория за процеса на развитието на познанието, основана върху практиката и върху движението от простото към сложното, преди марксизма не бе последователно изтъкната от никого. Марксисткият материализъм за пръв път правилно разреши този въпрос, материалистически и диалектически посочи движението на познанието по линията на все по-голямото му задълбочаване, посочи постъпателното движение на познанието на обществените хора в тяхната сложна и постоянно повтаряща се практика на производството и класовата борба — движението от сетивното познание към логичното. Ленин казва: „Абстракцията *материя*, природен закон, абстракцията *стойност* и т. н., с една дума *всички* научни (правилни, сериозни, неглупави) абстракции отразяват природата по-дълбоко, по-вярно *п о-п ъ л н о*“³. Марксизмът-ленинизмът

счита, че отличителните черти на двете степени на процеса на познанието се състоят в това, че на низшата степен познанието се изразява в сетивно познание, а на висшата степен то се изразява в логическото познание, обаче двете тия степени са степени на единния процес на познанието. Сетивното и рационалното са различни по своя характер, но те не са откъснати едно от друго, а се обединяват на базата на практиката.

Нашата практика показва, че сетивно възприеманите неща, явленията не могат да бъдат незабавно разбрани от нас и че само разбраните явления могат да бъдат усещани още по-дълбоко. Усещането може да разреши само въпроса за външните страни на явленията, а въпросът за същността се решава само с теоретическо мислене. Решението на тези въпроси нито в най-малка степен не може да бъде откъснато от практиката. Човек не може да познае каквото и да е явление без съприкосновение с него, т. е. ако неговият собствен живот (практика) не протича в условията на това явление.

Невъзможно би било предварително да познаем закономерностите на капиталистическото общество, намирайки се във феодалното общество, тъй като тогава не се е появил още капитализмът и не съществува съответната практика. Марксизмът можеше да се яви като продукт само на капиталистическото общество. Маркс не можеше в епохата на до-монополистическия капитализъм предварително конкретно да познае някои своеобразни закономерности на епохата на империализма, доколкото империализмът като последен стадий на капитализма, още не беше се появил и още не съществуваше съответната практика; едва Ленин и Сталин можаха да се заемат с тази задача.

Маркс, Енгелс, Ленин и Сталин можаха да създадат своята теория не само благодарение на своята гениалност, но и главно поради това, че вземаха лично участие в съществуващата тогава практика на класовата борба и на научните експерименти; без това последното условие никаква гениалност не би могла да доведе до успех. Изразът „сюцай“, без да пристъпи прага на своя дом, може да знае всичко

* Сюцай — човек, който е имал начална учена степен в стар Китай.

на „Земния свят“ беше празна фраза в древни времена, когато техниката беше неразвита, а в нашия век на развита техника той е осъществим, обаче истинско знание, придобито от личен опит, притежават само хората, свързани с практиката на „Земния свят“; тези хора в своята практика придобиват „знание“, което посредством писмеността и техниката попада в ръцете на „сющай“ и му дава възможност косвено да узнае „за всичко на Земния свят“.

За непосредственото познаване на дадено явление или явления е необходимо личното участие в практическата борба, имаща за цел изменението на действителността, изменението на дадено явление или явления, защото само личното участие в такава практическа борба позволява да се влезе в съприкосновение с външната страна на дадено явление или явления и само личното участие в такава практическа борба позволява да разкрием същността на дадено явление или явления и да ги разберем. Такъв е пътят на познанието, по който в действителност върви всеки човек; въпросът е в това, че някои умишлено изопачават истината и твърдят обратното.

В най-смешна роля се подвизават така наречените „всезнайковци“, които, насъбрали случайни, откъслечни знания, се въздигат в ранг на „първото лице на Земния свят“, което свидетелствува само за тяхното прекомерно самомнение. Знанията — това е науката, и тук е неуместно ни най-малко лицемерие или възгордяване, тук решително се изисква тъкмо обратното — честност и скромност. Ако искаш да получиш знания, участвуй в практиката, която изменя действителността. Ако искаш да узнаеш вкуса на крушата, ти трябва да я измениш — да я сдъвчиш. Ако искаш да узнаеш строежа и свойствата на атома, ти трябва да извършиш физически и химически опити, да измениш състоянието на атома. Ако искаш да знаеш теорията и методите на революцията, ти трябва да вземеш участие в революцията. Всички истински знания вземат своето начало от непосредствения опит. Но човек не може непосредствено да изпита всичко на света и фактически голяма част от знанията са продукт на косвения опит, това са знания, които ние получаваме от всички минали векове, и знания, получени от хората на други места. Тези знания са продукт на непосредствения опит на хората, живели по-рано, или на чужд непосредствен опит.

Ако през време на непосредствения опит на нашите прадеди или съвременници тези знания отговарят на онова условие, за което говори Ленин — т. е. са резултат на научна абстракция и се явяват научно отражение на обективно съществуващите явления, то тия знания са надеждни; в противен случай те са ненадеждни. Поради това човешките знания се изграждат от две части: от данните на непосредствения опит и от данните на косвения опит. Същевременно това, което за мен е косвен опит, за другите остава непосредствен опит. Следователно, ако се вземат знанията изцяло, никакви знания не могат да бъдат откъснати от непосредствения опит.

Източникът на всички знания лежи в усещанията, получавани от сетивните органи на човека от обективно съществуващия външен свят; който отрича усещането, отрича непосредствения опит, отрича личното участие в практиката, изменяща действителността, той не е материалист. Ето защо „всезнайковците“ са така смешни. Китайците имат една стара поговорка: „Без да се промъкнеш в леговището на тигъра, не ще хванеш тигърчето“. Тази поговорка е истина за човешката практика и в същата степен истина за теорията на познанието. Познание, откъснато от практиката, е немислимо.

За да се изясни диалектико-материалистическото движение на познанието, възникващо върху основата на практиката на изменението на действителността — движението на познанието по линията на постепенното задълбочаване, — ще приведем още следните конкретни примери.

В началния период на своята практика — периода на разрушаване на машините и на стихийната борба — пролетариатът в своето познание на капиталистическото общество се намираше едва на степента на сетивното познание и познаваше само отделни страни и външната връзка между различните явления на капитализма. През това време пролетариатът беше още, както се казва, „класа в себе си“. Но когато настъпи вторият период на практиката на пролетариата — периодът на съзнателната и организирана икономическа и политическа борба, когато многообразният опит, получен от практиката, опитът, получен в хода на продължителната борба, беше научно обобщен от Маркс и Енгелс:

и се роди марксистката теория, която просвещава пролетариата и която по такъв начин научи пролетариата на разбирането на същността на капиталистическото общество, на разбирането на отношенията на експлоатация, които възникват между обществените класи, на разбирането на историческите задачи на пролетариата — тогава пролетариатът стана „класа за себе си“.

По същия път е минало и познанието на империализма от китайския народ. Първата степен беше степента на повърхностното сетивно познание, степента на борбата срещу чужденците изобщо по време на тайпинското, боксерското и други движения. Едва втората степен беше степен на рационално познание, когато китайският народ разгледа различните вътрешни и външни противоречия на империализма, когато той разгледа същността на потисничеството и експлоатацията на широките народни маси в Китай от империализма в съюз с китайската компрадорска буржоазия и феодално-помещическата класа; това познание се започна едва в периода на „движението от 4 май“ 1919 г.

Да се обърнем сега към войната. Ако войната се ръководи от хора без военен опит, то в началната степен те не биха могли да разберат дълбоките закони на ръководството на дадената конкретна война (например нашата революционна аграрна война в продължение на изминатите 10 години). На началната степен те биха придобили само опит с личното им участие в многото сражения, повечето от които биха завършили за тях с поражение. При все това този опит (опитът от победите и особено от пораженията) би им дал възможност да разберат моментите на вътрешния порядък, пронизващи цялата война изцяло, т. е. закономерностите на дадената конкретна война, да разберат стратегията и тактиката и по такъв начин би им дал възможност уверено да ръководят войната. А ако в това време ръководството на войната се повери на човек, който няма опит, той на свой ред би могъл да разбере действителните закономерности на войната само след като претърпи редица поражения (т. е. след като придобие опит).

Често се случва да слушаме как някои другари, като не се решават да приемат една или друга работа, заявяват, че те не могат да се справят с тази работа. А защо мислят, че няма да се справят? Защото те нямат строга представа

за характера и условията на тази работа: или те никога не са се облъсквали с подобна работа, или пък са се облъсквали рядко с нея; поради това за познаване от тях на закономерностите на тази работа не може да става и дума. След като им се проанализират детайлно състоянието и условията на работата, те започват да се чувствуват по-уверено и извяват желание да се заемат с нея. Ако тези хора разузнават известно време дадената работа, те придобиват опит в нея и ако добросъвестно вникват в действителното положение, а не гледат на нещата субективно, едностранчиво и повърхностно, те ще могат сами да направят извод за това, как трябва да се провежда работата и ще започнат да работят значително по-уверено. Неизбежен провал очаква само онези хора, които гледат на нещата субективно, едностранчиво и повърхностно, които, намирайки се на ново място, не се интересуват от обстановката, не вникват в работата изцяло (в историята на работата и в сегашното ѝ състояние), не се добират до същността на работата (до характера на дадената работа и до вътрешната ѝ връзка с другите работи), изведнаж започват самонадеяно да се разпореждат и да издават заповеди.

Следователно първата крачка на процеса на познанието е първото съприкосновение с явленията на външния свят — степента на усещанията. Втората крачка е обобщението на данните, получени от усещанията, подреждането и преработването им — степента на понятията, съжденията и умозаключенията. Само при наличието на достатъчно обилни (а не откъслечни и непълни) данни, получени от усещанията, и само в случай че те съответствуват на действителността (т. е. ако те не са резултат от измама на сетивата), може въз основа на тези данни да се изработят правилни понятия и теория.

Тук има два важни момента, които е необходимо особено да се подчертаят. За първия вече говорихме по-горе, но тук трябва още веднаж да повторим — това е въпросът за зависимостта на рационалното познание от сетивното. Онзи, който счита, че рационалното познание може да произлиза не от сетивното познание, е идеалист. В историята на философията съществуваше така нареченият рационализъм, който признава само реалността на разума, отрича реалността на опита, счита, че е надежден само разумът, а опи-

тът, даден от сетивното възприятие, е ненадежден; грешката на това направление се състои в това, че то поставя фактите нагоре с краката. Надеждността на данните на рационалното познание се осигурява именно от това, че те имат за свой източник данните на сетивното възприятие; в противен случай тези данни на рационалното познание биха са превърнали в река без извори, в дърво без корени, биха се превърнали в нещо ненадеждно, възникващо само субективно. От гледна точка на последователността на процеса на познанието сетивният опит е първичното и ние подчертаваме значението на обществената практика в процеса на познанието, защото само обществената практика на човека може да доведе до възникване на познание у него, до получаване на сетивен опит от обективно съществуващия външен свят. Ако човек затвори очи, запуши уши и съвсем се откъсне от обективно съществуващия външен свят, при него не може и дума да става за познание. Познанието се започва с опита — това именно е материализмът на теорията на познанието.

Вторият момент е необходимостта от задълбочаване на познанието, необходимостта от преминаването от степента на сетивното познание към степента на рационалното познание — това именно е диалектиката на теорията на познанието.⁴ Да се счита, че познанието може да спре на низшия стадий — на степента на сетивното познание, да се счита, че надеждно е само сетивното познание, а рационалното познание е ненадеждно, това значи да се повторят известните от историята прешки на емпиризма. Грешките на тази теория се състоят в неразбирането на това, че макар данните на сетивното възприятие несъмнено да са отражение на известни реалности на обективно съществуващия външен свят (тук аз не ще засегна идеалистическия емпиризм, който свежда опита към така нареченото самосъзерцание), тези данни обаче са само едностранчиви и повърхностни, а такава отражение е непълно, то не отразява същността на нещата. За пълното отражение на същността на нещата, за отражението на вътрешните закономерности е необходимо да се създаде система от понятия и теоретически положения, като се подложат богатите данни от сетивното възприятие на преработка чрез мисленето, която се изразява в отсяване на люспите и отбиране на зърната, отделяне на

лъжливото и запазване на действителното, в прехода от едната страна на явленията към друга, от външното към вътрешното — необходим е скок от сетивното познание към рационалното познание.

От тази преработка нашите знания не ще станат по-малко пълни, по-малко надеждни. Напротив, всичко онова, което след като възникне в процеса на познанието върху основата на практиката, се подложи на научна преработка, както казва Ленин, по-дълбоко, по-правилно, по-пълно отразява обективния свят. Именно това не разбират вулгарните практики: те се прекланят пред опита и игнорират теорията, поради което не могат да обхванат обективния процес изцяло, не им достига яснота на ориентировката, те са лишени от широка перспектива, опират се на свои случайни успехи и повърхностни представи. Ако тези хора ръководеха революцията, те биха я завели в задънена улица.

Рационалното познание зависи от сетивното познание, а сетивното познание трябва да се развива в рационално познание. Такава е диалектико-материалистическата теория на познанието. Рационализмът и емпиризмът във философията не разбират историческия или диалектическия характер на познанието и макар че всяко едно от тези направления съдържа една страна на истината (става дума за материалистическия, а не за идеалистическия рационализъм и емпиризм), все пак, ако ги разглеждаме от гледна точка на теорията на познанието изцяло, ще се окаже, че и двете са погрешни. Диалектико-материалистическото движение на познанието от сетивното към рационалното се извършва както в процеса на познаването на малкото (например познаването на някакъв предмет или някаква работа), така и в процеса на познаването на голямото (например познаването на едно или друго общество, на една или друга революция).

Но движението на познанието още не се завършва с това. Ако диалектико-материалистическото движение на познанието спираше само на рационалното познание, то би била изчерпана само половината проблема; нещо повече, от гледна точка на марксистката философия, би била изчерпана даже не най-важната половина. Марксистката философия счита, че главното се заключава не в това, след като се разберат закономерностите на обективния свят, да може да се

обясни света, а в това, да се използва знанието на обективните закономерности за активното преобразуване на света. Марксизмът признава важноста на теорията и това намери своя пълен израз в следното Лениново положение: „Без революционна теория не може да има и революционно движение“⁵. Но марксизмът придава сериозно значение на теорията именно поради това, и само поради това, защото тя може да направлява практическата дейност. Ако намирайки правилна теория, се ограничаваме само с празни разговори за нея, държим я под миндера и не я осъществяваме на практика, от тази теория, колкото и да е хубава тя, нищо няма да излезе.

Познанието започва с практиката; придобивайки чрез практиката теоретически знания, то трябва отново да се върне към практиката. Активната роля на познанието се изразява не само в активния скок от сетивното познание към рационалното познание, но което е по-важно, в скока от рационалното познание към революционната практика. Познанието, овладяло закономерностите на света, трябва да бъде отново насочено към практиката за преобразуване на света, да бъде използвано в практиката на производството, в практиката на революционната класова борба и националноосвободителната борба, а също така и в практиката на научните експерименти. Такъв е процесът на проверката на теорията и на развитието на теорията — продължение на единния процес на познанието.

Въпросът, съответствува ли теоретическото положение на обективната истина, напълно не се решава и не може напълно да бъде решен в движението на познанието от сетивното познание към рационалното познание, за което ние говорихме по-горе. За пълното разрешаване на този въпрос е необходимо от рационалното познание отново да се върнем към обществената практика, да приложим теорията на практика и да проверим може ли тя да доведе до набелязаната цел. Много естественонаучни теории бяха признати за истински не само поради това, че тези теории бяха създадени от естествоизпитателите, но и поради това, че те намериха своето потвърждение в последвалата научна практика. Точно така и марксизмът-ленинизмът се признава за истина не само поради това, че това учение беше научно разрабо-

тено от Маркс, Енгелс, Ленин и Сталин, но и поради това, че то бе потвърдено от последвалата практика на революционната класова борба и националноосвободителната борба. Диалектическият материализъм е всеобща истина поради това, че, както показва неговата проверка в практиката на обществото изцяло, в практиката на отделните класи и на отделния човек, всичко неизбежно се подчинява на неговите обективни закони, открити от марксизма. Историята на човешкото познание показва, че истинността на много теории е била недостатъчно пълна, но в резултат на проверката в практиката тяхната непълнота е била отстранена. Много теории са били погрешни, но в резултат на проверката им в практиката техните грешки са били изправени. Ето защо практиката е критерий на истината. „Гледната точка на живота, на практиката трябва да бъде първата и основна гледна точка на теорията на познанието.“⁶ Забележително е казано това у Сталин: „... теорията става безпредметна, ако тя не се свързва с революционната практика, точно както и практиката става сляпа, ако тя не осветлява пътя си с революционната теория“⁷.

Свършва ли с това движението на познанието? Ние отговаряме: свършва и заедно с това не свършва. Обществени хора, включени в практиката на изменението на определен обективен процес на определена степен на неговото развитие (било то практика на изменението на известен процес, който става в природата, или практика на изменението на известен обществен процес), под влиянието на отражението на обективния процес и на своята субективна активност получават възможност да преминат от сетивното познание към рационалното и да създават идеи, теории, планове или проекти, в общи черти съответстващи на закономерностите на този обективен процес; и ако при последвалото приложение на тези идеи, теории или проекти в практиката на изменението на същия обективен процес се постигне набелязаната цел, т. е. ако в практиката на този процес предварително разработените идеи, теории, планове и проекти се превърнат в действителност или в общи черти се постигне тяхното осъществяване, движението на познанието на този конкретен процес може да се счита за завършено. Например в процеса на изменението на природата — осъще-

ствяването на плана на някакво строителство, потвърждаване на някаква научна хипотеза, създаването на някакъв механизъм, прибирането на реколтата от някаква селскостопанска култура, или в процеса на изменението на обществото — успеха на някаква стачка, победата в някаква война, изпълнението на някакъв план в областта на просветата — всичко това се счита за постигане на набелязаната цел. Но, изобщо казано, както в практиката на изменението на природата, така и в практиката на изменението на обществото рядко се случва първоначално изработените от хората идеи, теории, планове и проекти да се претворяват в живота без ни най-малки изменения. Това е така, защото хората, които осъществяват изменението на действителността, често са сковани от многобройни ограничения: те често са свързани не само с научни и технически условия, но и с развитието на самия обективен процес и степента на неговата проява (различните страни и същността на обективния процес още не са напълно разкрити). При това положение, поради разкриването в практиката на непредвидените по-рано обстоятелства, рядко се случва, че идеите, теориите, плановете и проектите се подлагат на частично изменение, а има и случаи, когато те напълно се изменят. Това значи, че има случай, когато първоначално изработените идеи, теории, планове и проекти частично или напълно не съответствуват на реалната действителност, частично или напълно са погрешни. В редица случаи само след многократни неуспехи се успява да се отстрани заблуждението, успява се да се постигнат съответствия със закономерностите на обективния процес и по такъв начин се успява да се превърне субективното в обективно, т. е. в практиката се постигат очакваните резултати. Във всеки случай с настъпването на този момент движението на познанието от хората на определен обективен процес на определена степен от неговото развитие може да се счита за завършено.

Обаче ако разглеждаме процеса в неговото развитие, движението на човешкото познание не завършва с това. Всеки процес, независимо дали се извършва в природата или в обществото, поради вътрешни противоречия и борба върви напред и се развива. И процесът на човешкото познание също трябва, следвайки ги, да върви напред и да се развива. Ако се говори за обществено движение, то истински

революционните ръководители трябва не само да умеят да изправят грешките в своите идеи, теории, планове и проекти, както се каза за това по-горе, но и при преминаването на определен обективен процес от една степен на развитие на друга трябва да умеят сами, заедно с всички участници в революцията, да следват в своето субективно познание този преход, т. е. да се стремят към това, издигнатите нови революционни задачи и нови планове за работа да съответствуват на новото изменение на обстановката. В революционния период обстановката се изменя много бързо, и ако познанието на революционерите не се развива съобразно тези изменения, те не ще могат да доведат революцията до победа.

Но често става така, че идеите изостават от действителността; причината за това е, че човешкото познание се подлага на ограничения по силата на много обществени условия. Ние се борим против консерваторите в нашите революционни редове, тъй като техните идеи не са в крак с изменящата се обективна обстановка, което се проявява в историята във вид на десен опортюнизъм. Тези хора не виждат, че борбата на противоречията вече е придвижила обективния процес напред, а тяхното познание все още стои на предишното стъпало. Тази особеност е свойствена на идеите на всички консерватори. Техните идеи са откъснати от обществената практика, те не могат да възглавяват движението на обществото и да изпълняват ролята на негов проводник, те са способни само да се влачат в неговата опашка, да роптаят, че то върви много бързо напред и да се опитват да го помъкнат назад, да върнат колелото на историята.

Ние се борим и против „лявото“ фразьорство. Идеите на неговите представители забягват напред, прескачайки определени стъпала на развитието на обективния процес; едни от носителите на тези идеи приемат илюзиите за истина, други насилствено се опитват понастоящем да осъществят идеали, които са осъществими само в бъдещето; техните идеи, откъснати от съвременната практика на мнозинството хора, откъснати от съвременната действителност, в практическата дейност се проявяват в авантюризъм. За идеализма и механистическия материализъм, за опортюнизма и авантюризма са характерни разрывът между

субективното и обективното, откъсването на познанието от практиката. Марксистко-ленинската теория на познанието, отличителната черта на която е признаването на практиката за критерий на истината, не може да не води решителна борба против тези погрешни възгледи. Марксистите признават, че в абсолютния всеобщ процес на развитието на вселената развитието на отделните конкретни процеси е относително. Ето защо от безкрайния поток на абсолютната истина познанието на хората за отделните конкретни процеси на определени етапи от тяхното развитие черпи само относителни истини. От сбора на безбройните относителни истини се формира абсолютната истина.⁸

Развитието на обективния процес е развитие, изпълнено с противоречия и борби. Развитието на човешкото познание също е развитие, изпълнено с противоречия и борби. Всяко диалектическо движение в обективния свят може по-рано или по-късно да намери своето отражение в човешкото познание. Процесът на възникването, развитието и загиването в обществената практика е безкраен, както е безкраен процесът на възникването, развитието и загиването в човешкото познание. Доколкото практиката, основана на определени идеи, теории, планове и проекти и насочена към изменение на обективната действителност, върви все напред и напред, човешкото познание на обективната действителност също става все по-дълбоко и по-дълбоко. Процесът на изменението на обективно съществуващия реален свят е вечен и няма граници, както е вечен и няма граници познанието на хората на истината в процеса на практиката. Марксизмът-ленинизмът съвсем не слага край на разкриването на истината, а, напротив, непрекъснато разкрива пътищата на познанието на истината в процеса на практиката. Нашият извод е: ние сме за конкретното историческо единство на субективното и обективното, на теорията и практиката, на знанието и действието; ние сме против всички — „леви“ и десни — погрешни възгледи, откъснати от конкретната история. В настъпващата сега епоха на общественото развитие отговорността за правилното познание и преобразуване на света е възложена от историята върху плещите на пролетариата и на неговата партия. Както в Китай, така и в целия свят процесът на

практиката на преобразуването на света — процесът, ходът на който е предначертан въз основа на научното познание — достигна исторически момент от огромна важност, небивал в цялата история на човечеството, момент, когато ще стане пълното събаряне на тъмнината както в Китай, така и в целия свят и превръщането на този свят в невиджан досега светъл свят.

Борбата на пролетариата и революционните народни маси за преобразуване на света включва осъществяването на следните задачи: преобразуване на обективния свят, а също така преобразуване на своя субективен свят — преобразуване на своите познавателни способности, преобразуване на отношението на субективния свят към обективния. На една част от земното кълбо — в Съветския Съюз — хората вече осъществяват тези преобразования и сега ускоряват този процес на преобразования. Китайският народ и народите от целия свят също преминават сега или ще преминат в бъдеще процеса на тези преобразования.

Когато става дума за преобразуване на обективния свят, в него се включват и всички противници на преобразуването; те трябва най-напред да преминат етапа на преобразуването, основан на принудата, след което ще могат да встъпят в етапа на превъзпитанието, основан на съзнателността. Времето, когато цялото човечество ще тръгне към съзнателно преобразуване на себе си и на света, ще бъде именно епохата на комунизма в целия свят.

Да се откриват истините чрез практиката и чрез практиката да се потвърждават и да се развиват истините. От сетивното познание активно да се преминава към рационалното познание и, по-нататък, от рационалното познание към активно ръководство на революционната практика, към преобразуване на субективния и обективния свят. Практика — познание, отново практика — и отново познание — тази форма в своето циклично повторение е безкрайна, при това съдържанието на всеки цикъл от практика и познание с всеки път се повдига на по-висока степен. Такава е изобщо диалектико-материалистическата теория на познанието, такъв е възгледът на диалектическия материализъм върху единството на знанието и действието.

Б Е Л Е Ж К И

- 1 В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Наука логики““ (Философские тетради, М., 1947, стр. 185. — *Бел. ред.*).
- 2 Виж К. Маркс и Ф. Энгелс, „Одиннадцать тезисов от Фейербахе“ (Соч., т. IV, стр. 589. — *Бел. ред.*); В. И. Ленин, „Материализъм и емпириокритицизм“ (Соч., т. 14, стр. 130. — *Бел. ред.*) [Бълг. изд., стр. 142].
- 3 В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Наука логики““ (Философские тетради, М., 1947, стр. 146. — *Бел. ред.*).
- 4 В. И. Ленин казва: „За да разберем, трябва емпирически да започнем разбирането, изучаването, от опита да се издигаме към общото“ В. И. Ленин, „Конспект книги Гегеля „Наука логики““ (Философские тетради, М., 1947, стр. 178. — *Бел. ред.*).
- 5 В. И. Ленин, „Что делать?“ (Соч., т. 5, стр. 341. — *Бел. ред.*) [Бълг. изд., стр. 384].
- 6 В. И. Ленин, „Материализъм и емпириокритицизм“ (Соч., т. 14, стр. 130. — *Бел. ред.*) [Бълг. изд., стр. 142].
- 7 И. В. Сталин, „Вопросы ленинизма“ (изд. 11, стр. 14. — *Бел. ред.*) [Бълг. изд., 1952, стр. 15].
- 8 Виж В. И. Ленин, „Материализъм и емпириокритицизм“ (Соч., т. 14, стр. 122. — *Бел. ред.*) [Бълг. изд., стр. 134].

КИТАЙСКИ ПАРИЧНИ ЕДИНИЦИ И МЕРКИ

Парични единици

Юан — основна парична единица в Китай (така нареченият китайски долар).

Цзю или Мао — парична единица, равна на 0.1

Фин — парична единица, равна на 0.01 юан.

Вен — малка медна монета. В един юан има около 2,800 вени.

Мерки за тежина

Дан = 100 цзин = 59.68 килограма.

Цзин = 16 лян = 596.8 грама.

Лян = 10 цян = 37.3 грама.

Мерки за обем

Дан = 10 доу = 103.54 литра (1 дан неолушен сриз тежи около 60 килограма).

Доу = 10 шен = 10.35 литра.

Мерки за дължина

Ли = 576 метра.

Чжан = 10 чи = 3.2 метра.

Чи = 10 цун = 32 сантиметра.

Мерки за площ

Му = 0.06 хектара.

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР КЪМ ИЗДАНИЕТО	Стр. V
-----------------------------------	-----------

ПЕРИОД

НА ПЪРВАТА ГРАЖДАНСКА РЕВОЛЮЦИОННА ВОЙНА

ЗА КЛАСИТЕ НА КИТАЙСКОТО ОБЩЕСТВО (<i>Март 1926 година</i>)	9
Бележки	20
ДОКЛАД ЗА ОБСЛЕДВАНЕТО НА СЕЛСКОТО ДВИЖЕНИЕ В ПРОВИНЦИЯТА ХУНАН (<i>Март 1927 година</i>)	25
Сериозността на селския въпрос	27
Организиран се	28
Сваляне на тухао и лешен, преминаване на цялата власт у селските съюзи	29
„Много лошо“ и „много хубаво“	31
Проблемата за така наречените „крайности“	32
Така нареченото „движение на босяците“	34
Революционен авангард	35
Четиринадесет крупни завоевания	40
1. Организиране на селяните в селски съюзи	40
2. Политически удар върху помешчиците	41
3. Икономически удар върху помешчиците	46
4. Събаряне на феодалното господство на тухао и лешен — ликвидация на старите районни и общински органи на властта	47
5. Ликвидация на помешчическите въоръжени сили и съз- даване на селски въоръжени сили	48
6. Събаряне на властта на господин началника на око- лията и неговите слуги	50

7. Премахване на родовата власт — властта на храма на прадедите и старейшините на рода; премахване властта на религията — властта на духа — пазител на града — и на местните духове; премахване властта на мъжа . . .	52
8. Разгръщане на политическата агитация	56
9. Забрани, налагани от селяните	58
10. Ликвидация на бандитизма	63
11. Отменяване на тежките налози и данъци	64
12. Движение за култура	64
13. Кооперативното движение	66
14. Ремонт на пътищата и насипите	66
Бележки	68

ПЕРИОД

НА ВТОРАТА ГРАЖДАНСКА РЕВОЛЮЦИОННА ВОЙНА

ЗАЩО В КИТАЙ МОЖЕ ДА СЪЩЕСТВУВА ЧЕРВЕНА ВЛАСТ? (5 октомври 1928 година)	75
1. Политическото положение в страната	77
2. Причините за възникването и съществуването на Червено власт в Китай	78
3. Създаване на революционна база на границата на про- винциите Хунан и Цзянси и августовското поражение	82
4. Значението на Хунан-Цзянсийската революционна база за провинциите Хунан, Хубей и Цзянси	84
5. Икономическият въпрос	84
6. Въпросът за военните бази	85
Бележки	86
БОРБАТА В ЦЗИНГАНШАН (25 ноември 1928 година)	91
Създаване на революционна база на границите на провин- циите Хунан, Цзянси и августовското поражение	93
Сегашното положение на революционната опорна база	100
Военни въпроси	102
Аграрният въпрос	111
Въпросът за органите на властта	115
Положението в партийните организации	117
За характера на революцията	124
За революционната база	126
Бележки	131

ЗА ИЗКОРЕНЯВАНЕ ПОГРЕШНИТЕ ВЪЗГЛЕДИ В ПАРТИЯТА (Декември 1929 година)	135
За психологията на военщината	137
За ултрадемократизма	140
За възгледите, намиращи се в разрез с организационните принципи на партията	142
За уравниловските тенденции	143
За субективизма	144
За индивидуализма	145
За настроенията на разбойна волница	147
За остатъците от путчизма	148
Бележки	149
ОТ ИСКРАТА МОЖЕ ДА СЕ РАЗГОРИ ПОЖАР (5 януари 1930 година)	151
Бележки	166
ВНИМАНИЕ КЪМ СТОПАНСКАТА РАБОТА (20 август 1933 година)	169
Бележки	180
КАК ДА ОПРЕДЕЛЯМЕ КЛАСОВАТА ПРИНАДЛЕЖНОСТ В СЕЛО (Октомври 1933 година)	181
1. Помещници	183
2. Кулаци	184
3. Средняци	184
4. Бедняци	185
5. Работници	185
Бележки	185
НАШАТА ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА (23 януари 1934 година)	188
Бележки	195
ПОВЕЧЕ ГРИЖА ЗА ЖИВОТА НА НАРОДА, ПОВЕЧЕ ВНИМАНИЕ КЪМ МЕТОДИТЕ НА РАБОТА (27 януари 1934 година)	197
Бележки	205
ЗА ТАКТИКАТА НА БОРБАТА СРЕЩУ ЯПОНСКИЯ ИМПЕРИАЛИЗЪМ (27 декември 1935 година)	207

Особеностите на сегашната политическа обстановка	209
Единният национален фронт	220
Народната република	225
Международната помощ	231
Бележки	232
СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ВЪПРОСИ НА РЕВОЛЮЦИОННАТА	
ВОЙНА В КИТАЙ (Декември 1936 година)	243
Глава I. Как да се изучава войната	245
1. Законите на войната се развиват	245
2. Целта на войната е да унищожим войната	248
3. Стратегията изучава законите на воденето на войната като единно цяло	250
4. Главното е да умеем да се учим	254
Глава II. Китайската комунистическа партия и революцион- ната война в Китай	260
Глава III. Особеностите на революционната война в Китай	264
1. Важността на въпроса	264
2. В какво се състоят особеностите на революционната война в Китай?	266
3. Така се ражда нашата стратегия и тактика	269
Глава IV. „Походите“ и контрапоходите като основни форми на гражданската война в Китай	271
Глава V. Стратегическа отбрана	276
1. Активна и пасивна отбрана	277
2. Подготовка на контрапоходите	281
3. Стратегическо отстъпление	284
4. Стратегическо контранастъпление	300
5. Началото на контранастъплението	302
6. Съсредоточение на силите	312
7. Маневреност във военните действия	320
8. Стремителност във военните действия	327
9. Действия за унищожение	331
Бележки	333
ДЕКЛАРАЦИЯ ПО ПОВОД ДЕКЛАРАЦИЯТА НА ЧАН	
КАЙ-ШИ (28 декември 1936 година)	341
Бележки	347

ЗАДАЧИТЕ НА КИТАЙСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА НА АНТИЯПОНСКАТА ВОЙНА (3 май 1937 година)	353
Съвременният етап в развитието на външните и вътрешните противоречия в Китай	355
Борбата за демокрация и свобода	359
Нашата отговорност за ръководството	367
Бележки	371
БОРБАТА ЗА ВЪВЛИЧАНЕ НА МНОГОМИЛИОННИТЕ МАСИ В ЕДИННИЯ АНТИЯПОНСКИ НАЦИОНАЛЕН ФРОНТ (7 май 1937 година)	383
Въпросът за мира	385
Въпросът за демокрацията	388
Въпросът за перспективите на революцията	391
Въпросът за кадрите	392
Въпросът за вътрешно-партийната демокрация	393
Единодушието на конференцията и сплотеността на цялата партия	394
Борбата за въвличане на многомилionните маси в единния антияпонски национален фронт	394
Бележки	395
ОТНОСНО ПРАКТИКАТА ЗА ВРЪЗКАТА НА ПОЗНАНИЕТО С ПРАКТИКАТА — НА ЗНАНИЕТО С ДЕЙСТВИЕТО (Юли 1937 година)	399
Бележки	419
КИТАЙСКИ ПАРИЧНИ ЕДИНИЦИ И МЕРКИ	420

Превел от руски: *Пенчо Данчев*

Редактор: *Димитър Попиванов*

Техн. редактор: Стефан Христов

Коректор: Атанас Найденов

Корица: Борис Ангелушев

* * *

Дадена за печат на 6. XII. 1952 г.

Тираж 5,000

Формат: 1¹/₁₆ × 8³/₁₆

Печатни коли 26¹/₂. Авторски коли 38·57. Изд. коли 21·58

* * *

Печатница на Българската комунистическа партия

София

1466

1953

ЗАБЕЛЯЗАНИ ГРЕШКИ

<i>Стр.</i>	<i>Ред</i>	<i>Напечатано</i>	<i>Да се чете</i>	<i>Допуснати от:</i>
12	2	неосъществимо	неосъществим	коректора печатницата
88	11	през септември 1927 г. завзеха	през септември 1927 г. завзеха района на околиците Люян, Пинцзян,	
161	17	прекъсването	пръскването	коректора
194	12	народите	народните	
330	10	сретодоточение	съсредоточение	

Мао Цзе-дун